

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย
THE STUDY OF THE MELODIC VARIATION SONG OF LUANG PRADIT PAIROAH
(SORN SILAPABANLENG) :A CASE STUDY OF NANGLOI SUITE

พงศธร มีทรัพย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE STUDY OF THE MELODIC VARIATION SONG OF LUANG PRADIT PAIROAH
(SORN SILAPABANLENG) :A CASE STUDY OF NANGLOI SUITE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(Ethnomusicology)

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาด้านางลอย

ของ

พงศธร มีทรัพย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ พันธุ์เสื่อ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ)

ที่ปรึกษาร่วม

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ จำนงค์สาร)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย
ผู้วิจัย	พงศธร มีทรัพย์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ พันธุ์เสื่อ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทพิกา รอดสการ

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงต้นนางลอย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงต้นนางลอย และเพื่อศึกษาแนวคิดที่ส่งผลต่อแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงต้นนางลอย เพลงทางเปลี่ยนในต้นนางลอยมีทั้งหมด 11 เพลง ประกอบด้วยเพลงสร้อย เพลง เพลงทองย่อน เพลงเขมรปากท่อ เพลงแขกกลพบุรี เพลงไอ้ชาติตรี เพลงพราหมณ์ตีคน้ำเต้า เพลงไอ้โลม เพลงจีนขิมเล็ก เพลงซำปี เพลงไอ้ปี และเพลงจีนขวัญอ่อน เป็นเพลงที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะประพันธ์ขึ้นจากทำนองเดิมตั้งต้นเป็นทำนองหลัก แล้วจึงสร้างทำนองทางเปลี่ยนต่อมา ในเพลงต้นนางลอยมีบันไดเสียงทั้งหมด 5 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียงโด , ฟา , ซอล , ลา , ที ต่ำ ทำนองเพลงทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นเพลงบังคับทาง คือเพลงปรับที่ผู้บรรเลงทุกคนในวงจะต้องบรรเลงตามทำนองที่ผู้แต่งได้ประพันธ์ไว้ สาเหตุคือ 1. ความเรียบร้อยของวงดนตรี 2. การแสดงออกของทำนองที่ผู้แต่งได้ประพันธ์ไว้ โดยมี 5 รูปแบบทำนองคือ ทำนองบังคับทางแบบกรอ ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทำนองบังคับทางแบบกึ่งบังคับทาง ทำนองบังคับทางแบบซัย ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ อีกทั้งยังปรากฏกลอนระนาดเอกในทำนองเพลงทางเปลี่ยนได้แก่ กลอนเดินตะเข็บ และกลอนย้อนตะเข็บ ในบางทำนองยังมีจุดเด่นที่สำเนียงเพลงภาษาด้วย ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในต้นนางลอยนี้มีอยู่ด้วยกัน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษามอญ ภาษาแขก ภาษาฝรั่ง และภาษาจีน ยังมีกลวิธีการบรรเลงที่ปรากฏในทำนองบางทำนอง เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าของเสียงให้แก่แต่ละทำนองมีความแตกต่างมีทั้งหมด 7 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการสะบัด กลวิธีการเหลื่อม กลวิธีการกวาดขึ้น-กวาดลง การล่อรับ การเลียนเสียง การเดี่ยว และการไขว้มือ แนวคิดการสร้างสรรคทำนองเพลงทางเปลี่ยนสาเหตุคือ 1. ในการบรรเลงเพลงต้นต้องมีการรับร้องหลายคำ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้ทำทำนองทางเปลี่ยนมารับทุกคำร้อง และเปลี่ยนทุกทำนอง 2. ท่านทำเพลงทางเปลี่ยนในต้นนางลอยนี้ไว้ให้ลูกศิษย์ของท่านเล่น โดยเฉพาะในงานศพ ด้วยว่าเป็นงานที่มีช่วงเวลายาว สามารถใช้เพลงต้นบรรเลงขึ้นระหว่างกิจพิธีได้ 3. ปรับเปลี่ยนบทบาทดนตรีที่อยู่ข้างเวทีทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมหรือประกอบการแสดง เปลี่ยนเป็นการแสดงดนตรีที่อยู่กลางเวที แสดงให้เห็นว่าครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านได้ใช้ทรัพยากรของท่าน หรือคลังความคิดของท่านในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ทำให้เกิดทำนองที่มีคุณค่า สร้างความหลากหลายของทำนองเพลงไทยให้เกิดขึ้นมา

คำสำคัญ : เพลงทางเปลี่ยน / ต้นนางลอย / หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

Title	THE STUDY OF THE MELODIC VARIATION SONG OF LUANG PRADIT PAIROAH (SORN SILAPABANLENG) :A CASE STUDY OF NANGLOI SUITE
Author	PONGSATON MEESUP
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Veera Phunsue
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Tepika Rodsakan

The objectives of this study are to investigate the melodic variation songs of Luang Pradit Pairoah (Sorn Silapabanleng), a case study of the Nangloi suite and to study the concept of creating the melodic variation of Luang Pradit Pairoah (Sorn Silapabanleng) and a case study of the Nangloi suite. There are a total of 11 melodic variation songs, including SroiPlang, Thong Yo, Khmer Pak Tho, Khaek Lop Buri, Oh Chatree, Brahmin Deed Namtao, Oh Lom, Jeen Khim Lek, Cha Pi, Oh Pi and Jeen Khwan On. They are songs that Kru Luang Pradit Pairoah composed from the original melody, the main melody and a different melody. In the Nangloi suite, there were five sound scales: Do, Fa, So, La, and Te. The melody of the melodic variation song was compulsory. It is an adapted song that all musicians in the band must play according to the melody that the author has composed. The reasons are as follows: (1) the neatness of the band; (2) the expression of the melody composed by the author. There are five styles of melody: the rewinding compulsory melody, keeping a compulsory melody, a semi-compulsory melody, a crush compulsory melody, but keeping the non-rewinding compulsory melody. In addition, there are verses in the melody of the *Ranad ek* verse, such as Klon Doen Ta Keb and the Klon Yon Ta Keb. In some melodies, there is also a distinctive feature of a linguistic accent. There are four different languages in the Nangloi suite, namely Mon, Khaek, Foreign and Chinese. There are also playing techniques that appear in certain melodies in order to create the value of sound for each melody to be different, with seven techniques as follows: the flick technique, the overlapping technique, the sweep-up-down technique, parody, imitation, solo, and cross-handed. The ideas of creating songs with melodic variations: (1) To perform this suite of songs, several words were required. Therefore, teachers of Luang Pradit Pairoah (Sorn Silapabanleng) changed the melody to support every note and changed every melody; (2) the melodic variations in the songs in the Nangloi suite were composed for his disciples to play, especially at funerals. Since it is a long event, this suite of songs can be performed during the ceremony; (3) to change the role from performing rituals to perform music center stage. It shows that Kru Luang Pradit Pairoah (Sorn Silapabanleng) used his ideas to create a change in melody to create a valuable melody and a variety of Thai melodies.

Keyword : Melodic variation song, Nangloi suite, Kru Luang Pradit Pairoah (Sorn Silapabanleng)

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาด้านนางลอยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้โดยได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ พันธุ์เสือ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ ประธานกรรมการสอบปากเปล่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทพิกา รอดสการ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร กรรมการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เสือ ที่ได้เมตตาถ่ายทอดเพลงตบนางลอย สำหรับนี้ ทั้งยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย ขอขอบพระคุณครูพันโทเสนาะ หลวงสุนทร(ศิลปินแห่งชาติ) ที่ได้กรุณามอบโน้ตเพลงตบนางลอยเพื่อให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ขอขอบพระคุณครูبيب คงลายทอง(ศิลปินแห่งชาติ) ที่ได้กรุณามอบความรู้ แนวคิดการบรรเลงตบนางลอย และแนวคิดการบรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร ขอขอบพระคุณ อาจารย์อัษฎาวุธ สาคริก ที่กรุณาชี้แนะแนวทาง มุมมอง แนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในงานปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้ออกมาสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจี ศรีสมบัติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธิ พันธุ์วาท อาจารย์ ดร. พงศพิชญ์ แก้วกุลธร และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางการศึกษา การจัดทำปริญญานิพนธ์ และช่วยไขข้อข้องใจในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณอาจารย์ฐานิสร์ พรรณรายณ์ อาจารย์วสุวัตติ นวลนาค อาจารย์ธนพล ชลเขตต์ อาจารย์นันทนัช ชาวไร่อ้อย และเพื่อน ๆ พี่ ๆ ทุกคน ที่ได้ร่วมพูดคุย และให้แนวคิดอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นสาขามานุษยดุริยางควิทยา 4+1ทุกคนที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นตลอดระยะเวลาการศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญ ให้ความสนับสนุน และอยู่เคียงข้างข้าพเจ้าเสมอมาทุกช่วงเวลาตลอดการศึกษา และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามถึง ณ ที่นี้ ที่ได้ส่งกำลังใจ คอยให้ข้อเสนอแนะตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พงศธร มีทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	10
2.1.1 แนวคิดการศึกษาดนตรีไทย.....	10
2.1.2 แนวคิดเพลงตับ.....	10
2.1.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลง.....	12
2.2 เอกสาร บทความ ตำราวิชาการ.....	12
2.2.1 เพลงทางเปลี่ยน.....	12
2.2.2 เพลงตับ.....	19

2.2.3 รามเกียรติ์ ตอน นางลอย.....	20
2.2.4 ตั้บนางลอย	21
2.2.5 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	23
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
2.3.1 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงตั้บนางลอย ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	25
2.3.2 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงทางเปลี่ยน ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	26
2.3.3 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงภาษา.....	27
2.3.4 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนกลอน	28
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	32
3.1. ขั้นศึกษาค้นคว้าข้อมูลและรวบรวมข้อมูล	32
3.2. ขั้นศึกษา และจัดทำข้อมูล.....	34
3.3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3.4 สรุปอภิปรายผลและเสนอแนะ.....	36
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
4.1 ศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา ตั้บนางลอย	40
4.1.1 เพลงสร้อยเพลง.....	40
4.1.1.1 ประวัติเพลง.....	40
4.1.1.2 โครงสร้างเพลง	40
4.1.1.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก	41
4.1.1.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	44
4.1.2 เพลงทองย่อน	47
4.1.2.1 ประวัติเพลง	47

4.1.2.2	โครงสร้างเพลง	47
4.1.2.3	เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	49
4.1.2.4	เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	52
4.1.3	เพลงเขมรปากท่อ	54
4.1.3.1	ประวัติเพลง	54
4.1.3.2	โครงสร้างเพลง	54
4.1.3.3	เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	56
4.1.3.4	เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	58
4.1.4	เพลงแขกลพบุรี	60
4.1.4.1	ประวัติเพลง	60
4.1.4.2	โครงสร้างเพลง	61
4.1.4.3	เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	62
4.1.4.4	เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	64
4.1.5	เพลงไอ้ชาตรี.....	68
4.1.5.1	ประวัติเพลง	68
4.1.5.2	โครงสร้างเพลง	68
4.1.5.3	เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	70
4.1.5.4	เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	72
4.1.6	เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า	77
4.1.6.1	ประวัติเพลง	77
4.1.6.2	โครงสร้างเพลง	77
4.1.6.3	เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	78
4.1.6.4	เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	80

4.1.7 เพลงไอลอม.....	83
4.1.7.1 ประวัติเพลง	83
4.1.7.2 โครงสร้างเพลง.....	83
4.1.7.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	85
4.1.7.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	88
4.1.8 เพลงจีนขิมเล็ก.....	93
4.1.8.1 ประวัติเพลง	93
4.1.8.2 โครงสร้างเพลง	93
4.1.8.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	94
4.1.8.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	97
4.1.9 เพลงซำปี.....	101
4.1.9.1 ประวัติเพลง	101
4.1.9.2 โครงสร้างเพลง	102
4.1.9.3 วรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก.....	105
4.1.9.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	110
4.1.10 เพลงไอลี่.....	130
4.1.10.1 ประวัติเพลง	130
4.1.10.2 โครงสร้างเพลง	131
4.1.10.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	136
4.1.11 เพลงจีนขวัญอ่อน	142
4.1.11.1 ประวัติเพลง	142
4.1.11.2 โครงสร้างเพลง	142
4.1.11.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก	143

4.1.11.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน.....	144
4.2 ศึกษาแนวคิด ที่ส่งผลต่อแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวง ประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย	146
4.2.1 แนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลป บรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย	146
4.2.1.1 การขยายขอบเขตของทำนองซ้อง.....	147
4.2.1.2 รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย	150
4.2.1.3 ประสบการณ์ดนตรีของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน	157
4.2.1.4 ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน	158
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการวิจัย	159
อภิปรายผลการวิจัย	191
ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป	196
บรรณานุกรม.....	198
ภาคผนวก.....	200
ประวัติผู้เขียน	236

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีไทยเกิดขึ้นในกลุ่มพื้นที่แถบเอเชียอาคเนย์ เมื่อในโลกยุคปัจจุบันมีการแบ่งประเทศตามการปกครอง โดยแบ่งจากเส้นทางภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์ ทำให้วัฒนธรรมดนตรีลักษณะนี้จึงปรากฏอยู่ในพื้นที่ของประเทศไทยอย่างชัดเจน หากสืบประวัติของดนตรีไทยแล้ว จะปรากฏหลักฐานชัดเจนตั้งแต่สมัยอดีต ถูกสืบทอด และพัฒนามาจนถึงกระทั่งในยุคปัจจุบัน ในยุคนี้ดนตรีไทยมีความเป็นรูปแบบหรือความเป็นแบบแผนอยู่มาก ทั้งเรื่องการปฏิบัติดนตรีไทย เครื่องดนตรีไทย ทฤษฎีดนตรีไทย วิชาการดนตรีไทย รูปแบบประเภทของเพลงไทย รูปแบบการบรรเลง และรูปแบบของวงดนตรีไทยต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าดนตรีไทยนั้นได้ถูกพัฒนาต่อเนื่องจากอดีตมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ดนตรีไทยมีรูปแบบของเพลงอยู่หลายประเภท เช่น เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง เพลงออกภาษา เพลงเถา เพลงตับ เพลงเกร็ด และเพลงเสภา เป็นต้น ในเพลงดังกล่าวมีเพลงอยู่หนึ่งประเภทที่มีการร้อยเรียงเพลงสองชั้นเข้าไว้ด้วยกันหลายเพลง มีทั้งที่เรียบเรียงเพลงที่มีสำนวน สำเนียง และจังหวะรวมเข้าไว้ด้วยกัน แล้วบรรจุเนื้อร้องที่ต่อกันเป็นเรื่องราวหรือไม่เป็นเรื่องราวต่อกันก็ได้ จะเรียกว่า ตับเพลง และอีกรูปแบบคือการร้อยเรียงเพลงแต่ละเพลงที่มีสำนวน สำเนียง รูปแบบจังหวะต่าง ๆ กันไปเข้าไว้ด้วยกัน แล้วบรรจุเนื้อร้องไปในบทเพลง ตามเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในวรรณคดี แต่จะต้องเลือกเพลงให้เหมาะสมกับอารมณ์ของเนื้อเรื่องตอนนั้น ๆ ลักษณะเพลงเช่นนี้เราจะเรียกว่า ตับเรื่อง ทั้งสองลักษณะเพลงนี้จึงเป็นที่มาของความหมายประเภทเพลงตับ

เพลงตับ โดยที่ทั่วไปแล้ว จะเป็นเพลงที่มีลักษณะเพลงสองชั้นต่อกันให้เป็นเรื่องราว โดยเพลงตับมีอยู่สองชนิดคือ 1. ตับเรื่อง ถัดเอาเนื้อร้องเป็นเกณฑ์ ต้องปะติดปะต่อเนื้อร้องเป็นเรื่องราว ส่วนเพลงนั้นจะเป็นเพลงชนิดใดมาร้อยเรียงต่อกันก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงบทประพันธ์กับอารมณ์ของเพลงที่จะนำมาใช้บรรจุเนื้อร้อง โดยส่วนมากจะเห็นเพลงตับลักษณะนี้ใช้เล่นบรรเลงอยู่บ่อยครั้ง 2. ตับเพลง คือการนำเอาเพลงที่มีลักษณะเพลงที่คล้ายคลึงกันมาเรียงต่อกัน แต่เนื้อร้องไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องราวที่ต่อกันก็ได้ (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545, น. 139-140) จากเพลงตับลักษณะทั้งสองนี้ เรามีการค้นพบบทตบมโหรีตั้งแต่ครั้งกรุงเก่า และบทตบคอนเสิร์ทที่ปรากฏในหนังสือชุมนุมบทละครและบทคอนเสิร์ต พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า

กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ถูกสืบทอดและพัฒนาต่อมาถึงปัจจุบัน จนเกิดเป็นเพลงตับมากมายหลายเพลง โดยลักษณะวิธีการบรรเลงสามารถแบ่งได้เป็นสองลักษณะคือ 1. การบรรเลงเพลงตับเพื่อการขับกล่อม เป็นการบรรเลงเพื่อใช้การขับกล่อมพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน หรือใช้ในงานพระราชพิธีหรือพิธีต่าง ๆ และจะใช้งานมงคล เช่น งานทำขวัญ งานมงคลสมรส งานทำบุญต่าง ๆ เป็นต้น 2. การบรรเลงเพลงตับเพื่อใช้ในการประกอบการแสดง โดยบทโคลงละคร ที่ปรากฏในหนังสือชุมนุมบทละครและบทคอนเสิร์ต พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ถือได้ว่าเป็นแม่บทของการร้อยเรียงเพลงตับเรื่องเข้าใจด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุด จึงมีการนำเพลงตับชุดนี้ไปใช้บรรเลงเพื่อประกอบการแสดงโขน และละคร

เพลงตับที่ปรากฏในชุมนุมบทละครและบทคอนเสิร์ต พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มีตับเรื่องอยู่หนึ่งตับที่มีความน่าสนใจมาก เป็นบทคอนเสิร์ตที่รวมเพลงสองชั้น เพลงชั้นเดียวและเพลงหน้าพาทย์ไว้ค่อนข้างมาก คือ ตับนางลอย บทฉบับนี้ทรงเรียบเรียงสำหรับงานรับแขกเมือง เมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 มีเนื้อเรื่องความยาวของตับค่อนข้างมาก สามารถแบ่งได้ 2 ช่วงคือ บั้นต้น และบั้นปลาย (หรือตับเล็ก) โดยเนื้อเรื่องในตับนางลอย เนื้อเรื่องจับความตั้งแต่ทศกัณฐ์คิดวิธีที่จะวางกลอุบายให้ทัพพระรามยกทัพกลับบ้านเมืองไป จึงคิดให้นางเบญจกายปลอมตัวเองเป็นนางสีดาลอยน้ำไปที่พลับพลาของพระราม เพื่อที่จะให้พระรามเห็นว่าทศกัณฐ์ได้ฆ่านางสีดาทิ้งเสียแล้ว จะได้ยกทัพกลับบ้านเมืองไป แต่ก็ไม่เป็นเป็นผล เพราะเหตุว่าหนุมานทหารเอกของพระรามคิดเห็นว่าน่าจะเป็นกลอุบายของยักษ์ ด้วยเหตุว่าศพนางสีดานั้นลอยทวนน้ำขึ้นมา จึงขนาศพไปพิสูจน์ด้วยการเผาไฟ ด้วยความร้อนของเปลวเพลิง นางเบญจกายจึงทนกับความร้อนไม่ไหว นางจึงได้กลับคืนร่างเดิม แล้วเหาะหนีไป แต่สุดท้ายแล้วหนุมานก็จับนางเบญจกายมาถวายให้กับพระรามจนได้ ในตับนางลอยนี้ เพลงที่ใช้บรรจุได้แก่ เพลงวา เพลงสร้อยเพลง เพลงทองย่อน เพลงเขมรปากท้อ เพลงสมิงทองมอญ เพลงกษัตริย์หรือใช้ เพลงลมพัดชายเขากับทะเล เพลงแขกลพบุรี เพลงโอด เพลงฉิ่งหรือใช้เพลงฝรั่งควง เพลงเข็ด เพลงจำปาทองเทศ เพลงกระบอกกัน เพลงรั้วลาเดี่ยว เพลงดูฉาย เพลงแม่ศรี เพลงเร็ว เพลงคลื่น กระบี่ฝิ่งหรือใช้ 2 คำทำนองเพลงลีลากระทุ้ม เพลงไอ้ชาติตรี เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า เพลงไอ้โลม เพลงปิ่นตลิ่งนอก เพลงจีนชิมเล็ก เพลงเข็ดฉิ่ง เพลงแขกต๋อยหม้อ เพลงไล่ เพลงเข้าปี เพลงหุ้ม เพลงกาเรียนทองหรือใช้เพลงเต่าเห่อกเพลงเร็วลา เพลงตะลุ่มโปง เพลงไอ้ปี เพลงโลมนอก เพลงขวัญอ่อน เพลงกล่อมพญา เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน เพลงแขกบรเทศ เพลงเข็ดนอก และ เพลงเดี่ยว (ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์, 2556, น. 223-232)

ในการบรรเลงดนตรีเพื่อการแสดง จะเป็นลักษณะการบรรเลงทำนองเพื่อส่งร้อง และรับร้องเท่านั้นหรือเรียกให้เข้าใจว่าเป็นการส่งหัวและรับท้ายของทำนองเพลง แต่เมื่อมีการบรรเลงอย่างเพลงตับ กล่าวคือ เป็นการบรรเลงรับร้องส่งร้อง แต่จะรับร้องด้วยการบรรเลงเพลงทำนองเต็มทั้งหมด การบรรเลงเช่นนี้จะไม่ได้ใช้ในการประกอบการแสดง ซึ่งทำให้เกิดการบรรเลงทำนองซ้ำไปซ้ำมา ไม่เป็นที่น่าสนใจ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ประพันธ์เพลงที่เป็นทำนองเพลงทางเปลี่ยนเอาไว้มากมาย ปรากฏในเพลงตับเรื่องรามเกียรติ์ในตอนต่างๆ หลายตอน เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจเป็นอันมาก หลักฐานหนึ่งที่ปรากฏทำนองหลักเพลงทางเปลี่ยนในฉบับนางลอยของหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) คือโน้ตสากลที่บันทึกโดยครูพันโทเสนาะ หลวงสุนทร เป็นคนที่ได้จดบันทึกโน้ตภายหลังจากที่ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะได้ต่อให้กับครูพันโทเสนาะ หลวงสุนทรแล้ว แต่ก็ได้นำมาเผยแพร่ในวงกว้าง เป็นเหตุที่ผู้วิจัยสนใจทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ปรากฏในฉบับนางลอย จึงนำผลงานการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ประพันธ์ไว้ มาศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลง และแนวคิดในการสร้างสรรค์รูปแบบเพลงทางเปลี่ยนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงฉบับนางลอย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงฉบับนางลอย

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาฉบับนางลอย จะทำให้ทราบถึง ประวัติเพลง โครงสร้างของเพลง เปรียบเทียบวรรณคดี เพลง บันไดเสียง ลูกตลก การเปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลักและรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน และแนวคิดที่ส่งผลในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาฉบับนางลอย ซึ่งเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทำนองที่ได้พัฒนาต่อยอดแนวคิดทางดนตรีจากทำนองของเดิมที่บรรเลงซ้ำ ๆ มาสู่ทำนองทางเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ เพลงทางเปลี่ยนได้รับการถ่ายทอดมาสู่ลูกศิษย์ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิจัยเพลงในระดับนางลอย เฉพาะเพลงที่มีทำนองทางเปลี่ยนที่ได้ถอดต้นฉบับของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร มาเป็นระบบโน้ตไทย ได้แก่ สร้อยเพลง ทองย่อน เขมรปากท่อมึงทองมอญ ไร่ชาตรี พราหมณ์ดีดน้ำเต้า ไร่โลม จีนขิมเล็ก ซ่าปี ไร่ปี และเงินขวัญอ่อน ซึ่งเพลงทางเปลี่ยนที่ปรากฏในโน้ตสากลของครูพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ท่านได้บันทึกภายหลังจากได้รับการถ่ายทอดเพลงดับนางลอยจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นับว่าเป็นหลักฐานที่เป็นบทประพันธ์ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อย่างแท้จริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำรูปแบบทำนองเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยไปสร้างสรรค์ทำนองทางเปลี่ยนในบทเพลงอื่น ๆ
2. สามารถนำแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงไปศึกษา หรือต่อยอดเพิ่มเติมในการศึกษาการประพันธ์เพลงของศิลปินท่านอื่น ๆ ต่อไป
3. สามารถนำเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยไปใช้ศึกษาทำนอง หรือสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยทางหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จะศึกษาจากทำนองที่พันโทเสนาะ หลวงสุนทรบันทึกเป็นโน้ตสากลไว้เป็นหลัก แล้วถอดมาเป็นระบบโน้ตไทย
2. การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาดับนางลอย จะใช้ทำนองระบบโน้ตไทยในการวิเคราะห์บทเพลง
3. ระดับเสียงในการบรรเลง ใช้ทางใน ทางนี้เมื่อเทียบกับฆ้องวงใหญ่แล้ว เสียงขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงตรงกับลูกฆ้องลูกที่ 4 และลูกที่ 11 (โดยนับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง) ซึ่งสะดวกกับระบบนิ้วของปี่ใน
4. การบันทึกโน้ตเพลงที่ใช้ในการวิเคราะห์บทเพลง บันทึกโดยใช้ระบบอักษรไทย กำหนดสัญลักษณ์แทนระดับเสียงทำนองหลักที่ใช้ในวงปี่พาทย์ดังต่อไปนี้

ร	แทนด้วย	เสียงเรต่ำลูกทวนลูกที่ 1 ของฆ้องวงใหญ่
ม	แทนด้วย	เสียงมีต่ำ
ฟ	แทนด้วย	เสียงฟาต่ำ

ช	แทนด้วย	เสียงซอลต่ำ
ค	แทนด้วย	เสียงลาต่ำ
ท	แทนด้วย	เสียงทีต่ำ
ด	แทนด้วย	เสียงโดต่ำ
ร	แทนด้วย	เสียงเรกลาง
ม	แทนด้วย	เสียงมีกลาง
ฟ	แทนด้วย	เสียงฟากลาง
ช	แทนด้วย	เสียงซอลกลาง
ล	แทนด้วย	เสียงลากกลาง
ท	แทนด้วย	เสียงทีกลาง
ด	แทนด้วย	เสียงโดสูง
ร	แทนด้วย	เสียงเรสูง
ม	แทนด้วย	เสียงมีสูง

5. ในการวิเคราะห์เพลง ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยของรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์

6. ในการวิเคราะห์บันไดเสียง ลูกตก ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

บันไดเสียง โด	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	โด	เร	มี	ฟา	ซอล	ลา	ที
ลูกตก	ด1	ด2	ด3	ด4	ด5	ด6	ด7

บันไดเสียง เร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	เร	มี	ฟา	ซอล	ลา	ที	โด
ลูกตก	ร1	ร2	ร3	ร4	ร5	ร6	ร7

บันไดเสียง มี	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	มี	ฟา	ซอล	ลา	ที	โด	เร
ลูกตก	ม1	ม2	ม3	ม4	ม5	ม6	ม7

บันไดเสียงฟา	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
--------------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------	-----------	---------

	ฟา	ชอล	ลา	ที	โด	เร	มี
ลูกตก	ฟ1	ฟ2	ฟ3	ฟ4	ฟ5	ฟ6	ฟ7

บันไดเสียงชอล	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	ชอล	ลา	ที	โด	เร	มี	ฟา
ลูกตก	ช1	ช2	ช3	ช4	ช5	ช6	ช7

บันไดเสียงลา	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	ลา	ที	โด	เร	มี	ฟา	ชอล
ลูกตก	ล1	ล2	ล3	ล4	ล5	ล6	ล7

บันไดเสียง ที	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร	เสียงหลัก	เสียงหลัก	เสียงจร
	ที	โด	เร	มี	ฟา	ชอล	ลา
ลูกตก	ท1	ท2	ท3	ท4	ท5	ท6	ท7

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทางซ็อง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง การดำเนินทำนองของซ็องวงใหญ่ ซึ่งมีหน้าที่เป็น ทำนองหลักให้แก่วงปี่พาทย์

มือซ็อง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง วิธีการแบ่งมือในการบรรเลงทำนองซ็องวงใหญ่ใน ลักษณะต่าง ๆ

ประโยคเพลง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ทำนองเพลงที่มีความยาว 2 วรรคเพลง หรือ ทำนองเพลงที่อยู่ใน 1 บรรทัดของระบบโน้ตอักษรไทย ซึ่งมีความยาวทั้งหมด 8 ห้องเพลง

วรรคเพลง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ทำนองเพลงที่มีความยาวเท่ากับ 4 ห้องเพลง ที่อยู่ใน บรรทัดของระบบโน้ตอักษรไทย

ทำนองทางเปลี่ยน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ทำนองเพลงที่ถูกปรุงจากทำนองเดิมให้มี ลักษณะทำนองใหม่ โดยยังคงรักษาลูกตกเดิม และความยาวของทำนองเพลงคงไว้

ทำนองทางพื้น ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ทำนองเพลงที่ซ็องวงใหญ่ทำหน้าที่เป็นทำนอง หลักของเพลง และเครื่องดนตรีดำเนินทำนองอื่น ๆ สามารถแปรทำนองเพลงตามลักษณะ การบรรเลงของเครื่องดนตรีนั้น ๆ จากทำนองหลักได้

ทำนองบังคับทาง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ทำนองกรอ ทำนองเก็บ ทำนองกึ่งบังคับทาง ทำนองไม่กรอแต่ไม่เก็บ และทำนองขี้ ที่ผู้ประพันธ์ประติษฐิ์ไว้อยู่แล้ว

ทำนองกรอ เป็นลักษณะทำนองห่าง ๆ ผู้บรรเลงจะใช้การตีด้วยมือสองข้างขยับซ้ายขวา ในระดับถี่ เพื่อให้เกิดทำนองเสียงที่ยาว

ทำนองเก็บ เป็นลักษณะทำนองที่การบรรเลงไม่ใช้วิธีกรอ ลักษณะโน้ตเพลงจะเก็บเต็ม ในแต่ละห้องเพลง หรืออาจจะเก็บเป็นทำนองแต่ละชุดของทำนองไป

ทำนองกึ่งบังคับทาง เป็นทำนองที่ผสมผสานกันระหว่างทำนองบังคับทาง และทำนองทางพื้น

ทำนองไม่กรอแต่ไม่เก็บ เป็นทำนองที่โน้ตเพลงในแต่ละวรรคเพลงห่างกัน ไม่ใช้การบรรเลงด้วยวิธีกรอ และไม่ได้บรรเลงโน้ตเพลงเก็บเต็มในห้องเพลง หรือในวรรคเพลง บางทำนองเป็นการบรรเลงให้สอดคล้องกับรูปแบบจังหวะ

ทำนองขี้ เป็นรูปแบบทำนองที่ใน 1 ห้องเพลง มีโน้ตเพลงทั้งหมด 8 ส่วน ในการบรรเลง จะใช้วิธีบรรเลงเก็บตามทำนองแต่ละวรรคเพลง

สำเนียง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง กระแสเสียงของทำนองที่ถูกประติษฐิ์ขึ้น เมื่อผู้ฟังรับรู้ จะสามารถรู้สึกและบ่งบอกได้ว่าเป็นเพลงประเภทใด สำเนียงใด ภาษาใด

สำนวนกลอน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง รูปแบบทำนองทางเปลี่ยนที่แปรไปจากทำนองหลักของเพลง ออกมาในรูปแบบของทำนองลักษณะต่าง ๆ เช่น กลอนสับ กลอนไต่ลวด กลอนไต่ไม้ กลอนลอดตะขாய กลอนเดินตะเข็บ กลอยย่อนตะเข็บ กลอนลูกโซ่ กลอนช่อนตะเข็บ และ กลอนพัน เป็นต้น

เหลื่อม เป็นการบรรเลงที่พวกหลังหรือเครื่องตามบรรเลงตกตามจังหวะเพลงแต่ละห้องเพลง แต่พวกหน้าหรือเครื่องนำบรรเลงไปก่อนพวกหลังไปครั้งแรกของห้องเพลง

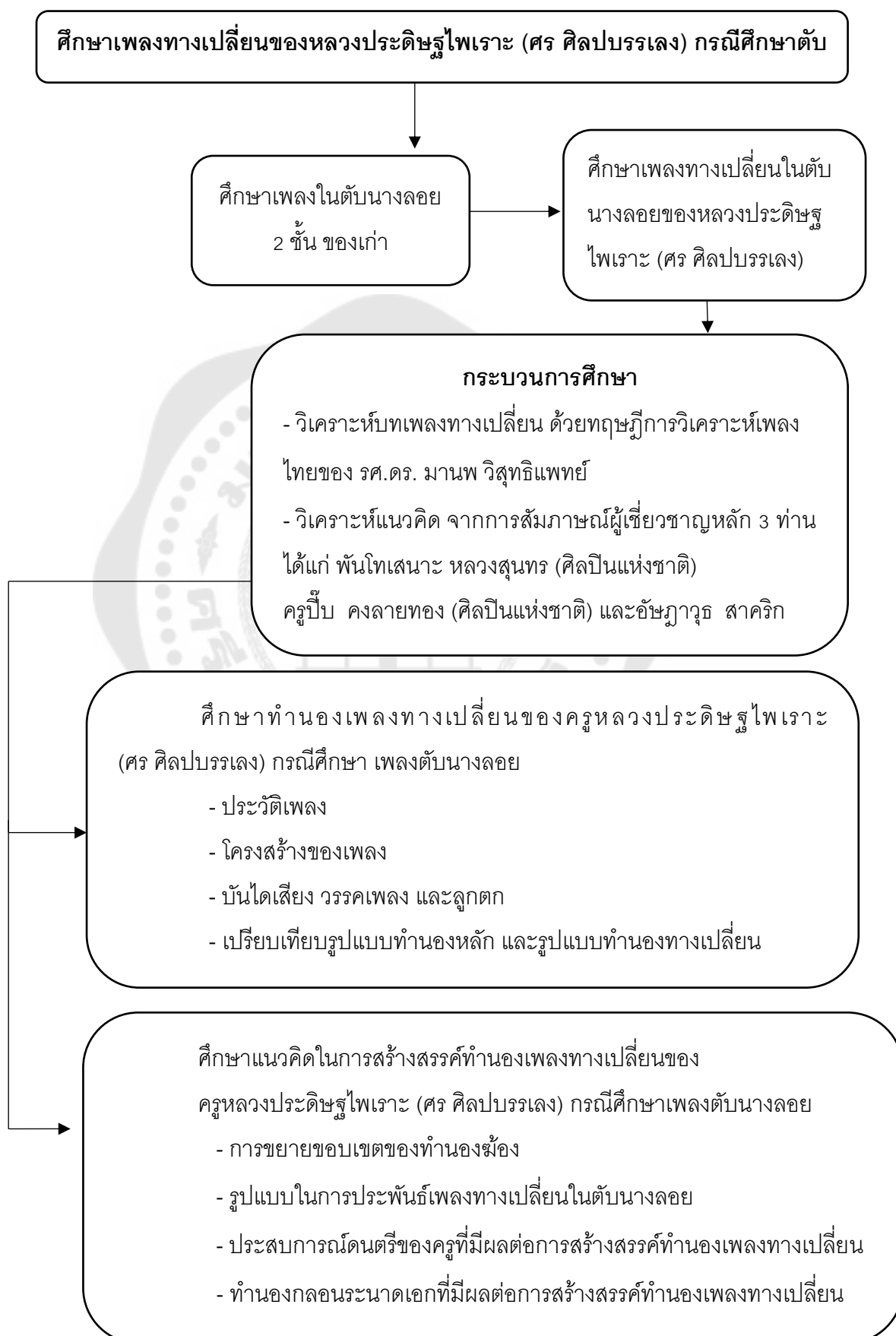
ย่านเสียง เป็นแบ่งในช่วงเสียงของห้องวงใหญ่ 3 ส่วน คือ ย่านเสียงต่ำคือ รุ – ทุ ย่านเสียงกลางคือ ด – ท ย่านเสียงสูงคือ ดั – ทิ (รวมถึงกรณีที่ทำนองเป็นมือเดี่ยว)

โยน หรือลูกโยน เป็นทำนองที่ประติษฐิ์ขึ้นในเพลงประเภทสองไม้หรือในเพลงที่ไม่มีหน้าทับกับทับ(ในดับนางลอยปรากฏในเพลงซ้ำปี) เป็นทำนองเพื่อยืนอยู่ ณ เสียงใดหนึ่ง หรือเพื่อส่งไปทำนองถัดไปของชุดทำนองนั้น ๆ

กลอนสัมผัสในวรรค เป็นกลอนที่เรียงร้อยต่อกันในวรรคเดียวกัน เป็นชุดเดียวกัน

กลอนสัมผัสนอกวรรค เป็นกลอนที่ใน 1 วรรคเพลงสามารถแบ่งเป็น 2 วรรค หรือ 2 ชุดทำนอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษา
ต๊บนางลอย ในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เพลงทางเปลี่ยนในต๊บนางลอย และศึกษา
แนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านวิชาการ และเอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา และได้นำเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดการศึกษาดนตรีไทย

1.2 แนวคิดเพลงต๊บ

1.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลง

2. เอกสาร บทความ ตำราทางวิชาการ

2.1 เพลงทางเปลี่ยน

2.2 เพลงต๊บ

2.3 รามเกียรติ์ ตอน นางลอย

2.4 ต๊บนางลอย

2.5 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงต๊บนางลอย

3.2 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงทางเปลี่ยน

3.3 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงภาษา

3.4 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนกลอน

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดการศึกษาดนตรีไทย

สงบศึก ธรรมวิหาร (2545, น. 181-182) กล่าวว่า การศึกษาดนตรีไทยในสมัยก่อนเป็นการศึกษาโดยอาศัยความใกล้ชิดเป็นหลัก เช่น พ่อแม่ หรือครอบครัวเป็นนักดนตรีไทย หรือสามารถเล่นดนตรีไทยได้ ลูกหลานที่อยู่ในครัวเรือนที่ได้ยินได้ฟังในสถานที่นั้นจนเกิดความเคยชิน มักจะทำให้การเรียนรู้ดนตรีได้เร็วขึ้น นอกจากการเรียนรู้ในบ้านแล้ว ยังสามารถพบได้จากที่วัด ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ หรือได้ไปเรียนรู้จากวงดนตรีที่ได้พบเจอ ก็จะทำให้การเรียนรู้ทางดนตรีได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ปัจจุบันหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีไทยได้ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตร และถูกนำมาสอนอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ และความสามารถด้านการปฏิบัติดนตรีไทย ก็จะสามารถเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดหลักสูตรเรื่องการศึกษาดนตรีไทยโดยเฉพาะ แต่ถ้าผู้มีใจรักในด้านดนตรีไทย แต่มิได้สอบเข้าเรียนในสาขาดนตรีไทย ก็สามารถศึกษาความรู้จากชมรมในสถานศึกษา หรือฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครูท่านใดท่านหนึ่ง เท่านั้นก็เป็นการศึกษาที่สืบทอด รักษา วัฒนธรรมดนตรีไทยให้คงอยู่ต่อไป

2.1.2 แนวคิดเพลงตับ

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542, น. 75-77) กล่าวว่า เพลงตับในภาวะวิกฤต โดยธรรมชาติดนตรีไทยเป็นดนตรีที่ผูกติดกับพิธีกรรมเกือบทั้งสิ้น แม้ส่วนน้อยที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อการฟัง ก็เป็นการฟังส่วนหนึ่งของพิธีกรรมหรือผลพลอยได้จากการประกอบพิธีกรรม เมื่อย้อนหลังไป 30 ปี ผู้เขียนก็เคยมีสถานะเป็นนักดนตรีอาชีพ รับงานบรรเลงดนตรีไทยในงานต่าง ๆ ในฐานะนายวง และลูกวง ทั้งวงปี่พาทย์ไม้แข็งและวงปี่พาทย์มอญ ในการบรรเลงทุกงานจะครบคลุมเพลงไทยทุกประเภท ทั้งเพลงใหม่โรงพิธีกรรม ใหม่โรงการแสดง ใหม่โรงเสภา เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงลา เพลงหน้าพาทย์ เพลงตับ และเพลงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ซึ่งในการบรรเลงจะเลือกบรรเลงเพลงใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะพิธีกรรม และโอกาสที่แตกต่างกัน

พิธีอุปสมบท หรืองานบวชนาค เริ่มจากใหม่โรงเย็น เพลงเรื่อง ประเภทเพลงซ้ำ เช่น เรื่อง เต่ากินผักนึ่ง เรื่องสร้อยสน เพลงเรื่องพิธีกรรม เรื่องทำขวัญ หรือนางนาคใช้บรรเลงขณะทำพิธีเวียนเทียน พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เริ่มจากใหม่โรงเย็น เพลงเรื่องประเภทเพลงซ้ำ-เร็ว เพลงเถา เพลงตับ เพลงเรื่อง ส่วนพิศุภเริ่มจากเชิญศัพ แห่งศัพ ประจำวัด ประจำบ้าน ย่าคำ ย่าเที่ยง นางหงส์ เพลงมอญ(ประโคน) เพลงเถา-ตับ

ในกรณีเพลงเถาและเพลงตับ ซึ่งเป็นเพลงประเภทเพลงร้องนั้น การบรรเลงในพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่และพิธีศพ จะบรรเลงเมื่อเสร็จสิ้นช่วงที่เป็นพิธีกรรมแล้ว โดยที่พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่จะขับร้องเพลงหลังจากพิธีเจริญพระพุทธมนต์เย็นเสร็จสิ้นแล้ว โดยปกติจะมีระยะเวลาที่นักดนตรีสามารถบรรเลงได้ตั้งแต่ประมาณ 19.00-23.00 น. ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร นักดนตรีจึงจะสามารถบรรเลงดนตรีที่มีขนาดความยาวได้ ดังนั้นเพลงเถา และเพลงตับจึงถูกนำมาบรรเลงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ในพิธีศพวงดนตรีไม่นิยมเล่นรับ-ร้อง ในช่วงที่เป็นงานตายปัจจุบันหรืองานตายใหม่ นักดนตรีจะเรียกงานลักษณะนี้ว่า “ศพสด” ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากบรรดาญาติของผู้เสียชีวิตยังอยู่ภาวะโศกเศร้า การบรรเลงรับ-ร้องดนตรี อาจจะมีมองเป็นภาพของความรื่นเริง ดังนั้นการบรรเลงประเภทร้อง-รับ จึงปรากฏเฉพาะในพิธีศพที่เสียชีวิตไปแล้วระยะหนึ่ง และญาติได้บรรจุศพไว้เพื่อรอระยะเวลาอันเหมาะสมในการจัดพิธีฌาปนกิจ ในลักษณะนี้นักดนตรีไทยเรียกว่า “ศพแห้ง” โดยมีความคิดว่า เมื่อการตายได้ผ่านไประยะหนึ่งแล้ว ความเศร้าโศกเสียใจอาจจะคลายลง ดังนั้นหลังจากพิธีสวดพระอภิธรรมเสร็จสิ้น นักดนตรียังพอมีเวลาเหลือที่จะบรรเลงดนตรีได้อีกประมาณ 2-3 ชั่วโมง ช่วงระยะเวลาดังกล่าวนักดนตรีมักจะบรรเลงบทเพลงเพื่อการฟังโดยเฉพาะ เช่น เพลงเถา และเพลงตับ ซึ่งเพลงตับที่นิยมบรรเลงกันมากสำหรับวงปี่พาทย์มอญ ได้แก่ ตับราชาธิราช ตับพรมหาสตร์ ตับมอญกละ เป็นต้น การบรรเลงเพลงตับในงานลักษณะนี้จะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมากตั้งแต่ 1 ชั่วโมงเป็นต้นไป

หากพิจารณาจากการประกอบพิธีกรรมของคนไทยในอดีตกับวิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวในทิศทางที่ตรงกันข้ามกันอย่างสิ้นเชิง การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีของการดนตรีไทยที่เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ทุกจังหวะของชีวิตถูกผูกติดและถูกจำกัดกรอบด้วยเวลา ทำให้ขั้นตอนของพิธีกรรมต่าง ๆ ต้องถูกตัดทอนให้กระชับ เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิต ในกรณีนี้ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสืบเนื่องของเพลงไทย ที่บทเพลงได้มีการประพันธ์ไว้สำหรับโอกาสต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในอดีตของคนไทย ที่ผูกติดมากับการพัฒนาการของคนไทยมาโดยตลอด โดยเฉพาะเพลงที่มีความยาวซึ่งต้องใช้เวลามาก จะหมดโอกาสบรรเลงเป็นลำดับแรก

ดังที่กล่าวมาเบื้องต้นวิถีชีวิตของคนไทยนั้นผูกติดอยู่กับพิธีกรรมเกือบทั้งสิ้น เมื่อเวลาจะผ่านไป พิธีกรรมต่าง ๆ ถูกลดขั้นตอนหรือยกเลิก แต่การบรรเลงดนตรีกลับไม่มีโอกาส

ใหม่ๆ ในการบรรเลง ยังคงต้องพึ่งพาพิธีกรรม และยังคงถูกตัดทอนหรือยกเลิก ในลักษณะนี้ ส่งผลถึงกระบวนการสืบเนื่องถึงการเรียนการสอนดนตรี ที่เน้นการบรรเลงตามบริบทของความเป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้นเพลงที่หมดโอกาสในการบรรเลงในระยะเวลาจำกัดจะขาดการสืบเนื่อง ในกรณีนี้รวมถึงเพลงดับอยู่ด้วย จึงถือไว้ว่าเป็นวิกฤตภาวะของเพลงดับอย่างแท้จริง

2.1.3 ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลง

พิชิต ชัยเสรี (2559, น. 9) กล่าวว่า การใช้ทางห้องในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ให้ใช้ทำนองห้องวงใหญ่เป็นหลักสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์เพลง ด้วยทำนองห้องเป็นทำนองที่เป็นโครงสร้างของเพลงมากที่สุด ชัดเจนกว่าเครื่องดนตรีอื่น ๆ

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2553, น. 11) กล่าวว่า การวิเคราะห์ดนตรีแบบ Category and analysis วิธีนี้เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างของเพลง ซึ่งใช้วิเคราะห์ Style ของเพลง การวิเคราะห์แบบนี้มีได้แยกย่อยองค์ประกอบทางดนตรีเป็นส่วนย่อย ๆ โดยละเอียด การวิเคราะห์จึงแสดงออกมาในรูปแบบของตาราง สถิติ หรือเป็นกราฟ

เนื้อหาของการวิเคราะห์หรือองค์ประกอบหลักในการวิเคราะห์แบบ Category analysis มี 5 อย่างคือ Sound, Harmony, Melody, Rhythm และ Growth ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีเนื้อหาย่อย ๆ อีก เช่น Sound ประกอบด้วย Timbre, Dynamics, Texture, Fabric ใน Harmony ประกอบด้วย Color, Tension ใน Melody ประกอบด้วย Range, Motive, เลื้อยหรือพันปลา ส่วน Feature analysis หรือการวิเคราะห์ลักษณะเด่นหรือลักษณะสำคัญของบทเพลง โดยดูที่คุณลักษณะต่าง ๆ ในบทเพลง เช่น ชั้นคู่ คอร์ด กระสวนจังหวะ เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้นำเสนอในรูปแบบจำนวน ปริมาณ หรือความถี่

สำหรับการวิเคราะห์เพลงไทยรูปแบบนี้สามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทำนองเพลง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทำนองและเครื่องดนตรี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทำนองเพลงจากเครื่องดนตรีที่ต่างชนิดกัน และวิเคราะห์ทางเพลงที่ต่างกันในเครื่องดนตรีชนิดเดียวกัน ทั้งยังวิเคราะห์ความถี่ของลูกตก และเสียงสำคัญในบทเพลงด้วย

2.2 เอกสาร บทความ ตำราวิชาการ

2.2.1 เพลงทางเปลี่ยน

พิชิต ชัยเสรี (2559, น. 14) กล่าวว่า แบบแผนทางเปลี่ยน สังกีตลักษณะของเพลงประเภทนี้ เป็นเพลงที่มีทางเปลี่ยนของตน หมายความว่า ทำนองเพลงของเดิม ได้รับการปรุงแต่ง

ให้เป็นสำนวนใหม่โดยยังรักษาลูกตก จำนวนท่อน ความยาว และบันไดเสียงเอาไว้คงเดิม เช่นใน เพลงทองย่อน เพลงพราหมณ์ตีต๋นน้ำเต้า

ในแบบแผนการซ้ำทำนองแบบทางเปลี่ยนนี้ มิได้จำกัดจำนวนท่อนว่าจะมีกี่ท่อน โดยมากมักจะพบในเพลงที่มีท่อนเดียว

คีตลักษณ์

A/A1/A2/A3/...

หลวงประดิษฐไพเราะ (2525, น. 153) กล่าวว่า ประเพณีนิยมอย่างหนึ่งของวงดุริยางค์ไทยนั้น นอกจากบรรเลงดนตรีด้วยลีลาทางวิจิตรแล้วท่านยังนิยมปรับปรุงทางเพื่อให้ผู้ฟังได้รับรสที่แปลกเปลี่ยนไปอีกด้วย การนี้ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นแม่บทในการนำเพลงมาแปรเปลี่ยนทางให้งามวิจิตรแตกต่างกันออกไป เพื่อมิให้จำเจซ้ำซาก เพราะในกรณีที่ต้องมีการบรรเลงเพลงนั้น ๆ หลายต่อหลายเที่ยว หากบรรเลงซ้ำอยู่แต่ทำนองเดิมก็จะน่าเบื่อซ้ำซาก ท่านครูจึงพลิกเพลงประดับประดาให้ลีลาแตกต่างกันออกไป แต่เสียงต่าง ๆ ที่ตกในแต่ละจังหวะยังคงตกอยู่ในเสียงเดิมทุกจังหวะ การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีเช่นนี้ นับเป็นอัจฉริยะลักษณะอย่างหนึ่งของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งปรากฏอยู่เสมอในบทเพลงของท่าน ไม่ว่าจะเป็นทำนองสามชั้น สองชั้น หรือชั้นเดียวก็ตาม

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (2524, น. 53-54) ได้อธิบายว่า ศ.ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงผลงานของท่านครู ท่านครูได้ชื่อว่าเป็นนักดนตรีชั้นยอดของเมืองไทยที่ได้สร้างผลงานไว้มากที่สุด เพลงในลีลาต่าง ๆ ที่ท่านแต่งไว้ เฉพาะเพลงใหญ่ ๆ ก็มีถึง 100 กว่าเพลง ถ้าจะนับเพลงย่อย ๆ ต่าง ๆ เช่น เพลงทางเปลี่ยน เพลงทางเดี่ยว เพลงเบ็ดเตล็ด ฯลฯ รวมเข้าไว้ด้วยกันแล้ว ก็มากมายเหลือคณานับ และแต่ละเพลงก็มีความไพเราะ สมกับราชทินนามว่า “ประดิษฐไพเราะ” จริง ๆ ฉะนั้นจึงเป็นเพลงที่แพร่หลาย ใช้บรรเลงกันอยู่ทั่วไปจนกระทั่งทุกวันนี้ ศ.ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ยังกล่าวต่อไปอีกว่า ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ยังเป็นต้นตำรับการเปลี่ยนแปลงเพลงเป็นทางต่าง ๆ แต่เดิมนั้น เพลงหนึ่งๆ ก็มีอยู่ทางเดียว ถ้าร้อง 10 เที่ยว ก็รับอย่างเดียวกันทั้ง 10 เที่ยว ท่านครูเห็นว่ามันซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย จึงได้ประดิษฐ์ทางรับให้มันแตกต่างกันออกไป บางเพลงยังแถมประดิษฐ์ทางร้องให้แตกต่างกันเสียอีกด้วย ไม่รู้ละ ถ้าร้อง 6 เที่ยว ก็รับไม่ซ้ำกันเลยทั้ง 6 เที่ยว แถมยังร้องต่างกันไปเสียอีกด้วย แต่พอฟังแล้วก็รู้ได้ทันทีว่ามันเป็นเพลงเดียวกัน ทั้งนี้เพราะลูกตกมันตกกันนั่นเอง ความสามารถในด้านนี้ของท่านได้แสดงออกเป็นที่ประจักษ์ ในเมื่อท่านมีโอกาสไปบรรเลงประกอบการแสดงโขนในงานเปิดประตูน้ำท่าหลวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทำพิธีเปิดเมื่อ พ.ศ. 2462 ใน

งานนี้ท่านได้ทำเพลงท่านเปลี่ยนของเพลงที่ใช้ร้องประกอบการแสดงแทบทุกเพลง เช่น เพลงพากย์ ใ้อ้, ใ้อ้ชาตรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพอพระราชหฤทัยมาก และนี่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีพระราชดำริจะตั้งท่านให้เป็นที่ “หลวงประดิษฐไพเราะ” ทั้ง ๆ ที่ท่านครุมิได้เป็นข้าราชการแต่ประการใด

อานันท์ นาคคง และคณะ (2545, น. 25) กล่าวว่า เพลงลาวจำนวนมากที่หลวงประดิษฐไพเราะสะสมความรู้เอาไว้จากการทำงานดนตรีประกอบละครร้องอย่างใหม่ ตั้งแต่ละครประดาลัยมาจนถึงปราโมทย์ เพลงลาวละครร้องเกิดใหม่หลายเพลง ภายหลังได้กลายเป็นเพลงเถาที่คนรู้จักกันเช่น ลาวต้อยตลิ่ง ลาวครวญ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งเพลงลาวของเก่าหลายเพลงท่านก็ได้นำมาปรับปรุงจนเป็นที่นิยมกันต่อมา เช่น ลาวดำเนินทรายทางเปลี่ยน ลาวแพนทางเดียว

อานันท์ นาคคง และคณะ (2545, น. 87-89) กล่าวว่า ในครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดเขื่อนพระราม 6 ประตูนํ้าท่าหลวงได้มีการจัดการแสดงโขน ละครและดนตรีสมโภชน์ มีการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน อินทรชิตต้องศร ต้องดื่มนํ้ามจากถันนางมณโฑ บทละครที่เป็นบทพากย์ใ้อ้ จะต้องมีคนตรีบรรเลงทำนองรับหลายเที่ยว จางวางศรซึ่งเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์ในขณะนั้น ได้คิดทางบรรเลงที่รับร้องจากของเดิมที่บรรเลงรับซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ เที่ยว ก็คิดให้การบรรเลงทำนองรับแต่ละเที่ยวไม่เหมือนกัน เพื่อไม่ให้เกิดความน่าเบื่อ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระปรีชาสามาถในด้านการละครและความสนพระทัยในเรื่องการสร้างสรรคทางศิลปะอยู่แล้ว เมื่อได้สดับทางดนตรีที่จางวางศรปรุงขึ้นมาให้มีสำเนียงลีลาที่แปลกแตกต่างกันออกไปอย่างน่าอัศจรรย์ ก็ทรงพอพระราชหฤทัยยิ่ง ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้จางวางศรเข้าเฝ้า ตรัสชมเชยและมีพระราชดำริว่าจะทรงแต่งตั้งให้เป็น “หลวงประดิษฐไพเราะ”

แต่เมื่องานประตูนํ้าท่าหลวงผ่านพ้นไป ก็ทรงลืมนัดหมายพระราชาดำริเรื่องพระราชทานนามนี้ไป เนื่องด้วยไม่มีใครบับังคมทูลถวายอีก จนกระทั่งได้พบกับจางวางศรอีกครั้งในงานขึ้นบ้านใหม่ของเจ้าพระยารามราฆพที่บ้านนรสิงห์ (ปัจจุบันคือที่ทำการทำเนียบรัฐบาล) ได้ยินเสียงระนาดที่จางวางศรตีประกอบละครแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง ก็ทรงระลึกขึ้นได้ จึงได้มีพระราชดำริสั่งให้จางวางศรเข้าไปในสำนักพระราชวังเพื่อรับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นรองเสวกเอก และพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงประดิษฐไพเราะในวันรุ่งขึ้น

ตั้งแต่นั้นมาชีวิตของนายศรบุตรครูสิน นักดนตรีสามัญชนจากลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ก็เปลี่ยนไปจาก “จางวางศร” คนระนาดประจำวังบูรพาภิรมย์ มาเป็นนักดนตรีบรรดาศักดิ์ “หลวงประดิษฐไพเราะ” เมื่อได้อายุ 44 ปี

คำประกาศพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้แก่จางวางศร ตีพิมพ์ไว้ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 42 ประจำปีพุทธศักราช 2468 ฉบับวันที่ 5 กรกฎาคม 2468 หน้า 1033 ความว่า “พระราชทานบรรดาศักดิ์ วันที่ 27 มิถุนายน พระพุทธศักราช 2468 มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้ นายสอน ศิลปบรรเลง เป็นหลวงประดิษฐไพเราะ มีราชการในกรมมหรสพ ถือศักดินา 400”

ราชทินนาม “ประดิษฐไพเราะ” นี้ ถือว่าเป็นเกียรติยศอย่างสูงของชีวิตนักดนตรีไทยด้วยกัน เพราะผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็น “พระประดิษฐไพเราะ” ในยุครัตนโกสินทร์มีเพียง 3 ท่านด้วยกัน คนแรกนั่นคือ พระประดิษฐไพเราะ หรือครูมีแขก ซึ่งเป็นแบบฉบับคีตกวีผู้ยิ่งใหญ่แห่งกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นครูของบิดาท่านเอง และอีกท่านหนึ่งคือ พระประดิษฐไพเราะ นามว่า ตาด ตาดตะวาทิต ครูปี่พาทย์วังบ้านหม้อผู้มีส่วนร่วมในการนิพนธ์เพลงของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และช่วงปรับปรุงทางเพลงและการขับร้องสำหรับดนตรีปี่พาทย์ประกอบละครดึกดำบรรพ์อย่างมากมาย

มาถึงตัวนายศรเอง การที่ได้รับพระราชทานนามตำแหน่ง “ประดิษฐไพเราะ” เป็นเครื่องหมายยืนยันถึงความเป็นคีตกวีที่สามารถคิดประดิษฐ์เพลงดนตรีให้ไพเราะ เป็นที่ประทับใจผู้ฟัง และเป็นเครื่องแสดงภูมิปัญญาแก่ศิลปินดนตรีไทยโดยทั่วไป ดังจะให้เห็นจากผลงานคตินิพนธ์ของท่านที่เกิดขึ้นทั้งก่อนหน้าและภายหลังตำแหน่งพระราชทานนี้ ว่ามีความไพเราะล้ำเลิศเพียงใด และถือเป็นดุริยกวี ที่ผลิตผลงานเพลงออกมาอย่างแพร่หลายที่สุด มากที่สุดและเป็นที่นิยมกว้างขวางที่สุดในบรรดาคีตกวีรุ่นเดียวกัน หรือแม้กระทั่งรุ่นต่อๆ มา ในภายหลังก็ยังมีใครเทียบเท่า

อานันท์ นาคคง และคณะ (2545, น. 90-92) กล่าวว่า บรรดาศักดิ์และตำแหน่ง “หลวงประดิษฐไพเราะ” นั้น เป็นรางวัลพระราชทานก่อนที่ท่านจะได้รับราชการในกรมมหรสพอย่างเป็นทางการ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงโปรดปรานหลวงประดิษฐไพเราะมาก หน้าที่สำคัญที่เพิ่มขึ้นจากครูดนตรีประจำวังบูรพาภิรมย์ก็คือการเข้าไปถวายเพลงดนตรีในพระบรมมหาราชวังร่วมกับวงปี่พาทย์หลวงของกรมมหรสพ

ครุมนตรี ตราโมท เมื่อครั้งสมัยที่ท่านได้ร่วมบรรเลงดนตรีกับท่านครูลวงประดิษฐไพเราะ ได้อธิบายว่า “เมื่อท่านได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหลวงประดิษฐไพเราะแล้ว จึงมีงานที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านเข้าไปตีระนาดเอก ร่วมกับวงข้าราชการในกรมมหรสพบ่อยขึ้น และทุกครั้งที่ท่านเข้าไปตีระนาดเอกถวาย ท่านก็ต้องเลือกข้าพเจ้าเป็นผู้ตีระนาดทุ้มทุกครั้ง” “โดยปกติการแสดงโขนละครมักจะมีร้องเพลงให้ปี่พาทย์รับเพลงละหลายๆ คำ คุณครูลวงประดิษฐไพเราะ ท่านเป็นผู้ที่ชอบเปลี่ยนทำนองบรรเลงรับเป็นทางต่างๆ เพื่อไม่ให้ซ้ำกัน เวลาที่ท่านจะเปลี่ยนทำนองที่เกี่ยวไหนเป็นทางอย่างไร ท่านจะกระซิบบอกข้าพเจ้าว่าเกี่ยวนี้จะทำอย่างนั้น เกี่ยวนั้นจะทำอย่างนี้ ข้าพเจ้าจะบรรเลงสอดคล้องตามประสงค์ของท่านได้ทันตามความต้องการ ท่านจึงพอใจที่จะให้ข้าพเจ้าตีระนาดทุ้มในเมื่อท่านตีระนาดเอกเสมอ” “เมื่อต้น พ.ศ. 2468 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการแสดงโขนสมัครตอนปราบดาทะกาสุร โรงละครในพระราชวังสวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงเป็นพระวิศิษฐฤทธิในการแสดง โขนสมัครครั้งนี้ โปรดเกล้าฯ ให้มีวงปี่พาทย์บรรเลงประกอบ 2 วง วงหนึ่งเป็นข้าหลวงเดิมเต็มทั้งวง มีพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) ตีระนาดเอก อีกวงหนึ่งเป็นวงผสมโดยมีคุณครูลวงประดิษฐไพเราะตีระนาดเอก เท่าที่ข้าพเจ้าจำได้ก็มีพระยาเสนาะดุริยางค์ (แหม่ม สุนทรวาทิน) ตีฆ้องวงใหญ่ ข้าพเจ้าตีระนาดทุ้ม หมื่นประโคนเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) เป่าปี่ หมื่นนารถประสานศัพท์ (ทัด โกศะรณ) ตีตะโพน หมื่นคนธรรพประสิทธิ์สาร (แตะ กาญจนผลิน) ตีกลองทัด นอกจากนี้ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่ามีใครบ้าง” “การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบโขนคืนวันนี้สนุกมาก วงข้าหลวงเดิมนั้น บรรเลงตามแบบแผนอย่างเคร่งครัดเรียบร้อย ส่วนวงผสม คุณครูลวงประดิษฐไพเราะ ท่านได้นำเพลงที่มีการบรรเลงหลายเที่ยว ทำเปลี่ยนทุกทางทุกเที่ยวไม่ให้ซ้ำกันเลย โดยก่อนจะบรรเลงคุณครูลวงประดิษฐไพเราะจะกระซิบบอกข้าพเจ้าก่อนว่า เกี่ยวนี้อย่างอย่างนั้นเกี่ยวนั้นเอาอย่างนี้ ซึ่งข้าพเจ้าติดตามได้สอดคล้องต้องตามประสงค์ทุกเที่ยว เป็นที่พอใจท่านมาก”

อานันท์ นาคคง และคณะ (2545, น. 187-188) กล่าวว่า การแต่งเพลงหรือการคิดทางใหม่ทางเปลี่ยนอะไรพวกนี้ ท่านครูจะทำในทุกโอกาสที่ทำได้ เพราะท่านไม่ต้องมาเสียเวลานั่งคิดมานั่งลงตัวโน้ตทีละตัวสองตัวเหมือนคนอื่นเขา ท่านคิดเอาเดี๋ยวนั้น แล้วก็ต่อให้เดี๋ยวนั้น เช่น ครั้งหนึ่งเราไปส่งวิทยุกระจายเสียงท่านตามไปด้วย เพลงที่กำลังออกอากาศหรือก็เป็นเพลงใหม่ เพิ่งต่อมาได้ไม่กี่วันเราก็เร่งซ้อมกันเพราะกลัวจะไม่แม่น เวลานั้นเหลืออีก 25 นาที ก็จะออกอากาศอยู่แล้ว ท่านถามขึ้นว่า อ้อ-ทางเปลี่ยนไม่มีดอกหรือ พอเราบอกว่าไม่มีท่านไม่ได้ต่อไว้ ท่านก็คิดท่านเปลี่ยนแล้วก็ต่อให้เดี๋ยวนั้น นี่ก็จะแยกันเสียแล้ว แต่ในที่สุดก็ต่อได้และ

ออกอากาศไปเรียบร้อย เพราะผู้ออกอากาศล้วนเป็น “ทหารเอก” ของท่านทั้งนั้น ถ้าเป็นรุ่นเด็ก ท่านคงไม่กล้าต่อให้ในเวลากะทันหันเช่นนั้นเป็นแน่

ถาวร ลีขโกศล (2559, น. 270-272) กล่าวว่า คุณหญิงขึ้น ศิลปบรรเลงได้เล่าถึง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (แหม่ม สุนทรวาทิน) และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สร้างสรรค์เพลงใหม่ด้วยการบรรเลงเพลงทางเปลี่ยน เพลงทางเปลี่ยนคือ บรรเลงเพลงเดิมซ้ำที่อยู่ที่ 2 3 หรือ 4 ต่อไป โดยให้มีทำนองที่ต่างออกไป แต่ยึดลูกตกซึ่งเป็นเสียงสำคัญของเพลงและจังหวะกับหน้าทับเอาไว้ การบรรเลงทางเปลี่ยนก็เพื่อหนีความซ้ำซากในการบรรเลงรับร้องหลายๆ คำ ซึ่งปรากฏหลักฐานชัดเจนในละครดึกดำบรรพ์ของกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงให้พระประดิษฐไพเราะ (ตาด ตาตะวาทิต) แต่งขึ้น เช่นเพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า 2 ชั้น ท่านก็ได้แต่งทางเปลี่ยนเป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ ไว้ 4 ทาง

ครูแหม่มร่วมงานละครดึกดำบรรพ์ของวังบ้านหม้อ ตั้งแต่ พ.ศ. 2442 ซึ่งท่านก็ได้แต่ง เพลงทางเปลี่ยนได้ดี แต่ครูศรกลับทำได้เป็นพิเศษ มีความเชี่ยวชาญในเพลงทางเปลี่ยน จนสามารถเรียกได้ว่าท่านเป็น เจ้าแห่งเพลงทางเปลี่ยน เช่นเพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า 2 ชั้น ซึ่งมี ทางเปลี่ยนอยู่แล้ว 4 ทาง แล้วท่านก็ประพันธ์เพิ่มขึ้นอีก 3 ทาง จนในปัจจุบันมีคนแต่งเพิ่ม ทำให้มี แล้วไม่น้อยกว่า 10 ทาง ทำให้เห็นว่าท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ช่างประดิษฐ์ คิดสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ

ทั้งนี้คงเพราะทั้งสองท่านมีความถนัดที่แตกต่างกัน นายศรหรือหลวงประดิษฐไพเราะมีความคิดแปลกใหม่ นายแหม่มหรือพระยาเสนาะดุริยางค์ใฝ่ความประณีตเสนาะตามแบบแผน ถ้าเทียบกับกวี หลวงประดิษฐคล้ายสุนทรภู่ซึ่งเป็นจินตกวีและปฏิภาณกวีที่สร้างกลอนแบบใหม่ แต่งเรื่องแปลกใหม่ตามจินตนาการและมีปฏิภาณฉับไว ส่วนพระยาเสนาะดุริยางค์คล้าย เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งเป็นอรรถสรกวีและสุตกวีแต่งกลอนแนวเก่าแต่อดลั้งการสง่างามสูงสุด สร้างวรรณกรรมตามเนื้อเรื่องที่มีอยู่เดิมหรือได้ยินได้ฟังมาด้วยวรรณศิลป์สูงสุดยอดตามแบบของตนไม่มีคนเทียบได้

ความโดดเด่นของจางวางศร ทั้งในด้าน “ไหว” และ “เปลี่ยนทางเพลง” ในการประชันครั้งนี้ ทำให้ปีพาทย์วังบูรพาโด่งดังเป็นพลุแตก ยังความโสมนัสแก่สมเด็จพระเจ้าของวังมาก

ถาวร ลีขโกศล (2559, น. 308-309) ได้กล่าวว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะเป็นเจ้าของ เพลงทางเปลี่ยน เพลงทางเปลี่ยนสองชั้นปรากฏชัดในเพลงละครดึกดำบรรพ์ ซึ่งพระประดิษฐไพเราะ (ตาด ตาตะวาทิต) แต่งขึ้นตามพระดำริของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ แต่ผู้แต่งเพลงทางเปลี่ยนได้โดดเด่นมากคือหลวงประดิษฐไพเราะ

เพลงทางเปลี่ยนสองชั้นนั้นท่านแสดงความสามารถโดดเด่นมาตั้งแต่คราวประชันกับ พระเพลงไพเราะ คราวบรรเลงโขนหน้าพระที่นั่ง ที่ประตูน้ำท่าหลวง และในการบรรเลงโขนหลวงที่มีปีพาทย์ 2 วง ประชันกับพระเพลงไพเราะ (โสม สุวาทิต) โดยปริยาย ครูหลวงประดิษฐไพเราะ แต่งเพลงทางเปลี่ยนสู้กับบรมมือและกลอนระนาดของพระเพลงฯ สร้างความโดดเด่นไปคนละทาง โดยไม่หักล้างกัน ดังที่อาจารย์มนตรี ตราโมทเขียนเล่าถึงการบรรเลงโขนสมัครเมื่อ พ.ศ.2468 ว่า “การบรรเลงปีพาทย์ประกอบโขนคืนวันนี้สนุกมาก วงข้าหลวงเดิม (พระเพลงไพเราะตีระนาด) บรรเลงตามแบบแผนอย่างเคร่งครัดเรียบร้อย ส่วนวงผสมซึ่งคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะตีระนาดนี้ ไม่ว่าจะเพลงใดที่มีบรรเลงหลายเที่ยวแล้ว จะต้องเปลี่ยนทางทุกเที่ยว ไม่ให้ซ้ำกันเลย” เพลงทางเปลี่ยนที่หลวงประดิษฐไพเราะแต่งไว้ และได้รับความนิยมกันต่อมามีมาก เช่นเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า ซึ่งท่านแต่งไว้เป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ ไว้

ส่วนเพลงทางเปลี่ยนสามชั้นนั้นมิใช่ในเพลงสามชั้นรุ่นเก่าบางเพลง เช่น เพลงสี่ทบบุหลัน ถึงยุคหลวงประดิษฐไพเราะ เพลงสามชั้นที่ท่านแต่งมีทางเปลี่ยนอยู่แทบทุกเพลง บางเพลงเปลี่ยนได้โดดเด่นมาก จนดูประหนึ่งเป็นเพลงคนละท่อน เช่น เพลงลาวเสียดึงเทียน เนื้อเพลง มี 2 ท่อน แต่ท่านทำทางเปลี่ยนทั้ง 2 ท่อน กลายเป็น 4 ท่อนไปโดยปริยายตลอดทั้งเถา ซึ่งไพเราะมากทุกท่อน เพลงต้นบรเทศ 2 ชั้น ท่านขยายเป็น 3 ชั้น ตั้งชื่อใหม่ว่า ชมแสงจันทร์ เพราะอ่อนหวานไพเราะ แล้วทำทางเปลี่ยนที่คมคายอีกเพลงหนึ่ง จึงตั้งชื่อว่า ชมแสงทอง

เรื่องเพลงทางเปลี่ยนนี้หลวงประดิษฐไพเราะแต่งไว้ได้รวดเร็วและไพเราะน่าฟัง นับเป็นเจ้าแห่งเพลงทางเปลี่ยนอย่างแท้จริง

พูนพิศ อมาตยกุล (2529, น. 137-164) กล่าวว่ากระบวนเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้ทำไว้มากมาย อาทิ ซ้ำปี ดำเนินทราย ตามกวาง ทองย่อน พราหมณ์ดีดน้ำเต้า สร้อยเพลง นอกจาก ฯลฯ และท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะเป็นผู้ริเริ่มการบรรเลงเพลง “ทางเปลี่ยน” สำเนียงต่าง ๆ ท่านอาจารย์หลวงประดิษฐไพเราะเป็นคนที่มีความจำและปฏิภาณทางดนตรีเป็นเลิศ สามารถนั่งนึกแล้วบอกเพลงให้ลูกศิษย์ทันทีทันใด สามารถที่จะเปลี่ยนทำนองเพลงเป็น “ทางเปลี่ยน” แบบต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่ต้องเขียนเป็นตัวโน้ตออกมาก่อนเลย และท่านก็โชคดีที่มีลูกศิษย์หัวไว มีฝีมือดี สามารถรับการถ่ายทอดเพลงจากท่านครูในห้วงเวลาปัจจุบันทันด่วนนั้นได้อย่างรวดเร็ว แล้วนำมาบันทึกเสียง

รัตนพล ชื่นคำ และคณะ (2559, น. 226-227) ได้กล่าวไว้ว่า บทเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) รวบรวมเก็บข้อมูลโดย อาพันธ์ นาคคง อัมภาวุธ สาคริก และ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2544) อธิบายประเภทเพลงทางเปลี่ยนไว้ว่า ประเภทเพลงทางเปลี่ยน

จากโครงสร้างทำนองเดิมเป็นทำนองใหม่ที่เกิดความหลากหลายเช่น เพลงซ้ำปี ไร่ปี ลาวดำเนินทราย ตามกวาง ทองย่อน พรหมมณีดีดน้ำเต้า สร้อยเพลง นกจาก เขมรปากท่อ ลิงโลด ลิงลาน เวสสุกรรม และขอมกล่อมลูก เป็นต้น (ยังมีบทเพลงที่หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งไว้อีกหลายเพลงที่ตกสำรวจซึ่งต้องค้นคว้าหาหลักฐานต่อไป)

2.2.2 เพลงดับ

มนตรี ตราโมท (2545, น. 39) กล่าวว่า ประเภทเพลงมโหรี คือ เพลงที่เดิมใช้มโหรีบรรเลง ประกอบกับการร้องส่ง มี 2 อย่าง คือ เพลงดับ 1 เพลงเกร็ด 1 ในเพลงดับ นั้น ก็เรียกว่าเรื่องด้วยเหมือนกัน แต่มีคำว่าดับขึ้นหน้า ทั้ง ดับเรื่อง และดับเพลง ดับเพลง ใช้เพลงเป็นชื่อดับ เช่นดับเรื่องพระนคร ดับเรื่องใช้ชื่อเรื่องของบทร้องเป็นชื่อดับ เช่น เพลงดับเรื่องรามเกียรติ์ ตอนแผลงศรพหมาสตร์ (เรียกย่อ ๆ ว่า ดับพหมาสตร์)

เพลงดับ คือเพลงที่ใช้รับร้องหลายๆ เพลง รวมบรรเลงติดต่อกันไป เพลงดับนี้มีได้ 2 ชนิด คือ 1. ดับเรื่อง การเรียบเรียงบรรเลงได้ถือเป็นบทหรือเนื้อร้องที่ติดต่อกันเป็นเรื่องไปเป็นเกณฑ์ เพลงที่ร้องหรือรับจะลักลั่นกันอย่างไรก็ได้คำนึงถึง 2. ดับเพลง การเรียบเรียงบรรเลงถือเพลงที่ติดต่อกันให้ถูกแบบแผนเป็นเกณฑ์ ส่วนคำร้องจะติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่คำนึงถึง

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542, น. 128) กล่าวว่า เพลงดับเรื่องคือ ชุดเพลงที่นำเอาบทเพลงหลายๆ เพลงมาต่อกัน โดยยึดเอาเนื้อหาของเรื่องเป็นสำคัญ โดยไม่เน้นความสัมพันธ์ของทำนองเพลงและสำเนียงเพลง เพียงแต่ต้องจับความได้ว่าเรื่องที่กล่าวถึงเป็นเรื่องใด อีกประการคือ ดับเรื่อง มักจะมีเพลงหน้าพาทย์ประกอบเข้าอยู่ด้วย เพื่อทำหน้าที่บอกอากัปภิกิริยาของตัวละครต่าง ๆ เพลงดับเรื่องได้แก่ ดับนางลอย ดับพหมาสตร์ และดับนาคบาท เป็นต้น

ชมนาด กิจจันทร์ (2543, น. 63) กล่าวว่า ดับเรื่อง หมายถึง เพลงดับที่เรียบเรียงขึ้นจากเพลงหลายๆ เพลง โดยยึดเอาเนื้อร้องที่เรียบเรียงติดต่อกันเป็นเรื่องราวเป็นสำคัญ ส่วนเพลงที่นำมาบรรจุในบทขับร้อง ก็ต้องคำนึงถึงอารมณ์ของบทขับร้องเป็นหลัก ทั้งนี้เพลงแต่ละเพลงที่นำมานั้นไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กันก็ได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะจะต้องลำดับบทร้องให้เป็นเรื่องราวเสียก่อน เช่นเรื่อง รามเกียรติ์ อิเหนา ราชาริธา ขุนช้างขุนแผน สามก๊ก หรือเรื่องอะไรก็ได้ โดยทั่วไปจะไปปรับปรุงมาจากตอนสำคัญๆ ของบทละครหรือบทเสภาที่มีอยู่แล้ว แล้วปรับบทร้องที่นำมาให้สั้นและกระชับ จากนั้นจึงคัดเลือกเพลงมาบรรจุให้เหมาะสมกับอารมณ์ของบทร้อง สิ่งที่นำสังเกตก็คือ เพลงดับเรื่องนี้มักจะมีเพลงหน้าพาทย์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เพื่อให้ประกอบภิกิริยาของตัวละครในบทร้องตามมโนภาพ ดังนั้นเพียงแต่ได้ฟังทำนองเพลงและเนื้อร้อง ก็สามารถทราบเรื่องราวของดับเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2.3 รัมเกียรติ์ ตอน นางลอย

ส.พลายน้อย (2549, น. 102-103) ได้อธิบายไว้ในตอนทศกัณฐ์อาฆาตพิเภกว่า เมื่อทศกัณฐ์ได้ทราบว่ามีพิเภกเข้าไปอยู่กับพระรามก็รู้สึกไม่พอใจ เพราะเกรงว่าพิเภกจะไปบอกความลับของทศกัณฐ์แก่พระราม จึงได้แปลงตนเองเป็นฤๅษีเข้าไปในกองทัพพระราม และเพื่อป้องกันไม่ให้พิเภกรู้ จึงรำยมนต์ให้พิเภกไม่สามารถพูดได้ เมื่อทศกัณฐ์แปลงเข้าไปในกองทัพแล้วจึงแสวงไปตามไถ่เรื่องราว ห้ามปรามเหล่าพลวานรไม่ให้ยกทัพไปกรุงลงกา ไล่ความให้แก่พิเภกและสุครีพ ขอให้ขับไล่ไปเสีย แต่ด้วยคำพูดของทศกัณฐ์ทำให้เหล่าพระวานรไม่พอใจ ทศกัณฐ์จึงเห็นว่าทำอะไรจะไม่ดีและเหมือนว่าพิเภกจะรู้ จึงได้รับหนีกลับกรุงลงกาไป

เมื่อทศกัณฐ์กลับไปแล้ว พิเภกจึงเล่าความทั้งหมดแก่พระรามว่าทศกัณฐ์แปลงกายเข้ามา แต่ก็ไม่ทันจะทำอะไรก็กลับไป

ทศกัณฐ์เมื่อกลับถึงกรุงลงกาก็ยังคิดแค้นพิเภก จึงคิดอบายให้เบญกาย ลูกสาวของพิเภกแปลงเป็นสีดาทำตายลอยน้ำไปที่หน้าท่อน้ำของพระราม นางเบญกายถึงจะไม่เต็มใจแต่ก็ด้วยกลัวจะมีโทษตายจึงรับคำสั่งทศกัณฐ์ นางเบญกายจึงไปหานางสีดาเพื่อดูรูปโฉมของนาง เพื่อจะได้แปลงกายให้เหมือน ซึ่งนางเบญกายก็แปลงรูปได้เหมือนจริงๆ ถึงขนาดว่าทศกัณฐ์เห็นนางสีดาแปลงก็ยังคงตลิ่งในความงามนั้น นางเบญกายเห็นทำไม่ดีจึงแปลงรูปกลับตามเดิม ทำให้ทศกัณฐ์รู้สึกเขินอาย

นางเบญกายได้เหาะข้ามมหาสมุทรไปถึงที่ตั้งของทัพพระราม แล้วแปลงกายเป็นนางสีดาลอยไปที่หน้าพระรามลงสรง เมื่อพระรามเสร็จมาเห็นจึงโศกเศร้าเสียใจมาก เข้าไปช้อนศีรษะของนางสีดาวางบนตัก พระลักษมณ์ก็เสียใจร่ำไห้ไปด้วย พระรามก็โกรธหนุมานที่ไปเผาเมืองลงกา ทำให้ทศกัณฐ์โกรธเคืองจนต้องฆ่านางสีดาทิ้งน้ำลอยมา แต่หนุมานก็ได้ทูลแย้งไปว่าน่าจะเป็นยักษ์แปลงกายมา ด้วยเหตุว่าศพนั้นยังดูสด และยังไม่ลอยทวนน้ำขึ้นมา จึงขอพิสูจน์นำเผากองไฟ เพราะถ้าเป็นศพจริงก็ต้องโดนไฟเผาไหม้ แต่ถ้าไม่ใช่ก็คงทนกับความร้อนของไฟไม่ไหว พระรามพิจารณาแล้วจึงสั่งให้ก่อกองไฟ หนุมานก็สั่งให้พลวานรล้อมกองไฟนั้นไว้ แล้วยกร่างนางเบญกายแปลงขึ้นวางบนกองไฟ ด้วยความร้อนของไฟนางเบญกายทนความร้อนไม่ไหว จึงกลายร่างกลับตามเดิมแล้วเหาะตามเปลวควันขึ้นไป หนุมานเห็นจึงเหาะตามจับนำมาถวายพระรามจนได้

การกระทำของนางเบญกายเป็นที่ขุนเคืองแก่พระรามมาก จึงสั่งให้สุครีพสอปากค่านางเบญกายก็รับตามตรงว่าเป็นหลานของทศกัณฐ์แต่บิดเบือนเหตุว่าต้องการมาพบพ่อ ด้วยว่าเป็นลูกของพิเภกจึงไม่ได้คิดอะไร จึงได้รายงานไปตามที่นางบอก แต่พระรามไม่เชื่อ จึงกล่าวว่

สุครีพไม่มีไหวพริบถูกหลอกลง่ายๆ จึงสั่งให้เสียนางหาความจริง นางเบญกายทนความเจ็บปวดไม่ไหว จึงรับสารภาพความจริงว่ารับคำสั่งจากทศกัณฐ์ให้มาทำกลวง เพื่อให้พระรามเห็นว่านางเสีตายแล้วจะได้ยกทัพกลับเมืองไป ถึงเมื่อนางเบญกายรับสารภาพแต่พระรามเห็นว่านางเบญกายจงใจหลอกลงวง จึงถามพิเภกผู้เป็นบิดาว่าจะให้ลงโทษประการใด

พิเภกด้วยความซื่อสัตย์จึงทูลว่าให้ต้องโทษตัดศีรษะเสียประจาน ทำให้พระรามเห็นในความจงรักภักดีของพิเภก จึงยกโทษประหารนั้นเสีย แล้วให้หนุมานพานางเบญกายกลับกรุงลงกาไป

2.2.4 ตับนางลอย

ราชบัณฑิตยสถาน (2550, น. 100) กล่าวว่า ตับเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนางลอย เป็นเพลงตับที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ บัณฑิตหรือตับใหญ่ และ บัณฑิตปลายหรือตับเล็ก เป็นเพลงที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงพระนิพนธ์ขึ้นเป็นบทคอนเสิร์ต เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสสั่งให้เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์หลาน กุญชร) ซึ่งขณะนั้นว่าการกรมมหรสพ จึงจัดคอนเสิร์ตบรรเลงเพลงไทยต้อนรับแคนต์ออกฟุตรินแห่งอิตาลี ที่มาเข้าเฝ้า ณ กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ จึงทูลขอให้สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงช่วยอำนวยความสะดวกให้ โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงตับนางลอยนี้ และฝึกซ้อมนักดนตรีของกรมมหรสพและของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ ร่วมกันบรรเลง ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2441 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการบรรเลงเพลงไทยเป็นเรื่องเดียวติดต่อกันโดยตลอด

อนุชา ทิรคานนท์ (2552, น. 55) กล่าวว่า อาจารย์อัษฎภาวูธ สาคริก ได้อธิบายถึงแผ่นเสียงนายแปลก นายสอนนี้ ไม่มีบันทึกแน่ชัดว่าบันทึกขึ้นในปีใด แผ่นเสียงชุดนี้เป็นการบันทึกเสียงเพลงชุดตับนางลอย ซึ่งมีพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เป่าปีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ตีระนาด และหม่อมสัจฉินเป็นผู้ขับร้อง ทำการบันทึกเสียงเพื่อจำหน่าย โดยห้างโอดิออนเรคคอร์ด (ODEON RECORD) ซึ่งที่แผ่นมีสัญลักษณ์เป็นรูปกระโจมนและมีข้อความว่า “นางลอย 14 หม่อมสัจฉินร้อง พิณพาทย์นายแปลก นายสอน” ติดอยู่

ส่วนเหตุผลที่ต้องใช้ชื่อนายแปลก นายสอนนั้น สันนิษฐานได้สามกรณีคือ กรณีที่หนึ่ง การบันทึกเสียงนี้เป็นการบันทึกเสียงนอกราชการ ไม่เหมาะที่จะใช้ราชทินนาม จึงใช้ชื่อสามัญแทน กรณีที่สอง อาจจะเป็นเพราะราชทินนามของท่านทั้งสองยาว เกินกว่าที่จะพิมพ์ลงบน

หน้าแผ่น หรือกรณีที่สาม ตั้งใจซื้อนายแปลกนายสอน อันเป็นนามสามัญ ที่คนทั่วไปจดจำได้ และนี่ก็ถึงได้ง่ายกว่าราชทินนามที่มีความยาวมาก

อานันท์ นาคคง (2549, น. 224-226) กล่าวว่า หม่อมส้มจีน ร้องพิณพาทย์นายแปลกนายสอน หลักฐานการบันทึกเสียงเริ่มปรากฏในสมัยกรุงสยามสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นการบันทึกลงในกระบอกเสียงและแผ่นจานเสียง ครึ่งเล่นด้วยเครื่องแกรมโมโฟน และพัฒนาต่อมาเป็นเครื่องเล่นหีบเสียงแบบต่างๆ รวมทั้งชนิดและยี่ห้อของแผ่นเสียงที่มีหลากหลาย เป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ทางดนตรีที่สำคัญยิ่ง เนื่องด้วยได้รักษาฝีมือความสามารถของครูบาอาจารย์ทางดนตรีไทยในอดีตเอาไว้ในรูปแบบของเสียงเก่าอย่างน่าอัศจรรย์

ผลงานเพลงชุด “ชุดนางลอย” ที่ได้ทำสำเนามา นี้ เป็นผลผลิตของบริษัท International Talking Machine Company ใช้เครื่องหมายการค้ารูปตึกมีคำว่าโอเดียน Odeon หรือที่คนไทยรู้จักว่า “แผ่นเสียงตราตึก” เริ่มเข้ามาอัดเสียงในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา เรื่องตบนางลอย เป็นพระอัจฉริยะภาพของสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ในการนำวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์มาเล่าใหม่ โดยทำเป็นลักษณะบทคอนเสิร์ตหรือเพลงตบสำหรับขับร้องและบรรเลงรับด้วยวงปี่พาทย์ของกรมมหรสพ วังบ้านหม้อ เพื่อใช้ในการแสดงต้อนรับแขกเมือง เคาน์ออฟตริินแห่งอิตาลี ซึ่งเสด็จเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรัชกาลที่ 5 ณ พระที่นั่งจักรมหาปราสาท เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2441 โดยทำเป็นเรื่องตบนางลอยตบเล็กหรือบั้นปลาย เริ่มตั้งแต่นางเบญกายรับคำสั่งทศกัณฐ์ให้ปลอมตบเป็นนางสีดาทำตายลอยน้ำไปติดที่หน้าฉนวนของพระราม เมื่อพระรามมาลงตรงพบเข้าก็เชื่อว่านางสีดาตายจริง ก็รำให้อาลัยรักและกักริ้วหนุมานว่าเป็นต้นเหตุทำให้นางสีดาถูกฆ่า หนุมานพิจารณาดูรู้ว่ายักษ์แปลงตัวมา จึงขออาสาพิสูจน์ โดยตั้งเชิงตะกอนเผ่าไฟ นางเบญกายทนความร้อนไม่ได้ก็กลายรูปเดิมแล้วเหาะหนีไป หนุมานจึงไล่ตามจับมาเข้าเฝ้าพระราม เป็นอันว่าจบตบนางลอยตบเล็กเพียงเท่านี้ ต่อมาในภายหลัง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขยายขึ้นเป็นเรื่องตบนางลอยตบใหญ่หรือบั้นต้น โดยทรงเพิ่มเติมช่วงที่ทศกัณฐ์สั่งให้นางเบญกายมาเข้าเฝ้า เพื่อใช้ในแปลงตัวเป็นนางสีดาทำตายลอยน้ำไปให้พระรามเห็นและเพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ เข้าไป ภายหลังได้ปรับปรุงมาใช้ในการแสดงโขน

ตบนางลอยที่บันทึกเสียงนี้ เป็นการขับร้องและบรรเลงที่ยึดเอาต้นฉบับบทคอนเสิร์ตยุคแรกเป็นหลัก คือตบนางลอยตบเล็กหรือนางลอยบั้นปลาย ไม่ทราบปีที่บันทึกเสียงชุดนี้แน่นอนว่าเป็นปีใด แต่กลุ่มศิลปินที่บันทึกเสียงนี้ เป็นผู้ที่มีบทบาททางดนตรีที่สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5

โดยเฉพาะนักร้องคือ หม่อมส้มจีน (2400-2454) นั้น เป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงเป็นที่โปรดปรานในราชสำนัก และมีลายมือสลักชื่อของตนไว้เป็นหลักฐานบนปกแผ่นเสียง ส่วนวงดนตรีที่บรรเลงรับคือ พิณพาทย์นายแปลกนายสอน ซึ่งหลายถึงพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์ 2403-2467) และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง 2424-2497) ซึ่งทั้งสองยังคงใช้นามเดิมก่อนที่จะได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และตำแหน่งหน้าที่ในกรมมหรสพหลวงในรัชกาลต่อมา ทั้งหม่อมส้มจีนและนายสอนเป็นศิษย์ของนายแปลก ได้เคยร่วมงานดนตรีกันที่วังบูรพาภิรมย์ และทั้งสามท่านได้มีผลงานบันทึกเสียงเพลงไทยร่วมกันไว้หลายเพลง เช่น ตับนางลอย แสนเสนาะ เขมรใหญ่ ทอยนอก มาลีหวน สามไม้ บรรทมไพร เป็นต้น

มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) (2534, น. 181) ได้กล่าวว่า คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง ได้เล่าในประวัติเพลงลาวสองคอนว่า การที่ข้าพเจ้าได้รู้เรื่องพระลอบ่อยๆ ได้ฟังเพลงลำเนียงลาวซ้าๆ ก็จำได้และร้องได้หลายเพลง โดยเฉพาะเพลงลาวสองคอนนี้ ข้าพเจ้าชอบมาก ทำรำสวยโคกเหมาะเสมอกับบทบาท เข้าถึงอารมณ์ผู้ดูจริงๆ สมัยนั้นคงเริ่มนิยมเพลงตับ ทูนกกระหม่อมตีว สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก ทูนกกระหม่อมอัษฎางค์ สมเด็จพระเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาธิปไตยโปรดให้คุณพ่อของข้าพเจ้าสอนวงดนตรีมหาดเล็กของท่าน คุณพ่อคิดทางรับใหม่ๆ ที่เรียกว่า “เพลงทางเปลี่ยน” หลายเพลงในตับนางลอย พรหมมาศาสตร์ นาคบาศก์ เมื่อมีผู้ชอบเพลงตับ คุณพ่อก็คิดทำเพลงตับขึ้นอีกหลายตับ เช่น ตับพระยาเกรก ตับพระยาน้อย และตับพระลอ ไม่ได้ทำตอนลาวเจริญศรี เพราะมีผู้ทำไว้แล้ว ท่านเริ่มทำตอนพระลอลาพระมารดา และพระลอออกจากเมืองไปถึงแม่น้ำกาหลง หวังคิดถึงพระมารดา จะกลับก็เกรงเสียความตั้งใจก็เลยลองเสียงน้ำดูปรากฏว่าเป็นสีเลือดก็เสียพระทัย พระลอขึ้นจากน้ำแล้วก็เข้าห้องพระบรรทม การแสดงตอนนี้ใช้เพลงลาวสองคอนเล่าขอ

2.2.5 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

อานันท์ นาคคง และคณะ (2545, น. 3-5) กล่าวว่า หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นบุตรคนสุดท้องของครูสิน และนางยิ้ม บิดาเป็นครูดนตรีชาวบางช้าง จังหวัดสมุทรสงคราม

พ.ศ. 2424 เกิดวันเสาร์ที่ 6 สิงหาคม ที่บ้านตำบลคลองดาวดึงส์ อำเภอมัทพวา ในรัชกาลที่ 5

พ.ศ.2443 บรรเลงระนาดเอกถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงขอตัวจากบิดาให้ตามเสด็จฯ เข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ในวังบูรพาภิรมย์ และต่อมาประทัยศเป็น จางวางมหาดเล็ก ข้าในกรมฯในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

พ.ศ.2468 รัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าไปบรรเลงปี่พาทย์ ร่วมกับการแสดงโขนบรรดาศักดิ์ ต่อมาได้รับพระราชทานยศเป็นหุ้มแพร ได้รับบรรดาศักดิ์เป็น หลวงประดิษฐไพเราะ

พ.ศ.2469 เข้ารับราชการกรมปี่พาทย์และโขนหลวง สังกัดสำนักพระราชวังในรัชกาลที่ 7

พ.ศ.2473 ดำรงตำแหน่งปลัดกรมปี่พาทย์และโขนหลวง ในรัชกาลที่ 7

พ.ศ.2475 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โอนมาแผนกดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร ในรัชกาลที่ 8

พ.ศ.2484 เกษียณอายุราชการในตำแหน่ง หัวหน้าแผนกดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร ถึงแก่กรรม วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2497 ในรัชกาลที่ 9

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา เหรียญราชรุจิ ในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6

การศึกษาทั่วไป เมื่อวัยเยาว์ท่านบิดาได้นำไปฝากท่านครูที่วัดใกล้บ้านเพื่อเรียนหนังสือ ในขณะที่เดียวกันท่านบิดาก็ได้ฝึกสอนวิชาดนตรีไทยให้ด้วย และได้แสดงความเฉลียวฉลาดในการศึกษาวิชาทั้งสองนั้นอย่างเด่นชัดเป็นที่รักใคร่ของท่านอาจารย์และบิดา

การศึกษาดนตรี เริ่มเรียนปี่พาทย์เบื้องต้นจากบิดาที่บ้าน ตั้งแต่อายุ 11 ขวบ จนมีฝีมือในทางระนาดเอก ต่อมาเมื่อเข้ามาในวังบูรพาภิรมย์ ได้เป็นศิษย์ครูพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) และแลกเปลี่ยนวิชาความรู้เพิ่มเติมกับครูเพชร จรรย์นาฎย์ นักดนตรีร่วมวง ภายหลังได้ศึกษาเพลงมอญเพิ่มเติมกับครูสู่ม เจริญดนตรี

การอุปสมบท เมื่ออายุครบอุปสมบท สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ได้ทรงพระราชกรุณาให้อุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นพระราชอุปัชฌาย์ ได้ศึกษาพระธรรมวินัยสอบไล่ได้หลักสูตรนักธรรมตรี ชั้นเอกของสนามวัด เมื่อบวชครบพรรษาแล้ว จึงได้ลาสิกขากลับมาปฏิบัติงานตามปกติ

ภรรยา นางโชติ ประดิษฐไพเราะ และนางฟู ศิลปบรรเลง ทั้งสองท่านนามสกุลเดิม “นุราพันธุ์”

บุตร – ธิดา

1. เด็กหญิงสร้อยไข่มุกด์ ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม
  2. เด็กหญิงศุภรดา ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม
  3. คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง ตจ. – ถึงแก่กรรม
  4. นางมหาเทพกษัตริย์สมุห (บรรเลง สาคริก) สมรสกับ พระมหาเทพกษัตริย์สมุห (เนื่อง สาคริก) – ถึงแก่กรรม
  5. เด็กชายศิลปสราวุธ ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม
  6. นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม สมรสกับ นางลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง
  7. นางภัสสิกา ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม สมรสกับ จำเริญงามรัตต (เฉลิม รุทธะวณิช) – ถึงแก่กรรม
  8. นางชัชวาลย์ จันทรเรือง – ถึงแก่กรรมสมรสกับ นายกฤษณ์ จันทรเรือง – ถึงแก่กรรม
  9. เด็กชายแดง ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม
  10. นายขวัญชัย ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม สมรสกับ นางทองสุข – ถึงแก่กรรม และนางวิมล (จ๋ามาลี) ศิลปะบรรเลง
  11. นาวาเอกพิเศษ สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น. สมรสกับ ภญ.ฉวีวรรณ (เปลู นาวิณ) ศิลปบรรเลง – ถึงแก่กรรม
  12. นายสนั่น ศิลปบรรเลง สมรสกับ นางนพคุณ (ลาภเอนก) ศิลปะบรรเลง
- หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ล้มป่วยด้วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจ และโรคหัวใจ แม้ นายแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านจะได้พยายามให้การรักษาพยาบาลโดยสุดความสามารถ อาการป่วยก็ไม่ทุเลาลง ท่านถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบท่ามกลางบุตร ภรรยา และ นายแพทย์ เมื่อวันที่ 19.45 น. วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2497 สิริรวมอายุได้ 72 ปี 7 เดือน 2 วัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงดับนางลอย ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

นันทวัน ตอบงาม (2557, น. 208-210) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการเรียนรู้ แนวคิดสู่การสร้างสรรคงานด้านดนตรีของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ผลการวิจัยพบว่า พัน

โทเสนาะ หลวงสุนทร เมื่อครั้งที่ท่านอยู่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก เวลาที่เรียนจะต้องเรียนเรื่องโน้ตดนตรีสากลด้วย ท่านจึงฝึกการเขียนโน้ตดนตรีสากลไปพร้อมกับการเรียนทฤษฎีโน้ตสากลให้คล่อง เพื่อให้การเรียนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และเหตุผลอีกประการคือ ในการบันทึกเพลงในระบบโน้ตสากล เหตุผลแรกคือเพื่อกันลืม เหตุผลที่สองคือรักษามือซ้อง ที่เป็นทำนองหลักพื้นฐานเอาไว้ ในเวลาที่ท่านได้ต่อเพลงกับท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เวลาว่างหลังจากการเรียนดนตรี ท่านจะมาบันทึกโน้ตสากลเอาไว้ ในที่แรกท่านเพียงแค่เขียนหัวโน้ตเป็นทำนองเอาไว้ช่วยจำก่อน แล้วจึงค่อยนำมาเขียนคัตลอกใหม่ให้สวยงามในภายหลัง ผลงานในการบันทึกโน้ตของท่านมีมากมาย หนึ่งในกรบันทึกโน้ตสากลคือ เพลงดับนางลอย เป็นต้น

นิมิต โอสถเจริญ และบุษกร สำโรงทอง (2551, น. 146) ได้ทำการวิจัยเรื่องวิธีการถ่ายทอดความรู้ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผลการวิจัยพบว่า ครูชฎิล นักดนตรีได้กล่าวถึงวิธีการสอนของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ไว้ว่า “...ท่านครูจะสอนศิษย์ทีละท่อน คือ สมัยรุ่นครูเมื่อท่านครูต่อเพลงจบท่อนหนึ่ง ท่านครูก็จะทวนเพลงหมายความว่าต้องต่อจนครบท่อนก่อนถึงจะทวนเพลงได้ ท่านครูบอกว่าต้องฝึกแบบนี้ เพราะรุ่นพี่เขาทำมาอย่างนี้เช่นกัน เมื่อสมองของคนเราต่อเพลงทุก ๆ วัน ก็จำได้

ท่านครูท่านชอบคนฉลาด มีอยู่ครั้งหนึ่งงานประชันวงในงานศพท่านเจ้าอาวาสที่วัดพวงมาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม โดยวงพระยาเสนาะดุริยางค์ประชันกับวงหลวงประดิษฐไพเราะ ข้อกำหนดคือดับนางลอย ทำยมีเดี่ยวออกเชิดนอก พอตอนบ่ายพระสงฆ์ท่านขึ้นเทศน์ ท่านครูต่อเพลงเชิดนอกให้ครู โดยการเคาะการदानให้ฟังแล้วให้ครูท่อนเพลงตาม ครูก็จำให้ได้ ท่านครูท่านเก่งมาก เพราะท่านจะสอนวิธีการจำแต่ละหัวชื่อของเพลงเดี่ยวเชิดนอกกว่าให้จำหัวขึ้น หัวลง และจบท้ายอย่างไร” (ชฎิล นักดนตรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 ธันวาคม 2551)

2.3.2 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงทางเปลี่ยน ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ

(ศร ศิลปบรรเลง)

ประสาน ธีญญาชาติ (2548, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผลการวิจัยพบว่า 1. ประวัติที่มาของเพลงทำนองพื้นและทางเปลี่ยน ส่วนใหญ่เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ของเก่า สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นเพลงลักษณะท่อนเดี่ยว ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน-ละคร หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และครูท่านอื่นๆ นำมาแต่งทางเปลี่ยนละปรับปรุงเป็นเพลงเถา 2. องค์ประกอบทางดนตรี ทำนองทางพื้น และทำนองทางเปลี่ยน โดยแบ่ง

ออกเป็น 5 หัวข้อใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากทางพื้นคือ 2.1 รูปแบบของเพลง ท่อนเพลง วรรคเพลง และประโยคของเพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาว 4-6 จังหวะหน้าทับ มีการแต่งทำนองทางเปลี่ยนตั้งแต่ 1-5 ทาง 2.2 บันไดเสียง มีการใช้บันไดเสียงทางพื้นและทางเปลี่ยนเสียง โด ฟา ซอล ที่ ตามสำเนียงของเพลงทางพื้น ในทางเปลี่ยนส่วนใหญ่พบว่าใช้บันไดเสียงเช่นเดียวกับทำนองทางพื้น 2.3 การเคลื่อนที่ของลูกตก ทำนองทางเปลี่ยนส่วนใหญ่ใช้ลูกตกเสียงเดียวกับทางพื้น จะมีทางเปลี่ยนบางสำนวนเท่านั้น ที่ใช้ลูกตกประโยคคู่และประโยคคู่ที่ไม่ใช่ประโยคจบเพลง แตกต่างจากทำนองทางพื้น 2.4 สำนวนกลอนและสำเนียง ทางพื้นใช้สำนวนทางกรอสำเนียงไทย มอญ และลาว ตามลักษณะของเพลง แต่ทางเปลี่ยนบางสำนวนใช้สำนวนเพลงที่แตกต่างมากกว่า เช่น สำนวนทางเก็บกลอนสับ กลอนไต่ลวด กลอนย้อนตะเข็บ กลอนไต่ไม้ สำนวนทางกรอสำเนียงมอญ สำเนียงชวา สำนวนลูกขี้มออกสำเนียงลาว สำนวนทางข้อมมอญ สำเนียงมอญ ลูกเหลื่อม ลูกล้อ ลูกขัด และลักษณะเลียนแบบเสียงนกร้องแบบเพลงเขมรไทย 2.5 การขึ้นต้นเพลงและจบเพลง พบว่าการใช้การขึ้นต้นเพลง 2 แบบ คือแบบใช้ทำนอง และแบบการใช้ลูกเท่า แต่ในทางเปลี่ยนบางสำนวนจะใช้สำนวนและสำเนียงที่แตกต่างจากทางพื้น ส่วนการจบเพลง จะพบ 2 แบบ คือการจบเพลงแบบสมบูรณ์กับการจบเพลงแบบไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ทั้งทางพื้นและทางเปลี่ยนแต่ละเพลงใช้การจบเพลงแบบเดียวกัน

2.3.3 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงภาษา

ชัชชัย พวกดี (2547, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทำนองเพลงไทยสำเนียงภาษา โดยผลการวิจัยพบว่า

1. จำนวนท่อนเพลงในเพลงไทยสำเนียงภาษา มีความหลากหลายของจำนวนท่อนเพลง ซึ่งประกอบด้วย 1ท่อน 2ท่อน และ3ท่อน
2. บันไดเสียงแต่ละสำเนียงภาษามีบันไดเสียงดังนี้
  - สำเนียงลาว อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก
  - สำเนียงเขมร อยู่ในบันไดเสียงฟา เป็นหลัก
  - สำเนียงมอญ อยู่ในบันไดเสียงที เป็นหลัก
  - สำเนียงแขก อยู่ในบันไดเสียงโดกับฟา เป็นหลัก
  - สำเนียงจีน อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก
3. รูปแบบของจังหวะ เพลงไทยสำเนียงภาษาทั้ง 5 สำเนียง มีกระสวนจังหวะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

- สำเนียงลาว - xxx - x - x / - - x x xxx
- สำเนียงเขมร xxxx - x - x / - xxx - x - -
- สำเนียงมอญ xxxx xx - x / xxxx - x - x
- สำเนียงแขก - x - x xx - x / - xxx - x - -
- สำเนียงจีน- x - - xx - x / - - - x - x - x

4. รูปแบบทำนอง มีรูปแบบทำนองและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสำเนียงดังนี้

- สำเนียงลาว - ด ร ม - ร - ด / - - ด ล ช ม ช ล
- สำเนียงเขมร ล ฟ ล ช - ฟ - ร / - ช ฟ ร - ฟ - -
- สำเนียงมอญ ท ด ช ล ท ด - ท / ร ช ร ด - ท - ล
- สำเนียงแขก - ด - ร ด ท - ด / - ร ด ท - ด - -
- สำเนียงจีน- ล - - ด ร - ด / - - - ร - ม - ด

5. การจับเพลงมีลักษณะการจับเพลงของแต่ละสำเนียงภาษาดังนี้

- สำเนียงลาว จับด้วยเสียงโด เป็นหลัก
- สำเนียงเขมร จับด้วยเสียงฟา เป็นหลัก
- สำเนียงมอญ จับด้วยเสียงที เป็นหลัก
- สำเนียงแขก จับด้วยเสียงโดกับฟา เป็นหลัก
- สำเนียงจีน จับด้วยเสียงโด เป็นหลัก

2.3.4 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนกลอน

พิชญ์ บุญศรีอนันต์ (2551, น. บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษากลอนระนาดเอก และเทคนิคการบรรเลงระนาดเอกเพลงตระในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยบรรเลงโดยครูนัฐพงศ์ ไส้วัตร โดยผลการวิจัยพบว่า

1. ครูนัฐพงศ์ ไส้วัตร นับเป็นครูระนาดเอกคนสำคัญที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ระนาดเอกจากครูประสิทธิ์ ถาวร และทางห้องวงใหญ่จากครูสอน วงฆ้อง ซึ่งครูนัฐพงศ์ ไส้วัตร มีความรู้ทางระนาดเอกเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลอนระนาดเอกที่ใช้สำหรับการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์นั้นเป็นกลอนระนาดเอกที่ได้รับการถ่ายทอดจากครูประสิทธิ์ ถาวร และได้ผ่านการร่วมพิจารณาความเหมาะสมโดย ครูบาง หลวงสุนทร และครูพริ้ง กาญจนผลิน

2. กลอนระนาดเอกที่พบในเพลงตระหงั้ง 6 เพลง มีอยู่ด้วยกัน 5 ประเภท คือ 1.กลอนสับ 2.กลอนไต่ลวด 3.กลอนไต่ไม้ 4.กลอนเดินตะเข็บหรือม้วนตะเข็บ และ 5.กลอนซ่อนตะเข็บ โดยกลอนระนาดเอกที่พบบ่อยมากที่สุด คือ กลอนไต่ลวด ที่มีลักษณะการดำเนินทำนองที่ไล่เรียงเสียงกันไปเป็นส่วนใหญ่ หรือเดินทำนองเป็นเส้นทางเดียวทั้งไปและกลับ ซึ่งทำให้เสียงระนาดเอกดูเนิ่นนและเรียบเป็นระเบียบเหมาะสำหรับในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครู ในการบรรเลงของแต่ละเพลงนั้นใช้กลอนไต่ลวดอย่างเดียวกันก็ทำได้ยาก เพราะในแต่ละวรรคเพลงมีทำนองหลักของลูกตกที่แตกต่างกัน จึงต้องอาศัยการดำเนินทำนองในลักษณะของกลอนอื่นๆ มาเชื่อมโยงคัวรรคเพลงและทำให้เพลงสมบูรณ์ขึ้น

ส่วนเทคนิคในการบรรเลงระนาดเอกเพลงตระหงั้ง 6 เพลง คือ 1.การตีกรอขึ้นเสียงสูง 2.การตีคู่แปดขึ้นเสียง 3.การตีสะเดาะ 4.การตีสะบัดสามเสียง ขึ้น-ลง 5.การตีสะบัดข้ามเสียง 6.การตีเก็บ 7.การตีเสียงดังสม่ำเสมอ 8.การตีขยี้ 9. การตีกดหัวไม้ 10.การตีรัวขึ้นเสียง 11.การตีรัวเป็นทำนอง และ 12.การตีรัวคู่ 2

อุทัย ศาสตรา และณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2553, น. 120-123) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า กลอนระนาดเอกประเภทต่างๆ ที่ครูประสิทธิ์ ถาวรได้รับการถ่ายทอดจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นั้น ท่านได้รวบรวม อธิบาย และให้ลูกศิษย์สาธิต (ศุภย์สังคีตศิลป์, 2539) ไว้ 9 ลักษณะดังนี้

3.1 กลอนสับ ลักษณะทำนองของกลอนจะเป็นการตีด้วยวิธีการสับมือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะตีที่เสียงเดียวติดกัน 2 ครั้งบ้าง 3 ครั้งบ้าง ดังตัวอย่าง

ทำนองหลัก

- ม --	ร ท --	ซ ซ --	ล ล - ท	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ซ
-- ร ท	-- ล ซ	--- ล	--- ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ซ

(ทุกกลอนจะแปลตามทำนองหลักห้องวงใหญ่ข้างต้น)

ร ร ม ฟ	ม ม ฟ ซ	ฟ ฟ ซ ล	ซ ซ ล ท	ฟ ฟ ม ร	ม ม ร ท	ร ร ท ล	ท ท ล ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

3.2 กลอนไต่ลวด ลักษณะของทำนองกลอนจะเดินเป็นเส้นเดียว ทั้งขาขึ้นและขาลง คือ จะใช้เสียงระนาดเอกที่ใกล้เคียงกัน ไม่ข้ามเสียงมากนัก ซึ่งนัฐวงศ์ ไสวัตร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 ธันวาคม 2553) ได้กล่าวว่า “สำนวนกลอนที่ผู้ตีที่ดีที่สุด ครูประสิทธิ์บอกว่า สำนวนกลอนไต่ลวด ถ้าใครไม่ตีสำนวนกลอนนี้ไม่ใช่ระนาดเอกผู้ดี” แต่สำนวนกลอนนี้ต้องใช้กำลังมาก ผู้

บรรเลงต้องมั่นใจในกำลังของตนเองก่อนจะใช้กลอนนี้ ดังที่บุษกร บิณฑสันต์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2544) กล่าวไว้ว่า “กลอนไต่ลวด หากไม่มีกำลังใช้ไม่ได้ ซึ่งครูจะบอกเสมอว่า ให้ดูกำลังตัวเองด้วยนะ แต่การใช้กลอนสืบ จะประหยัดแรง โดยเฉพาะช่วงที่แนวเร็ว ๆ” ดังตัวอย่าง

พ ม ร ล	ร ม พ ช้	พ ม ร ม	พ ช้ ล้ ท้	ร้ ม้ ร้ ต้	ท้ ล้ ช้ ร	ม พ ช้ ล้	ร้ ท้ ล้ ช้
---------	----------	---------	------------	-------------	------------	-----------	-------------

3.3 กลอนไต่ไม้ ลักษณะของทำนองกลอนจะมีการย่อนเสียง ดังตัวอย่าง

ท ล ท ช	ล ท ด ร	พ ม พ ร	ม พ ช้ ล้	ท้ ล้ ท้ ช้	ล้ ท้ ต้ ร้	ม้ ร้ ต้ ร้	ต้ ท้ ล้ ช้
---------	---------	---------	-----------	-------------	-------------	-------------	-------------

3.4 กลอนลอดตะขாய ลักษณะของทำนองกลอนลอดตะขายค่อนข้างจะโฉบเฉี่ยว คือ จะมีทำนองค่อนข้างกระโดดและข้ามเสียงค่อนข้างมาก ซึ่งครูประสิทธิ์ ถาวร (ศูนย์สังคีตศิลป์, 2539) อธิบายว่า “ทำนองมีลักษณะเหมือนตะขายดักนก ดักปลา จะต้องดักตรงโน้นที่ ตรงนี้ที่ เตี้ยวนกหรือปลาที่ติดตะขาย” ดังตัวอย่าง

ล ท ร ม	ร้ ท้ ล้ ช้	พ้ ม้ ร้ ช้	ร ช้ ล้ ท้	พ้ ม้ ร้ ช้	ล้ ท้ ร้ ร	ม พ ช้ ม้	ร้ ท้ ล้ ช้
---------	-------------	-------------	------------	-------------	------------	-----------	-------------

3.5 กลอนเดินตะเข็บ หรือม้วนตะเข็บ ลักษณะทำนองกลอนจะเดินแบบม้วนหน้าเหมือนกับการเย็บผ้าแบบเดินตะเข็บ ที่ต้องเย็บม้วนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่าง

ร ม พ ช้	ล้ ม พ ช้	ล้ พ ช้ ล้	ท้ ช้ ล้ ท้	ร้ พ้ ม้ ร้	พ้ ม้ ร้ ท้	ม้ ร้ ท้ ล้	ร้ ท้ ล้ ช้
----------	-----------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

3.6 กลอนย่อนตะเข็บ ลักษณะทำนองกลอนใกล้เคียงกับกลอนเดินตะเข็บ แต่กลอนย่อนตะเข็บจะเป็นลักษณะการดำเนินทำนองย่อนหลัง ดังตัวอย่าง

ร ม พ ช้	ล้ ม พ ช้	ล้ พ ช้ ล้	ท้ ช้ ล้ ท้	ร้ พ้ ม้ ร้	พ้ ม้ ร้ ท้	ล้ ร้ ท้ ล้	ช้ ท้ ล้ ช้
----------	-----------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

3.7 กลอนลูกโซ่ ลักษณะทำนองกลอน ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศูนย์สังคีตศิลป์, 2539) อธิบายว่า “ลักษณะของทำนองจะเดี่ยวพันกับเป็นข้อๆ เหมือนลูกโซ่” ดังตัวอย่าง

ร ม ช้ ล้	ช้ ท้ ล้ ช้	ร ม ช้ ล้	ท้ ช้ ล้ ท้	ร้ ม้ ร้ ท้	ล้ ช้ ล้ ท้	ร้ ม้ ช้ ล้	ช้ ท้ ล้ ช้
-----------	-------------	-----------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

3.8 กลอนซ่อนตะเข็บ ลักษณะทำนองกลอนนั้น ครูประสิทธิ์ ถาวร (ศูนย์สังคีตศิลป์, 2539) อธิบายว่า “ลักษณะของทำนองจะหลบช่วงปลายทำนอง ไม่ฉายออก เหมือนกับการทักผ้า ที่จะมองไม่เห็นปลายของเส้นด้าย” นอกจากนี้ครูประสิทธิ์ยังเล่าถึงคำสอนของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่สอนว่า “ถ้าใครไม่ตีกลอนแบบนี้ แสดงว่า คนนั้นไม่มีครูไม่เคยเรียนระนาด ถ้าเคยเรียนระนาดจะต้องมีลูกอย่างนี้” ดังตัวอย่าง

พ ม พ ร	ม พ ม พ	ช้ พ ท้ พ	ช้ ล้ ท้ ล้	ท้ ล้ ท้ ช้	ล้ ท้ ล้ ท้	ร้ ล้ ท้ ร้	ช้ ท้ ล้ ช้
---------	---------	-----------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

3.9 กลอนพัน ลักษณะทำนองกลอนจัดเป็นพวกเดียวกับกลอนซ้อนตะเซ็บ ในการบรรเลงสามารถใช้กลอนทั้งสองลักษณะผสมกันได้ เมื่อนำมาบรรเลงผสมกัน ครูประสิทธิ์ ฤทธิ (ศุภย์สังคีตศิลป์, 2539) กล่าวว่า “ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านให้เรียกว่า กลอนพัน ซึ่งในปัจจุบันกลอนลักษณะนี้หาฟังยากมาก เนื่องจากมีผู้ใช้ไม่มากนัก” ดังตัวอย่าง

พ ม พ ร	ม พ ม พ	ซ้ พ ม พ	ซ้ ล้ ท้ ล้	ท้ ล้ ท้ ซ้	ล้ ท้ ล้ ท้	ร้ ล้ ท้ ร้	ซ้ ท้ ล้ ซ้
ร้ พ้ ม้ ร้	ท้ ม้ ร้ ท้	ร้ ล้ ท้ ร้	ซ้ ท้ ล้ ซ้	ร้ ท้ ล้ ท้	ล้ ซ้ ล้ ซ้	พ้ ซ้ พ้ ม้	พ ม ร ม
ซ้ ม ร ม	ร ด ร ด	ท ด ท ล	ท ล ซ ม	ร ด ร ด	ท ด ท ล	ม ล ม ร	ด ร ล ท
ด ร ล ท	ด ซ ล ท	ด ร ล ท	ด ซ ม ร	ด ร ล ท	ด ซ ล ท	ด ร ล ท	ด ม ร ด

(นำกลอนซ้อนตะเซ็บผสมด้วย ซึ่งยากกว่าทำนองหลักที่กำหนดไว้ข้างต้น เพื่อต้องการแสดงเป็นตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน)

สำหรับชื่อกลอนระนาดเอกลักษณะต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น ครูประสิทธิ์ ฤทธิ (ศุภย์สังคีตศิลป์, 2539) กล่าวว่า “ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านเป็นผู้ตั้งขึ้นไม่อย่างนั้นก็จะไม่สามารถแยกกลอนระนาดเอกเป็นลักษณะต่างๆ ซึ่งกลอนแต่ละชื่อมีหลายรูปแบบ หากผู้เรียนมีความสามารถสูง อาจตีกลอนระนาดเอกเพียงชื่อเดียวโดยไม่ซ้ำทำนองกันเลยได้ 10 แบบ หรืออาจสามารถใช้กลอนระนาดเอกเพียงกลอนเดียวในท่วงทำนองซ้อง ถ้าทำนองซ้องอำนวย อาจดำเนินกลอนไต่ลวดได้ทั้งเพลง”

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงตับนางลอย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ขั้นศึกษาและจัดทำข้อมูล
- 3.3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.4 ขั้นสรุปอภิปรายผลและเสนอแนะ

3.1. ขั้นศึกษาค้นคว้าข้อมูลและรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาเอกสารหลักฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้จากค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1.1.1 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- 1.1.2 หอสมุดดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 รวบรวมเอกสาร ข้อมูลที่มีการจัดบันทึก แอบบันทึกเสียง และวีดีโอ เช่น

- 1.2.1 โน้ตเพลงสากลเพลงตับนางลอยของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร
- 1.2.2 แอบบันทึกเสียง ตับนางลอย ระนาดเอก ประสิทธิ์ ถาวร ร้องโดยครูท้วม ประสิทธิ์กุล และอุษา สุคันธมาลัย
- 1.2.3 แอบบันทึกเสียงตราดึก เพลงตับนางลอย นายแปลก นายสอน
- 1.2.4 วีดีโออธิบายวิธีการตีระนาดของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ

1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจัดบันทึก บันทึกเสียง ถ่ายภาพนิ่ง และบันทึกภาพเคลื่อนไหว จากบุคคลข้อมูลหลักที่ดำเนินการสัมภาษณ์มีรายชื่อดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ พันธุ์เสื่อ อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดตับนางลอย เมื่อปี 2560 สำหรับของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จากการบันทึกโน้ตสากลของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร (ศิลปินแห่งชาติ) ณ ชั้น 10 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พันโทเสนาะ หลวงสุนทร (ศิลปินแห่งชาติ) ข้าราชการทหารบำนาญ โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ประเด็นแนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน และรับมอบสำเนาโน้ตต้นทางลอยเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2565 ณ บ้านเลขที่ 13 หมู่ 3 ถนนรามคำแหง 130 (สุขาภิบาล 3) แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร

ป๊อบ คงลายทอง (ศิลปินแห่งชาติ) ข้าราชการบำนาญ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ประเด็นแนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนเมื่อ 5 พฤษภาคม 2565 ณ บ้านเลขที่ 5/3 หมู่ 2 ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

อักษฎาฐ สาศริก เลขานุการมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ประเด็นแนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนเมื่อ 12 พฤษภาคม 2565 ผ่านโปรแกรม ZOOM MEETING

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สมุดบันทึก

เครื่องบันทึกเสียง

เครื่องบันทึกภาพ และวิดีโอ

คอมพิวเตอร์

1.5 กำหนดวิธีการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เพลงไทย และการบรรยายพรรณนา

3.2. ชั้นศึกษา และจัดทำข้อมูล

ศึกษาข้อมูลของเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอย โดยมีขอบเขตในด้านเนื้อหาและขั้นตอนในการการศึกษาดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็น

2.1.1 เพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

2.1.2 แนวคิดการสร้างสรรค์รูปแบบเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

2.2 รวบรวมเรียบเรียงและจัดลำดับเนื้อหาทั้งหมดตามประเด็นที่ตั้งไว้เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3.3 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำทำนองซ็องวงใหญ่ที่ปรากฏในเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอย ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จากบันทึกโน้ตสากลของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร มาดำเนินการถอดเป็นระบบโน้ตดนตรีไทยและเรียบเรียงเป็นทางซ็องวงใหญ่แล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในขั้นตอนการศึกษาทำนองเพลง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการวิเคราะห์เพลงไทยหลายแหล่ง รวมถึงของรองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์ ผู้ได้นำวิธีการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทเพลง โดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรียงลำดับเพลงในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามจุดประสงค์ที่วางไว้ซึ่งเพลงทางเปลี่ยนที่อยู่ในดับนางลอยมีทั้งหมดจำนวน 11 เพลง ดังนี้

1. เพลงสร้อยเพลง	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
2. เพลงทองย่อน	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
3. เพลงเขมรปากท่อ	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
4. เพลงแขกลพบุรี	1 ทำนองหลัก 1 ทำนองทางเปลี่ยน
5. เพลงไอ้ชาติรี	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน
6. เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
7. เพลงไอ้โลม	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน

8. เพลงจีนซิมเล็ก	1 ทำนองหลัก 3 ท่อน 1 ทำนองทางเปลี่ยน 3 ท่อน
9. เพลงซำปี	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
10. เพลงไฉ่ปี	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน
11. เพลงจีนขวัญอ่อน	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในระดับ

นางलयไว้ ดังนี้

3.1.1 ประวัติเพลง

3.1.2 โครงสร้างเพลง

3.1.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก

3.1.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลักและรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

ผลจากการวิเคราะห์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่ออธิบายรูปแบบทำนอง กลวิธี สำเนียงภาษา รวมถึงประเด็นสำคัญที่ปรากฏในทำนองเพลงทางเปลี่ยน เพลงตบนางलय

3.2 ศึกษาแนวคิดที่ส่งต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงตบนางलय

ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในตบนางलयมาวิเคราะห์ ตีความ และกำหนดประเด็นเพื่อที่จะหาแนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ดังนี้

3.2.1 แนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงตบนางलय

3.2.1.1 การขยายขอบเขตของทำนองซ้อง

3.2.1.2 รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในตบนางलय

3.2.1.3 ประสพการณ์ดนตรีของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

3.2.1.4 ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

3.4 สรุปอภิปรายผลและเสนอแนะ

นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ แล้วนำมาเรียบเรียงในรูปแบบการพรรณนา พร้อมสรุปรายงานการวิจัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงต้นนางลอย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ ตำรา วิชาการ แอบบันทิกเสียง เอกสารบันทึกโน้ตเพลงต้นนางลอย และการสัมภาษณ์ผู้ที่ทราบข้อมูลของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพื่อทำการศึกษาข้อมูลตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย

4.1.1. ประวัติเพลง

4.1.2 โครงสร้างของเพลง

4.1.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

4.1.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

การศึกษาประวัติเพลง เพื่อให้ทราบถึงที่มาและความสำคัญของเพลง สามารถบอกที่มาทำนองเพลงทางเปลี่ยนบางทำนองที่ปรากฏในต้นนางลอย และสามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ของบทเพลงได้

โครงสร้างของบทเพลง เป็นการจำแนกประเภทของเพลง อัตราจังหวะของเพลง บ่งบอกหน้าทับ จำนวนท่อน และทำนองของเพลงทางเปลี่ยน

บันไดเสียง วรรคเพลง และลูกตก เป็นการวิเคราะห์ที่บ่งบอกถึงการสร้างสรรค์ทำนองที่หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ประพันธ์ด้วยหลักการการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยน โดยทั่วไปหรือไม่ ทำนองในบางตำแหน่งที่เป็นเสียงสำคัญอาจตกเสียงต่างกัน หรือมีบันไดเสียงที่ต่างกันแต่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างทำนองได้

เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน เป็นการบ่งบอกรูปแบบของทำนองทางเปลี่ยนที่ปรากฏเป็นทำนองบังคับทาง และบ่งบอกทิศทางเคลื่อนที่ของทำนองระหว่างทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน หรืออาจเป็นทำนองทางเปลี่ยนด้วยตัวเองว่ามีทิศทางเคลื่อนที่ของกลอนเพลงแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร สามารถเห็นประเด็นจากการวิเคราะห์รูปแบบทำนอง เพื่อค้นหารูปแบบทำนอง กลวิธี สำเนียงภาษา รวมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่พบเจอในการวิเคราะห์เพลงทางเปลี่ยน

4.2 ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย

4.2.1 การขยายขอบเขตของทำนองซ้อย

4.2.2 รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย

4.2.3 ประสพการณ์ดนตรีของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

4.2.4 ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

การขยายขอบเขตของทำนองซ้อย เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวคิดการสร้างทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ว่าไม่ใช่เพียงการประพันธ์ทำนองเพื่อความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก จำเจของทำนองรับ หรือไม่ใช่เป็นการสร้างทำนองใหม่เพื่อออกจากกรอบทำนองเดิมของครูบาอาจารย์ที่สรรค์สร้างไว้แต่เดิม แต่จะชี้ให้เห็นถึงขนบวิธีการสร้างสรรค์ทำนองสามารถเห็นถึงการขยายขอบเขตของทำนองซ้อยที่ไม่เพียงจะเป็นทำนองทางพื้นอย่างทำนองหลักของเดิม ยังสามารถสร้างสรรค์รูปแบบทำนองออกได้หลายรูปแบบ และสามารถมองเห็นได้ถึงเจตนาของผู้ประพันธ์ที่ได้กำหนดเอาไว้ในทำนองเพลงผ่านออกมาสู่วิธีการบรรเลง

รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย สามารถบ่งบอกถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน สามารถบอกถึงรูปแบบของทำนองเพลงที่หลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ใช้ในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยน สำเนียงภาษาที่สื่อออกมาจากลักษณะของทำนอง บางทำนองได้กำหนดวิธีการบรรเลงเพื่อส่งสารสื่อถึงสำเนียง การเลียนเสียงสิ่งต่าง ๆ มีการใส่เครื่องประกอบจังหวะเพื่อบ่งบอกสำเนียง ปราบกฎกลวิธีในการบรรเลงที่ระบุอยู่ในทำนองเพลง และกลวิธีที่เกิดขึ้นจากการบรรเลงโดยลักษณะทำนอง

ประสพการณ์ของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน เป็นการบอกถึงการเรียนรู้จากครูที่เป็นต้นแบบหรือครูที่คอยอบรม สั่งสอน จนถึงควบคุมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)

ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน เป็นส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าพื้นฐานของหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ท่านเป็นคนระนาดเอก อีกทั้งทำนองทางเปลี่ยนในบางเพลงเป็นลักษณะทำนองแบบเก็บ และทำนองซ้อย ดังนั้นการประพันธ์ทำนองเพลงในบางทำนองที่เป็นรูปแบบทำนองบังคับทางจึงออกมาในรูปแบบดังกล่าว ซึ่งกลอนเหล่านี้มักพบเจอในการบรรเลงของระนาดเอก จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้กำหนดมาเพื่อศึกษาต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเรียงลำดับเพลงในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามจุดประสงค์ที่วางไว้ซึ่งเพลงทางเปลี่ยนที่อยู่ในต้นทางลอยมีทั้งหมดจำนวน 11 เพลง ดังนี้

1. เพลงสร้อยเพลง	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
2. เพลงทองย่อน	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
3. เพลงเขมรปากท่อ	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
4. เพลงแขกลพบุรี	1 ทำนองหลัก 1 ทำนองทางเปลี่ยน
5. เพลงไอ้ชาตรี	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน
6. เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
7. เพลงไอ้โลม	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน
8. เพลงจีนขิมเล็ก	1 ทำนองหลัก 3 ท่อน 1 ทำนองทางเปลี่ยน 3 ท่อน
9. เพลงซำปี	1 ทำนองหลัก 3 ทำนองทางเปลี่ยน
10. เพลงไอ้ปี	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน
11. เพลงจีนขวัญอ่อน	1 ทำนองหลัก 5 ทำนองทางเปลี่ยน

4.1 ศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย

4.1.1 เพลงสร้อยเพลง

4.1.1.1 ประวัติเพลง

เพลงสร้อยเพลง 2 ชั้น ทำนองเก่า ประเภทหน้าทับปรบไก่ มีท่อนเดียว 4 จังหวะ ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร ในบทโคกเศรษฐี อาลัยอาวรณ์ ต่อมาหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งเป็นเพลงทางเปลี่ยนขึ้น 3 ส่วนวน เพื่อใช้บรรเลงในต้นนางลอย พร้อมทั้งได้ต่อเพลงนี้ให้กับมหาดเล็ก ซึ่งเป็นนักดนตรีในวังสวนกุหลาบ และแพร่หลายในเวลาต่อมา (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 680)

4.1.1.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับปรบไก่

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงสร้อยเพลง ทำนองหลัก

- - - ฟ	- ชชชช	- - - ล	- ชชชช	- รั๊ดล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล
- ดั - รั	- ดั - ล	ล ล - ช	ชช - ฟ	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช
- - - ฟ	- ชชชช	- - - ล	- ชชชช	- รั๊ดล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล
- - - ล	- ล - ล	- ท - ช	- ล - ท	- รั - ม	- รั - ท	- - - ล	- - - ช

เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 1

- - - ฟ	- ชชช	- - - ล	- ชชช	วรรคต	มรดร	มรดร	มรดล
วรรคต	มรดล	ดรชล	ดรมฟ	- มฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
- ดัดัด	ทลชช	- ดัดัด	ทลชช	- ดัดัด	ทลชช	พมรฟ	มฟชล
- - - ล	- ล-ล	- ท-ช	- ล-ท	- รัดัด	- รัดัด	- - - ล	- - - ช

เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 2

- - - -	- - - ช	- ชชช	- ช-ช	- ฟ-ฟ	- - - ช	- ฟ-ช	ฟช-ล
- - - -	- - - -	ดัดัด	- ช-ฟ	- - - ม	- ร- -	- วรรค	ล-ร-ช
- - - -	- - - ช	- ชชช	- ช-ช	- ฟ-ฟ	- - - ช	- ฟ-ช	ฟช-ล
- - - -	- - - -	ทลทช	- ล-ท	- รัดัด	- รัดัด	- - - ล	- - - ช

เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 3

ดัดัด	ดัดัดช	ดัดัดล	ดัดัดช	ลชฟม	รมฟช	ลชฟช	- ล-ล
- ดัดัด	- ลลล	- ชชช	- ฟฟฟ	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
- - - -	- - - -	วรรค	- มฟช	- มรรม	ฟช- -	พมรฟ	มฟชล
- - - -	- - - -	ทลทช	- ล-ท	- รัดัด	- รัดัด	- - - ล	- - - ช

4.1.1.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ฟ	- ชชช	- - - ล	- ชชช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- - - ฟ	- ชชช	- - - ล	- ชชช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ช	- ชชช	- ช-ช	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 3	ดัดัด	ดัดัดช	ดัดัดล	ดัดัดช	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รัดัด	- ช-ฟ	ฟฟ-ช	ชช-ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	วรรค	มรดร	มรดร	มรดล	โด	ด 6
เปลี่ยน 2	- ฟ-ฟ	- - - ช	- ฟ-ช	ฟช-ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ลชฟม	รมฟช	ลชฟช	- ล-ล	ฟา	ฟ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ตี - รั	- ตี - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 1	รรร ร	ม ร ด ล	ด ร ช ล	ด ร ม ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - -	ตี รั ตี ล	- ซ - ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 3	- ตี ตี ตี	- ล ล ล	- ซ ซ ซ	- ฟ ฟ ฟ	ฟา	ฟ 1

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ซ	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- ม ฟ ซ	ล ซ ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ซ	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - ม	- ร - -	- ร รร	ล ร - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ร ม ฟ ซ	ล ซ ฟ ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ซ	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ฟ	- ซ ซ ซ	- - - ล	- ซ ซ ซ	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- ตี ตี ตี	ท ล ซ ซ	- ตี ตี ตี	ท ล ซ ซ	ที	ท 6
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	- - - -	- - - -	รรร ร	- ม ฟ ซ	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รั ตี ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- ตี ตี ตี	ท ล ซ ซ	ฟมร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	ที - ฟา	ท 6 - ฟ 3
เปลี่ยน 2	- ฟ - ฟ	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟ ซ - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- ม ร ม	ฟ ซ - -	ฟมร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	ฟา	ฟ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 7

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ล	- ล - ล	- ท - ซ	- ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	- - - ล	- ล - ล	- ท - ซ	- ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - -	ท ล ท ซ	- ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	- - - -	- - - -	ท ล ท ซ	- ล - ท	ซอล	ซ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ซ	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงสร้อยเพลง ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ฟา และ และบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ฟา บันไดเสียง โด บันไดเสียง ที และ และบันไดเสียง ซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียง ฟา และ และบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียง ฟา และ และบันไดเสียงซอล

เพลงสร้อยเพลง ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียงทั้งหมด 4 บันไดเสียง โดยการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นลักษณะคู่ 4 บันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง ที

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 วรรคที่ 6 สามารถปรากฏบันไดเสียงได้ 2 บันไดเสียง เพราะชุดทำนองในห้องที่ 1 - 2

- ดั ดั	ท ล ซ ซ
---------	---------

เป็นรูปแบบทำนองเดียวกันกับวรรคที่ 5 ในบันไดเสียง ที

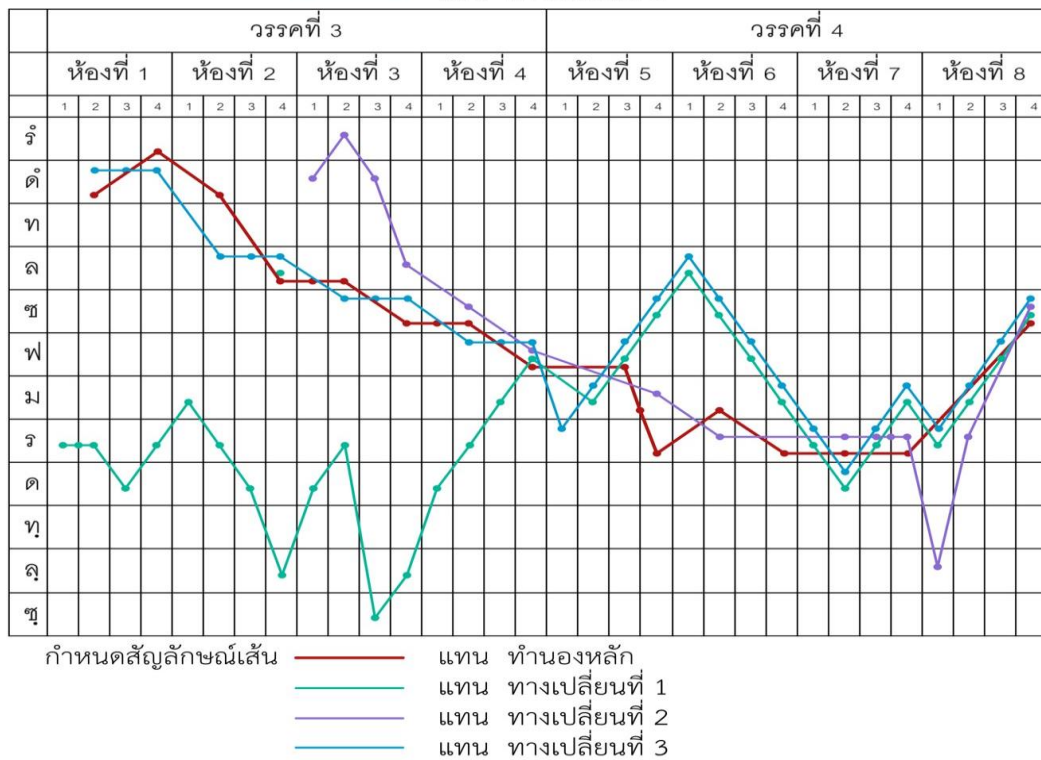
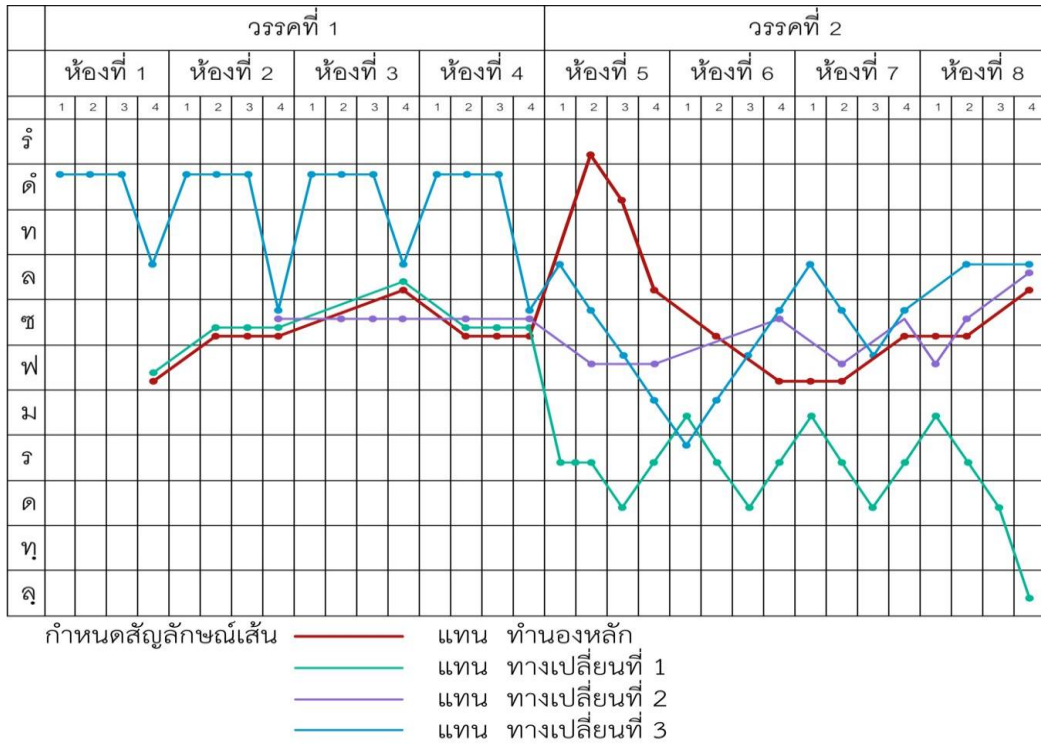
- ดั ดั	ท ล ซ ซ	- ดั ดั	ท ล ซ ซ
---------	---------	---------	---------

แล้วเปลี่ยนบันไดเสียงในห้องที่ 3 เป็นบันไดเสียง ฟา

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงคู่ 2 จากบันไดเสียงซอล ไปบันไดเสียง ฟา

ทางเปลี่ยน	ทำนอง	บันไดเสียง				
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	- ฟ - ฟ	- - - ซ	- ฟ - ซ	ฟ ซ - ล	ฟา	ฟ 3

4.1.1.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

ลักษณะทำนองเพลงสร้อยเพลง ทางหลักเป็นรูปแบบทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ในบรรทัดที่ 1 - 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏลักษณะมือบรรเลงห้องมอญในทำนอง

- คัด คัด	ท ล ช ช	- คัด คัด	ท ล ช ช	- คัด คัด	ท ล ช ช	พ ม ร ม พ	ม พ ช ล
-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------

และเมื่อบรรเลง กลองแขกจะตีเป็นหน้าทับมอญ สามารถบ่งบอกถึงทำนองที่เป็นสำเนียงมอญได้ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เมื่อบรรเลง จะมีการใช้กลองสองหน้าหรือลูกเบ็งมองคอก 1 ใบตีเพื่อบ่งบอกถึงทำนองที่เป็นสำเนียงมอญ

- - - -	- - - ช	- ช ช ช	- ช - ช	- พ - พ	- - - ช	- พ - ช	พ ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - -	คั รั คัด ล	- ช - พ	- - - ม	- ร - -	- ร ร ร ร	ล ร - ช
---------	---------	-------------	---------	---------	---------	-----------	---------

- - - -	- - - ช	- ช ช ช	- ช - ช	- พ - พ	- - - ช	- พ - ช	พ ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

และทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นรูปแบบทำนองกึ่งบังคับทาง ประกอบลักษณะทำนองบังคับทางแบบกรอและทำนองทางพื้นอยู่ในทำนองทางเปลี่ยนเดียวกัน

เพลงสร้อยเพลง สังเกตเห็นทำนองลูกเท่าในทำนองทางหลัก และทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นรูปแบบเดียวกันคือ

- - - พ	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช
---------	---------	---------	---------

และจะมีทำนองลูกเท่าที่แตกต่างจากสองทำนองแรกคือ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 โดยเป็นการเท่าเสียงเดิมลูก ซอล คือ

- - - -	- - - ช	- ช ช ช	- ช - ช
---------	---------	---------	---------

แต่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ไม่ปรากฏเป็นลูกเท่าทางอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แต่ปรากฏเป็นทำนองบังคับทางบรรเลงวิธีเก็บคือ

คั คัด คัด ล	คั คัด คัด ช	คั คัด คัด ล	คั คัด คัด ช
--------------	--------------	--------------	--------------

เป็นรูปทำแบบการสร้างสรรค์ทำนองหนึ่งทีเปลี่ยนจากรูปแบบทำนองลูกเท่าเป็นทำนองบังคับทางบรรเลงวิธีเก็บ

4.1.2 เพลงทองย่อน

4.1.2.1 ประวัติเพลง

เพลงทองย่อน 2 ชั้น เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา เพลงหน้าทับปรบไก่อ มี 2 ท่อน ท่อน 1 มี 2 จังหวะ ท่อน 2 มี 3 จังหวะ เพลงนี้รวมอยู่ในเพลงซ้ำเรื่อง เต่ากินผักนึ่ง และอยู่ในเพลงตับมโหรีชุดเพลงทองย่อน ทองย้อย ทองพราย ทองสระ และทองสม ภายหลังมีผู้นิยมนำไปบรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงโขนละคร จนแพร่หลาย เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงนำไปปรับเป็นทำนองทางร้องสำหรับใช้ละครดึกดำบรรพ์

พระประดิษฐไพเราะ (มีแขก) นำเพลงทองย่อน 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้น ทางหนึ่ง ต่อมาเมื่อปลายสมัยรัชกาลที่ 5 พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) นำเพลงทองย่อน 2 ชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา มาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น อีกทางหนึ่ง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นำเพลงทองย่อน 2 ชั้น มาแต่งทำนองให้เป็นทางเปลี่ยนหลายสำนวน เพื่อใช้บรรเลงและขับร้อง นอกจากนี้ท่านยังนำทำนองทองย่อน 2 ชั้น มาแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว พร้อมทั้งนำเพลงทองย่อน 3 ชั้น ทางของพระประดิษฐไพเราะ (มีแขก) มาเรียบเรียงเป็นเพลงเถาด้วย

ใน พ.ศ. 2479 นายเจริญ แร่งเพชร ได้นำเพลงทองย่อน 2 ชั้น ทำนองเก่ามาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาทางหนึ่ง เพื่อใช้บรรเลงประชันฝีมือ เมื่อคราวประชันปีพาทย์กับนักดนตรีทางถิ่น ที่วัดห้วยจะเข้ จังหวัดนครปฐม ทางหนึ่ง

ใน พ.ศ. 2518 นายพินิจ บัวท้ง นำทำนองเพลงทองย่อน 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ทางหนึ่ง

เมื่อ พ.ศ. 2525 นายพินิจ ฉายสุวรรณ พิจารณาว่า เพลงทองย่อนนี้มีจังหวะน้อย บรรเลงรับร้องทีละท่อน ฟังแล้วเหมือนว่ากลอนเพลงยังค้างอยู่ ทำให้ทำนองขาดความไพเราะ จึงนำทำนองท่อน 1 และ 2 รวมกัน เป็นเพลงท่อนเดียว มี 5 จังหวะ จากนั้นจึงแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และตัดแต่งเป็นอัตราชั้นเดียว พร้อมทั้งแต่งเทียบเปลี่ยน เรียบเรียงเป็นเพลงเถา สำเร็จเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2525 (ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2557: 304-305)

4.1.2.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับปรบไ้

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงทองย่อน ทำนองหลัก

- - - ฟ	- ช ชช	- - - ล	- ช ชช	- ดั - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล
- - ฟชล	- ดั - รั	- มั - รั	- ดั - ล	- - - ช	- ล ล ล	- - - ดั	- ล ล ล
- - - ร	- ร - ร	- - ฟดล	- ฟ - ช	- ล - ดั	- ล - ช	ชช - ฟ	ฟ ฟ - ร
- ลุดร	ด ฟ ดร	ด ลุดร	ด ร ฟช	ฟ ช ลท	ดั ท ลช	ดั ลช ฟ	ลช ฟร
- รั ดั ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล	- - ดั ล	ช ฟ - ช	ลช ดั ล	- ช - ฟ

เพลงทองย่อน ทำนองทางเปลี่ยน ที่ 1

- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - รั	ดั ล - ช	- ฟ - ร	- ด - รั	มี รั ดั ล
- - - -	- - - มั	- - - -	- - - รั	- - - ดั	- - - ฟ	- - - ช	ลช ดั ล
- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ล	- - - ด	ร ด ฟ ร
- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ร	- - - -	- - - -

ระนาดเอก

ฟชลุดร	ดลุดรฟ	ลุดรฟฟ	ฟฟชลุด	- - ดั ล	ช ฟ - ช	ลช ดั ล	- ช - ฟ
--------	--------	--------	--------	----------	---------	---------	---------

เพลงทองย่อน ทำนองทางเปลี่ยน ที่ 2

- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ช	ลช ฟร	ฟร - -	- ฟ - -	- ช - ล
- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ฟ - ช	- ฟ - ร	- - - ด	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ฟ - ช	- ฟ - ร	- - - ด	- - - ร
- - - -	- - - ฟ	- - - -	- ช - ล	- - ดั ช	ลช ฟร	- - - -	- - - -

ฆ้อง

รลุดร	ดลุดฟ	ดลุดช	ดลุดล	- - ดั ล	ช ฟ - ช	ลช ดั ล	- ช - ฟ
-------	-------	-------	-------	----------	---------	---------	---------

เพลงทองย่อน ทำนองทางเปลี่ยน ที่ 3

ดั ช ลช	ดั ช ลช	ดั ช ลช	ฟร ฟช	- รั ดั ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล
---------	---------	---------	-------	-----------	---------	---------	--------

ระนาดทุ้ม

- - ลู ร	ค ลู - ล	- ร ค ลู	- ล - -	ลู ร ค ลู	ค ลู - ล	- ร ค ลู	- ล - -
ค ี ช ล ช	ค ี ช ล ช	ค ี ช ล ช	ฟ ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ค ี ท ล ช	ค ี ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
รรร ฟ ร	ค ลู ค ร	ชชช ล ช	ฟ ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ค ี ท ล ช	ค ี ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
- ร ี ค ี ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- - ค ี ล	ช ฟ - ช	ล ช ค ี ล	- ช - ฟ

4.1.2.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงทองย่อน วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ฟ	- ช ช ช	- - - ล	- ช ช ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ร ี	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ค ี ช ล ช	ค ี ช ล ช	ค ี ช ล ช	ฟ ร ฟ ช	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ค ี - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ค ี ล - ช	- ฟ - ร	- ค - ร ี	ม ี ร ี ค ี ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ล ช ฟ ร	ฟ ร - -	- ฟ - -	- ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- ร ี ค ี ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3

เพลงทองย่อน วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - ฟชล	- ค ี - ร ี	- ม ี - ร ี	- ค ี - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - ม ี	- - - -	- - - ร ี	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ลู	- - - ค	- - - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	- - ลู ร	ค ลู - ล	- ร ค ลู	- ล - -	ฟา	ฟ 3
ระนาดทุ้ม						

เพลงทองย่อน วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ช	- ล ล ล	- - - ค ี	- ล ล ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- - - ค ี	- - - ฟ	- - - ช	ล ช ค ี ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	- ฟ - ช	- ฟ - ร	- - - ค	- - - ลู	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ลู ร ค ลู	ค ลู - ล	- ร ค ลู	- ล - -	ฟา	ฟ 3
ระนาดทุ้ม						

เพลงทองย่อน วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- ร - ร	- - (ทร)	- ฟ - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ด ช ล ช	ด ช ล ช	ด ช ล ช	ฟ ร ฟ ช	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ด	- ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- - - ฟ	- - - ล	- - - ด	ร ด ฟ ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- ฟ - ช	- ฟ - ร	- - - ด	- - - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟ ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	ฟา	ฟ 6

เพลงทองย่อน วรรคที่ 7

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล ด ร	ด ฟ ด ร	ด ล ด ร	ด ร ฟ ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ฟ	- - - -	- ช - ล	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	(ร) ฟ ร	ด ล ด ร	(ช) ช ล ช	ฟ ร ฟ ช	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟ ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- - - ล	- - - ร	- - - -	- - - -	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- - ด ช	ล ช ฟ ร	- - - -	- - - -	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟ ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	ฟา	ฟ 6

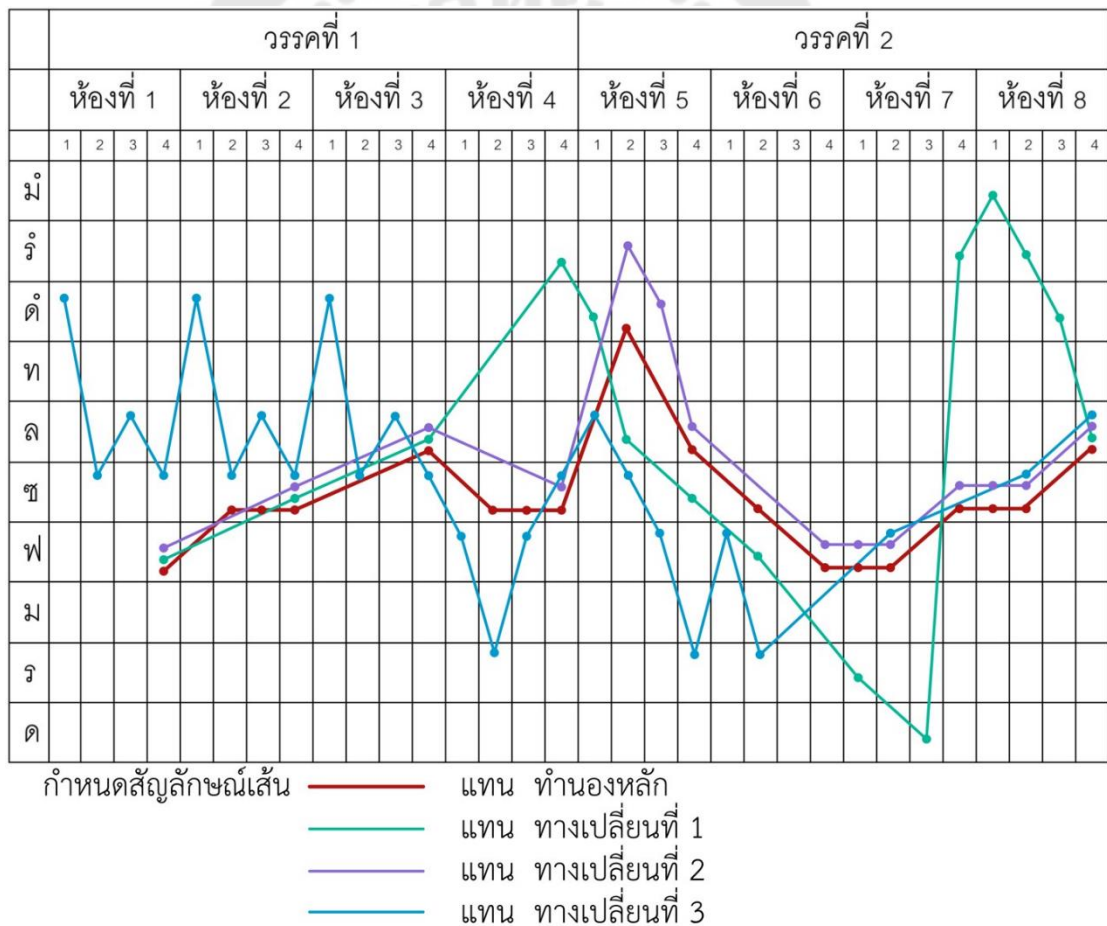
เพลงทองย่อน วรรคที่ 9

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1 ระนาดเอก	(ฟ) ช ล ด ร	ด ล ด ร ฟ	ล ด ร ด ร ฟ	(ช) ฟ ช ล ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2 ฆ้อง	(ร) ด ล ด ร	ด ล ด ฟ	ด ล ด ช	ด ล ด ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- ร ด ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3

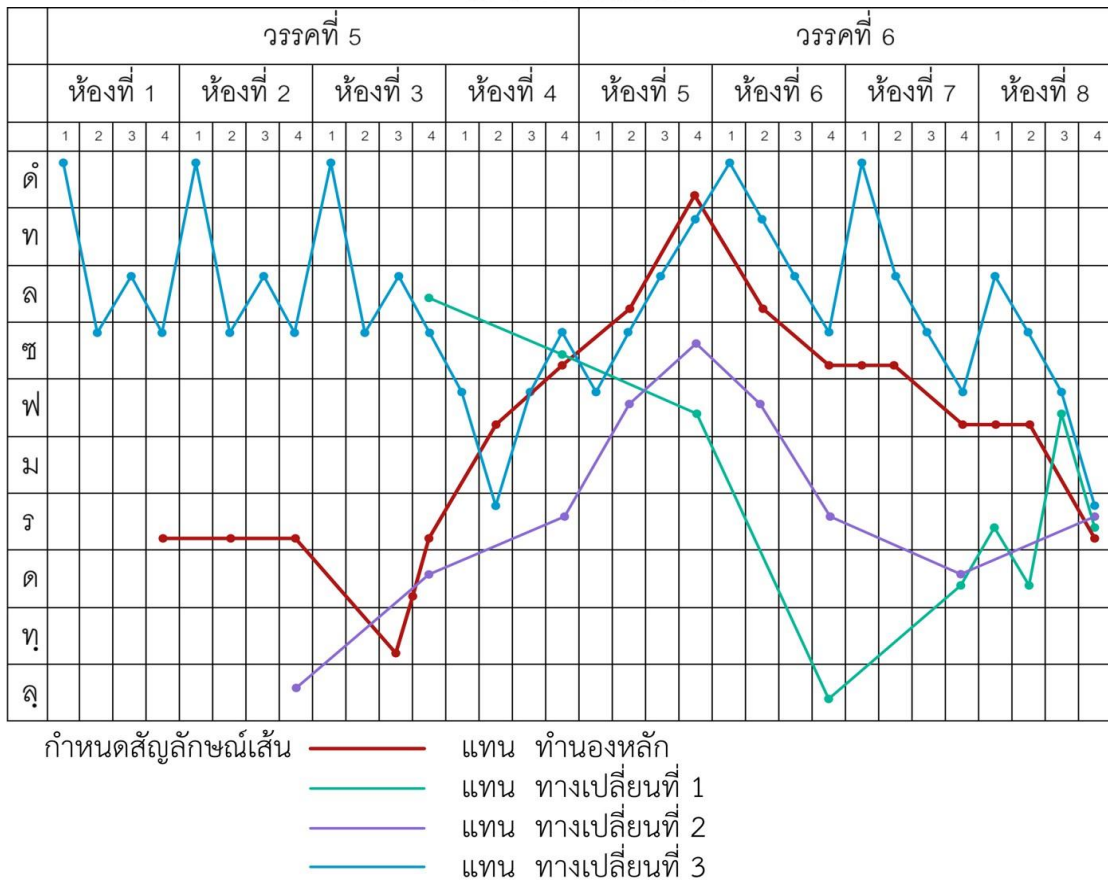
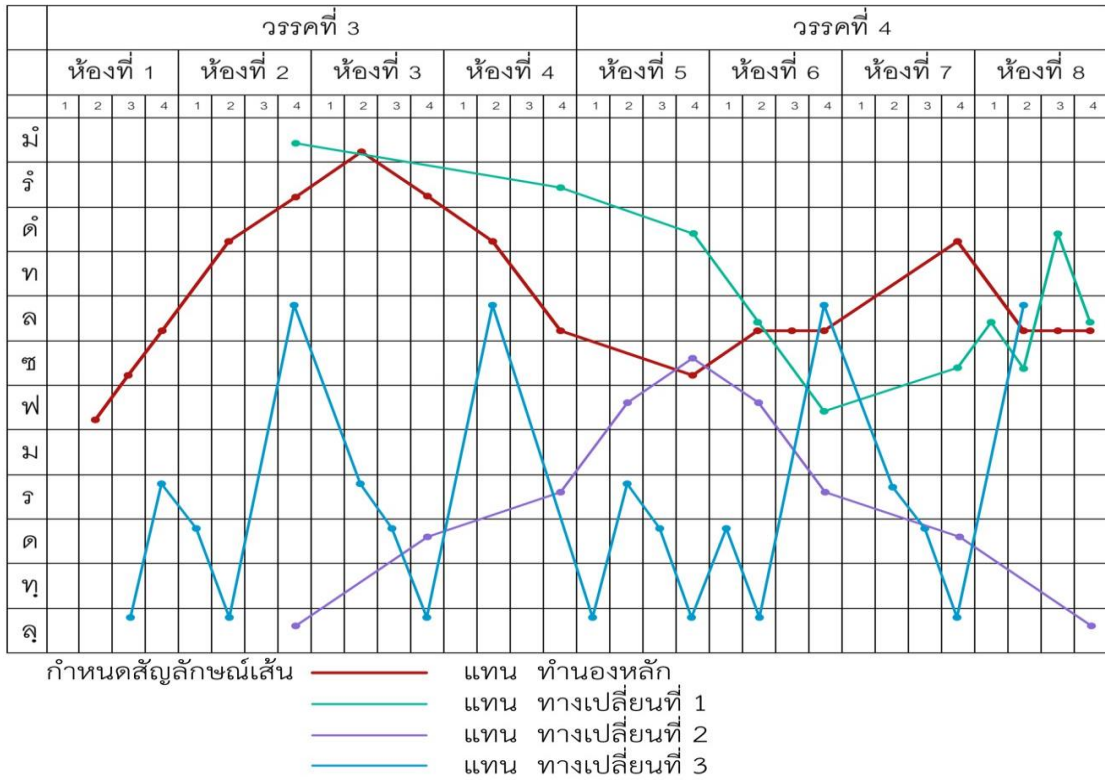
เพลงทองย่อน วรรคที่ 10

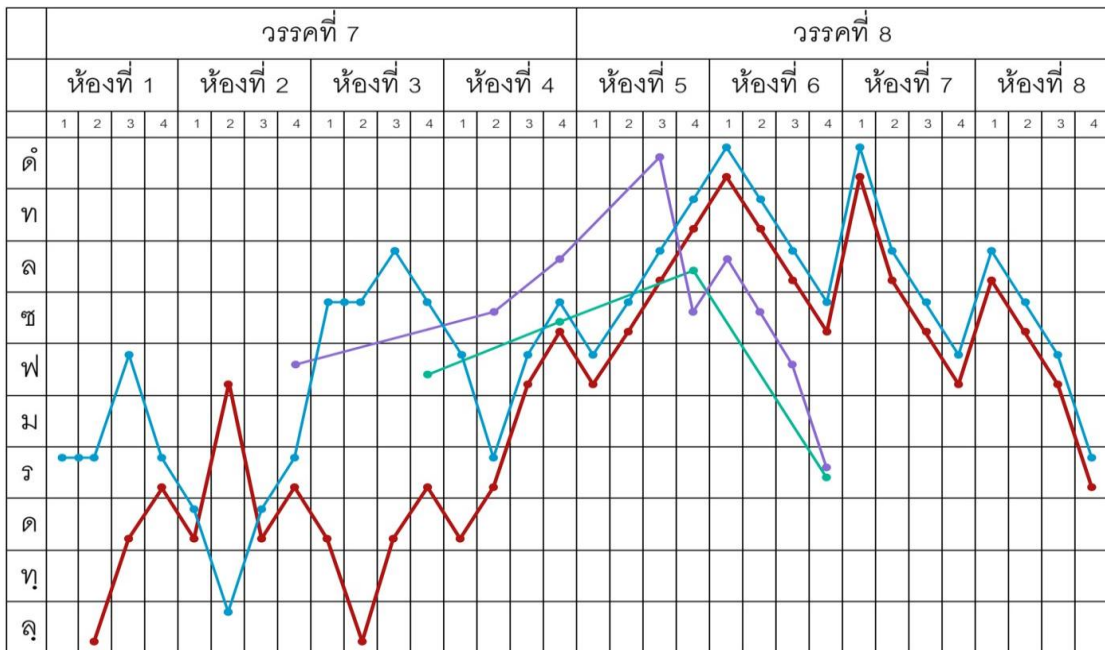
ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-- คี ล	ช ฟ - ช	ล ช คี ล	- ช - ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 1	-- คี ล	ช ฟ - ช	ล ช คี ล	- ช - ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 2	-- คี ล	ช ฟ - ช	ล ช คี ล	- ช - ฟ	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 3	-- คี ล	ช ฟ - ช	ล ช คี ล	- ช - ฟ	ฟา	ฟ 1

บันไดเสียงของเพลงทองย่อน ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียง ฟา

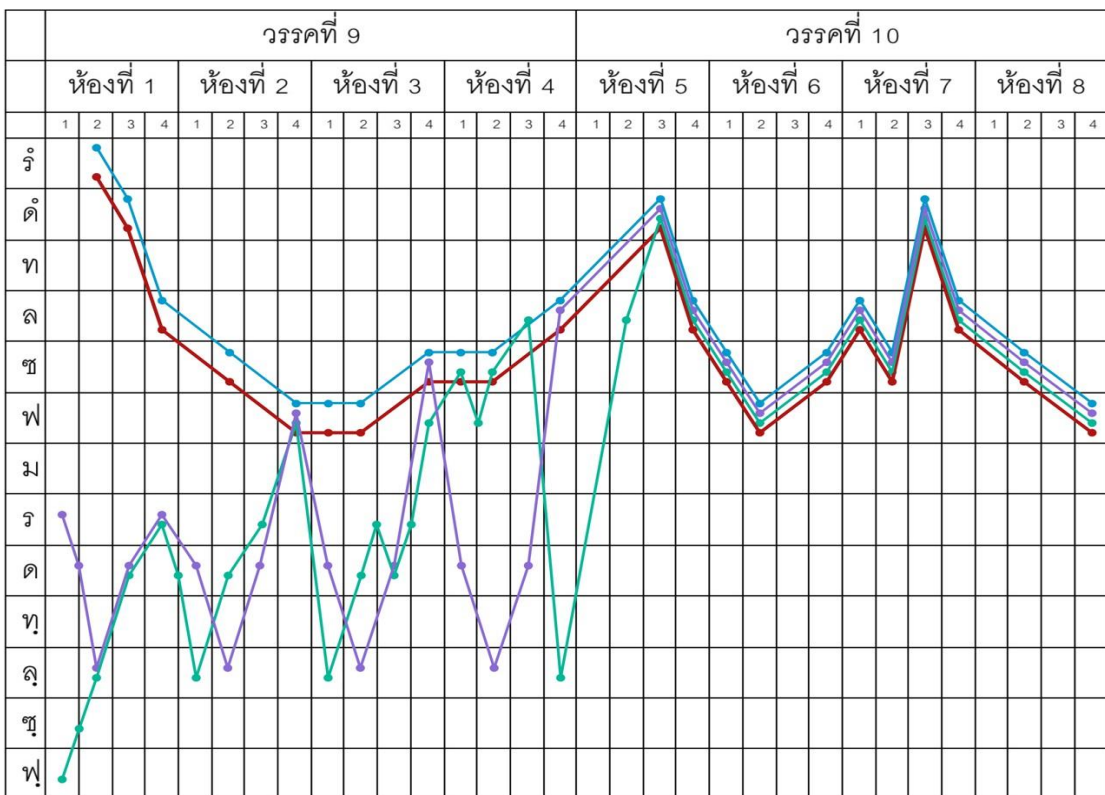

4.1.2.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

ลักษณะทำนองเพลงทองย่อน ทางหลักเป็นรูปแบบทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ปรากฏทำนองเดี่ยวระนาดเอกในวรรคที่ 9 จำนวน 1 วรรคเพลง

ฟุชลุ ต ร	ค ลุ ต ร ฟ	ลุ ต ร ต ร ฟ	ช ฟ ช ล ล ล
-----------	------------	--------------	-------------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ปรากฏทำนองเดี่ยวฆ้องวง ใช้กลวิธีการไขว้มือ ในวรรคที่ 9 จำนวน 1 วรรคเพลง

ร ต ล ต ร	ค ลุ ต ฟ	ค ลุ ต ช	ค ลุ ต ล
-----------	----------	----------	----------

และทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บ ปรากฏเดี่ยวระนาดทุ้มในวรรคที่ 3 - 4 จำนวน 1 บรรทัด

- - ล ร	ค ลุ - ล	- ร ต ล	- ล - -	ล ร ต ล	ค ลุ - ล	- ร ต ล	- ล - -
---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------	---------

4.1.3 เพลงเขมรปากท่อ

4.1.3.1 ประวัติเพลง

เขมรปากท่อ 2 ชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทเพลงหน้าทับปรบไก่อ มีท่อนเดี่ยว 4 จังหวะ ผู้แต่งเพลงนี้ตั้งชื่อเพลงเพื่อให้เป็นอนุสรณ์แก่ชาวเขมรซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สันนิษฐานจากสำนวนทำนองว่าเป็นเพลงที่แต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ เพลงนี้นอกจากนิยมบรรเลงรับร้องกันโดยทั่วไปแล้ว ยังนิยมนำไปบรรเลงขับร้องประกอบโขน ละคร ด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีนักดนตรีหลายท่านนำเพลงเขมรปากท่อ 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราจังหวะ 3 ชั้นและแต่งตัดเป็นชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาหลายทางด้วยกัน คือ

1. ทางของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)
2. ทางของจางวางทั่ว พาทยโกศล
3. ทางของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งไว้เมื่อ พ.ศ.2461 (

ณรงค์ชัย ปีภูกรัษต์. 2557: 79)

4.1.3.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับปรบไก่อ

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงเขมรปากท่อ ทำนองทางหลัก

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ช พ ร	- พ - ร	- ด - ตั	- รั ตั ล
- - - -	- - - -	- พ - พ	- - - ช	- ล - รั	ตั ล - ช	ชช - พ	พ พ - ร
- - - ร	- ร - ร	- พ - ด	- ด - ด	- ร - ด	- ล - ด	- ร - พ	พ พ - ร
- ล - ช	ชช - ล	ล ล - ตั	ตั ตั - รั	ตั ล - ตั	รั พ - รั	- - - ตั	- - - ล

เพลงเขมรปากท่อ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ล ช พ	- ช พ ร	- พ ร ด	- ร ด ล
- - - -	- - - -	- - - พ	- - - ช	- - - ล	- - - ช	ลช พ ช พ	ช ด - ร
- - - -	- - - -	- - - พ	- พ - ด	- - - -	- ล - ด	ร ด ล ด	ร พ - ร
- - - -	- - - -	ลช พ พ ช ล	- ตั - รั	ตั ล - ตั	รั พ - รั	- - - ตั	- - - ล

เพลงเขมรปากท่อ ทางเปลี่ยนที่ 2

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ช ล ด ร	- พ - ช	ล ช ตั พ	- ช - ล
- - - -	- - - -	ช ล ทุ ด ร	- พ - ช	- ล ช พ	- ช - -	ช พ ร - พ	ร ด ล ด ร
- - - -	- - - -	- - ด ล	- - ด ช	- - ล พ	- - ช รั	- - - -	รั - ร
- - - -	- พ - พ	- - ช ช	ล ช พ ร	- - - -	- ด - ตั	- ช พ รั	- ตั - ล

เพลงเขมรปากท่อ ทางเปลี่ยนที่ 3

- - - -	- ล - ล	- ล ด ร	พ ร ด ล	ช ล ด ร	พ ร ด ล	ร ด ล ด พ	- ช - ล
- - - -	- - - -	พ ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช พ	ล ช พ รั	- - - -	รั - ร
- - - -	- พ - พ	- - ช ช	ล ช พ ด	- - - -	- พ - พ	- - ช ช	ล ช พ ร
- - - -	- - - -	ลช พ ช ล	- ตั - รั	ตั ล - ตั	รั พ - รั	- - - ตั	- - - ล

4.1.3.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- - - -	- ล - ล	- ล ด ร	ฟ ร ด ล	ฟา	ฟ 3

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ช ฟ ร	- ฟ - ร	- ด - ต	- ร ต ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- ล ช ฟ	- ช ฟ ร	- ฟ ร ด	- ร ด ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ช ล ด ร	- ฟ - ช	ล ช ต ฟ	- ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ช ล ด ร	ฟ ร ด ล	ร ด ล ฟ	- ช - ล	ฟา	ฟ 3

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- - - -	- ฟ - ฟ	- - - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - -	ช ล ฟ ด ร	- ฟ - ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	- - - -	- - - -	ฟ ร ด ล	ร ด ล ช	ฟา	ฟ 2

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ร	ด ล - ช	ช ช - ฟ	ฟ ฟ - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- - - ล	- - - ช	ล ช ฟ ช ฟ	ช ด - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- ล ช ฟ	- ช - -	ช ฟ ร - ฟ	ร ด ล ด ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	- - - -	- ร - ร	ฟา	ฟ 6

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- ร - ร	- ฟ - ด	- ด - ด	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	- - - ฟ	- ฟ - ด	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 2	- - - -	- - - -	- - ด ล	- - ด ช	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	- - - -	ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ด	ฟา	ฟ 5

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ร - ด	- ล - ด	- ร - ฟ	ฟ ฟ - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- - - -	- ล - ด	ร ด ล ด	ร ฟ - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- - ล ฟ	- - ช ร	- - - -	- ร - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	- - - -	ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ร	ฟา	ฟ 6

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 7

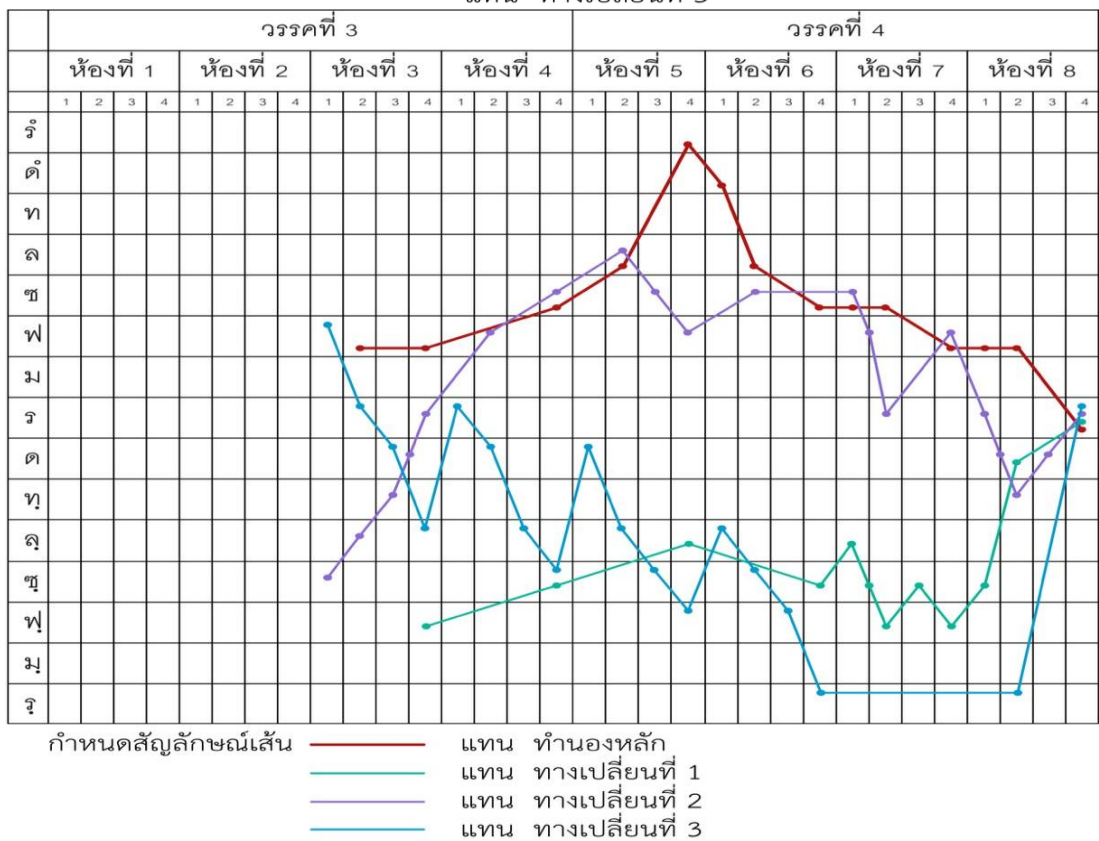
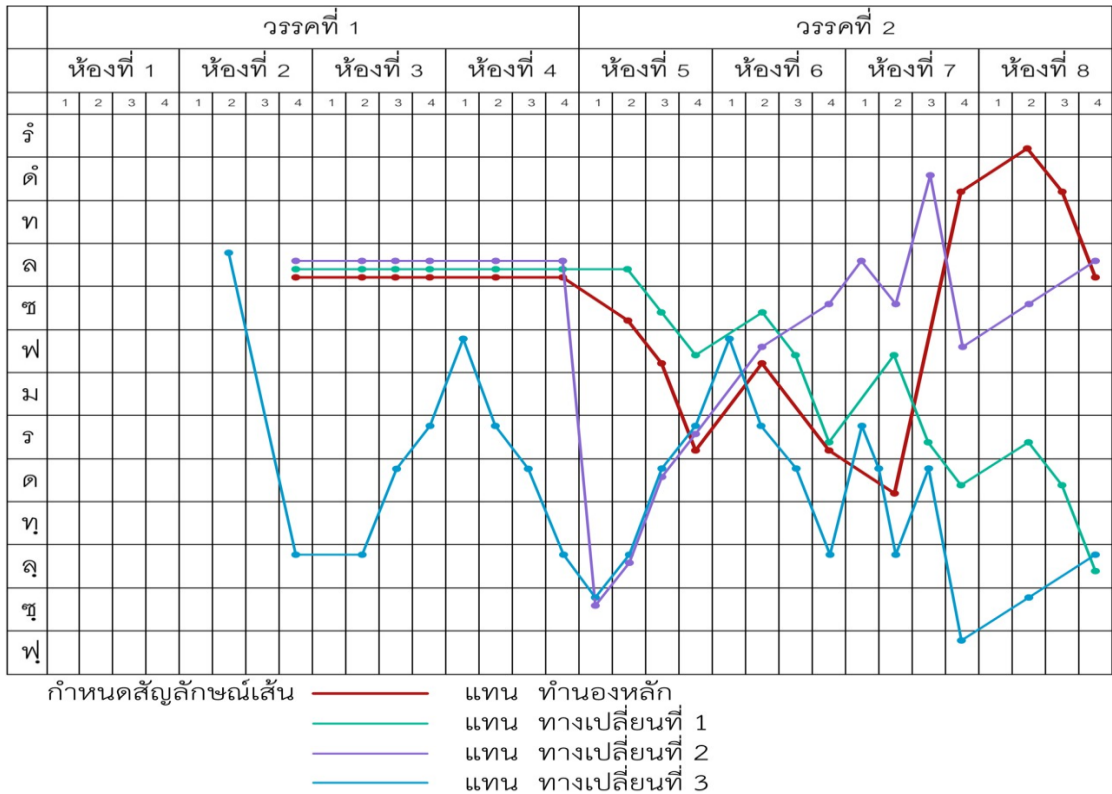
ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ด	ด ด - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	ลชฟ ฟชล	- ด - ร	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- - - -	- ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	- - - -	- - - -	ลชฟ ช ล	- ด - ร	ฟา	ฟ 6

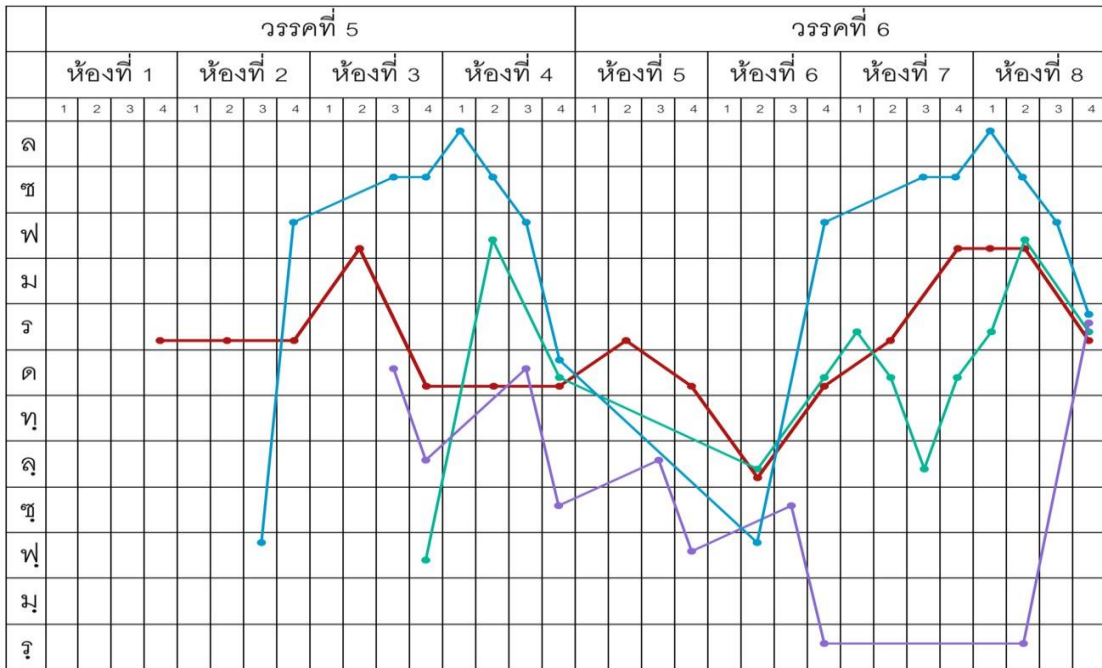
เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ด ล - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ด ล - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	- - - -	- ด - ด	- ช ฟ ร	- ด - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ด ล - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ล	ฟา	ฟ 3

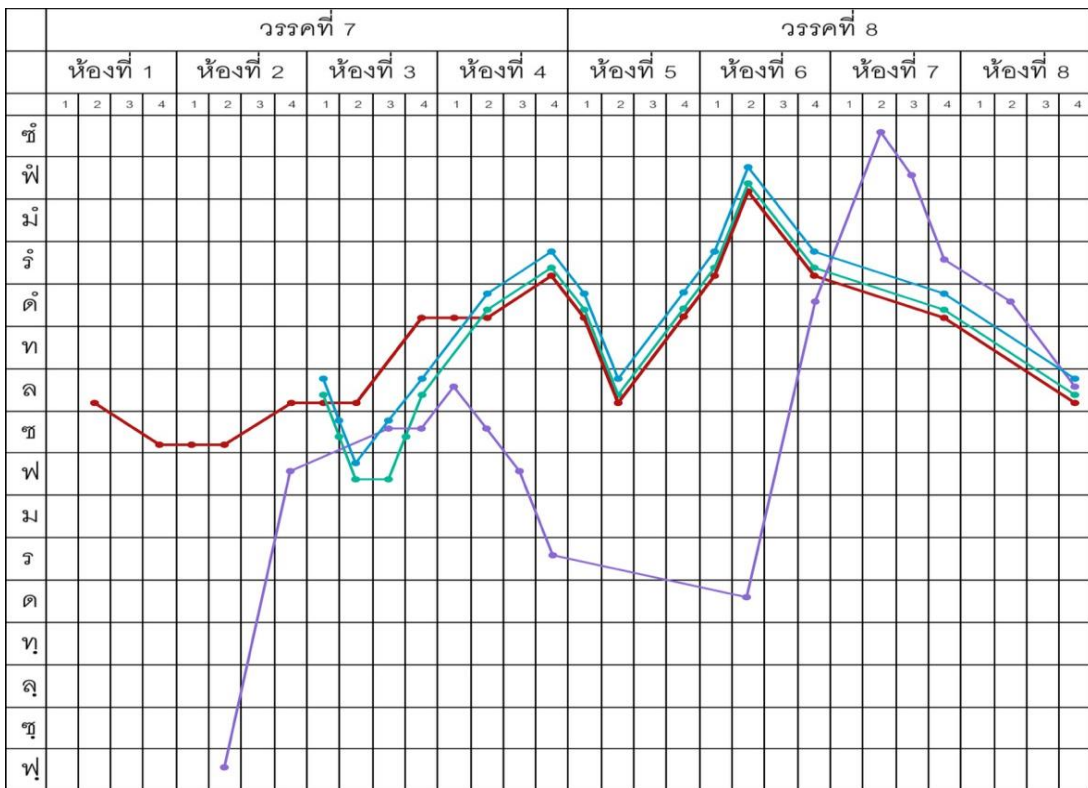
บันไดเสียงของเพลงเขมรปากท่อ ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียง ฟา

4.1.3.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

ลักษณะทำนองเพลงเขมรปากท่อ ทางหลักเป็นรูปแบบทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นทำนอง บังคับทางแบบกรอ มีการใช้กลวิธีสะบัดและกวาดขึ้น

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ล ช ฟ	- ช ฟ ร	- ฟ ร ด	- ร ด ล
- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ช	ลชฟ ช ฟ	ช ด - ร
- - - -	- - - -	- - - ฟ	- ฟ - ด	- - - -	- ล - ด	ร ด ล ด	ร ฟ - ร
- - - -	- - - -	ลชฟ ฟชล	- ด - ร	ดล - ด	รฟ - ร	- - - ด	- - - ล

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นรูปแบบทำนองกึ่งบังคับทาง ปากฎการใช้กลวิธีการสะบัด กวาดขึ้น มีการเลื่อมใน บรรทัดที่ 3 - 4 เมื่อเวลาบรรเลงระนาดเอกจะใช้กลวิธีนี้ในการบรรเลง

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ช ล ด ร	- ฟ - ช	ล ช ด ฟ	- ช - ล
- - - -	- - - -	ช ล ทด	- ฟ - ช	- ล ช ฟ	- ช - -	ชฟ - ฟ	ร ด ล ด ร
- - - -	- - - -	- - ด ล	- - ด ช	- - ล ฟ	- - ช ร	- - - -	ล - ร
- - - -	- ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ร	- - - -	- ด - ด	- ช ฟ ร	- ด - ล

และทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นรูปแบบทำนองกึ่งบังคับทาง มีการใช้กลวิธีการสะบัดและกวาดขึ้นและลง

- - - -	- ล - ล	- ล ด ร	ฟ ร ด ล	ช ล ด ร	ฟ ร ด ล	ร ด ล ด ฟ	- ช - ล
- - - -	- - - -	ฟ ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร	- - - -	ล - ร
- - - -	- ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ด	- - - -	- ฟ - ฟ	- - ช ช	ล ช ฟ ร
- - - -	- - - -	ลชฟ ชล	- ด - ร	ดล - ด	รฟ - ร	- - - ด	- - - ล

4.1.4 เพลงแขกลพบุรี

4.1.4.1 ประวัติเพลง

1. เพลงแขกลพบุรี 2 ชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ มีท่อนเดียว จำพวกเดียวกับทยอยใน โบราณจารย์นำเพลงนี้ไปบรรเลงรวมอยู่ในเพลงซ้ำเรื่องแขกมอญ และนำไปบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร ทำนองและลีลาของเพลงลพบุรี 2 ชั้นให้อารมณ์เศร้าโศกอาลัยลา ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ตอน “พาลีสอนน้อง” ใช้เพลงแขกลพบุรีในบทของพาลีสั่งสอนสุครีพ

2. เพลงแขกลพบุรี 3 ชั้น ได้มีนักดนตรีหลายท่านนำเพลงแขกลพบุรี 2 ชั้นนี้มาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น มีสำนวนหลายทางด้วยกัน เช่น

2.1 ทางนายช้อย สุนทรวาทีน ตกแต่งลีลาเพลงให้พลิกแพลง คึกคัก สนุกสนาน ไม่โศกเศร้าโดยได้นำทำนองเพลงโสนน้อย 2 ชั้น ทำนองเก่า มาแต่งขยายและเพิ่มไว้ใน ทำนองตอนท้ายของเที่ยวที่ 2 ซึ่งเป็นทำนองของเที่ยวเปลี่ยนด้วย

2.2 ทางนายสิน ศิลปะบรรเลง

2.3 ทางพระประดิษฐไพเราะ (มีแขก)

2.4 ทางหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) แต่งขยายเมื่อ พ.ศ. 2471

2.5 ทางลักวา นักดนตรีไม่ทราบนามเป็นผู้แต่ง แต่ใช้บรรเลงอยู่ในวงดนตรี บ้านพาทย์โกสศ เพลงทางลักวาเพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไพเราะ ผิดแปลกไปจากเพลงแขกลพบุรีทาง ธรรมดา

3. เพลงเถา ในพ.ศ. 2482 นายมนตรี ตราโมท ได้นำเพลงแขกลพบุรี 3 ชั้น ทาง ของนายช้อย สุนทรวาทีน มาแต่งตัดเป็นอัตรา 2 ชั้นและชั้นเดียว ให้มีทำนองและลีลาสอดคล้อง เป็นแนวเดียวกัน เรียบเรียงเป็นเพลงเถา

4. นายเขียน สุขสายชล นำทำนองแขกลพบุรี 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา อีกทางหนึ่ง (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557: 104-105)

4.1.4.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น ประเภทหน้าทับสองไม้

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงแขกพบุรี ทำนองหลัก

- - - -	- - - -	ล ท ร ี ท	ล ช - ล	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล
- ช ช ช	- ฟ - ช	- ล ล ล	- ท - ล	- ร ี - ท	- ล ล ล	- ร ี - ท	- ล ล ล
- ช ช ช	- ฟ - ช	- ล ล ล	- ท - ล	- ร ี - ท	- ล ล ล	- ร ี - ท	- ล - ช
- ท ล ช	ล ช ฟ ม	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ช	ล ท ล ช	ล ช ฟ ม	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ช
ล ท ล ช	ล ช ฟ ม	ฟ ม ร ม	ร ด - ร	- ด ร ม	ช ม ร ด	ร ม ร ด	ร ด ท ล
- ร - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล				

เพลงแขกพบุรี ทางเปลี่ยนที่ 1

- - - -	- - - -	ล ท ร ี ท	ล ช - ล	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล
- - - ฟ	- ช - ล	- - - ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ล	- ท - ด	ร ี ท ด ล
- - - -	- ร ี - ร ี	- - - -	ด ี ร ี ม ี ด	- - - -	- ท - ล	- ช ช ช	- ฟ - ช
- - - -	- ม - ฟ	- - - ม	ร ด ร ม	- - - -	- ร - ม	- ร - ม	ร ด - ร
- - - -	ล ร - ด	- - - -	ล ด - ร	- - - -	ล ร - ด	- - - -	ล ด - ร
- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล				

4.1.4.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- - - -	ล ท ร ี ท	ล ช - ล	ซอล	ช 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - -	ล ท ร ี ท	ล ช - ล	ซอล	ช 2

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ซอล	ช 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	ซอล	ช 2

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ช ช ช	- ฟ - ช	- ล ล ล	- ท - ล	ซอล	ช 2
เปลี่ยน 1	- - - ฟ	- ช - ล	- - - ฟ	- ช - ล	โด	ด 6

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รั - ท	- ล ล ล	- รั - ท	- ล ล ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- ซ - ล	- ท - ตั	รั ท ตั ล	โด	ด 6

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ซ ซ ซ	- ฟ - ซ	- ล ล ล	- ท - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	- รั - รั	- - - -	ตั รั ม ตั	โด	ด 1

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รั - ท	- ล ล ล	- รั - ท	- ล - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- - - -	- ท - ล	- ซ ซ ซ	- ฟ - ซ	ซอล	ซ 1

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 7

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ท ล ซ	ล ซ ฟ ม	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- - - -	- ม - ฟ	- - - ม	ร ด ร ม	โด	ด 3

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ล ท ล ซ	ล ซ ฟ ม	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- - - -	- ร - ม	- ร - ม	ร ด - ร	โด	ด 2

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 9

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ล ท ล ซ	ล ซ ฟ ม	ฟ ม ร ม	ร ด - ร	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - - -	ล ร - ด	- - - -	ล ด - ร	โด	ด 2

เพลงแขกพบุรี วรรคที่ 10

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ด ร ม	ซ ม ร ด	ร ม ร ด	ร ด ทุ ล	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	- - - -	ล ร - ด	- - - -	ล ด - ร	โด	ด 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 11

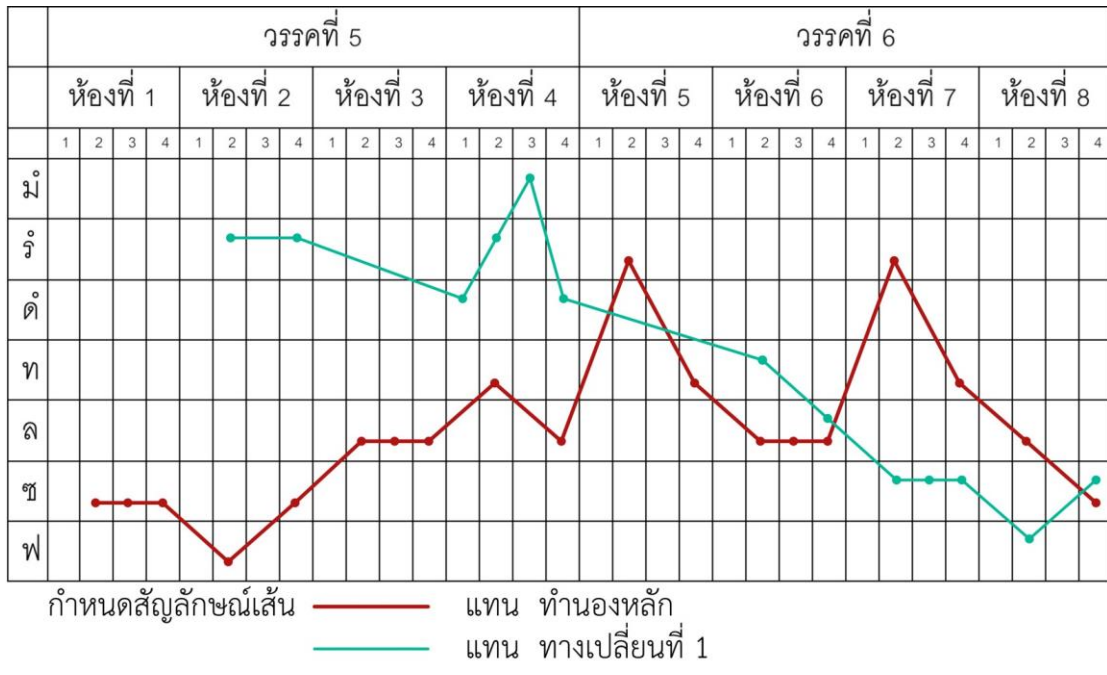
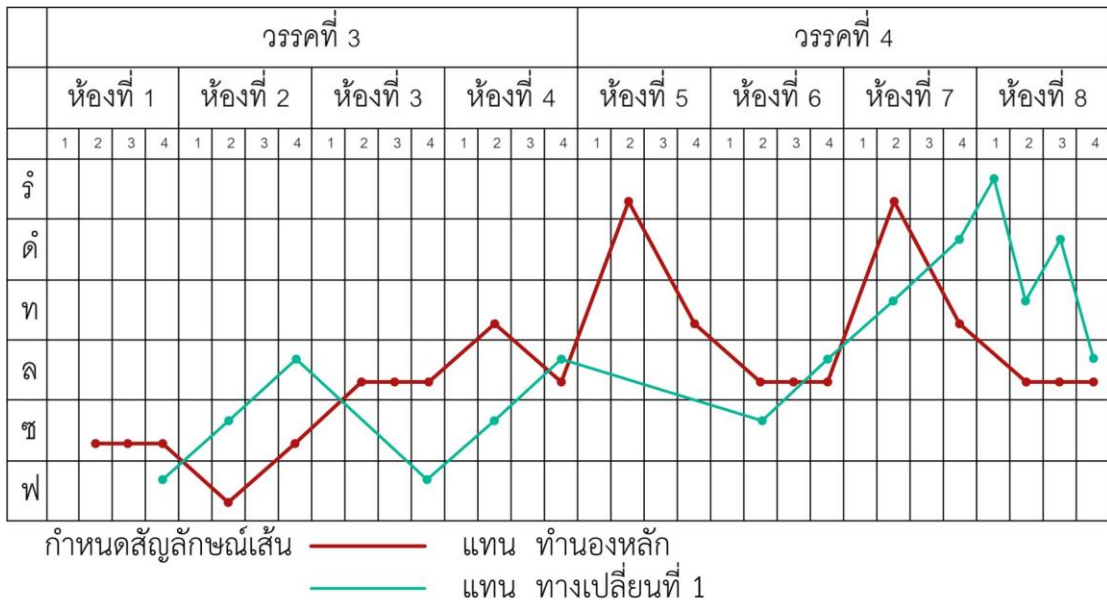
ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ร - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	โด	ด 6

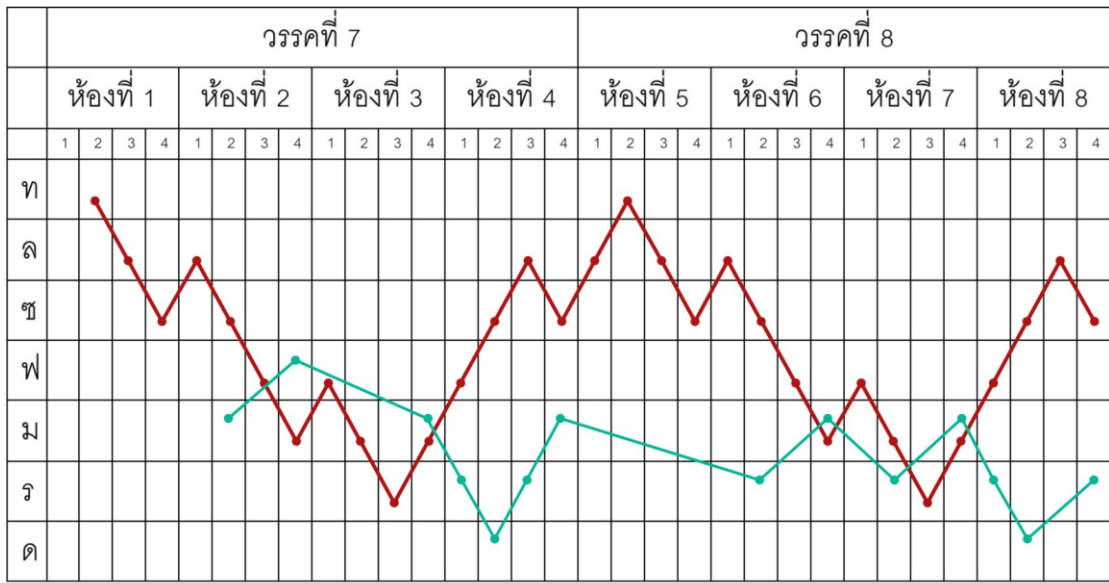
บันไดเสียงของเพลงแขกลพบุรี ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด

พบว่าเพลงแขกลพบุรี ปรากฏบันไดเสียงและลูกตกที่ไม่ตรงกันระหว่างทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน ได้แก่ วรรคที่ 5 ทำนองหลักบันไดเสียงซอล ตก ช 2 เสียง ลา ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง ซอล ตก ช 1 เสียงซอล วรรคที่ 7 ทำนองหลักบันไดเสียง ซอล ตก ช 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยน บันไดเสียงโด ตก ด 3 เสียงมี สังเกตได้ว่า แม้ลูกตกจะเป็นเสียงห้องสุดท้ายของวรรคก็ตาม แต่ทั้งสองวรรคที่กล่าวมา ยังอยู่ในห้องที่ 4 ของบรรทัดเพลง ลูกตกอาจมีไม่ตรงกันบ้าง แต่ปรากฏวรรคเพลงที่เป็นเสียงสำคัญ คือ เสียงสุดท้ายในห้องที่ 8 หรือ เสียงสุดท้ายของบรรทัด ที่บันไดเสียง และลูกตกของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนไม่ตรงกันในวรรคที่ 8 ทำนองหลัก บันไดเสียง ซอล ลูกตก ช 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง โด ลูกตก ด 2 เสียงเร จากความต่อเนื่องของทำนอง ทำให้ลูกตกต้องเปลี่ยนไปจากทำนองหลัก และสาเหตุที่ทั้งสองทำนอง ร้อยเรียงไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียงโด มีเสียงหลักร่วมกันในบันไดเสียงตรงกันทั้งหมด 4 เสียง ได้แก่ เร , มี , ซอล , ลา

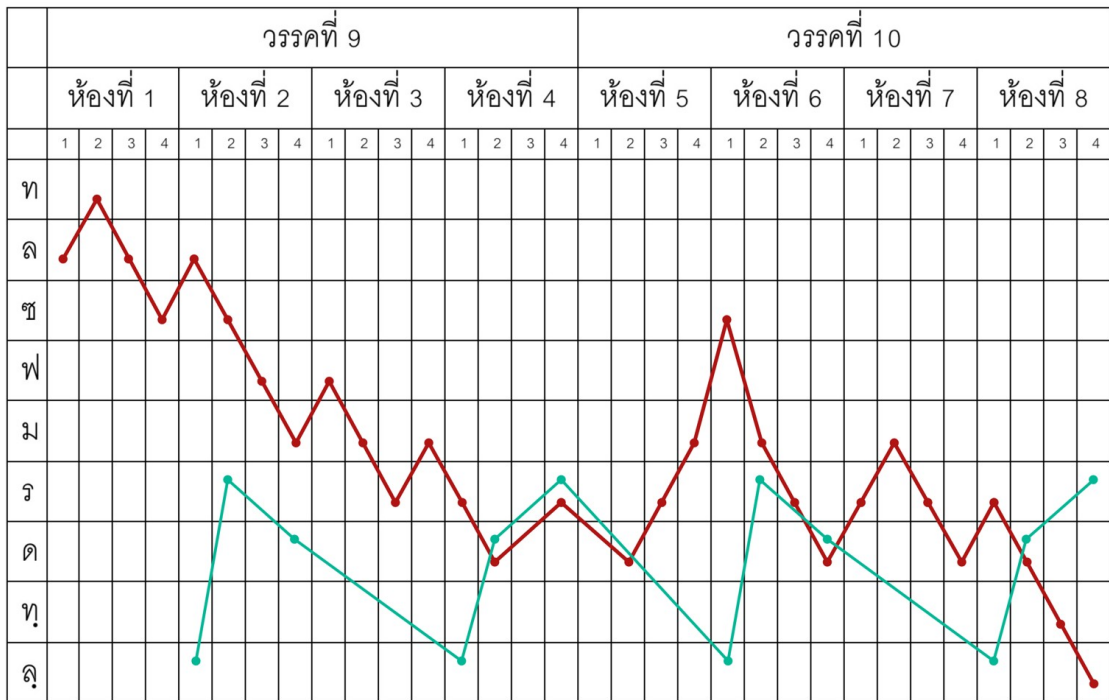
4.1.4.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

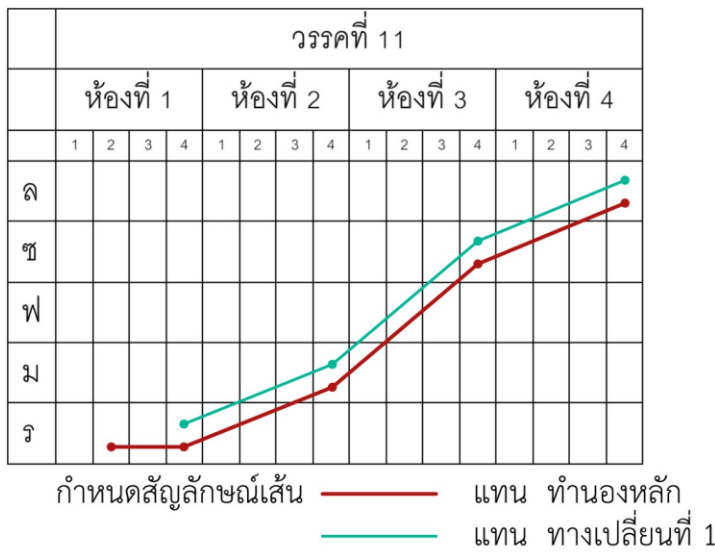

กำหนดสัญลักษณ์เส้น —●— แทน ทำนองหลัก
—●— แทน ทางเปลี่ยนที่ 1

กำหนดสัญลักษณ์เส้น —●— แทน ทำนองหลัก
—●— แทน ทางเปลี่ยนที่ 1

ลักษณะทำนองเพลงแขกลพบุรีทางหลักเป็นรูปแบบทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นรูปแบบทำนอง บังคับทาง บรรเลงกรอ

- - - -	- - - -	ล ท ร ี ท	ล ช - ล	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล
- - - ฟ	- ช - ล	- - - ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ล	- ท - ต	ร ี ท ต ล
- - - -	- ร ี - ร ี	- - - -	ด ี ร ี ม ี ต	- - - -	- ท - ล	- ช ช ช	- ฟ - ช
- - - -	- ม - ฟ	- - - ม	ร ด ร ม	- - - -	- ร - ม	- ร - ม	ร ต - ร
- - - -	ล ร - ต	- - - -	ล ต - ร	- - - -	ล ร - ต	- - - -	ล ต - ร
- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล				

ปรากฏลักษณะทำนองเป็นสำเนียงแขก โดยทำนองมีการเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียง ซอล เป็น บันไดเสียง โด ลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นคู่ 5 ทั้งสองบันไดเสียงมีเสียงหลักร่วมกัน ทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียง เร , มี , ซอล , ลา และมีการใช้เสียงจรคือเสียง ฟา และเสียง ที ปรากฏในทำนอง เป็นกลุ่มโน้ตหนึ่งที่มีส่วน ทำให้เป็นสำเนียงแขก ประกอบกับเมื่อบรรเลงจะใช้กลองแขกตีหน้าทับแขกประกอบทำนองอย่างเหมาะสม ทำนองเพลงแขกลพบุรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นรูปแบบทำนองบังคับทาง บรรเลงกรอ ปรากฏลักษณะทำนอง เป็นสำเนียงแขก มีการใช้เสียงจรคือเสียง ฟา และเสียง ที ปรากฏในทำนอง เป็นกลุ่มโน้ตหนึ่งที่มีส่วนทำให้เป็น สำเนียงแขก ประกอบกับเมื่อบรรเลงจะใช้กลองแขกตีหน้าทับแขกประกอบทำนองอย่างเหมาะสม

4.1.5 เพลงไอ้ชาตรี

4.1.5.1 ประวัติเพลง

เพลงไอ้ชาตรีใน เป็นเพลงทำนองเก่า ที่ไม่ใช่หน้าทับกำกับ ใช้จังหวะฉิ่งตัด ใช้ประกอบการแสดงละครในบทบาทที่ตัวละครพลอดรักหรือเกี่ยวพาราสีกัน ให้อารมณ์รื่นเริง มีทิวเป็ี่ยน 5 ทิว ใช้ประกอบการแสดงละครใน(ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. 2557: 779)

4.1.5.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงร่ำร้องประกอบการแสดงใน ละคร

- อัตราจังหวะ

ฉิ่งตัด

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนองหลัก

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
-ฟลมฟมรท	-ล-ทุมร-ม	-ช- -ชลท- ร	-ม-ร-ท-ล	--- -ม-ร-ท	--- -ล-ช-ม	รท-ร-ม-ช
-ม-ร-ร-ม	มม-ชชช-ล	-ท-ร-ท-ล	ลล-ชชช-ม	--- -ช-ช-ช	-ล-ช-ม-ร	-ท- -ดรัม-ช
-ฟลมฟมรท	-ล-ทุมร-ม	-ช- -ชลท- ร	-ม-ร-ท-ล	--- -ม-ร-ท	--- -ล-ช-ม	--- -ร-ม-ช

เพลงไอ้ชาตรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
-ชลทลลทล	รทดรัมดรัม	ฟดรัมฟรัมฟ	ชมฟชลฟชล	ชลทดัดดัด	ทดัดดัดทลชม	ลชทลชม-ช
-ม-ร-ร-ม	มม-ชชช-ล	-ท-ร-ท-ล	ลล-ชชช-ม	--- -ทลทลทช	ลชลมชมชว	-ท- -ดรัม-ช
-ชลทลลทล	รทดรัมดรัม	ฟดรัมฟรัมฟ	ชมฟชลฟชล	ชลทดัดดัด	ทดัดดัดทลชม	ลชทลชม-ช

เพลงใช้ชาติรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
--- รท-ร	-ท-วมช - ม	---ชม-ช	-ม-ชลท-ล	--ทท- -ลล	--ชช- -مم	รท-ร-ม-ช
-----	---ท- -ล	---ช- -ท	---วมรชม	---ช- -ล	---ท- -ร	มรท-ร-ม-ช
--- รท-ร	-ท-วมช - ม	---ชม-ช	-ม-ชลท-ล	--ทท- -ลล	--ชช- -مم	รท-ร-ม-ช

เพลงใช้ชาติรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
- -ลทลชฟล	ชฟมชฟมรฟ	มรดมรดท	ดทลุดทลชล	ชลทุดทุด	ทุดทุดทลชม	-ลทลชม-ช
--รืท-ททท	-ลชล-ททท	--รืท-ททท	-ลชม-ممม	--ช- -ล	--- ท- -ร	มรท-ร-ม-ช
-ชลทุดลุด	รทุดมรดช	มรดมรดท	ดทลุดทลชล	ชลทุดทุด	ทุดทุดทลชม	-ลทลชม-ช

เพลงใช้ชาติรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
--- ท- -ร	-- -มชลชม	--- ร- -ท	--รืรืท-ล	--ท- -ล	---ช- -ม	รท-ร-ม-ช
-----	---ท- -ล	---ช- -ท	--- วมรชม	---ช- -ล	---ท- -ร	มรท-ร-ม-ช
---- -ชลท	-ลท-ท-วม	---- -ท-วม	-วมช-มชล	-ชลท-มชล	-วมช-ท-วม	รท-ร-ม-ช

เพลงใช้ชาติรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5

--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	--- ล	- ช - ม	-ลทลชม-ช
----- (ล)ท	--- ร- -ม	--ช- -ล	-ช ล ท- -	รืทชทลชม	ลชมรชมรท	มรทลทลช
---ท- -ล	--ช- -ม	ชมรท-มรทล	ทลชม- -	ลท-วมรชล	ทลรืทลชม	ลชทลชม-ช
--- ล- -ท	--- ร- -ม	--ชชชมช	มรท-ท-ล	-- รืรืรื	ทลทชลชล	ลชทลชม-ช

4.1.5.3 เปรียบเทียบวรรณเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 4	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 5	--- ร	- ร - ช	--- ล	--- ท	ซอล	ซ 3

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	--- ล	- ช - ม	- ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ฟลมฟมรท	- ล-ทมร-ม	-ช- - ชลท- ร	- ม-ร-ท-ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- ชลทลทลทล	รทลทลทลทล	ฟดลทลทลทล	ชมฟชลฟชล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	--- -รท-ร	-ท-ร-ม-ช - ม	--- -ช-ช-ช	-ม-ชลท-ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	- -ลทลชฟล	ชฟมชฟมรฟ	มรดลทลทลทล	ดทลทลทลชล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	--- ท- - -ร	- - -ม-ชลช-ม	--- ร- - -ท	- - -ร- - -ท-ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	----- ชลท	--- ร- - - ม	--- -ช- - - ล	- ช ล ท- - - -	ซอล	ซ 3

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	--- ม-ร-ท	--- ล-ช-ม	รท-ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ชลทลทลทล	ทลทลทลชม	ลชทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	- -ทท- -ลล	- -ชช- -มม	รท-ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ชลทลทลทล	ทลทลทลชม	-ลทลชม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	--- ท- - -ล	--- -ช- - -ม	รท-ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	รทลชทลชม	ลชมรชมรท	มรทลทลทล		ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-ม-รรร-ม	มม-ชชช-ล	-ท-ร ^๑ -ท-ล	ลล-ชชช-ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	-ม-รรร-ม	มม-ชชช-ล	-ท-ร ^๑ -ท-ล	ลล-ชชช-ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	-----	---ท---ล	---ช---ทุ	---รรรชม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	- -ร ^๑ ท-ททท	-ลชล-ททท	- -ร ^๑ ท-ททท	-ลชม-มมม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	-----	---ท---ล	---ช---ทุ	---รรรชม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 5	---ท---ล	---ช---ม	ชมรทุมรทุล	ทุลชม- ---	ซอล	ซ 6

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - -ช-ช-ช	-ล-ช-ม-ร	-ทุ- - ^๑ ดรัม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- - ทลทลทช	ลชลชชชชช	-ทุ- - ^๑ ดรัม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	- - -ช- - - ล	- - -ท- - - ร	มรทุร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	- - -ช- - - ล	- - -ท- - - ร	มรทุร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	- - -ช- - - ล	- - -ท- - - ร	มรทุร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ลทุรรมชล	ทลร ^๑ ลชช	ลชทลชช-ช		ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 7

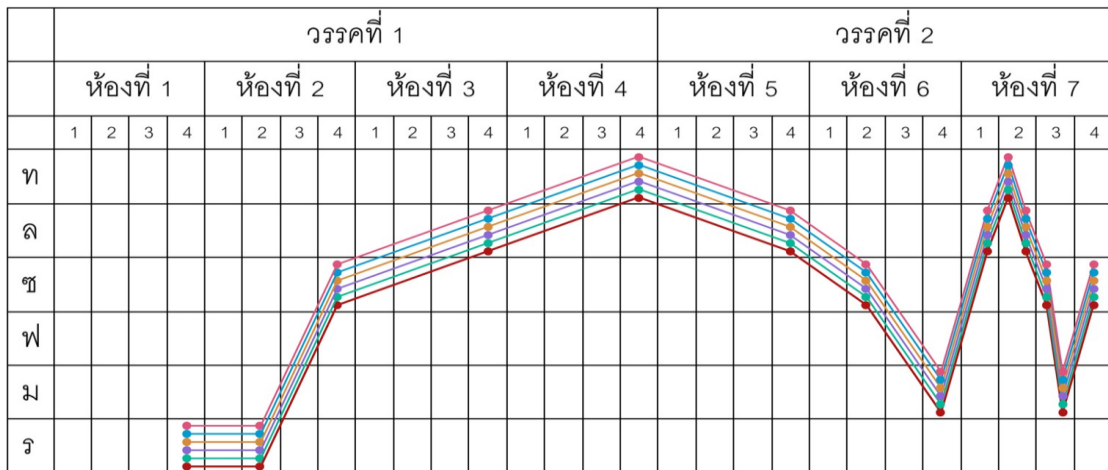
ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-พลมพมรทุ	-ล-ทุมร-ม	-ช- - ^๑ ชลท- ร ^๑	-ม ^๑ -ร ^๑ -ท-ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	-ชุลทุลทุล	รทุดรัมดรัม	พดรัมพมรพ	ชมพชลพชล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	--- -ร ^๑ ทุ-ร	ทุ-รชช - ม	--- -ชช-ช	-ม-ชลท-ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	-ชุลทุลทุล	รทุดรัมดรัม	มรดมรดทุร	ดทุลคทุลชุล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	----- -ชุลทุ	-ลทุร-ทุร	----- -ทุร	-รชช-มชล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	--- -ล- - - ทุ	--- -ร- - - ม	- - -ชชชชช	มรทุรทุรล	ซอล	ซ 2

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - -ม ^๑ -ร ^๑ -ท	- - -ล-ช-ม	- - -ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ชลทค ^๑ ค ^๑ ค ^๑	ทค ^๑ ค ^๑ ค ^๑ ชม	ลชทลชช-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	- - ทท- -ลล	- -ชช- -มม	รทุ-ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ชุลทุคทุคทุค	ทุคทุคทุคชม	-ลทุลชช-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	-ชลท-มชล	-รชช-ทุร	รทุ-ร-ม-ช		ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	- - ร ^๑ ท ^๑ ร ^๑ ล	ทลทชลชล	ลชทลชช-ช		ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงไอ้ชาตรี ปราภฏบันไดเสียง ซอล ในทำนองหลัก และทำนองทางเปลี่ยนที่ 1-5 ในวรรคที่ 3 ของทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ปราภฏบันไดเสียง ซอล ลูกตก ซ 3 ซึ่งแตกต่างจากลูกตกของทางหลักและทางเปลี่ยนที่ 1- 4 อย่างไรก็ตาม ทุกทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกันทั้งหมด

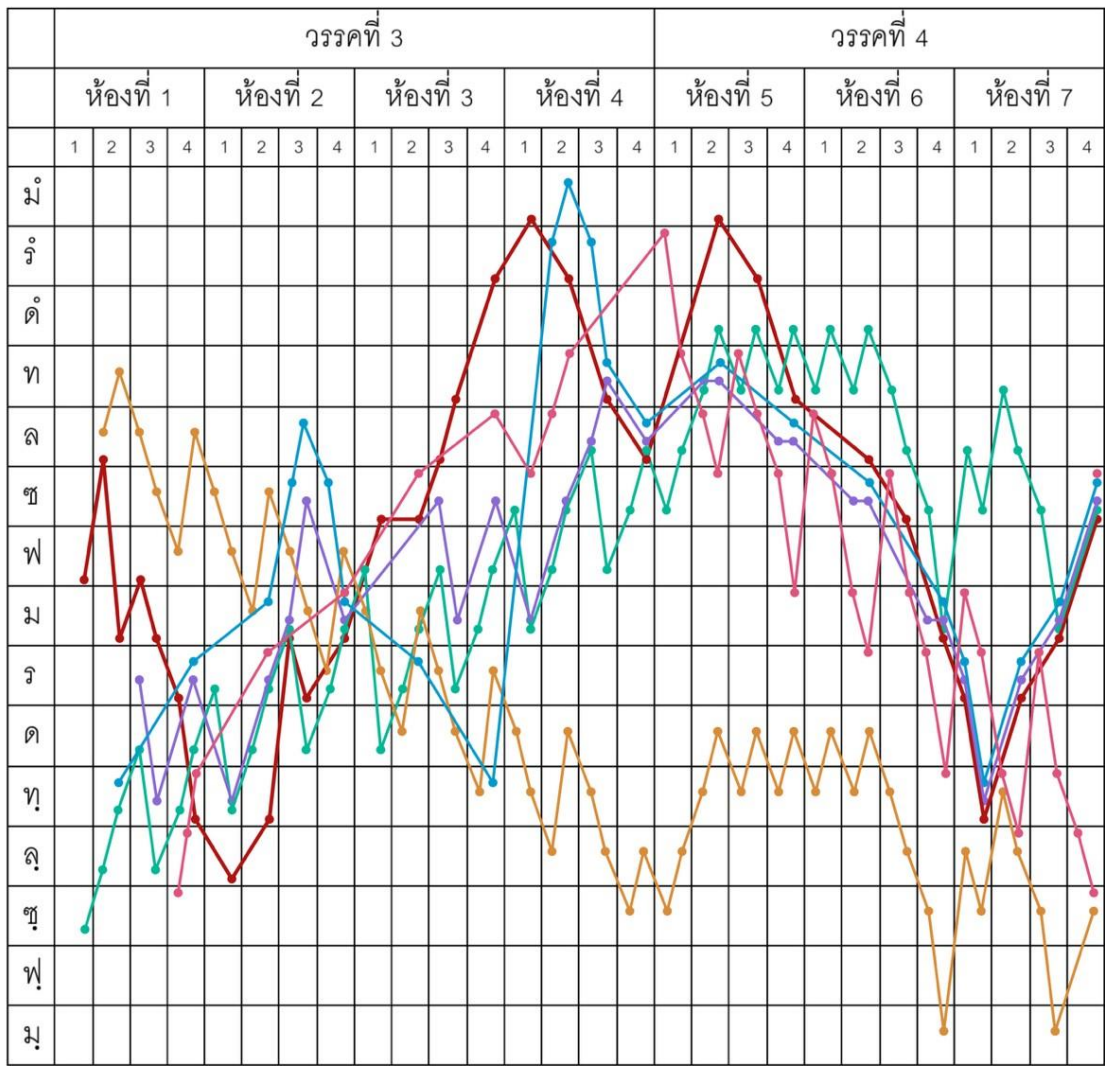
4.1.5.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

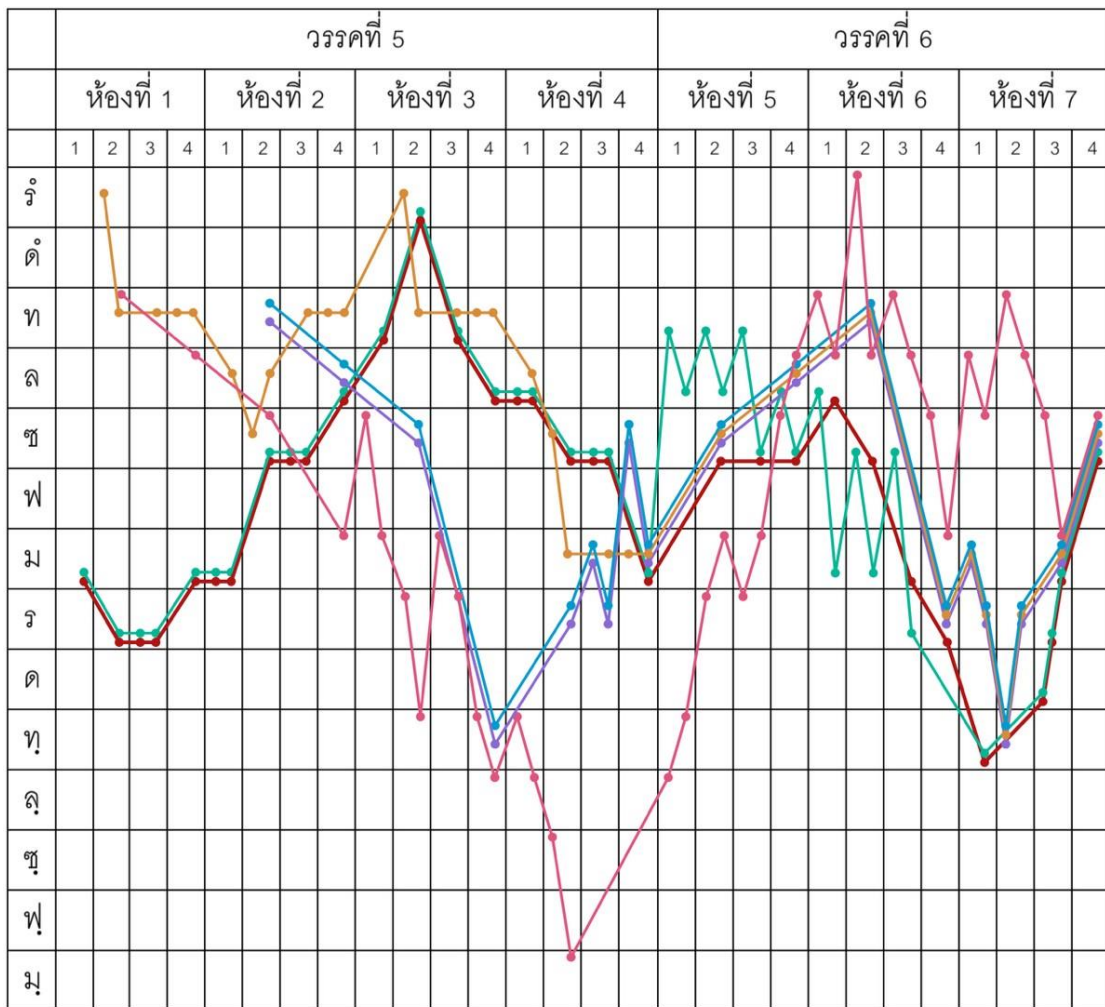
กำหนดสัญลักษณ์เส้น

- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

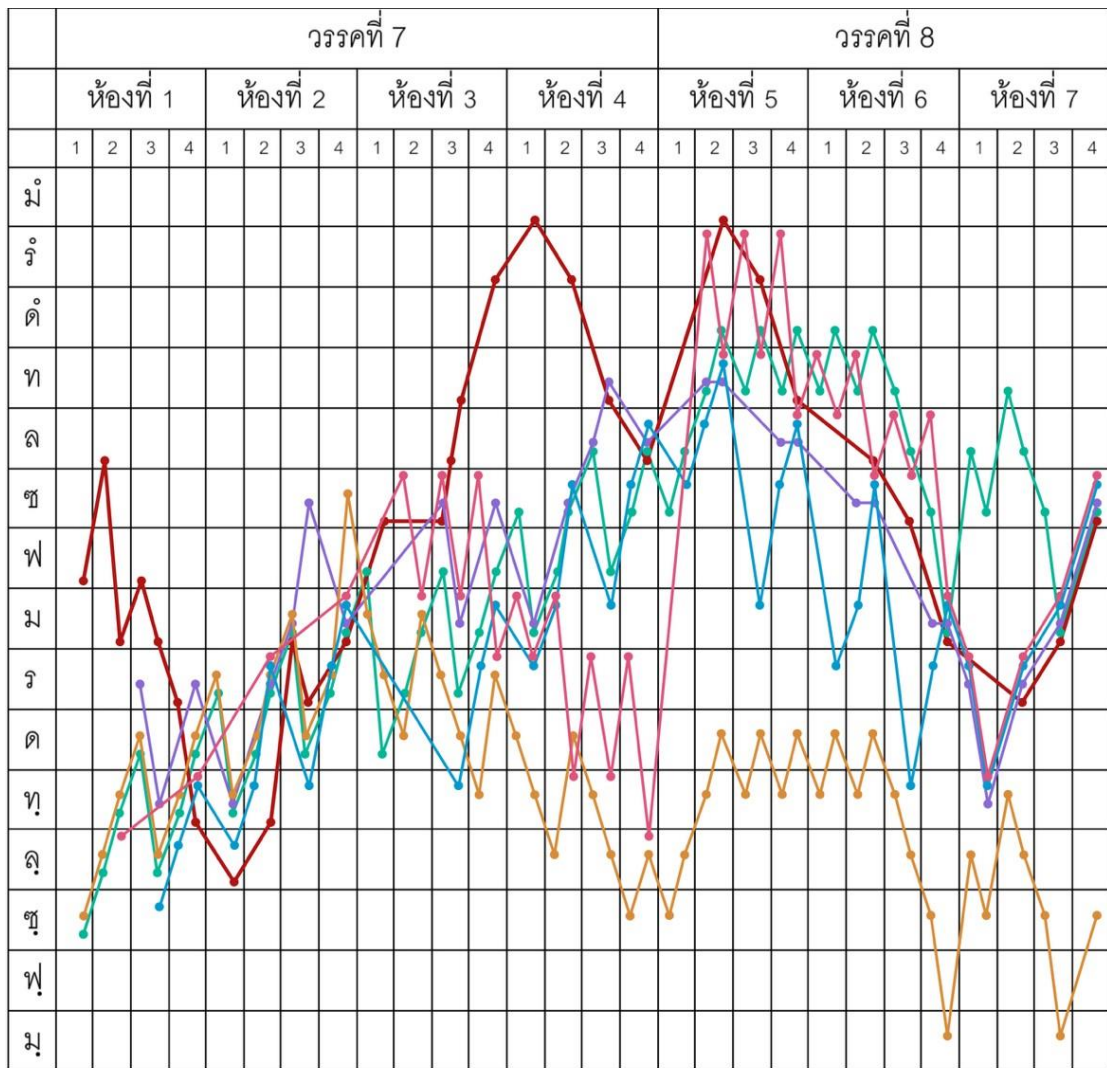

- กำหนดสัญลักษณ์เส้น
- แทน ทำนองหลัก
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

กำหนดสัญลักษณ์เส้น

- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 แทน ทำนองหลัก
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

ลักษณะทำนองเพลงไอ้ชาตรี ในววรรคที่ 1 – 2 ของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน รูปแบบทำนองจะเหมือนกัน ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ทำนองบังคับทางแบบทางเก็บทำนองขี้ กล่าวคือเป็นทำนองบังคับทางโดยลักษณะทำนองเป็นแบบ 8 ส่วนใน 1 ห้องเพลงไทยและลักษณะทำนองเป็นโน้ตแบบเก็บ ในบรรทัดที่ 2 และ 4 เป็นทำนองขี้เรียงเสียงขึ้น และเป็นทำนองเดียวกันทั้งสองบรรทัด ตรงกับกลอนเดินตะเข็บของระนาดเอก

-ซลฺทลฺทลฺท	รทฺตรมดรม	ฟดรมฟรมฟ	ชมฟชลฟชล	ชลทดทดทด	ทดทดทลชม	ลชทลชม-ช
-------------	-----------	----------	----------	----------	----------	----------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ โดยลักษณะทำนองคือไม่ห่างจนต้องบรรเลงโดยวิธีกรอ แต่ทำนองก็ไม่บรรเลงเก็บอย่างทำนองแบบเก็บหรือเก็บขี้ บางช่วงเป็นการเล่นทำนองกับเหลือม

กลอนขนาดเอกเช่นในบรรทัดที่ 3 หรือในบรรทัดที่ 4 เครื่องนำใช้กลวิธีเหลื่อมในบรรทัดที่ 2 – 4 เป็นลักษณะทำนองเป็นการเล่นจังหวะ ในบรรทัดที่ 2 และ 4 พบชุดทำนองสำเร็จคล้ายในเพลงเชิดจีนในทำนอง

---รท-ร	-ท-รมช-ม	---ชม-ช	-ม-ชลท-ล
---------	----------	---------	----------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บทำนองขยี้ ในทำนองเป็นลักษณะการเล่นเสียงในย่านเสียงต่ำ เรียงเสียงลง สำนวนกลอนย้อนตะเข็บ ของระนาดเอก

- -ลทชพล	ชฟมชฟมรฟ	มรดมรดทร	ดตุลุดตุลชุล	ชุลตุตตุตตุต	ตุตตุตตุลชุม	-ลตุลชุม-ช
----------	----------	----------	--------------	--------------	--------------	------------

ในบรรทัดที่ 3 ลักษณะทำนองจะกลับไปเล่นเสียงสูง มีการเล่นกับรูปแบบจังหวะในทำนอง โดยเครื่องนำจะใช้กลวิธีการเหลื่อม

- -รืท-ททท	-ลชล-ททท	- -รืท-ททท	-ลชม-มมม	-- -ช- - - ล	--- ท- - - ร	มรทุร-ม-ช
------------	----------	------------	----------	--------------	--------------	-----------

ในบรรทัดที่ 4 มีการเล่นทำนองได้ขึ้นในย่านเสียงต่ำไปย่านเสียงกลางแล้วกลับลงมาย่านเสียงต่ำ

สำนวนกลอนย้อนตะเข็บของระนาดเอก

-ชุลตุลตุต	รตุตรมตรช	มรดมรดทร	ดตุลุดตุลชุล	ชุลตุตตุตตุต	ตุตตุตตุลชุม	- ลตุลชุม-ช
------------	-----------	----------	--------------	--------------	--------------	-------------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 เป็นทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ ในบรรทัดที่ 3 เป็นทำนองที่เล่นกับจังหวะ โดยเครื่องนำมีการใช้กลวิธีการเหลื่อมกับจังหวะ

-----	---ท- - - ล	---ช- - - ท	--- รมรชม	-- -ช- - - ล	--- ท- - - ร	มรทุร-ม-ช
-------	-------------	-------------	-----------	--------------	--------------	-----------

ในบรรทัดที่ 4 ในทำนองปรากฏรูปแบบจังหวะของการตัดทอน จาก 2 ห้อง เหลือ 1 ห้อง แล้วจบท้าย

---- -ชุลท	-ลตุร-ตุรม	---- -ตุรม	-รมช-มชล	-ชลท-มชล	-รมช-ตุรม	รท-ร-ม-ช
---- -xxx	-xxx-xxx	---- -xxx	-xxx-xxx	-xxx-xxx	-xxx-xxx	xx-x-x-x

รูปแบบจังหวะในห้องที่ 1 – 2 และห้องที่ 3 – 4 มีรูปแบบจังหวะที่เหมือนกัน ในห้องที่ 5 – 6 มีรูปแบบจังหวะที่เหมือนกัน เหมือนเป็นการตัดทอนรูปแบบจังหวะจากข้างต้นที่กล่าวมา แล้วจบท้ายในห้องที่ 7

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 เป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บทำนองขยี้ ในบรรทัดที่ 2 เป็นทำนองขยี้ไล่เสียงเรียงลง

รืทลชทลชม	ลชมรชมรท	มรทุลรตุลช
-----------	----------	------------

---ท- - - ล	---ช- - - ม	ชมรทุมรตุล	ตุลชุม- - - -	ลตุรมรมชล	ทลรืทลชม	ลชทลชม-ช
-------------	-------------	------------	---------------	-----------	----------	----------

ในบรรทัดที่ 3 ห้อง 3 – 4 ไล่เสียงลงต่ำ แล้วออกทำนองขยี้ในห้องที่ 5 – 7

ในบรรทัดที่ 4 เป็นทำนองขยี้ลักษณะกลอนดับเรียงลงย่านเสียงต่ำ และเสียงสูงลงมาเสียงกลาง

--- ล- - - ท	--- ร- - - ม	-- -ชมชมชร	มรมทุรตุล	-- - รืทรืล	ทลทลชลชม	ลชทลชม-ช
--------------	--------------	------------	-----------	-------------	----------	----------

4.1.6 เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า

4.1.6.1 ประวัติเพลง

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า 2 ชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ มีท่อนเดียว ใช้บรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร เพลงนี้บรรจุนอยู่ในบทมโหรีเรื่องกาเกี บทประพันธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นอกจากนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนำไปบรรจุในตบนิทราชาคริต ส่วนชั้นเดียวใช้บรรเลงแทรกในเพลงเร็วของโบราณเรื่องหนึ่ง เพลงนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงแขกพราหมณ์

มีนักดนตรีนำเพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า 2 ชั้นไปแต่งเป็นเพลงทางเปลี่ยนหลายทางด้วยกัน เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ แต่งเป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ 4 ทางสำหรับใช้แสดงละครตีกดาบรพรเรื่องคาวี หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งทางเปลี่ยนสำหรับบรรเลงในเพลงตบนางลอย 3 ทาง

เมื่อ พ.ศ. 2460 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำทำนองเพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า 2 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ในเวลาต่อมาจึงได้นำทำนองอัตรา 3 ชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตรา 4 ชั้น เรียบเรียงเป็นเพลงเถาใหญ่ (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557: 460)

4.1.6.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงร่ำร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับสองไม้

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า ทำนองทางหลัก

- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช - ล	- - - ล	- ล - ล	- ช - ล	- ด - ร
- ด - ม	- ร - ด	ด - ด - ท	ท ท - ล	- - - ล	- ด - ล	- ล - ล	- - - -
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ชช - ล	- ด - ล	- ช - ฟ	ช ล - ช	- - - -
- ฟช ล	- ช - ฟ	ฟฟ - ม	มม - ร	- มช ร	ม ร ด ล	- ด - ร	- - - -

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช-ล	----	---ร	----	ดล-ด
----	- ร - ด	- ฟฟ	- ช-ล	----	---ล	- ลลล	- ล--
- ร - ด	- ล-ช	- ลชช	- ช--	- ล-ช	- ฟ-ม	รดรวม	ฟช--
- ล-ช	- ฟ-ม	รดรวม	รวมฟช	ลรลช	- ฟ-ม	รดรวม	- รร

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า ทางเปลี่ยนที่ 2

- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช-ล	----	----	- ล - ท	- ด - ร
ดทลท	ด - ร - ด	---ท	---ล	----	- ด - ล	- ล - ล	----
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟฟ - ช	ชช - ล	- ร - ด	- ช - ฟ	ชล - ช	----
- ฟชล	- ช - ฟ	ฟฟ - ม	มม - ร	- มชร	มรดล	- ด - ร	----

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

---ช	--ฟ	---ด	--รล	---ช	--ฟ	- ด - ล	----
---ด	--ร	--ฟ	--ชล	--ด	--ฟ	--ชล	---ด
--ร	--ล	--ฟ	--ชล	--ด	--ฟ	- ลช	----
- ลช	--ล	--ช	--ฟ	- มชร	มรดล	- ด - ร	----

4.1.6.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช-ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช-ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	- ล - ด	- ร - ฟ	---ช	ฟช-ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	---ช	--ฟ	---ด	--รล	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	---ล	- ล-ล	- ช-ล	- ด-ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	----	---ร	----	ดล-ด	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 2	----	----	- ล-ท	- ด-ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	---ช	--ฟ	- ด-ล	----	ฟา	ฟ 5

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ตี - มี่	- รี่ - ต	ตี ตี - ท	ท ท - ล	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	- - - -	- รี่ - ตี	- ฟ ฟ ฟ	- ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ตี ท ล ท	ตี รี่ - ตี	- - - ท	- - - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- - - ต	- - ร ต	- - ร ฟ	- - ช ล	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ล	- ตี - ล	- ล - ล	- - - -	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - -	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	- - - -	- ตี - ล	- ล - ล	- - - -	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- - ตี ล	- - ช ฟ	- - ช ล	- - - ต	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ตี - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	- รี่ - ตี	- ล - ช	- ล ช ช	- ช - -	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- ตี - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	- - ร ต	- - ล ต	- - ร ฟ	- - ช ล	ฟา	ฟ 3

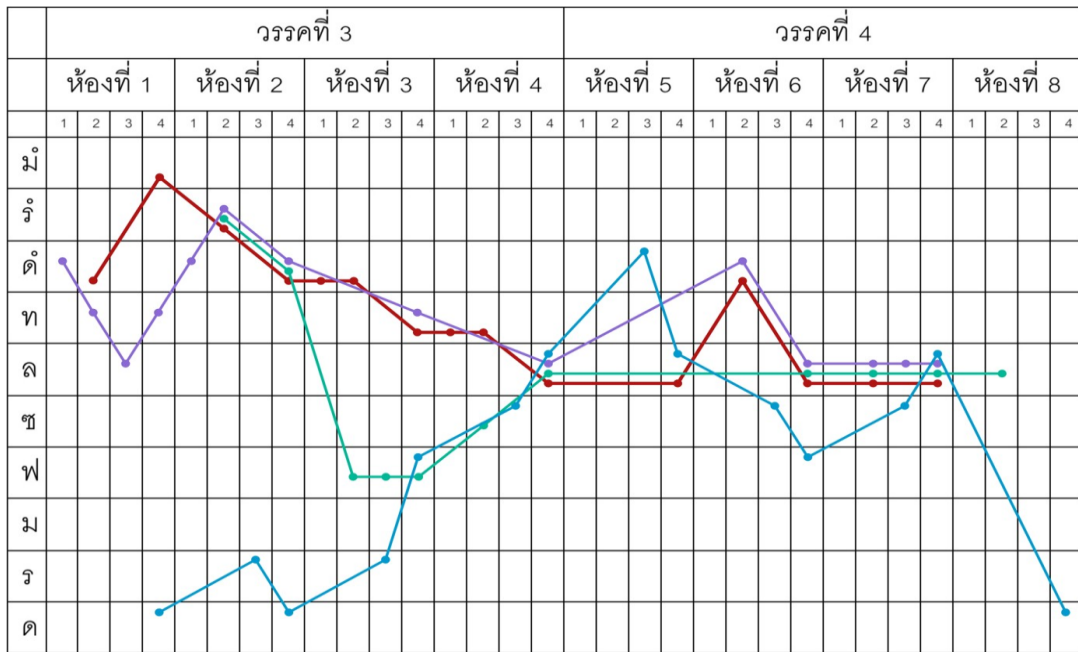
เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ตี - ล	- ช - ฟ	ช ล - ช	- - - -	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	- ล - ช	- ฟ - ม	ร ต ร ม	ฟ ช - -	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	- รี่ ตี ล	- ช - ฟ	ช ล - ช	- - - -	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	- - ตี ล	- - ช ฟ	- - ล ช	- - - -	ฟา	ฟ 2

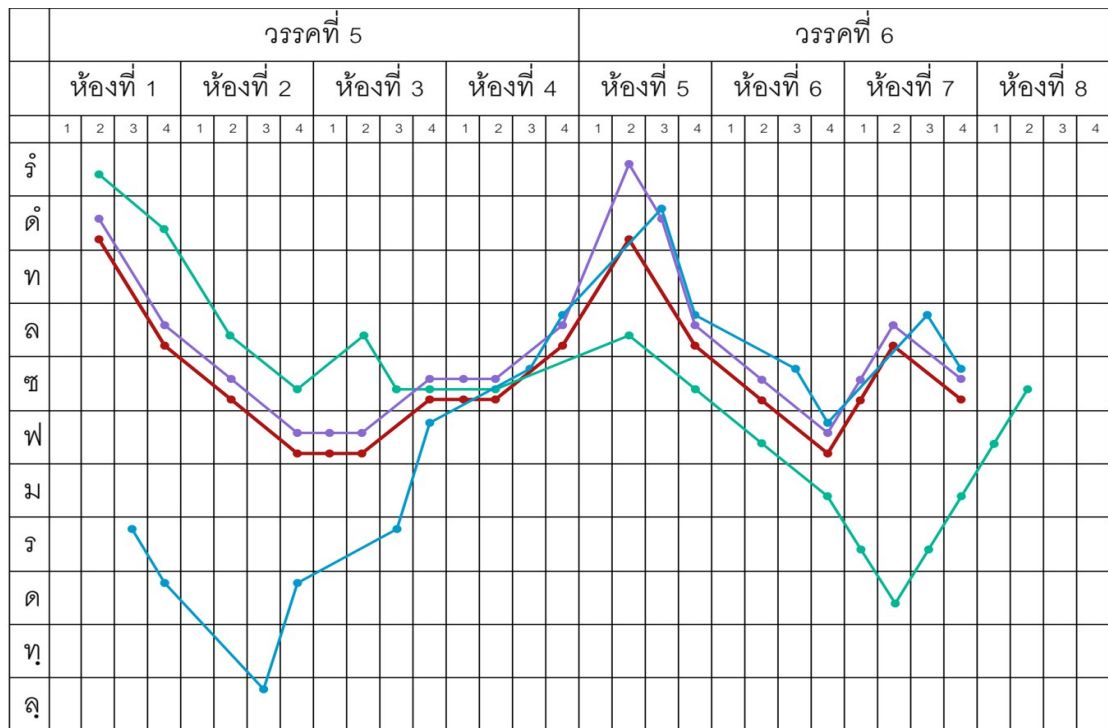
เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า วรรคที่ 7

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ฟ ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	- ล - ช	- ฟ - ม	ร ต ร ม	ร ม ฟ ช	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	- ฟ ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	- - ล ช	- - ล ฟ	- - ช ม	- - ฟ ร	ฟา	ฟ 6

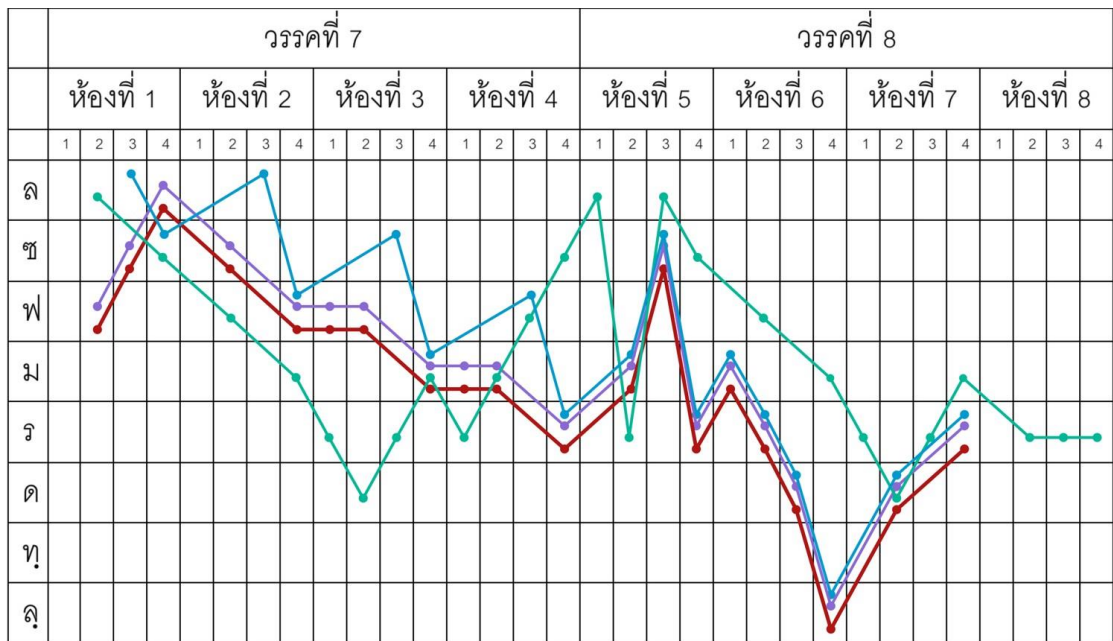

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

ทำนองเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า ทำนองทางหลักเป็นรูปแบบทำนองทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ปรากฏสำเนียงมอญในเพลงแขกพราหมณ์ ในวรรคเพลงที่ 2 – 8 และปรากฏมือนมอญชัดเจนที่สุดในวรรคที่ 5 และ 8 ห้องที่ 1 ทางเปลี่ยนนี้เมื่อเวลาบรรเลงเครื่องหนังจะเปลี่ยนเป็นหน้าทับมอญ

- ล - ด	- ร - ฟ	--- ช	ฟ ช - ล	- - - -	- - - ร	- - - -	ด ล - ด
- - - -	- ร - ด	- ฟ ฟ	- ช - ล	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - -
- ร - ด	- ล - ช	- ล ช ช	- ช - -	- ล - ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	ฟ ช - -
- ล - ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ ช	ล ร ล ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	- ร ร ร

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นทำนองกึ่งบังคับทาง สำเนียงแขก ปรากฏเป็นทำนองเรียงเสียงในวรรคที่ 2 – 3 เป็นกลอนที่เป็นชุดเดียวกัน

- ล - ด	- ร - ฟ	--- ช	ฟ ช - ล	- - - -	- - - -	- ล - ท	- ด - ร
ด ท ล ท	ด ร - ด	- - - ท	- - - ล	- - - -	- ด - ล	- ล - ล	- - - -
- ด - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ร - ด ล	- ช - ฟ	ช ล - ช	- - - -
- ฟ ช ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร	- ม ช ร	ม ร ด ล	- ด - ร	- - - -

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ รูปแบบจังหวะคือเป็นการเล่นหยุดตาม ลักษณะทำนอง รูปแบบจังหวะเป็นแบบ / - - - x / จำนวน 4 ห้อง และ / - - x x / จำนวน 20 ห้อง เป็นลักษณะเด่นของทำนองเพลง

- - - ช	- - ฟ ร	- - - ด	- - ร ล	- - - ช	- - ฟ ร	- ด - ล	- - - -
- - - ด	- - ร ด	- - ร ฟ	- - ช ล	- - ด ล	- - ช ฟ	- - ช ล	- - - ด
- - ร ด	- - ล ด	- - ร ฟ	- - ช ล	- - ด ล	- - ช ฟ	- - ล ช	- - - -
- - ล ช	- - ล ฟ	- - ช ม	- - ฟ ร	- ม ช ร	ม ร ด ล	- ด - ร	- - - -

โดยทำนองเป็นสำเนียงฝรั่งในเพลงแขกพราหมณ์ สังเกตได้จากรูปแบบทำนองคล้ายกับจังหวะมาร์ช เมื่อบรรเลงจะใช้กลองทัด หรือใช้กลองแขกเข้าร่วมด้วย ตีประกอบเสียงทั้งทำนองหน้าทับมาร์ช เมื่อฟังแล้วจึงเหมาะสมกับทำนองของเพลง

4.1.7 เพลงไอ้โลม

4.1.7.1 ประวัติเพลง

เพลงไอ้โลม เป็นเพลงไม่มีหน้าทับกำกับ ใช้จังหวะฉิ่งตัด ใช้ประกอบการแสดงโขนละคร โขนบทบาทที่แสดงความรัก ความพึงพอใจ สุขใจของตัวละคร ละครนอกใช้ไอ้โลมนอก ละครในใช้เพลงไอ้โลมในณรงค์ชัย ปีกุรุชต์. (2557). สารานุกรมเพลงไทย. หน้า 782.

4.1.7.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

ฉิ่งตัด

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงไอ้โลม ทำนองทางหลัก

- ม รั ท	- ล - ช	- - - ล	ช ล - ท	- ช - ล	- ท - ม	รั ท - ล
- ทุ(ด)รม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ม	- ช - ล
- ทุ(ด)รม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ม	- ช - ล
- - ททท	รั ท ล ช	- ม ม ม	ร ม ช ล	- - ททท	รั ท ล ช	- ม - ช

เพลงไฮโดม ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

- มี่ รื ท	- ล - ซ	--- ล	ซ ล - ท	--- ล	--- ซ	- ม - ร
---	ลู ทุ ร ม	ซ ล ซ ม	- ร - ทุ	- - ทุ ล	- - ร ทุ	ม ร ซ ม
---	ซ ม ร ทุ	- ทุ --	ลู ทุ ร ม	- - ม ร	- - ซ ม	ล ซ ท ล
- - ททท	รื ท ล ซ	- - ม ม ม	ร ม ซ ล	- - ททท	รื ท ล ซ	- ม - ซ

เพลงไฮโดม ทางเปลี่ยนที่ 2

ระนาดเอก

- ทุ - ทุ	--- ร	--- ม	ทลซ ซ ซ	--- ซ	--- ล	ท ล รื ทุ
-----------	-------	-------	---------	-------	-------	-----------

ฆ้องวงใหญ่

---	มี่ มี่ มี่	- ลี่ ซี่	- รื - ท	--- ล	--- ท	- รื - มี่
-----	-------------	-----------	----------	-------	-------	------------

ฆ้องวงเล็ก

---	ทลซ ล ท	- - รื ล	ท ล ซ ม	- - ซ ร	- - ซ ม	ล ซ ท ล
-----	---------	----------	---------	---------	---------	---------

ระนาดทุ้ม

- - รื มี่	รื ท ล ซ	- - รื มี่	รื ด้ ท ล	- - รื มี่	รื ท ล ซ	- ม - ซ
------------	----------	------------	-----------	------------	----------	---------

เพลงไฮโดม ทางเปลี่ยนที่ 3

- มี่ รื ท	- ล - ซ	--- ล	ซ ล - ท	- ซ - ล	- ท - มี่	รื ท - ล
---	ท ล ซ ม	- ม ซ ม	ซ ร - ม	---	ซ ม ร ทุ	ม ร ทุ ล
---	ร ทุ - ร	- ทุ - ร	ม ซ - ม	---	ซ ม - ซ	ล ท - ล
- - ททท	รื ท ล ซ	- - ม ม ม	ร ม ซ ล	- - ททท	รื ท ล ซ	- ม - ซ

เพลงไฮโดม ทางเปลี่ยนที่ 4

- มี่ รื ท	- ล - ซ	--- ล	ซ ล - ท	- ซ - ล	- ท - มี่	รื ท - ล
--- ร	--- ล	- - ด้ ท	ด้ ล ท ซ	--- ร	--- รื	ด้ ท ด้ ล
--- ท	--- รื	--- ซี่	--- มี่	--- รื	--- ท	ล ซ - ล
- - ททท	รื ท ล ซ	- - ม ม ม	ร ม ซ ล	- - ททท	รื ท ล ซ	- ม - ซ

เพลงไฮโลม ทางเปลี่ยนที่ 5

- ทุ - ม	ร ม - ฌ	ม ฌ - ล	ฌ ล - ท	รื ทุ ล ฌ	ท ล ฌ ม	ฌ ม ร ทุ
- - - -	ล ทุ ร ม	ฌ ล ฌ ม	ฌ ม ร ทุ	- - ทุ ล	ทุ ล ร ทุ	ม ร ฌ ม
- - - -	ฌ ม ร ทุ	- ทุ - -	ล ทุ ร ม	- - ม ร	ม ร ฌ ม	ล ฌ ท ล
- - ทุ ทุ	รื ทุ ล ฌ	- - ม ม ม	ร ม ฌ ล	- - ทุ ทุ	รื ทุ ล ฌ	- ม - ฌ

4.1.7.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงไฮโลม วรรณคดี 1

ทำนอง	วรรณคดี				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- มื ทุ ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	- มื ทุ ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	- ทุ - ทุ	- - - ร	- - - ม	ทุ ฌ ฌ ฌ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	- มื ทุ ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 4	- มื ทุ ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 5	- ทุ - ม	ร ม - ฌ	ม ฌ - ล	ฌ ล - ท	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรณคดี 2

ทำนอง	วรรณคดี			บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ฌ - ล	- ท - มื	รื ทุ - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - - ล	- - - ฌ	- ม - ร	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 2	- - - ฌ	- - - ล	ท ล รื ทุ	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	- ฌ - ล	- ท - มื	รื ทุ - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	- ฌ - ล	- ท - มื	รื ทุ - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	รื ทุ ล ฌ	ท ล ฌ ม	ฌ ม ร ทุ	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรณคดี 3

ทำนอง	วรรณคดี				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ทุ ทุ ม	- ฌ - ล	- ท - ล	- ฌ - ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	- - - -	ล ทุ ร ม	ฌ ล ฌ ม	- ร - ทุ	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	- - - -	มื มื มื มื	- ลื ฌ มื	- รื - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	- - - -	ท ล ฌ ม	- ม ฌ ม	ซ ร - ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	- - - ร	- - - ล	- - ลื ทุ	ลื ล ทุ ฌ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	- - - -	ล ทุ ร ม	ฌ ล ฌ ม	ฌ ม ร ทุ	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- - - ม	- ช - ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - ทุ ล	- - ร ทุ	ม ร ช ม		ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	- - - ล	- - - ท	- รี่ - มี่		ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	- - - -	ช ม ร ทุ	ม ร ทุ ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	- - - ร	- - - รี่	ดี่ ท ดี่ ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	- - ทุ ล	ทุ ล ร ทุ	ม ร ช ม		ซอล	ซ 6

เพลงไฮโลม วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ทุ <u>ดรัม</u>	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ - -	ล ทุ ร ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	- - - -	<u>ทลช</u> ล ท	- - รี่ ล	ท ล ช ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	- - - -	ร ทุ - ร	- ทุ - ร	ม ช - ม	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	- - - ท	- - - รี่	- - - ชี่	- - - มี่	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 5	- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ - -	ล ทุ ร ม	ซอล	ซ 6

เพลงไฮโลม วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- - - ม	- ช - ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - ม ร	- - ช ม	ล ช ท ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	- - ช ร	- - ช ม	ล ช ท ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	- - - -	ช ม - ช	ล ท - ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	- - - รี่	- - - ท	ล ช - ล		ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	- - ม ร	ม ร ช ม	ล ช ท ล		ซอล	ซ 2

เพลงไฮโลม วรรคที่ 7

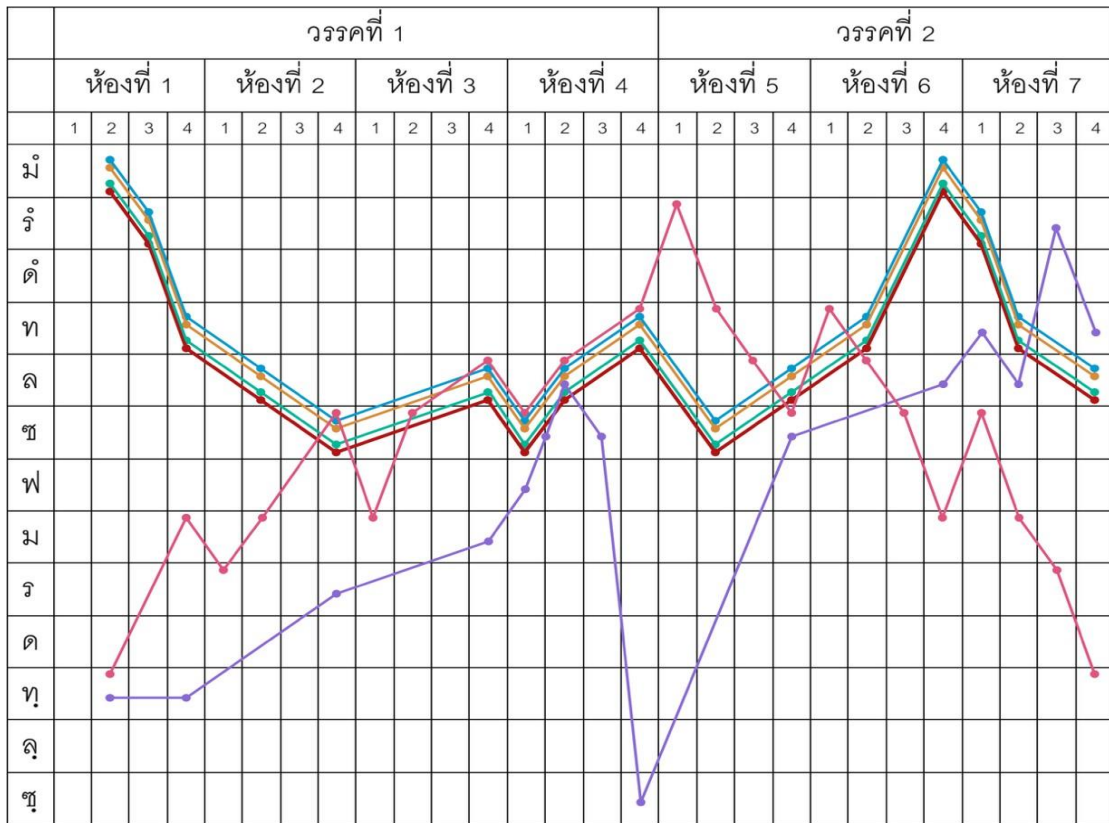
ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - <u>ททท</u>	รี่ ท ล ช	- - <u>มมม</u>	ร ม ช ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	- - <u>ททท</u>	รี่ ท ล ช	- - <u>มมม</u>	ร ม ช ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	- - รี่ มี่	รี่ ท ล ช	- - รี่ มี่	รี่ ดี่ ท ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	- - <u>ททท</u>	รี่ ท ล ช	- - <u>มมม</u>	ร ม ช ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	- - <u>ททท</u>	รี่ ท ล ช	- - <u>มมม</u>	ร ม ช ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	- - <u>ททท</u>	รี่ ท ล ช	- - <u>มมม</u>	ร ม ช ล	ซอล	ซ 2

เพลงไฮโลม วรรคที่ 8

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - $\overline{ททท}$	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1
เปลี่ยน 1	- - $\overline{ททท}$	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1
เปลี่ยน 2	- - รํ ํ มี	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1
เปลี่ยน 3	- - $\overline{ททท}$	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1
เปลี่ยน 4	- - $\overline{ททท}$	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1
เปลี่ยน 5	- - $\overline{ททท}$	รํ ํ ท ล ช	- ม - ช		ซอล	ช 1

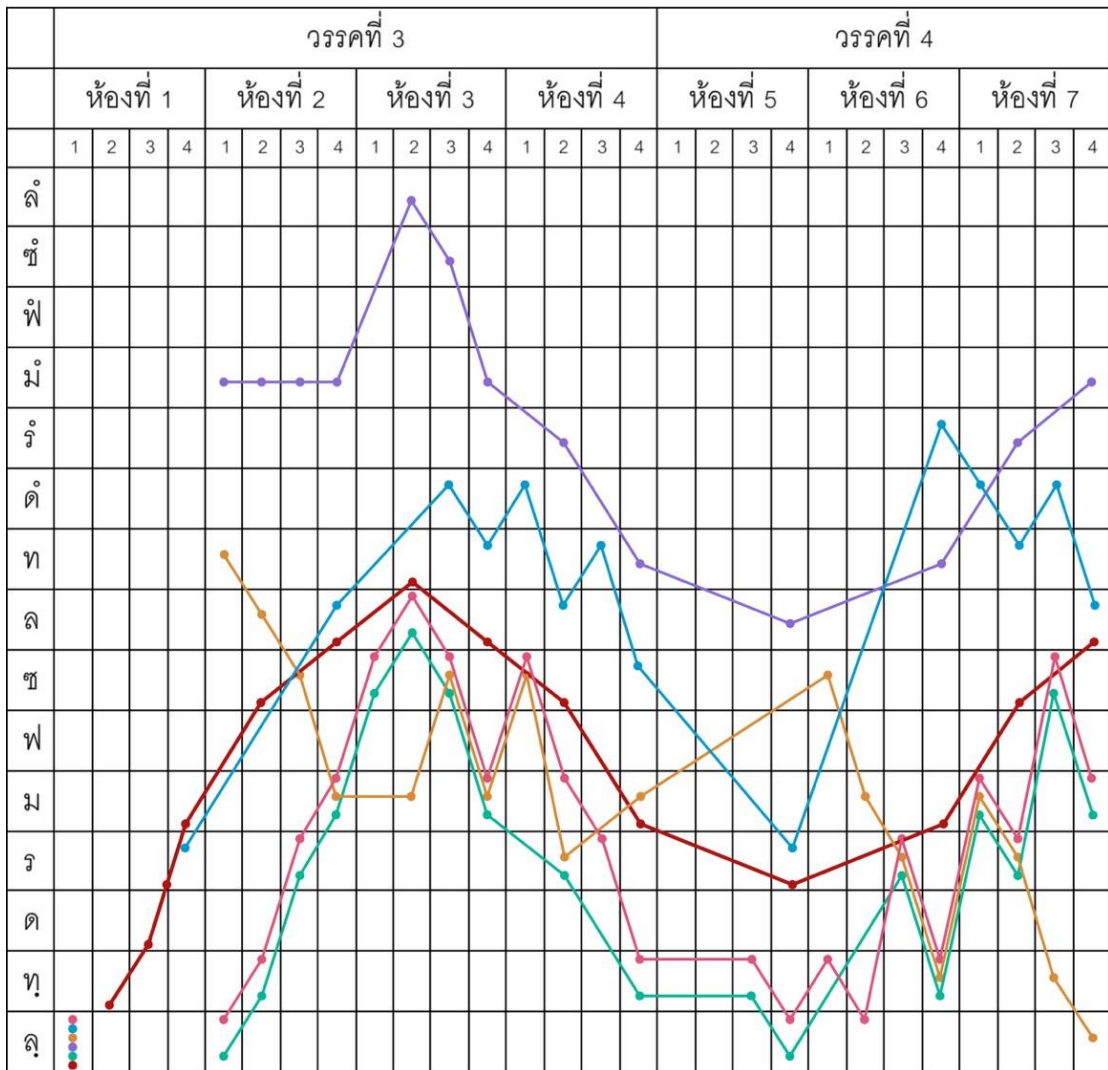
บันไดเสียงเพลงไฮโลม ในทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนทั้ง 5 ปากฎบันไดเสียงซอล ปากฎวรรคเพลง ที่เสียงท้ายของวรรคตเสียงไม่ตรงกัน ได้แก่ วรรคที่ 1 ทำนองหลัก ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 3 , 4 , 5 เสียงท้ายตเสียงที่ แต่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เสียงท้ายตเสียง ซอล วรรคที่ 2 ทำนองหลัก ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 , 4 เสียงท้ายตเสียง ลา ทางเปลี่ยนที่ 1 เสียงท้ายตเสียง เร ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 , 5 เสียงท้ายตเสียง ที่ วรรคที่ 3 ทำนองหลัก ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เสียงท้ายตเสียง มี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 2 , 5 เสียงท้ายตเสียง ที่ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 เสียงท้ายตเสียง ซอล วรรคที่ 4 ทำนองหลัก ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 , 4 เสียงท้ายตเสียง ลา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 2 , 5 เสียงท้ายตเสียง มี

4.1.7.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

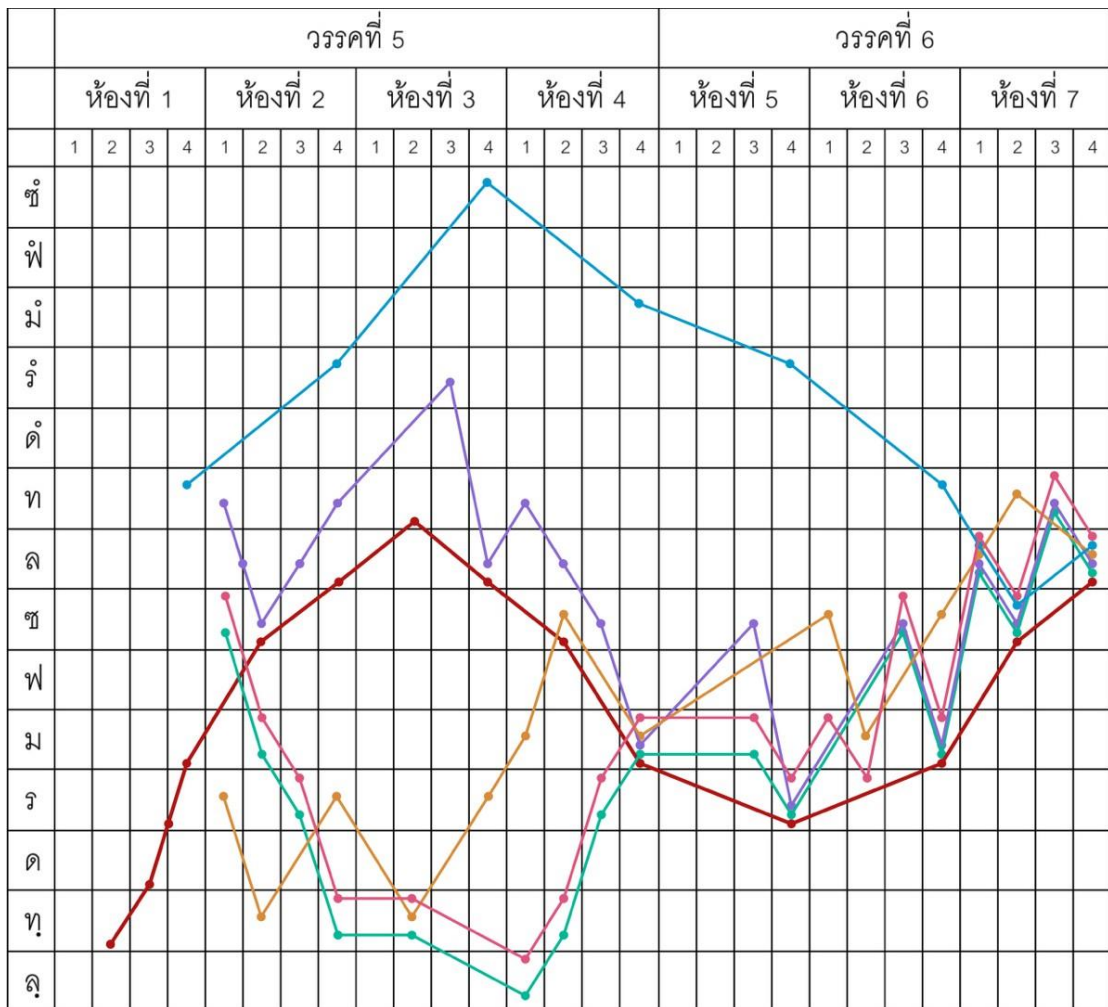

กำหนดสัญลักษณ์เส้น

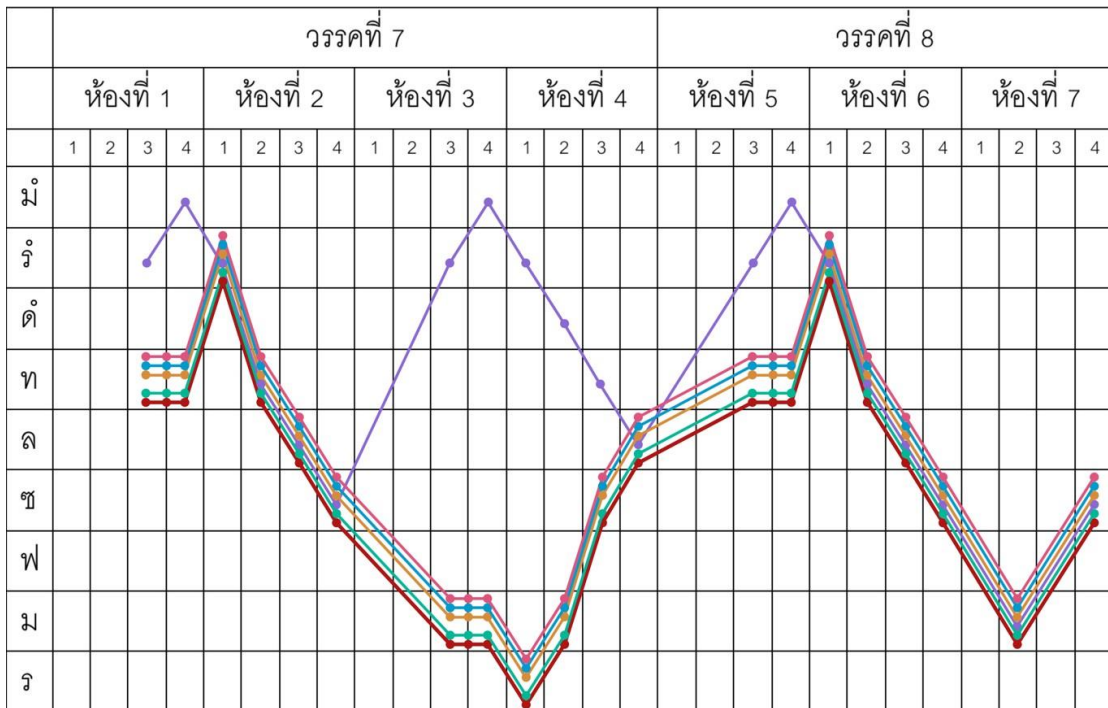
- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

- กำหนดสัญลักษณ์เส้น
- แทน ทำนองหลัก
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

- กำหนดสัญลักษณ์เส้น
- แทน ทำนองหลัก
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
  - แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 แทน ทำนองหลัก
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
 แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

ทำนองเพลงไอ้โลม ทำนองทางหลักเป็นรูปแบบทำนองทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นทำนอง บังคับทางแบบกรอ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ในบรรทัดที่ 1 เป็นรูปแบบทำนองทางเดี่ยว ระยะเวลา บรรทัดที่ 2 เดี่ยวห้องวงใหญ่ทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 3 เดี่ยวห้องวงเล็ก วรรคที่ 7 เดี่ยวระนาดทุ้ม และรับพร้อมกันทั้งวงใน วรรคที่ 8 ทำนองบังคับทาง ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 เป็น ทำนองบังคับทางแบบกรอ ในบรรทัดที่ 2 ปรากฏทำนองสำเนียงจีน

--- ร	--- ล	-- ด ท	ด ล ท ช	--- ร	--- ร	ด ท ด ล
-------	-------	--------	---------	-------	-------	---------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ปรากฏกลอนสับ และกลอนเรียงเสียง ขึ้น-ลง

- ทุ - ม	วม - ช	มช - ล	ชล - ท	รื ทุ ลช	ทล ชม	ช ม ร ทุ
- - - -	ล ทุ ร ม	ชล ช ม	ช ม ร ทุ	- - ทุ ล	ทุ ล ร ทุ	ม ร ช ม
- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ - -	ล ทุ ร ม	- - ม ร	ม ร ช ม	ลช ท ล
- - ทุ ทุ	รื ทุ ลช	- - ม ม ม	วม ชล	- - ทุ ทุ	รื ทุ ลช	- ม - ช

ในบรรทัดที่ 4 ของทำนองหลัก และทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 3 , 4 , 5 ปรากฏทำนองลงจบเดียวกัน ยกเว้นทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

เพลงไอ้โลมทำนองทางเปลี่ยนมีลูกตกห้องที่ 8 ซึ่งเป็นเสียงสำคัญที่ไม่ตรงกับทำนองหลัก ได้แก่ ทางเปลี่ยนที่ 1 , ทางเปลี่ยนที่ 2 และ ทางเปลี่ยนที่ 5

ทางเปลี่ยนที่ 1

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	เร	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน
ลา	ลา	ตรงกัน
ชอล	ชอล	ตรงกัน

ทางเปลี่ยนที่ 2

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน
ลา	ลา	ตรงกัน
ชอล	ชอล	ตรงกัน

ทางเปลี่ยนที่ 5

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน
ลา	ลา	ตรงกัน
ชอล	ชอล	ตรงกัน

ปรากฏลูกตกที่ไม่ตรงกันในห้องที่ 8 บรรทัดที่ 1 , 2 ลูกตกที่ตรงกันคือ ห้องที่ 8 ของบรรทัดที่ 3 , 4 ในทุกทำนองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทำนองการประพันธ์ทางเปลี่ยนของครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) มีทำนองที่ไม่ตรงลูกตกในห้อง 8 แต่ในกรณีนี้ใน 1 ทำนองที่ไม่ตรงลูกตก ในห้องที่ 8 เพียงบรรทัดที่ 1 และ 2 ต่อ 1 ทำนอง และตรงกันในห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 3 และ 4 ต่อ 1 ทำนองเช่นกัน

4.1.8 เพลงจีนขิมเล็ก

4.1.8.1 ประวัติเพลง

เพลงจีนขิมเล็ก เป็นเพลงหน้าทับสองไม้ มี 3 ท่อน ปรากฏอยู่ในเพลงเรื่องอาเฮียพระประดิษฐไพเราะ (มีขาก) แต่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มูลเหตุจากการแต่ง เนื่องมาจากที่ท่านได้ยินชาวจีนผู้หนึ่งบรรเลงเพลงจีน เมื่อกลับถึงที่พักจึงได้แต่งทำนองขึ้น เรียกชื่อเพลงจีนขิม แต่เนื่องจากชื่อเพลงตรงกับเพลงจีนขิม ทำนองเก่าสมัยอยุธยาตอนปลาย จึงกำหนดเรียกชื่อเพลงจีนขิมของเดิมว่า เพลงจีนขิมใหญ่ เรียกชื่อเพลงจีนขิมที่ทำแต่งขึ้นใหม่ว่า จีนขิมเล็ก ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระประดิษฐไพเราะ (มีขาก) จึงได้แต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น

เมื่อปลายปี พ.ศ. 2474 นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งบทร้องและทางร้องเพลงจีนขิมเล็ก 3 ชั้นเพื่อใช้ในการทำแผนเสียงของราชบัณฑิตยสภา ต่อมาใน พ.ศ. 2476 จึงได้แต่งตัดในอัตราชั้นเดียว ทั้งทำนองทางดนตรีและทางร้อง นำทำนองทั้ง 3 ชั้นและ 2 ชั้น และชั้นเดียวมาเรียบเรียงเป็นเพลงเถา (ณรงค์ชัย ปีภูกริชต์. 2557: 156)

4.1.8.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับสองไม้

- จำนวนท่อน

3 ท่อน

- ทำนอง

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางหลัก ท่อน 1

- - - ร	- ร - ร	- ทุ - -	ดรัม- ทุ	- ล - ทุ	- ม - ร	- ทุ - -	ร ม - ร
- ม ร ทุ	ร ทุ ล ทุ	ทุ ทุ - ล	ล ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ม - -	ทุ ล - ทุ

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางหลัก ท่อน 2

- - - ทุ	- ทุ - ทุ	- ทุ - ล	- ทุ - ม	- ทุ - ร	- ม - ทุ	- ม - -	ทุ ล - ทุ
- ทุ ทุ ทุ	- ทุ ทุ ทุ	- ทุ - ล	- ทุ - ม	- ทุ - ร	- ม - ทุ	- ม - -	ทุ ล - ทุ

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางหลัก ท่อน 3

- - - -	- ร - ช	- - ล ท	- รี้ - ล	- - - -	- ร - ช	- - ล ท	- รี้ - ล
- ท - ล	- ช - ม	- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร
- ม ร ท	ร ท ล ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ช	- ม - -	ช ล - ช

เทียบกลับ

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางเปลี่ยน ท่อน 1

- - - -	ร ฟ ม ร	- ฟ ม ร	- ท ล ช	- - ล ฟ	ล ม ฟ ร	- ท - -	ร ฟ ม ร
- - - -	ช ท ล ช	- ท ล ช	- ม รี้ ท	- - รี้ ท	รี้ ล ท ช	- ม - -	ช ท ล ช

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางเปลี่ยน ท่อน 2

- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ล ม	ช ม ช ร	ม ร ม ท	ร ท ร ล	ท ล ท ช
- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ท ล	ท ล ด ท	ด ท ร ด	ม ร ฟ ม	ช ฟ ล ช

เพลงจีนขิมเล็ก ทำนองทางเปลี่ยน ท่อน 3

ระนาดเอก				ระนาดเอก			
รี้ รี้ รี้	- ม - รี้	- ม ช ล	ช ม ช ล	รี้ รี้ รี้	ม รี้ รี้	ร ม ช ล	ช ม ช ล
- ท - ล	- ช - ม	- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร
- - - -	ช ท ล ช	- ท ล ช	- ม รี้ ท	- - รี้ ท	รี้ ล ท ช	- ม - -	ช ท ล ช

4.1.8.3 เปรียบเทียบวรรคเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- ร - ร	- ท - -	ดรัม-ช	ชอล	ช 1
เปลี่ยน 1	- - - -	ร ฟ ม ร	- ฟ ม ร	- ท ล ช	ชอล	ช 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ช	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร	ชอล	ช 5
เปลี่ยน 1	- - ล ฟ	ล ม ฟ ร	- ท - -	ร ฟ ม ร	ชอล	ช 5

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ม ร ทุ	ร ทุ ล ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ชอล	ช 3
เปลี่ยน 1	- - - -	ช ท ล ช	- ท ล ช	- ม รั ท	ชอล	ช 3

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- รั - ท	- ล - ช	- ม - -	ช ล - ช	ชอล	ช 1
เปลี่ยน 1	- - รั ท	รั ล ท ช	- ม - -	ช ท ล ช	ชอล	ช 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ทุ	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ม	ชอล	ช 6
เปลี่ยน 1	- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ล ม	ชอล	ช 6

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ช - ร	- ม - ช	- ม - -	ช ล - ช	ชอล	ช 1
เปลี่ยน 1	ช ม ช ร	ม ร ม ทุ	ร ทุ ร ล	ทุ ล ทุ ช	ชอล	ช 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ช ช ช	- ช ช ช	- ท - ล	- ช - ม	ชอล	ช 6
เปลี่ยน 1	- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ทุ ล	ชอล	ช 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ช - ร	- ม - ช	- ม - -	ช ล - ช	ชอล	ช 1
เปลี่ยน 1	ทุ ล ด ทุ	ด ทุ ร ด	ม ร ฟ ม	ช ฟ ล ช	ชอล	ช 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 1

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ร ร ร ร	- ม - ร	- ม ซ ล	ซ ม ซ ล	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 2

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - -	- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ล	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ร ร ม ร	ม ร ม ร	ร ม ซ ล	ซ ม ซ ล	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 3

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ท - ล	- ซ - ม	- - ร ร ร	- ม - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- ท - ล	- ซ - ม	- - ร ร ร	- ม - ซ	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ล - ซ	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 1	- ล - ซ	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร	ซอล	ซ 5

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 5

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ม ร ท	ร ท ล ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	- - - -	ซ ท ล ซ	- ท ล ซ	- ม ร ท	ซอล	ซ 3

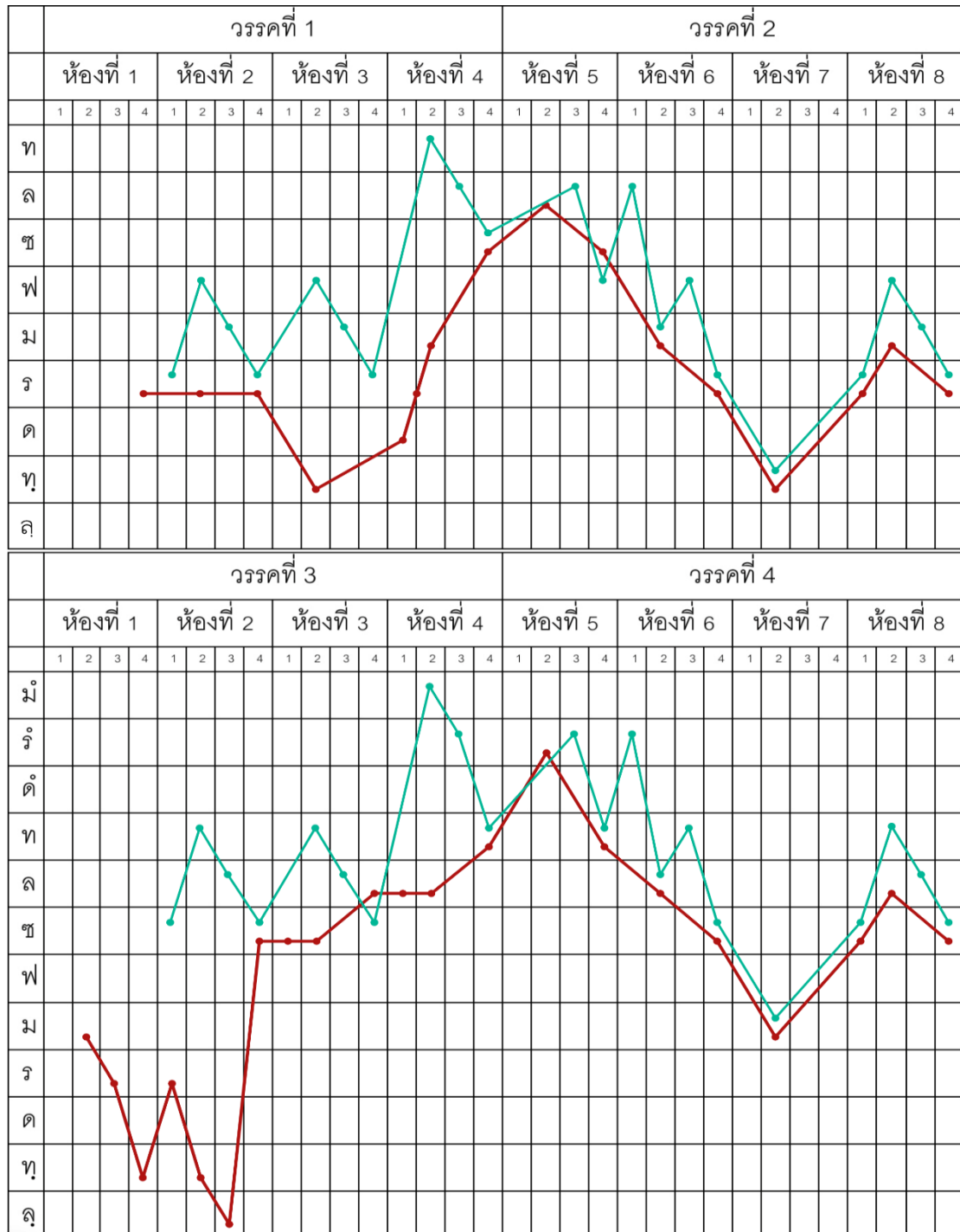
เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 6

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- ร - ท	- ล - ซ	- ม - -	ซ ล - ซ	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	- - ร ท	ร ล ท ซ	- ม - -	ซ ท ล ซ	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงจีนขิมเล็ก ในทำนองหลัก และทำนองทางเปลี่ยนทั้ง 3 ท่อน 3 ทำนองทางเปลี่ยนทั้งหมดปรากฏบันไดเสียง ซอล แต่ในท่อน 2 วรรคที่ 3 ทำนองหลักตก ซ 6 คือเสียง มี กับทำนองทางเปลี่ยนตก ซ 2 คือเสียง ลา เนื่องจากทำนองทางเปลี่ยนเป็นทำนองกลอนสับได้เรียงขึ้นในบรรทัด

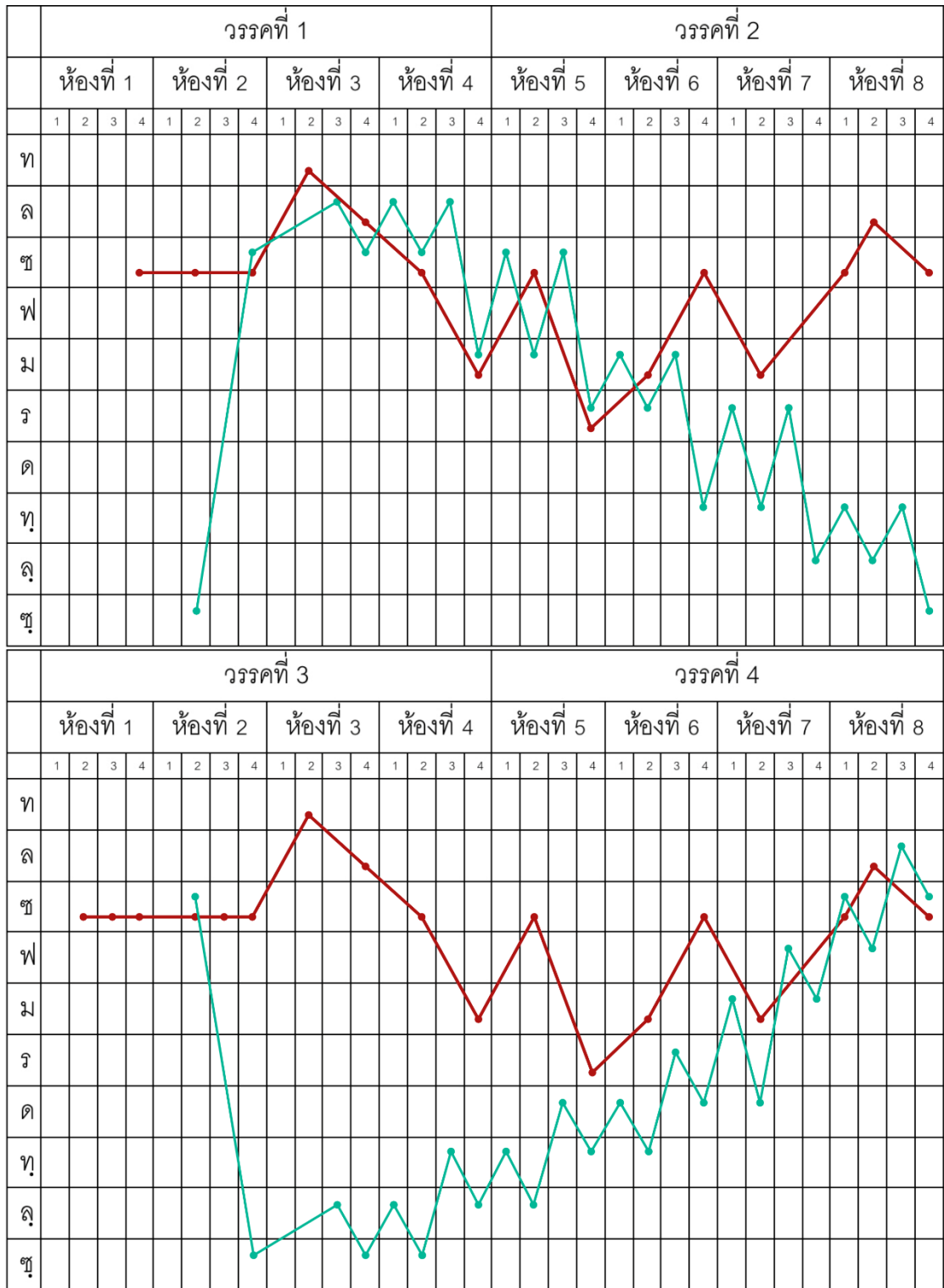
4.1.8.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

เพลงจีนซิมเล็ก ท่อน 1

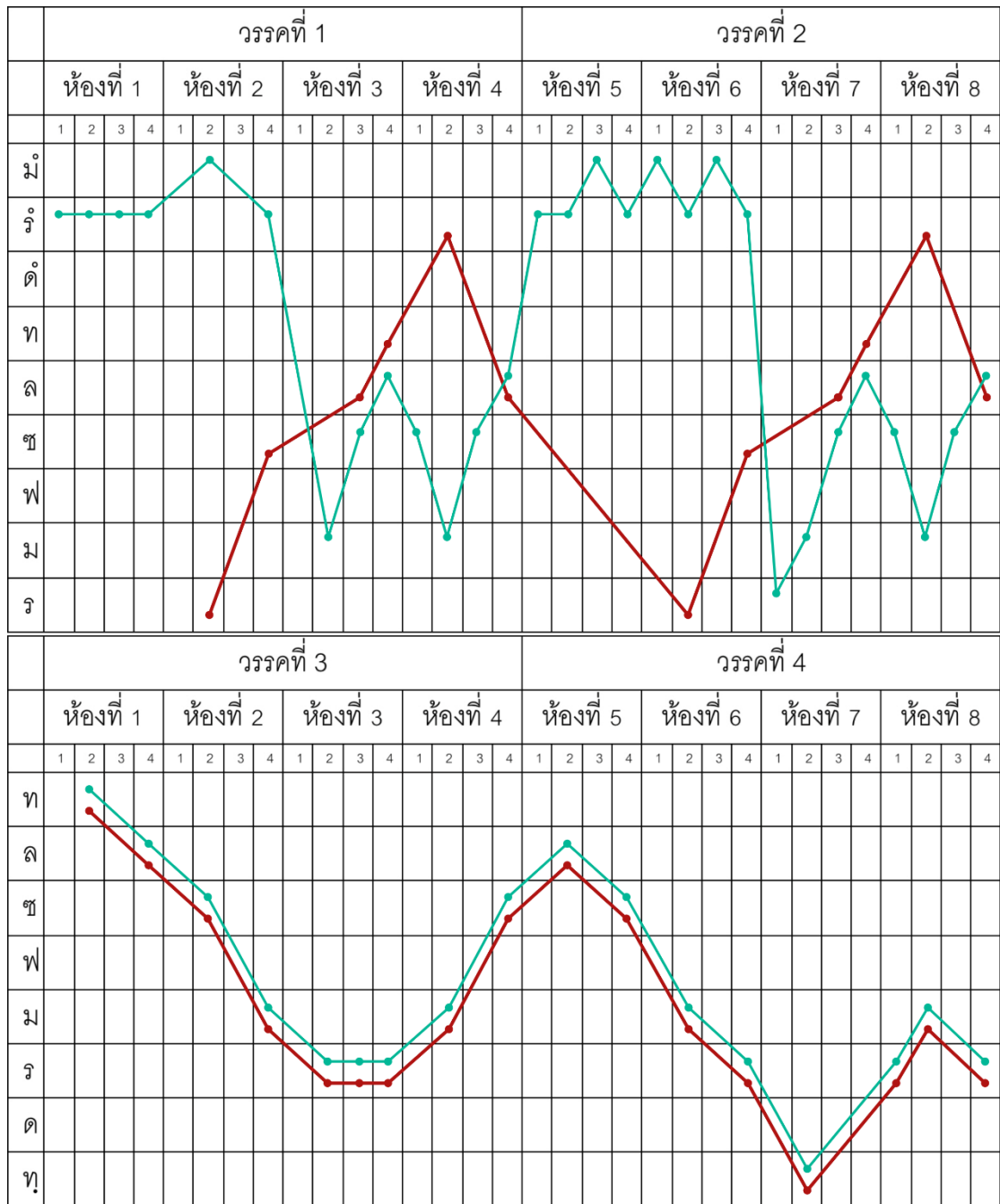
กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
— แทน ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2

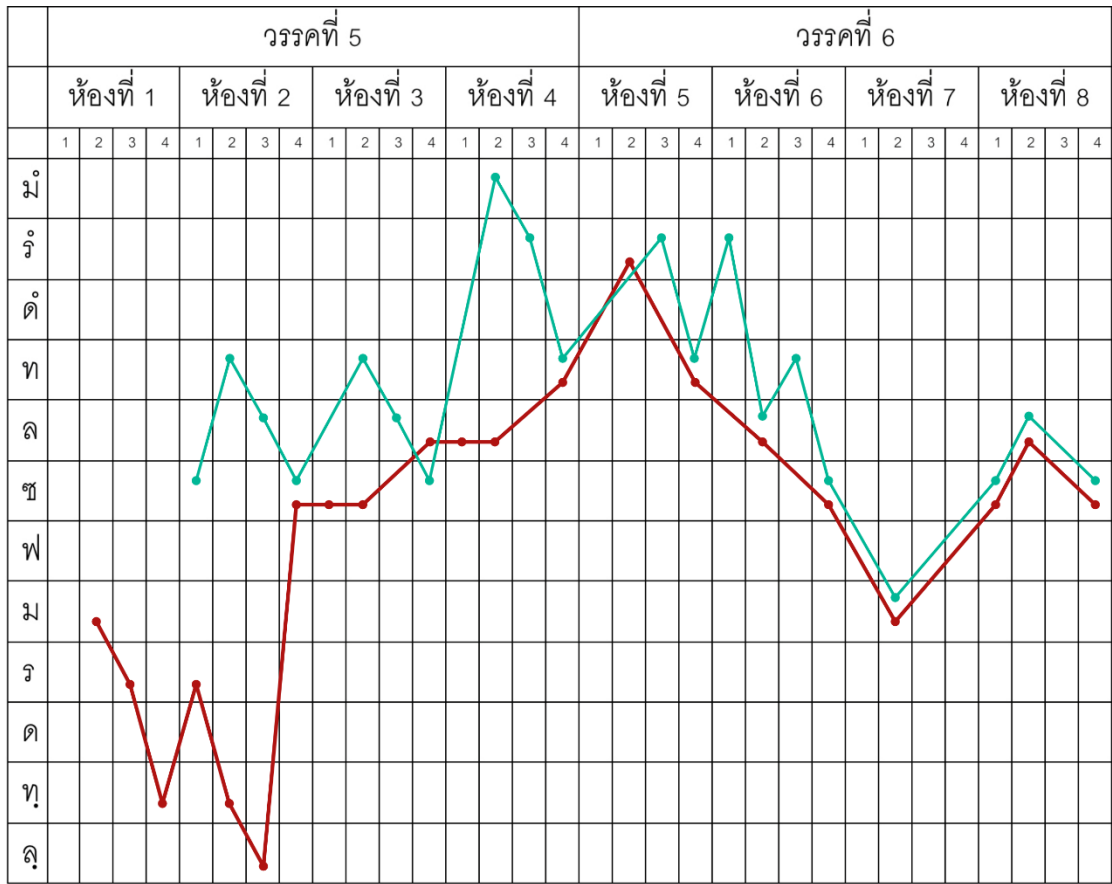

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1

กำหนดสัญลักษณ์เส้น — แทน ทำนองหลัก
— แทน ทางเปลี่ยนที่ 1

ทำนองเพลงจีนซิมเล็ก ทั้งหมดมี 3 ท่อน ทำนองหลักเป็นทำนองทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนทั้งหมด 3 ท่อน ทำนองทางเปลี่ยน ท่อนที่ 1 ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ

- - - -	ร ฟ ม ร	- ฟ ม ร	- ท ล ช	- - ล ฟ	ล ม ฟ ร	- ท - -	ร ฟ ม ร
- - - -	ช ท ล ช	- ท ล ช	- ม ร ี ท	- - ร ี ท	ร ี ล ท ช	- ม - -	ช ท ล ช

ท่อน 2 ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ปรากฏกลวิธีการกวาดขึ้นและกวาดลงในววรรคที่ 1, 3 และห้องที่ 2 ทำนองทั้งสองบรรทัดเป็นลักษณะกลอนสับได้เสียงขึ้นและลง

- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ล ม	ช ม ช ร	ม ร ม ท	ร ท ร ล	ท ล ท ช
- - - -	- ช - ช	- - ล ช	ล ช ท ล	ท ล ด ท	ด ท ร ด	ม ร ฟ ม	ช ฟ ล ช

ท่อน 3 ทำนองบังคับทางแบบกึ่งบังคับทาง ปากฎทำนองเครื่องนำล้อ และเครื่องตามรับใน บรรทัดที่ 1 ทำนองในบรรทัดที่ 2 เป็นลักษณะทำนองทางพื้น

ระนาดเอก				ระนาดเอก			
ร ร ร ร	- ม - ร	- ม ช ล	ช ม ช ล	ร ร ม ร	ม ร ม ร	ร ม ช ล	ช ม ช ล
- ท - ล	- ช - ม	- ร ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร
- - - -	ช ท ล ช	- ท ล ช	- ม ร ท	- - ร ท	ร ล ท ช	- ม - -	ช ท ล ช

4.1.9 เพลงซ้ำปี

4.1.9.1 ประวัติเพลง

เพลงซ้ำปี 2 ชั้น เป็นเพลงร้องโขน ละคร และบทมโหรี ปกติใช้ในบทขึ้นต้นเนื้อ เรื่องของการแสดง ไม่มีจังหวะหน้าทับกำกับ เพลงซ้ำปีเดิมเมื่อต้นเสียงร้องแล้วจะรับด้วยลูกคู่ เรียกว่า “ซ้ำลูกคู่” ต่อมาได้มีการแต่งทำนองร้องให้มีดนตรีรับ แรกเริ่มก็ใช้ปีรับเมื่อทำนองร้องมี ลีลาซ้ำและบรรเลงรับด้วยปีจึงเรียกว่า “เพลงซ้ำปี” แม้ว่าต่อมาการแสดงละครมีปีพาทยบรรเลงรับ ทั้งวง ก็ยังคงเรียกเพลงซ้ำปีเหมือนเดิม เพลงซ้ำปีนี้มี 2 ทำนองคล้ายกัน มีความแตกต่างที่ระดับ เสียง เมื่อบรรเลงรับสำหรับการแสดงละครในหรือโขน เรียกว่า ซ้ำปีใน ถ้าบรรเลงรับสำหรับการ แสดงละครนอก เรียกว่า ซ้ำปีนอก เพลงซ้ำปียังเปิดทางให้มีการแต่งทำนองอื่นอีก คือ เพลงซ้ำ ครวญสำหรับร้องขึ้นต้นเมื่อแสดงอารมณ์โศกเศร้าของตัวละคร เพลงซ้ำหวนสำหรับร้องขึ้นต้นตอน ตัวละครครุ่นคิด คำนึงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศ รานวัตดิวงศ์ ทรงปรับปรุงการร้องเพลงดับที่เรียกว่า “คอนเสิร์ต” และละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนบวงสรวง ก็ทรงประดิษฐ์เพลงซ้ำขึ้นอีกแบบหนึ่ง โดยใช้ลูกคู่ร้องรับมีทั้งชายและหญิง ชายร้อง เสียงต่ำ หญิงร้องเสียงสูงประสานกัน มีระฆังตีสอดประสาน เรียกชื่อว่า เพลงซ้ำประสม

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งทำนองซ้ำปีทางรับของเดิมมา แต่งเป็นทำนองทางเปลี่ยนไว้หลายทาง เพื่อใช้สำหรับบรรเลงประกอบการแสดงละครให้แก่คณะ ละครของเจ้าคุณประยูรวงศ์ ในรัชกาลที่ 6 (ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2557: 206)

4.1.9.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงเชินละคร

- อัตราจังหวะ

สามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงซ้ำทำนองทางหลัก

- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มี ร ี ท	- ล - ช
- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล	- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล
- ร - ช	- - ล ท	- มี - ร ี	- ท - ล	ท ล ช ม	- ช - ล		
- - - ท	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	- - - ร ี	- - - ค ี่	- - - ร ี
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ค ี่	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท	- ล - ล	- - - ท	- - - ร ี	- มี - ช ี่
- - - -	- - - มี	- ช ี่ - ฟ ี่	- มี - ร ี	- ช ี่ - ช ี่	- - - มี	- - - ร ี	- - - ท
- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท	- - - มี	- - - ร ี	- - - ท	- - - ล
- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - -	- ล - ล	- ท - ร	- ท - -	ดรัม - ช
- ร - ช	- - ล ท	- มี - ร ี	- ท - ล	- ม - ม	- ช - ล		

เพลงซ้ำทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มี ร ี ท	- ล - ช
- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล	- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล
- ร - ช	- - ล ท	- มี - ร ี	- ท - ล	ท ล ช ม	- ช - ล		
- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล		

ฝั่งวงใหญ่

- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - - ล
- - - ม	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล	- - - มี	- - - ค ี่	- - - ท	- - - ล

ขนาดเอก

- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล
- - - ม	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล	- - - มี่	- - - คี่	- - - ท	- - - ล

ห้องวงใหญ่

- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล
ฟ ม ฟล	ฟ ม ฟล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ฟ ม ฟล	ฟ ม ฟล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล

ขนาดท่อม   ห้องวงเล็ก

- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล
ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล

ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	ท คี่ ทล	- ลลล	- ท - ร	- ทุ - -	◡ ดรัม - ทุ
----------	----------	----------	----------	-------	---------	----------	----------------

- ร - ทุ	- - ลท	- มี่ - รั	- ท - ล	- ม - ม	- ทุ - ล		
----------	--------	------------	---------	---------	----------	--	--

เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

- - - -	- - - ทุ	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มี่ รัท	- ล - ทุ
---------	----------	---------	---------	---------	---------	-----------	----------

- ม - ทุ	ม ร - ม	- ล - ทุ	ทุ ทุ - ล	- - - ทุ	- ลลล	- - - ท	- ลลล
----------	---------	----------	-----------	----------	-------	---------	-------

- ร - ทุ	- - ลท	- มี่ - รั	- ท - ล	ทล ทุ ม	- ทุ - ล		
----------	--------	------------	---------	---------	----------	--	--

- - - ท	- - - รั	- - - มี่	- - - ทุ	- - - มี่	- รั - ทุ	◡ - - ลทรี	- ล - ท
---------	----------	-----------	----------	-----------	-----------	---------------	---------

- - - -	- - - รั	- - มี่ รั	มี่ ล - ท	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท
---------	----------	------------	-----------	---------	---------	---------	---------

ปี							
- - - ทุ	- - ฟี่ ทุ	- - ฟี่ ทุ	ฟี่ มี่ รัท	- รั - ท	- รั - ทุ	- รั - ทุ	- รั - ท

ปี							
- - - ทุ	- - ฟี่ ทุ	- - ฟี่ ทุ	ฟี่ มี่ รัท	- รั - ท	- รั - ทุ	- รั - ทุ	- รั - ท

ปี				ปี			
- ทุ ฟี่ ทุ	ฟี่ มี่ รัท	- รั - ทุ	- รั - ท	- ทุ ฟี่ ทุ	ฟี่ มี่ รัท	- รั - ทุ	- รั - ท

ปี		ปี		ปี		ปี	
- ทุ ฟี่ ทุ	- รั - ทุ	- ทุ ฟี่ ทุ	- รั - ท	- ทุ ฟี่ ทุ	- รั - ทุ	- ทุ ฟี่ ทุ	- รั - ท

- ทุ ลท	ล ทุ ลท	ล ทุ ลท	ล ทุ ลท	- ล - ล	- ท - ร	- ทุ - -	◡ ดรัม - ทุ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------------

- ร - ทุ	- - ลท	- มี่ - รั	- ท - ล	- ม - ม	- ทุ - ล		
----------	--------	------------	---------	---------	----------	--	--

เพลงซ้ำทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- ม ร ี ท	- ล - ช
- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล	- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล
- ร - ช	- - ล ท	- ม ี - ร ี	- ท - ล	ท ล ช ม	- ช - ล		
- - - ท	- - - ร ี	- ม ี - ช ี	- - - ม ี	- - - ร ี	- - - ช ี	- - (ลทรี)	- ล - ท
- - - -	- - - ร ี	- - ม ี ร ี	ม ี ล - ท	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท
เสียงไ้				ระนาดเอก			
- - - -	- - - ท	- ม ี - ม ี	- - - ร ี	- - - -	- - - ช	- ท - ท	- - - ล
ซ้อง				ระนาดทุ้ม			
- - - ท	- ท - ท	- ร - ม	- - - ร	- - - ช	- ช - ช	- ล - ท	- - - ล
เสียงไ้				ระนาดเอก			
- - - -	- - - ท	- ม ี - ม ี	- - - ร ี	- - - -	- - - ช	- ท - ท	- - - ล
ซ้อง				ระนาดทุ้ม			
- - - ท	- ท - ท	- ร - ม	- - - ร	- - - ช	- ช - ช	- ล - ท	- - - ล
เสียงไ้		ระนาดเอก		ซ้อง		ระนาดทุ้ม	
- ร ี - ม ี	- - - ร ี	- ล - ท	- - - ล	- ร - ม	- - - ร	- ล - ท	- - - ล
เสียงไ้		ระนาดเอก		ซ้อง		ระนาดทุ้ม	
- ร ี - ม ี	- - - ร ี	- ล - ท	- - - ล	- ร - ม	- - - ร	- ล - ท	- - - ล
- - - ม ี	- - - ร ี	- - - ท	- - - ร ี	- - - ล	- - - ท	- - - ร ี	- - - ม ี
- - - -	- - - ม ี	- ม ี ม ี	- ม ี - ม ี	- ล ี - ล ี	- - - ช ี	- - - ม ี	- - - ร ี
- - - -	- - - ร ี	- ร ี ร ี	- ร ี - ร ี	- - - ช ี	- - - ม ี	- - - ร ี	- - - ท
- - - -	- - - ท	- ท ท ท	- ท - ท	- - - ม ี	- - - ร ี	- - - ท	- - - ล
- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ล - ล	- ท - ร	- ท - -	(ดรัม) - ช
- ร - ช	- - ล ท	- ม ี - ร ี	- ท - ล	- ม - ม	- ช - ล		

4.1.9.3 วรรณเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงซ้ำทำนองหลัก

วรรค ที่	วรรณเพลง						บันไดเสียง	ลูกตก
1	-----	--- ๗	-----	--- ม			๗ขอล	๗ 2
2	-----	--- ล	- มํ รั ท	- ล - ๗			๗ขอล	๗ 1
3	- ม - ๗	ม ร - ม	- ล - ๗	๗ ๗ - ล			๗ขอล	๗ 2
4	--- ๗	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล			๗ขอล	๗ 2
5	- ร - ๗	-- ล ท	- มํ - รั	- ท - ล			๗ขอล	๗ 2
6	ท ล ๗ ม	- ๗ - ล					๗ขอล	๗ 2
7	--- ๗	--- ร	--- ม	--- ๗			๗ขอล	๗ 1
8	--- ล	--- รั	--- ดํ	--- รั			๗ขอล	๗ 5
9	-----	-----	-----	--- ดํ			๗ขอล	๗ 4
10	-----	-----	-----	--- ท			๗ขอล	๗ 3
11	-----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท			๗ขอล	๗ 3
12	- ล - ล	--- ท	--- รั	- มํ - ๗			๗ขอล	๗ 1
13	-----	--- มํ	- ๗ - ฝ	- มํ - รั			๗ขอล	๗ 5
14	- ๗ - ๗	--- มํ	--- รั	--- ท			๗ขอล	๗ 3
15	-----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท			๗ขอล	๗ 3
16	--- มํ	--- รั	--- ท	--- ล			๗ขอล	๗ 2
17	-----	--- ล	- ล ล ล	- ล - -			๗ขอล	๗ 2
18	- ล - ล	- ท - ร	- ๗ - -	ดรัม - ๗			๗ขอล	๗ 1
19	- ร - ๗	-- ล ท	- มํ - รั	- ท - ล			๗ขอล	๗ 2
20	- ม - ม	- ๗ - ล					๗ขอล	๗ 2

เพลงซ้ำ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

วรรค ที่	วรรคเพลง						บันไดเสียง	ลูกตก
1	----	---ช	----	---ม			ซอล	ช 2
2	----	---ล	- มี่ รั ท	- ล - ช			ซอล	ช 1
3	- ม - ทุ	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล			ซอล	ช 2
4	---ช	- ล ล ล	---ท	- ล ล ล			ซอล	ช 2
5	- ร - ช	-- ล ท	- มี่ - รั	- ท - ล			ซอล	ช 2
6	ท ล ช ม	- ช - ล					ซอล	ช 2
7	---ล	-- ล ล	---ล	-- ล ล			ลา	ล 1
8	---ม	---ฟ	---ม	---ล			ลา	ล 1
9	---มี	---ดี	---ท	---ล			ลา	ล 1
10	---ม	---ฟ	---ม	---ล			ลา	ล 1
11	---มี	---ดี	---ท	---ล			ลา	ล 1
12	ฟ ม ฟ ล	ฟ ม ฟ ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล			ลา	ล 1
13	ฟ ม ฟ ล	ฟ ม ฟ ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล			ลา	ล 1
14	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล			ลา	ล 1
15	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล			ลา	ล 1
16	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล	ท ดี ท ล			ลา	ล 1
17	- ล ล ล	- ท - ร	- ทุ - -	ดรัม - ช			ซอล	ช 1
18	- ร - ช	-- ล ท	- มี่ - รั	- ท - ล			ซอล	ช 2
19	- ม ม ม	- ช - ล					ซอล	ช 2

เพลงซ้ำ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

วรรค ที่	วรรคเพลง					บันไดเสียง	ลูกตก	
1	- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ม			ชอล	ช 2
2	- - - -	- - - ล	- มี รั ท	- ล - ช			ชอล	ช 1
3	- ม - ทุ	ม ร - ม	- ล - ทุ	ช ช - ล			ชอล	ช 2
4	- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล			ชอล	ช 2
5	- ร - ช	- - ล ท	- มี - รั	- ท - ล			ชอล	ช 2
6	ท ล ช ม	- ช - ล					ชอล	ช 2
7	- - - ท	- - - รั	- - - มี	- - - ทุ			ชอล	ช 1
8	- - - มี	- รั - ทุ	- - ล ทุ	- ล - ท			ชอล	ช 3
9	- - - -	- - - รั	- - มี รั	มี ล - ท			ชอล	ช 3
10	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ท			ชอล	ช 3
11	- - - ทุ	- - ทุ ทุ	- - ทุ ทุ	ทุ มี รั ท			ชอล	ช 3
12	- รั - ท	- รั - ช	- รั - ช	- รั - ท			ชอล	ช 1
13	- - - ทุ	- - ทุ ทุ	- - ทุ ทุ	ทุ มี รั ท			ชอล	ช 3
14	- รั - ท	- รั - ช	- รั - ช	- รั - ท			ชอล	ช 3
15	- ทุ ทุ ทุ	ทุ มี รั ท	- รั - ช	- รั - ท			ชอล	ช 3
16	- ทุ ทุ ทุ	ทุ มี รั ท	- รั - ช	- รั - ท			ชอล	ช 3
17	- ทุ ทุ ทุ	- รั - ช	- ทุ ทุ ทุ	- รั - ท			ชอล	ช 3
18	- ทุ ทุ ทุ	- รั - ช	- ทุ ทุ ทุ	- รั - ท			ชอล	ช 3
19	- ช ล ท	ล ช ล ท	ล ช ล ท	ล ช ล ท			ชอล	ช 3
20	- ล - ล	- ท - ร	- ทุ - -	ดรัม - ช			ชอล	ช 1
21	- ร - ช	- - ล ท	- มี - รั	- ท - ล			ชอล	ช 2
22	- ม ม ม	- ช - ล					ชอล	ช 2

เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

วรรค ที่	วรรคเพลง					บันไดเสียง	ลูกตก	
1	----	---ช	----	---ม			ชอล	ช 2
2	----	---ล	- มํ รั ท	- ล - ช			ชอล	ช 1
3	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ช	ช ช - ล			ชอล	ช 2
4	---ช	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล			ชอล	ช 2
5	- ร - ช	-- ล ท	- มํ - รั	- ท - ล			ชอล	ช 2
6	ท ล ช ม	- ช - ล					ชอล	ช 2
7	--- ท	--- รั	--- มํ	--- ชํ			ชอล	ช 1
8	--- มํ	- รั - ชํ	-- ล ท	- ล - ท			ชอล	ช 3
9	----	--- รั	-- มํ รั	มํ ล - ท			ชอล	ช 3
10	----	--- ท	--- ท	--- ท			ชอล	ช 3
11	----	--- ท	- มํ - มํ	--- รั			ชอล	ช 5
12	----	--- ช	- ท - ท	--- ล			ชอล	ช 3
13	--- ท	- ท - ท	- ร - ม	--- ร			ชอล	ช 5
14	--- ช	- ช - ช	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
15	----	--- ท	- มํ - มํ	--- รั			ชอล	ช 5
16	----	--- ช	- ท - ท	--- ล			ชอล	ช 3
17	--- ท	- ท - ท	- ร - ม	--- ร			ชอล	ช 5
18	--- ช	- ช - ช	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
19	- รั - มํ	--- รั	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
20	- ร - ม	--- ร	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
21	- รั - มํ	--- รั	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
22	- ร - ม	--- ร	- ล - ท	--- ล			ชอล	ช 3
23	--- มํ	--- รั	--- ท	--- รั			ชอล	ช 5
24	--- ล	--- ท	--- รั	--- มํ			ชอล	ช 6
25	----	--- มํ	- มํ มํ มํ	- มํ - มํ			ชอล	ช 6
26	- ลํ - ลํ	--- ชํ	--- มํ	--- รั			ชอล	ช 5
27	----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั			ชอล	ช 5
28	--- ชํ	--- มํ	--- รั	--- ท			ชอล	ช 3
29	----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท			ชอล	ช 3
30	--- มํ	--- รั	--- ท	--- ล			ชอล	ช 2

31	- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล			ซอล	ซ 2
32	- ล - ล	- ท - ร	- ทุ - -	ดริม - ซ			ซอล	ซ 1
33	- ร - ซ	- - ล ท	- มี่ - รี่	- ท - ล			ซอล	ซ 2
34	- ม ม ม	- ซ - ล					ซอล	ซ 2

ในเพลงซ้ำปีมาสามารถนำทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนมาเปรียบเทียบกันได้ เนื่องจากจำนวนบรรทัด หรือจำนวนวรรคของเพลงไม่เท่ากัน โดยเป็นผลมาจากคีตลักษณ์ของเพลง

บันไดเสียงของเพลงซ้ำปี บันไดเสียงทำนองหลักปรากฏบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล วรรคที่ 1- 6 บันไดเสียง ลา วรรคที่ 7 – 16 บันไดเสียงซอล วรรคที่ 17 - 19 บันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงซอล และทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียงซอล จากการศึกษาพบว่า ในวรรคที่ 1 – 6 ของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนรูปแบบทำนองเหมือนกัน และ 3 วรรคสุดท้ายของทุกทำนองรูปแบบทำนองเหมือนกัน ส่วนทำนองในระหว่างหลังวรรคที่ 6 จนถึงทำนองก่อน 3 วรรคสุดท้ายของทุกทำนองจะเป็นทำนองเนื่อกลางที่ผู้ประพันธ์สามารถสร้างสรรค์ทำนองในส่วนนี้ได้ โดยจะต้องทำให้ทำนองสอดคล้องกับทำนองจบ หรือโดยทั่วไปแล้ว เสียงสุดท้ายของทำนองกลาง มักต้องลงด้วยเสียงลา เพื่อส่งทำนองไปทำนองท้ายเพื่อลงจบ แต่ในทำนองทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏเสียงสุดท้ายของทำนองกลางลงเสียง ที แล้วจึงต่อด้วยทำนองลงจบ อย่างไรก็ตาม เมื่อสังเกตบันไดเสียงของทำนองทั้งสองเป็นบันไดเสียงซอลเหมือนกัน คีตลักษณ์ของเพลงซ้ำปีเป็นแบบ / A-Bหลัก-C / A-B1-C / A-B2-C / A-B3-C / โดยวรรคเพลง A ของทุกทำนองจะเหมือนกัน และวรรคเพลง C ของทุกทำนองเหมือนกัน แต่ทำนอง B รูปแบบของทำนองจะต่างกัน จะมีความยาวหรือสั้นไม่เท่ากัน แล้วแต่ชุดทำนองหรือการประพันธ์ทำนอง

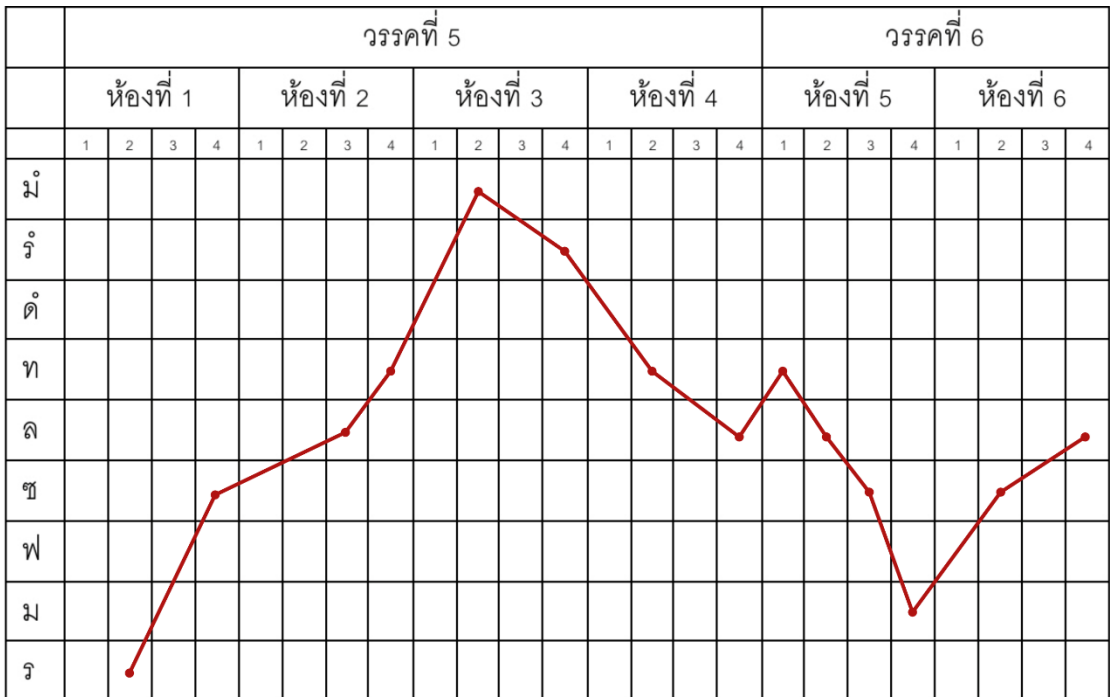

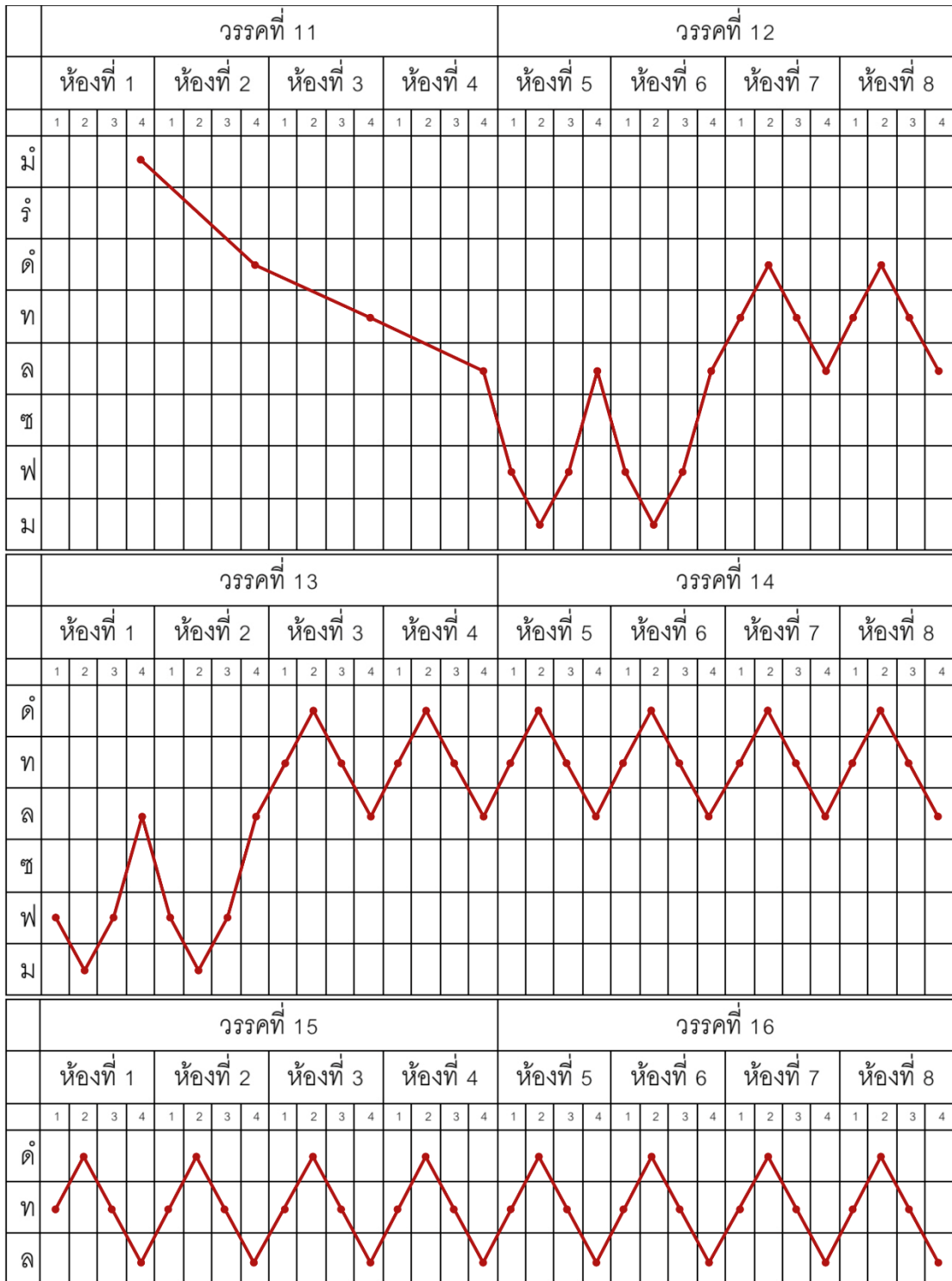

เพลงซ้ำทำนองเปลี่ยนที่ 1

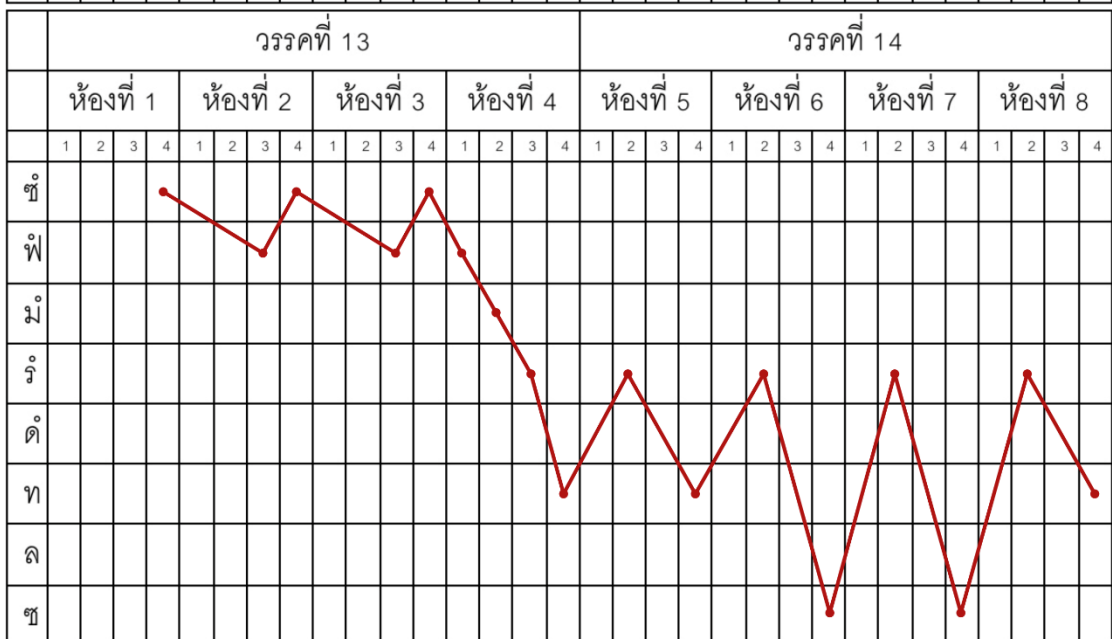
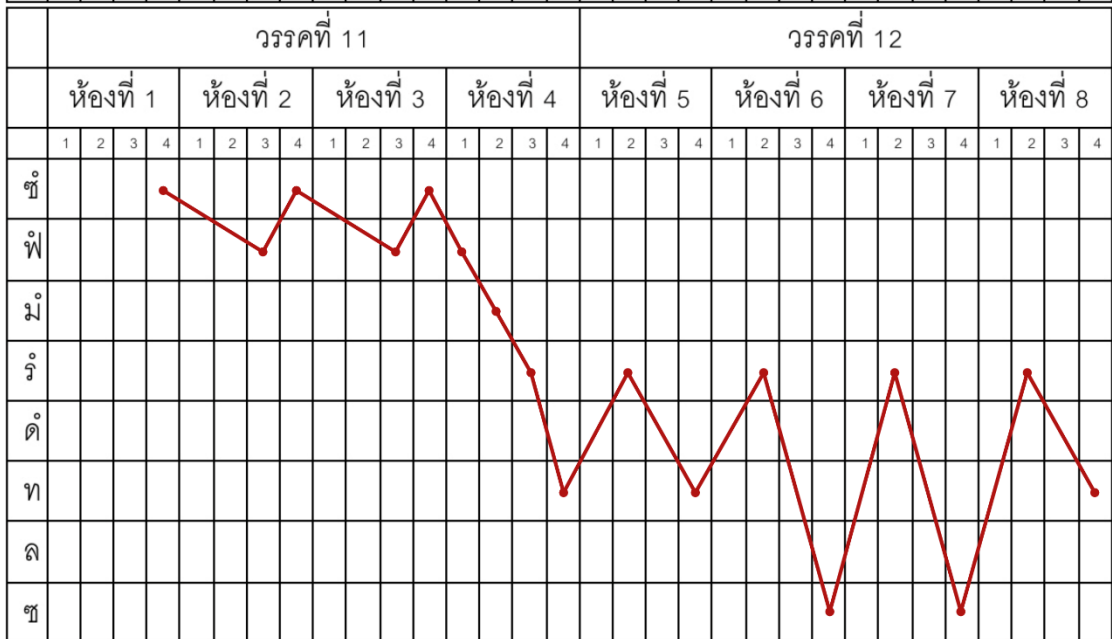
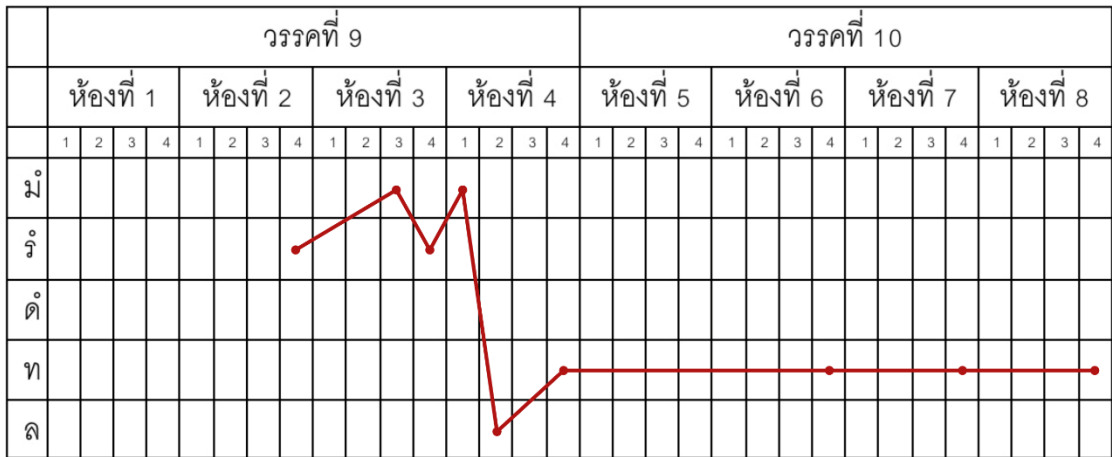

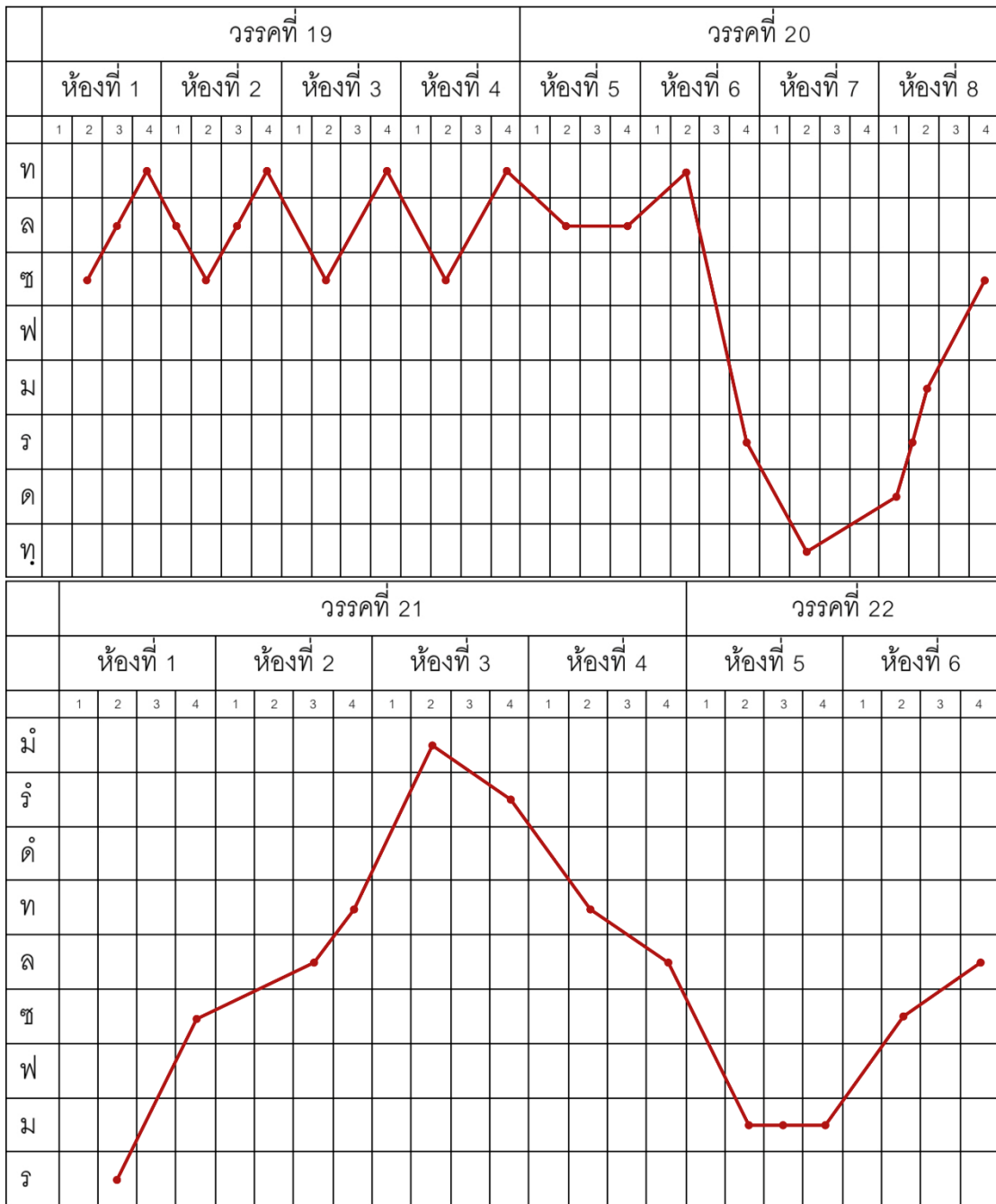
เพลงซ้ำ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

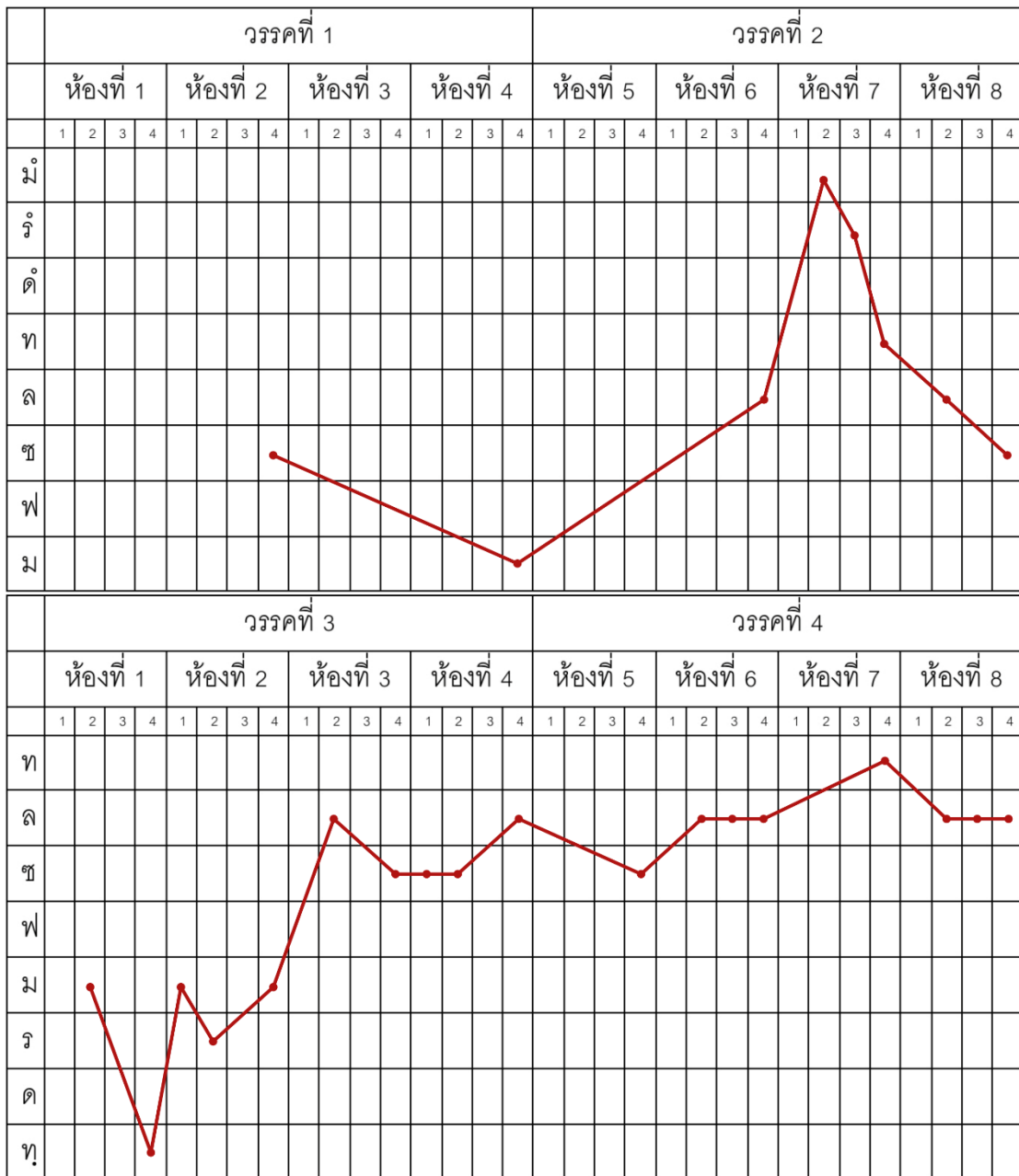

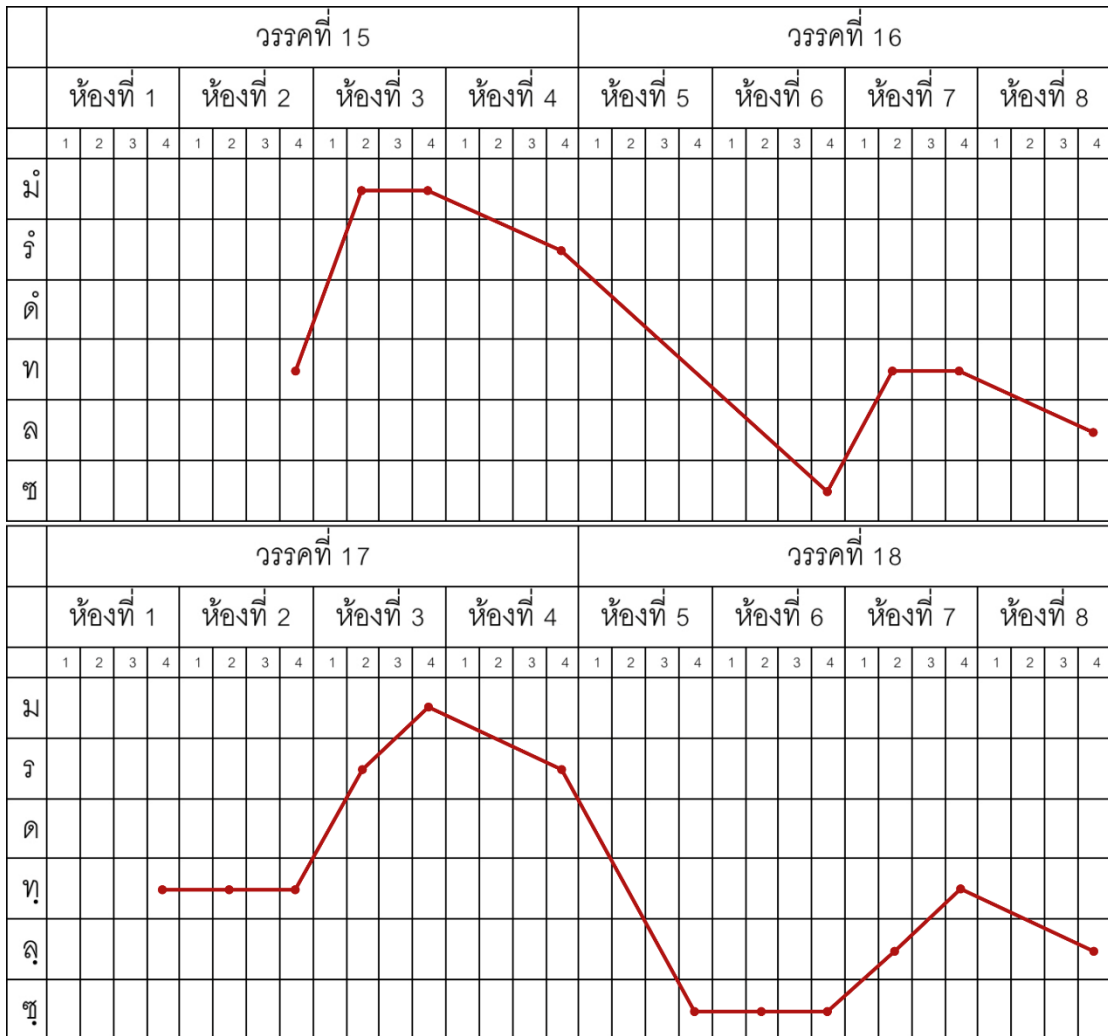

เพลงซ้ำ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

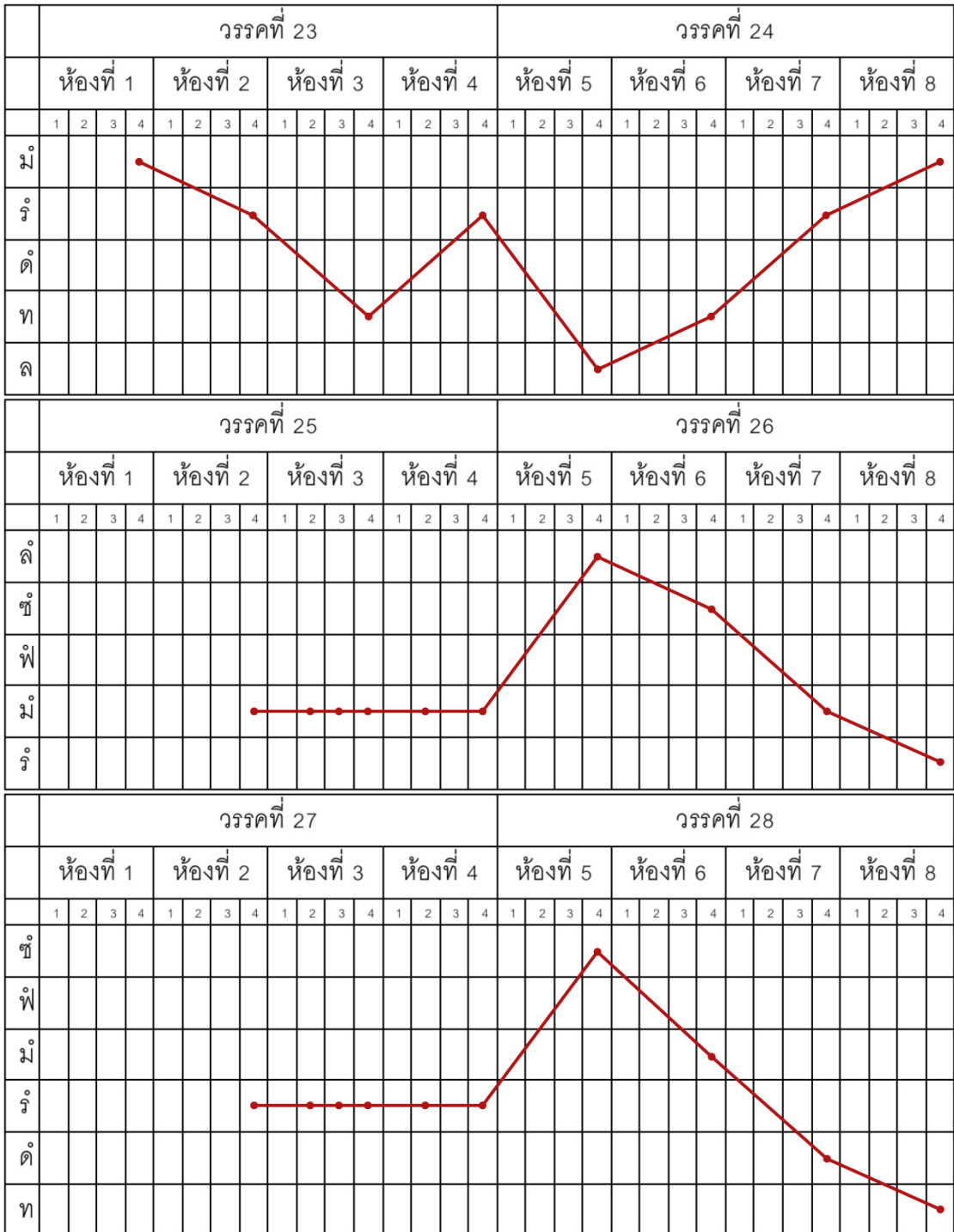

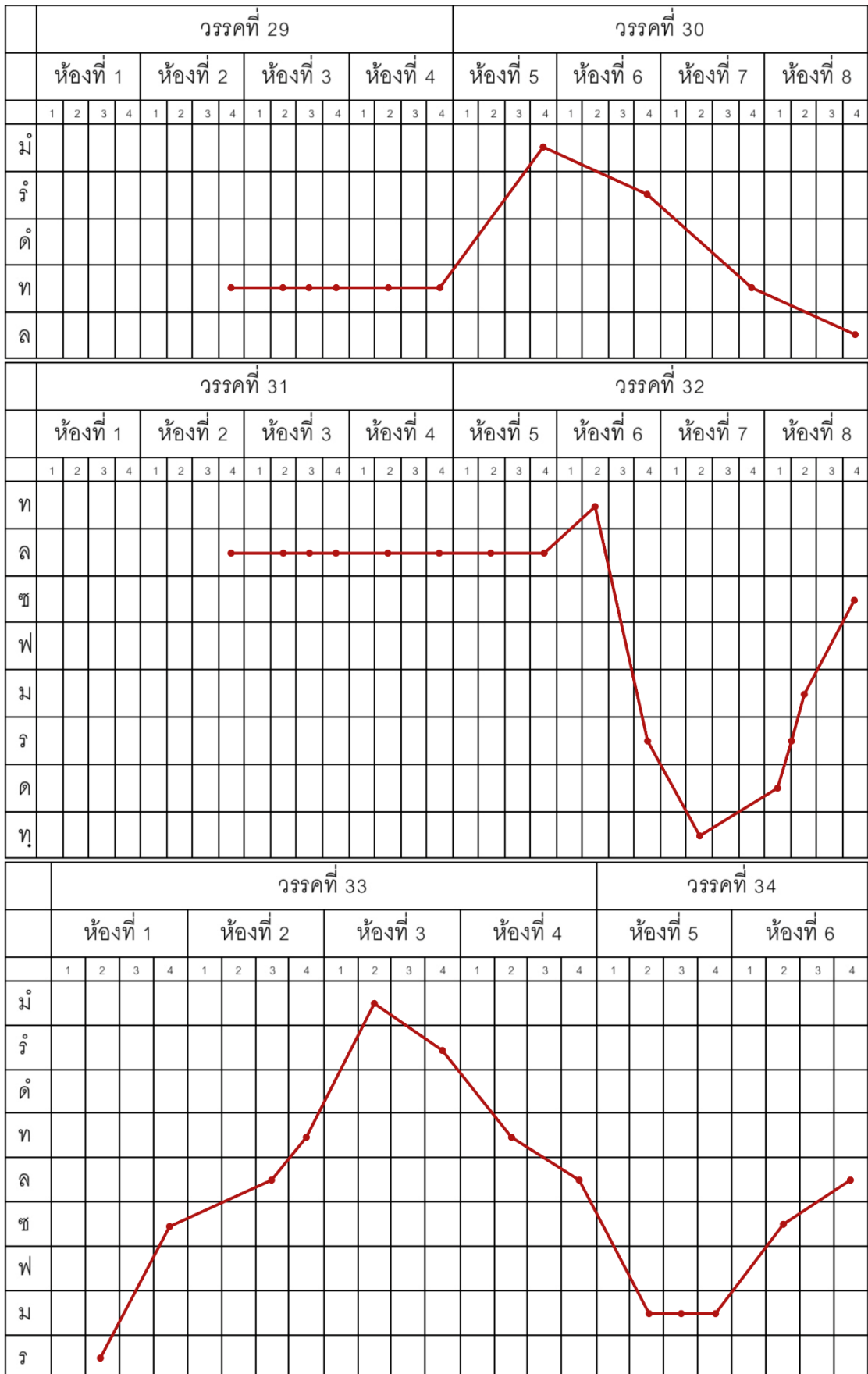

ทำนองเพลงซ้ำปี ทำนองทางหลักในบรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 4 – 8 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ และบรรทัดที่ 9 – 10 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น
ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 4 - 8 ซ้ำองวงใหญ่ยื่นทำนอง

- - - ล	- - ล ล	- - - ล	- - ล ล
---------	---------	---------	---------

และให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ บรรเลงทำนองไปแต่ละวรรค ในบรรทัดที่ 5 – 6 ระยะเวลาเฉพาะทำนองกรอ บรรทัดที่ 7 – 8 ระยะเวลาทำนองทำนองล้นนำและในบรรทัดที่ 9 ซ้ำองวงเล็กบรรเลงทำนองรับ ทุกเครื่องบรรเลงพร้อมกันทั้งวงในวรรคที่ 16 และบรรเลงทางพื้นในวรรคที่ 17 – 19 จากการศึกษาพบจุดสังเกตของทำนองซ้องที่บรรเลงขึ้นเสียง ลา ครูบ๊ีบ คงลายทองได้อธิบายว่า “ทำนองนี้เสียงนาฬิกาฝรั่ง เพราะจังหวะของทำนองเดินไปอย่างสม่ำเสมอ” ประหนึ่งแทนเสียงนาฬิกา อาจจะได้ว่าเป็นทำนองที่เป็นสัญญาณบอกเวลา ด้วยเป็นทำนองที่รับจากคำร้องที่ว่า “บรรทมตื่นจากที่ศรีไสยา พอเพลาล่วงสามยามปลาย” เป็นตอนที่กล่าวถึงพระรามและพระลักษมณ์กำลังตื่นบรรทมในตอนเช้าตรู่ ทำนองซ้องจึงแทนเสียงของนาฬิกาปลุกในตอนเช้า

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทางพื้น บรรทัดที่ 4 – 5 บรรเลงกรอ ลักษณะเป็นทำนองลูกโยนแบบเพลงทยอย มีการใช้กลวิธีการกวาดในวรรคที่ 10 บรรทัดที่ 6 – 9 ปีในบรรเลงทำนองล้นนำ และเครื่องอื่นบรรเลงทำนองล้นขัด ทั้งสองทำนองเป็นการตัดทอนทำนองต่อมาเรื่อย ๆ หรือเรียกว่า ทยอย

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 4 – 5 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ลักษณะทำนองเป็นแบบลูกโยนอย่างเพลงทยอย มีการใช้กลวิธีการกวาดในวรรคที่ 10 ในบรรทัดที่ 6 – 11 มีการใช้ปีเสียงสูงไป ทำหน้าที่เป็นเครื่องล้นนำ ระยะเวลาเป็นเครื่องล้นตาม ถัดไปให้ซ้องเป็นเครื่องล้นนำ และนาถหุ้มเป็นเครื่องล้นตาม โดยลักษณะทำนองเป็นการทอนทำนองต่อมาเรื่อย ๆ หรือเรียกทำนองอีกอย่างว่า ทยอย และทยอยสุดท้ายในวรรคที่ 22 ในบรรทัดที่ 12 – 16 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ สังเกตว่าเป็นลักษณะทำนองไล่เสียงลงมาถึงทำนองลูกเท่า จากเท่าเสียงมี เร ที จนถึงลา ในวรรคที่ 32 – 34 เป็นทำนองทางพื้นเพื่อลงจบทำนอง

รูปแบบทำนองเพลงซ้ำปีทั้งทำนองทางหลักและทำนองทางเปลี่ยนรูปแบบของทำนองในช่วงต้นมีลักษณะทำนองเหมือนกัน แต่ทำนองช่วงกลางไม่เหมือนกัน คล้ายเป็นพื้นที่ในการสร้างสรรค์ทำนองของผู้ประพันธ์ แต่ช่วงท้ายจะต้องส่งเพื่อเข้าทำนองลงจบในทำนองแบบเดียวกัน

4.1.10 เพลงไอ้ปี

4.1.10.1 ประวัติเพลง

เพลงไอ้ปี เป็นเพลงอารมณ์เศร้าโศกใช้ประกอบการแสดงละคร ละครนอกใช้ไอ้ปีนอก ละครในใช้ไอ้ปีใน ในการพากษ์ไอ้ วงปีพาทย์บรรเลงรับด้วยเพลงไอ้ปี (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. 2557: 781)

4.1.10.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงรับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

ฉิ่งตัด

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงโฉบี่ ทำนองหลักทางพื้น

-----มี	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	---ช- -ล
-พลมฟมรท	-ล-ท-ร-ม	-ช- -ชลท-ริ	-มี-ริ-ท-ล	---มี-ริ-ท	--- ล- - - ช	--ลช-ล-ล
-ม-รร-ช	ชช-ลลล-ท	-ริ-มี-ริ-ท	ทท-ลลล-ช	---ล-ล-ล	-- ทล-ท-ม	---ช- - -ล
-พลมฟมรท	-ล-ท-ร-ม	-ช- -ชลท-ริ	-มี-ริ-ท-ล	---มี-ริ-ท	--- ล- - - ช	--ลช-ล-ล

เพลงโฉบี่ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

-----มี	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	---ช- -ล
-ชุลลุลลรลท	ลุลลุลลุลรวม	-ทูลรวมรวม	รทูลรวมรวมชล	-ชลท-มชล	-รวมช-ทูลรวม	-รวมช-มชล
รวมฟชฟชฟช	ฟชลทลทลท	มฟชลชลชล	รวมฟชฟชฟช	--ทลทลทช	ลชลลชชชช	มรวมทูลทูล
---ชุลลุล	---ลุลลุลรวม	---ดรวมฟช	--- รวมฟชล	--ริริ- -ทท	-- ลล- -ชช	-ม-ชลท-ล

เพลงไต่ปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

-----มื	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- --- ล
-ชลดคัลท	คัรืทคัรืคัรื	ลชมรรมรดทุ	คทลุดคทลุดชูล	-มรท-รทล	-ทลช-ลชม	-รรมช-มชล
--รรมฟชฟช	--ฟชลทลท	--ชมรทุรท	--รทลชูลชูล	--ทท- -ลล	--ชช- -มม	--รรมรดทล
--ชูลทุดร	---ลทุดรม	---ดรมฟช	---รรมฟชล	--ริริ- -ทท	--ลล- -ชช	-ม-ชลดท-ล

เพลงไต่ปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

-----มื	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- --- ล
ชูลทุรทุมทุ	ลทุรรมชรม	ทุรรมชมลช	รรมชลชทชล	ทชลดทริมชล	ทรมชลดทุร	ชรมชลดมชล
ทรมฟชมฟช	ลฟชลทชลท	ริลทคัรืชลท	คัฟชลดทมฟช	--ริท- -ริล	--ทช- -ลล	ชรมดรดทล
--ชูลทุดร	---ลทุดรม	---ดรมฟช	---รรมฟชล	--ริริ- -ทท	--ลล- -ชช	-ม-ชลดท-ล

เพลงไต่ปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4

-----มื	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- --- ล
---ท- --- ริ	---มิริมิ- ล	---ช- --- ม	---ริ- --- ท	---มิ- --- ริ	---ท- --- ล	ทลชม-ช-ล
--ลล- -ลล	--รรมฟชลท	--ริริ- -ทท	--ลล- -ชช	--ทท- -ลล	--ชช- -มม	--รรมรดทล
----รท- ร	มรทุรรมช- ม	---ชม- ช	ลชมชลดท- ล	--ริริ- -ทท	--ลล- -ชช	-ม-ชลดท- ล

เพลงไต่ปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5

-----มื	---ริ---ท	-----ล	-----ช	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- --- ล
---ล- --- ท	---ริ- --- ม	--ริมิริคัคั	ทลชล- ---	รรมฟชฟชลท	-ล- ช- --- ม	ริคัคัล- ---
---ริ- ริ- ช	---ล- --- ท	---ริ- ริ- ท	---ล- --- ช	ริมิริทมิริทล	ริทลชทลชม	ชรชมรดทล
-----ล-ท	-----ริ-ม	-----ริ-ม	-----ช-ล	--มมชมรท	--ททริทลช	ลชมชลดท-ล

- เปรียบเทียบวรรณเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงไต่ปี วรรณคดีที่ 1

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 1	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 5	-----มี	--ริ--ท	-----ล	-----ช	ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดีที่ 2

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	-----ล	--ทล-ท-ม	--ช- - - ล		ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดีที่ 3

ทำนอง	วรรณเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-ฟลมฟมรท	-ล-ท-ร-ม	-ช- - $\overbrace{\text{ชลท}}$ -ริ	-มี-ริ-ท-ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	-ซุตุตุลรลท	ลุซุตุตุตุรวม	-ตุรวมชรวม	รตุรวมมซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-ซลทลลท	ดริทดริมดริมิ	$\overbrace{\text{ลช}}$ มรวมดตุร	ดตุลุดตุลซุ	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซุตุตุรวมตุร	ลตุรวมชรวม	ตุรวมชมลมช	รวมซลชทซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	--- ท- - - ริ	--- มีมีมี - ล	--- ช- - - มี	--- ริ- - - ท	ซอล	ซ3
เปลี่ยน 5	--- ล- - - ท	--- ริ- - - มี	-- มีมีมีดิด	ทลซล- - -	ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดี 4

ทำนอง	วรรณคดี			บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	--มิ-ริ-ท	--- ล--- ซ	--ลซ-ล-ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	-ซลท-มซล	-รวมซ-ทรม	-รวมซ-มซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-มรท-รทล	-ทลซ-ลซม	-รวมซ-มซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ทซลทรมซล	ทรมซลทรม	ซรมซลมซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	--- มิ--- ริ	--- ท--- ล	ทลซม-ซ-ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	รวมซซซซซ	- ล - ซ - - มิ	ริดีทล - - - -	ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดี 5

ทำนอง	วรรณคดี				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-ม-รรร-ซ	ซซ-ลลล-ท	-ริ-มิ-ริ-ท	ทท-ลลล-ซ	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 1	รวมซซซซซ	ซซลทลทท	มซซซซซซ	รวมซซซซซ	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 2	--รวมซซซ	--ซซลทท	--ซมรทท	--รทลซซซซ	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 3	ทรมซซซซ	ลซซลทซล	ริลทดิริซล	ดิซซลทมซซ	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 4	--ลล--ลล	--รวมซซล	--ริริ--ทท	--ลล--ซซ	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 5	--- ริ- ริ- ซ	--- ล - - - ท	--- ริ- ริ- ท	--- ล - - - ซ	ซอล	ซ1

เพลงไต่ปี วรรณคดี 6

ทำนอง	วรรณคดี			บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	--ล-ล-ล	--ทล-ท-ม	--ซ--ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	--ทลททซ	ลซลซซซซ	มรรมททท	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	--ทท--ลล	--ซซ--มม	--รวมรทล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	--ริท-ริล	--ทซ-ลม	ซรวมรทล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	--ทท--ลล	--ซซ--มม	--รวมรทล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ริมิริมิริล	ริลซซลซซ	ซรวมรทล	ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดี 7

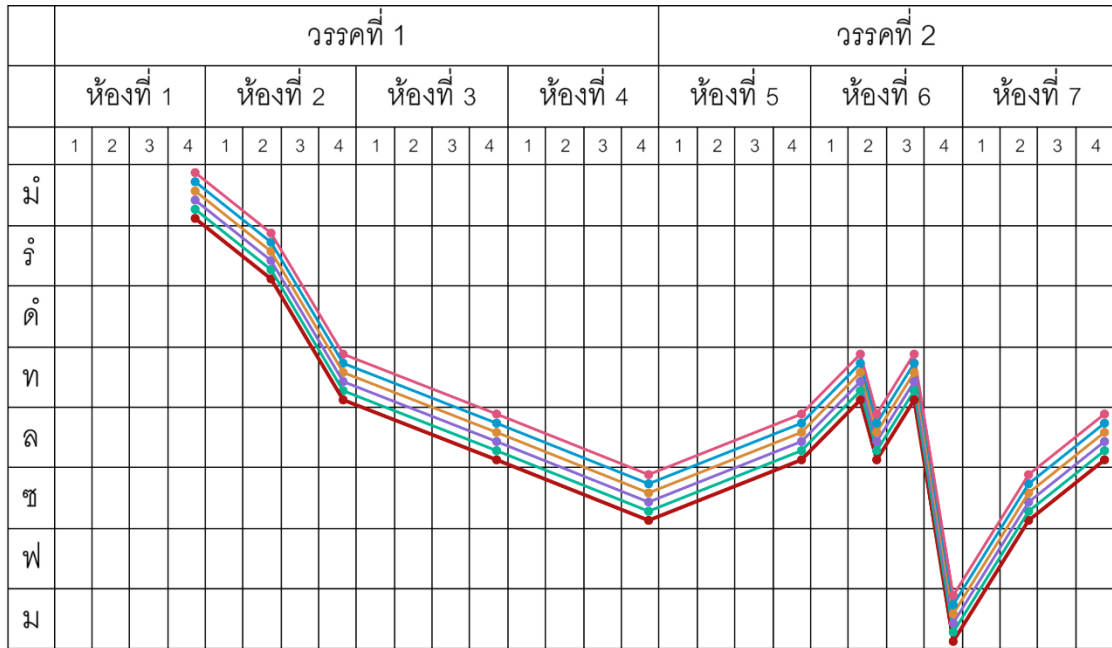
ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-ฟลมฟมรท	-ล-ท-ร-ม	-ซ- ซลท-ร	-ม-ร-ท-ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	-- ซลทุดร	-- ลทุดรม	-- -ดรมฟซ	--- รรฟซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-- ซลทุดร	--- ลทุดรม	-- -ดรมฟซ	-- -รรฟซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	-- ซลทุดร	--- ลทุดรม	-- -ดรมฟซ	-- -รรฟซล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	---- รท - ร	มรทรวมซ - ม	---- -ซม - ซ	ลซมซลท - ล	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	----- ล-ท	----- ร-ม	----- ร-ม	----- ซ-ล	ซอล	ซ2

เพลงไต่ปี วรรณคดี 8

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	-- -ม-ร-ท	--- ล- - - ซ	-- -ลซ-ล-ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	-- -ร- -ทท	-- -ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	-- -ร- -ทท	-- -ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	-- -ร- -ทท	-- -ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	-- -ร- -ทท	-- -ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล		ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	-- -มมซมรท	-- -ททรลซ	ลซมซลท-ล		ซอล	ซ2

บันไดเสียงเพลงไต่ปี ทำนองทางหลัก ปากฎบันไดเสียง ซอล ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปากฎบันไดเสียง ซอล ทำนองทางเปลี่ยน ที่ 2 ปากฎบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปากฎบันไดเสียง ซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 ปากฎบันไดเสียงซอล และทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ปากฎบันไดเสียง ซอล

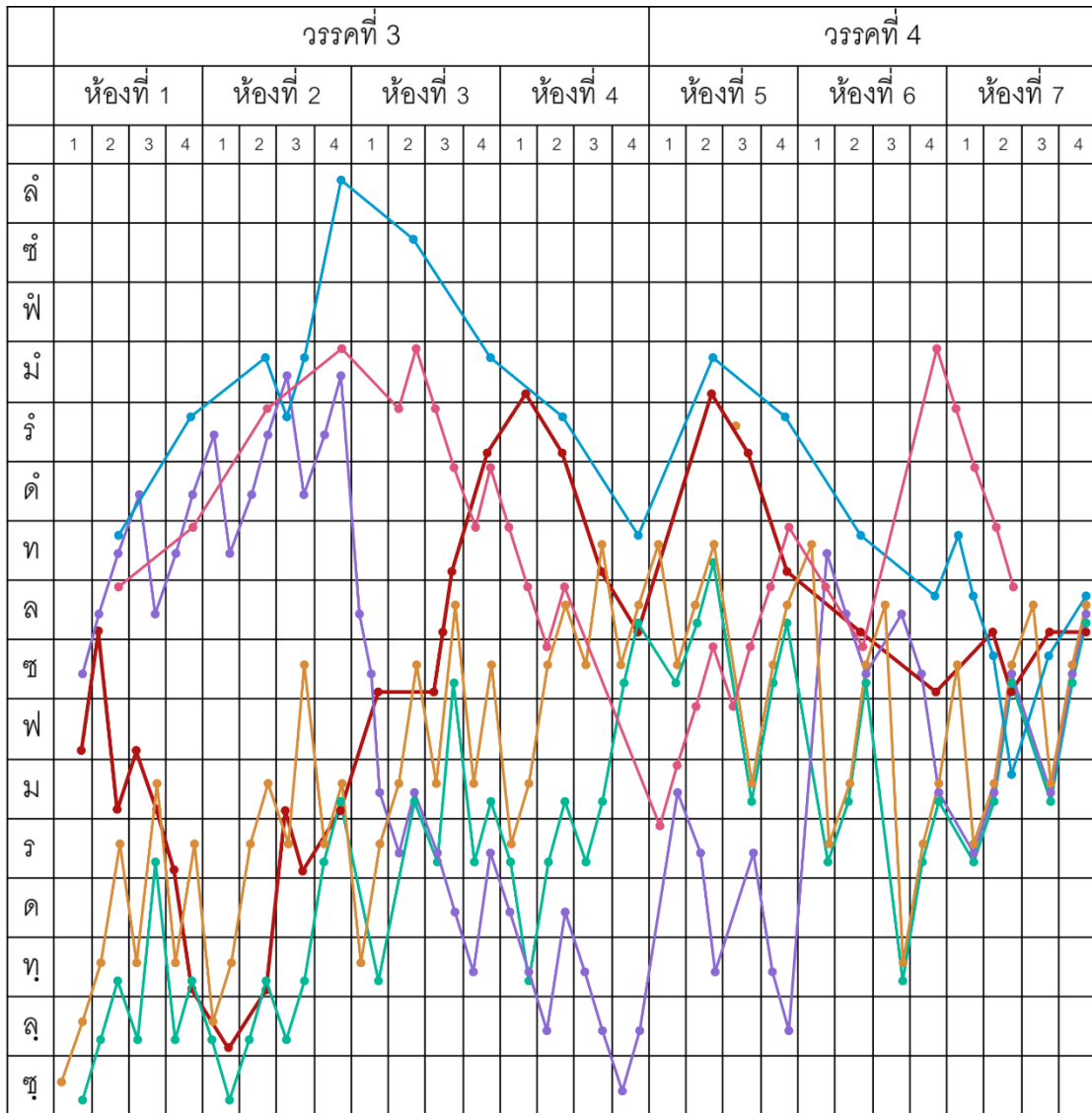
4.1.10.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

กำหนดสัญลักษณ์เส้น

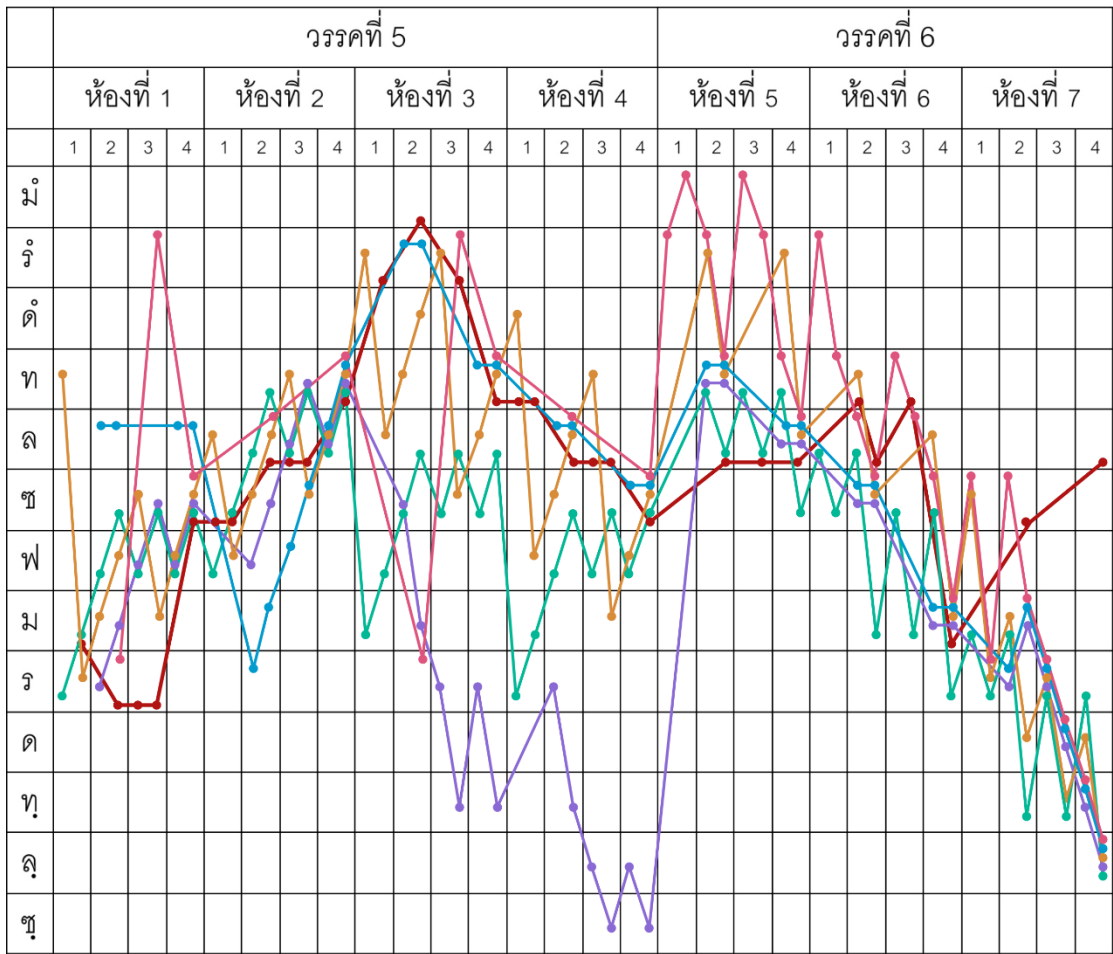
- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

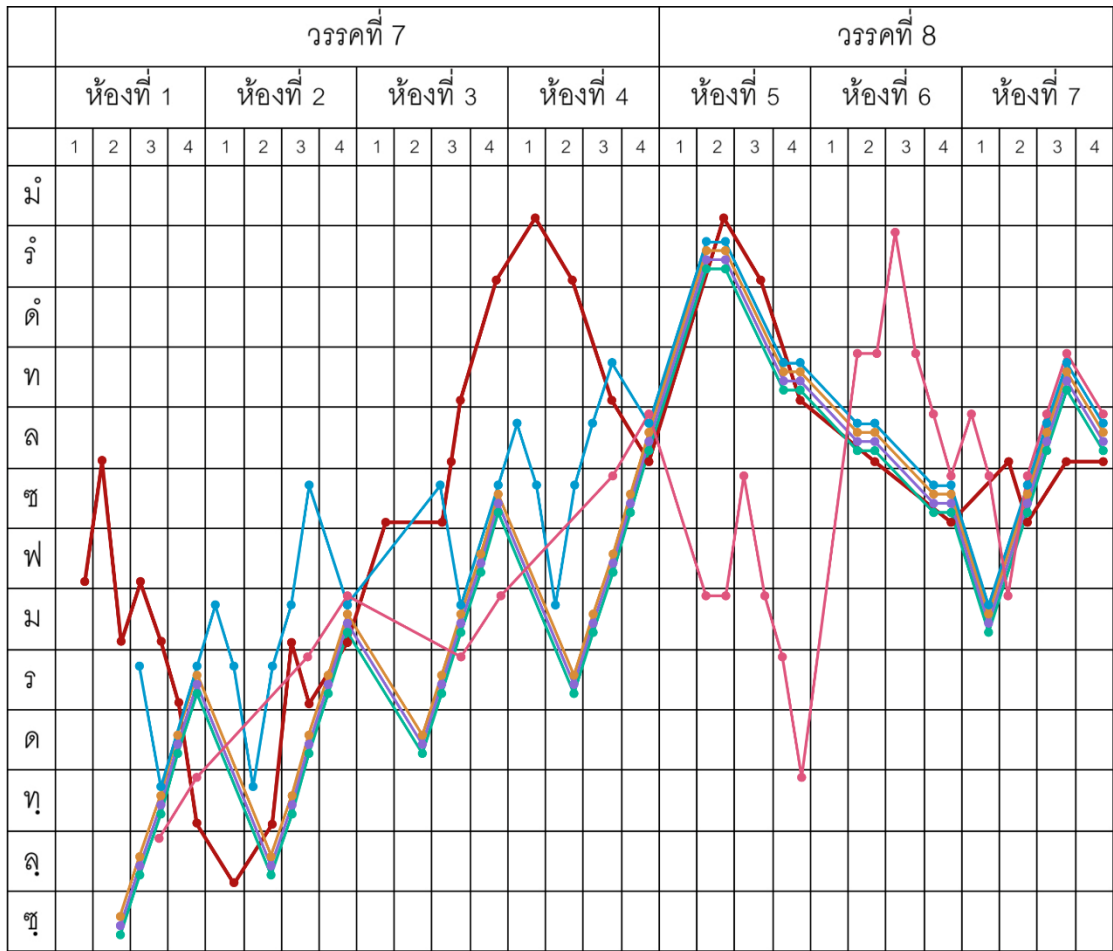
กำหนดสัญลักษณ์เส้น

- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

กำหนดสัญลักษณ์เส้น

- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 4
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 5

ทำนองเพลงไฉ่ปี่ ในบรรทัดที่ 1 – 2 ของทำนองทางหลักและทำนองทางเปลี่ยนมีรูปแบบทำนองเหมือนกัน ทำนองจบในวรรคที่ 8 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 – 4 มีรูปแบบทำนองเดียวกัน ซึ่งต่างจากทำนองทางหลัก และทำนองทางเปลี่ยนที่ 5

ทำนองทางหลัก เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ทำนองบังคับทางแบบเก็บขี้ บรรทัดที่ 2 เป็นการเล่นทำนองในย่านเสียงต่ำไล่ขึ้นเสียงกลาง ในห้องที่ 1 – 2 และ 3 – 4 เป็นกลอนสัมผัสนอกวรรค รูปแบบจังหวะเหมือนกัน แต่เปลี่ยนกลุ่มเสียง

-ซุตุตุลรลท	ลซุตุตุลตุรม	-ตุรมรชรม	รตุรมรมชล
-xxxxxxx	xxxxxxx	-xxxxxxx	xxxxxxx

ในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 1 – 4 เป็นกลอนสัมผัสในวรรค รูปแบบทำนองเดียวกัน แต่เปลี่ยนกลุ่มเสียง

รมฟชฟชฟช	ฟชลทลทท	มฟชลชชชล	รมฟชฟชฟช
----------	---------	----------	----------

ในห้องที่ 5 – 7 เป็นกลอนสัมผัสทำนองในวรรค เครื่องนำใช้กลวิธีการเหลื่อม

--ทลทลทช	ลชลมชมชช	มรมตุรตุล
----------	----------	-----------

ในบรรทัดที่ 4 ทำนองรูปแบบจังหวะเดียวกัน เครื่องนำใช้กลวิธีการเหลื่อม เป็นรูปแบบทำนองเรียงเสียงขึ้น

-- -ซุตุตุตร	-- -ลตุตุรม	-- -ตรมฟช	-- - รมฟชล
-- -x x x x x	-- -x x x x x	-- -x x x x x	-- -x x x x x

และลงทำนองจบท้ายวรรคเพลง

-- รั้ว- ทท	-- ลล- ชช	-ม-ชลท-ล
-------------	-----------	----------

มีการเล่นทำนองในย่านเสียงต่ำไล่ขึ้นเสียงกลาง ปรากฏกลอนสัมผัสนอกวรรค และกลอนสัมผัสในวรรค รูปแบบจังหวะเหมือนกันแต่เปลี่ยนกลุ่มเสียง

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ทำนองบังคับทางแบบเก็บขยี้ ในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 1 – 2 ทำนองไล่เสียงขึ้นย่านเสียงสูง แล้วหักทำนองลงมาเสียงต่ำในห้องที่ 3 – 4 ส่วนวงกลอนเดินตะเข็บของระนาดเอก

-ชลทลลท	ดรั้วดรั้วดรั้ว	ลชมรมรดตุร	ดตุลตุลตุล
---------	-----------------	------------	------------

ในห้องที่ 5 – 7 รูปแบบจังหวะเดียวกัน เป็นการไล่ทำนองลงเสียงต่ำ หักไปไล่ลงเสียงกลางแล้วไล่เสียงขึ้น

-มรตุ-รตุล	-ทลช-ลชม	-รมช-มชล
-xxx-xxx	-xxx-xxx	-xxx-xxx

ในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 1 – 4 รูปแบบจังหวะเดียวกัน ในห้องที่ 1 – 2 เป็นทำนองไล่ขึ้น และห้องที่ 3 – 4 เป็นทำนองไล่เสียงลง เป็นลักษณะทำนองสัมผัสนอกวรรค เครื่องนำใช้กลวิธีนินคการเหลื่อม

-- รมฟชฟช	-- ฟชลทลท	-- ชมรตุรตุ	-- รตุลชลชช
-----------	-----------	-------------	-------------

ในบรรทัดที่ 4 ทำนองรูปแบบจังหวะเดียวกัน เครื่องนำใช้กลวิธีการเหลื่อม เป็นรูปแบบทำนองเรียงเสียงขึ้น

-- -ซุตุตุตร	-- -ลตุตุรม	-- -ตรมฟช	-- - รมฟชล
-- -x x x x x	-- -x x x x x	-- -x x x x x	-- -x x x x x

และลงทำนองจบท้ายวรรคเพลง

--รวิ- -ทท	-- ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล
------------	------------	----------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 รูปแบบทำนองบังคับทางแบบเก็บขยี้ โบบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 1 – 4
บรรเลงทำนองเรียงเสียงจากย่านเสียงต่ำไปเสียงกลาง ลักษณะทำนองสัมผัสในวรรคเดียวกัน

ซลททรมทท	ลทรมรชรม	ทรมชมลมช	รมซลซทซล
----------	----------	----------	----------

ในห้องที่ 5 – 7 เป็นการไล่เสียงลงต่ำแล้วขึ้นมาย่านเสียงกลาง ลักษณะกลอนย้อนตะเข็บของ
ระนาดเอก

ทซลทรมซล	ทรมซลทรม	ชรมซลมซล
----------	----------	----------

ในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 1 – 2 เป็นทำนองไล่เสียงขึ้นในย่านเสียงกลาง และห้องที่ 3 – 4 กลอนไล่เสียง
เรียงลงลักษณะกลอนเดินตะเข็บของระนาดเอก

ทรมฟชมฟช	ลฟซลทซลท	รลทดริซลท	ดฟซลทมฟช
----------	----------	-----------	----------

ในห้องที่ 5 – 7 เครื่องนำใช้กลวิธีเหลือมในทำนอง ลักษณะทำนองเรียงเสียงลง

--รวิ- -รล	--ทช- -ลม	ชรมดรทุดล
------------	-----------	-----------

ในบรรทัดที่ 4 ทำนองรูปแบบจังหวะเดียวกัน เครื่องนำใช้กลวิธีการเหลือม เป็นรูปแบบทำนองเรียง
เสียงขึ้น

---ซลทุดร	---ลทุดรม	---ดรมฟช	--- รมฟซล
---x x x x x	---x x x x x	---x x x x x	---x x x x x

และลงทำนองจบท้ายวรรคเพลง

--รวิ- -ทท	-- ลล- -ซซ	-ม-ซลท-ล
------------	------------	----------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 ทำนองบังคับทางแบบกรอ และทำนองไม่กรอแต่ไม่เก็บ ในบรรทัด
ที่ 2 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ

---ท---ริ	---มริมี- ล	---ซ---มี	---ริ---ท	---มี---ริ	---ท---ล	ทลชม-ซ-ล
-----------	-------------	-----------	-----------	------------	----------	----------

ในบรรทัดที่ 3 เป็นทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ โดยลักษณะทำนองเป็นห่างเป็นช่วง ๆ
และเครื่องนำใช้ใช้กลวิธีการเหลือมทำนอง ลักษณะเรียงเสียงขึ้นแล้วจบ

-- ลล- - ลล	-- รมฟซลท	-- รวิ- - ทท	-- ลล- - ซซ	-- ทท- - ลล	-- ซซ- - มม	-- รมรดทุด
-------------	-----------	--------------	-------------	-------------	-------------	------------

---- รท- - ร	มรทรมช- ม	---ชม- - ซ	ลชมซลท- ล	-- รวิ- - ทท	-- ลล- - ซซ	- ม-ซลท- ล
--------------	-----------	------------	-----------	--------------	-------------	------------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 รูปแบบทำนองบังคับทางแบบกรอ แบบเก็บ และแบบไม่กรอแต่
ไม่เก็บผสมผสานกันไป ในบรรทัดที่ 2 เป็นทำนองกรอในห้อง 1 – 2 ต่อด้วยทำนองเก็บเป็นช่วง ๆ
ในห้องที่ 3 – 7

--- ล --- ท	--- ร --- ม	-- ร --- ม --- ท	ทลชล ---	รพชพชลท	- ล - ช --- ม	ร --- ท ---
-------------	-------------	------------------	----------	---------	---------------	-------------

ในบรรทัดที่ 3 มีกลวิธีการกวาดขึ้นเสียง เร แล้วกรอไล่เสียงขึ้น คู่ 5 , 4 , 3 จากนั้นกวาดขึ้นเสียง เร แล้วกรอลงคู่ 3 , 4 , 5 ห้องที่ 5 – 7 ทำนองไล่เสียงลงจากย่านเสียงสูงลงเสียงต่ำ

--- ร --- ช	--- ล --- ท	--- ร --- ร --- ท	--- ล --- ช	ร --- ร --- ร --- ท	ร --- ท --- ล --- ช --- ม	ช --- ร --- ม --- ร --- ท
-------------	-------------	-------------------	-------------	---------------------	---------------------------	---------------------------

ในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 1 – 4 เป็นทำนองไม่กรอแต่ไม่เก็บ เครื่องนำใช้กลวิธีเชื่อมจากเสียงต่ำไปเสียงกลาง

----- ล - ท	----- ร - ม	----- ร - ม	----- ช - ล	-- ม --- ช --- ร --- ท	-- ท --- ร --- ท --- ช	ล --- ช --- ม --- ล --- ท
-------------	-------------	-------------	-------------	------------------------	------------------------	---------------------------

ในห้องที่ 5 – 6 รูปแบบจังหวะเดียวกัน ในห้องที่ 5 เป็นการสะเดาะเสียงลงเสียงต่ำ และห้องที่ 6 เป็นการสะเดาะเสียงลงเสียงกลางต่อลงทำนองจบในห้องที่ 7

4.1.11 เพลงจีนขวัญอ่อน

4.1.11.1 ประวัติเพลง

เพลงจีนขวัญอ่อน 2 ชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ สำเนียงจีน มีท่อนเดียว นิยมใช้บรรเลงขับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงขวัญอ่อน

เมื่อ พ.ศ. 2492 นายถิร ปิเพราะ นำทำนองมาแต่งขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และตัดแต่งเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาทั้งทางดนตรีและทางร้อง เพลงนี้ผู้แต่งกำหนดให้บรรเลงออกด้วยเพลงจีนซิมเล็ก (ณรงค์ชัย ปิภูกร์ชิต. 2557: 154)

4.1.11.2 โครงสร้างเพลง

- ประเภทเพลง

เพลงทางพื้น ทำนองเก่า ใช้บรรเลงเพลงขับร้องประกอบการแสดงโขน ละคร

- อัตราจังหวะ

2 ชั้น หน้าทับสองไม้

- จำนวนท่อน

1 ท่อน

- ทำนอง

เพลงจีนขวัญอ่อน ทำนองทางหลัก

--- ร	--- ม	--- ช	--- ล	--- ท	- ท - ท	- ร - ม	ม --- ม - ร
-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------	-------------

--- ช	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - พ	--- ม	--- ร
-------	---------	-------	---------	---------	---------	-------	-------

เพลงจีนขวัญอ่อน ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

- - - -	ร ทุ ล ทุ	- ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ทุ	- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ ร ม	ร ม ช ร
- - - -	ล ฟ - ล	- - ฟ ท	ฟ ล - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร

เพลงจีนขวัญอ่อน ทางเปลี่ยนที่ 2

- ร - ร	ล ร ม ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ช	ร ช ล ท	- ดิ - วิ	- - - -
ดิม วิ ดิ	- วิ ดิ ท	- ดิ ท ล	- - - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร

เพลงจีนขวัญอ่อน ทางเปลี่ยนที่ 3

ทุ ล ร ทุ	ม ร ช ม	ช ร ช ม	ล ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ช ม ช ร
ม ร ช ม	ช ร ม ทุ	ร ทุ ม ร	ม ทุ ร ทุ	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร

4.1.11.3 เปรียบเทียบวรรณคดีเพลง บันไดเสียง และลูกตก

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรณคดีที่ 1

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 1	- - - -	ร ทุ ล ทุ	- ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ทุ	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 2	- ร - ร	ล ร ม ฟ	- ช - ล	- - - -	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 3	ทุ ล ร ทุ	ม ร ช ม	ช ร ช ม	ล ช ท ล	ชอล	ช 2

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรณคดีที่ 2

ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ท	- ท - ท	- วิ - มิ	มิ มิ - วิ	ชอล	ช 5
เปลี่ยน 1	- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ ร ม	ร ม ช ร	ชอล	ช 5
เปลี่ยน 2	- ช - ช	ร ช ล ท	- ดิ - วิ	- - - -	ชอล	ช 5
เปลี่ยน 3	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ช ม ช ร	ชอล	ช 5

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรณคดีที่ 3

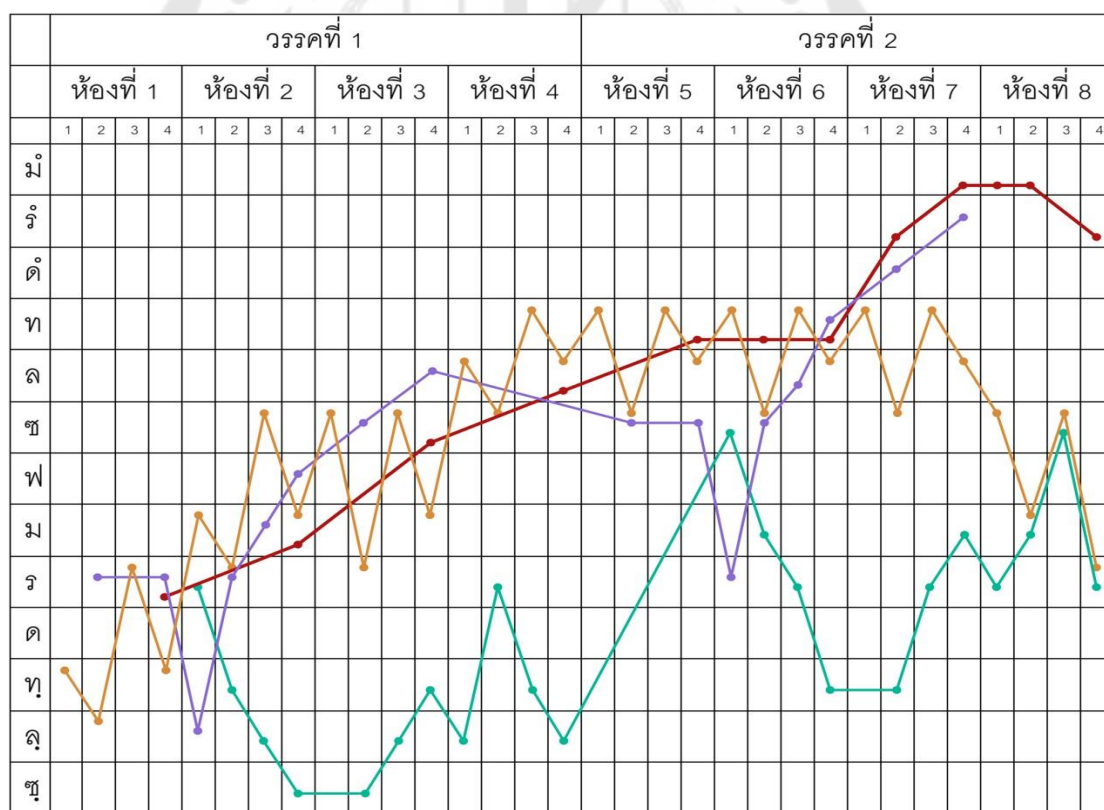
ทำนอง	วรรณคดีเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	- - - ช	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 1	- - - -	ล ฟ - ล	- - ฟ ท	ฟ ล - -	เร	ร 5
เปลี่ยน 2	ดิม วิ ดิ	- วิ ดิ ท	- ดิ ท ล	- - - -	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 3	ม ร ช ม	ช ร ม ทุ	ร ทุ ม ร	ม ทุ ร ทุ	ชอล	ช 2

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรคที่ 4

ทำนอง	วรรคเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
	1	2	3	4		
หลัก	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร	เร	ร 1
เปลี่ยน 1	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร	เร	ร 1
เปลี่ยน 2	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร	เร	ร 1
เปลี่ยน 3	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร	เร	ร 1

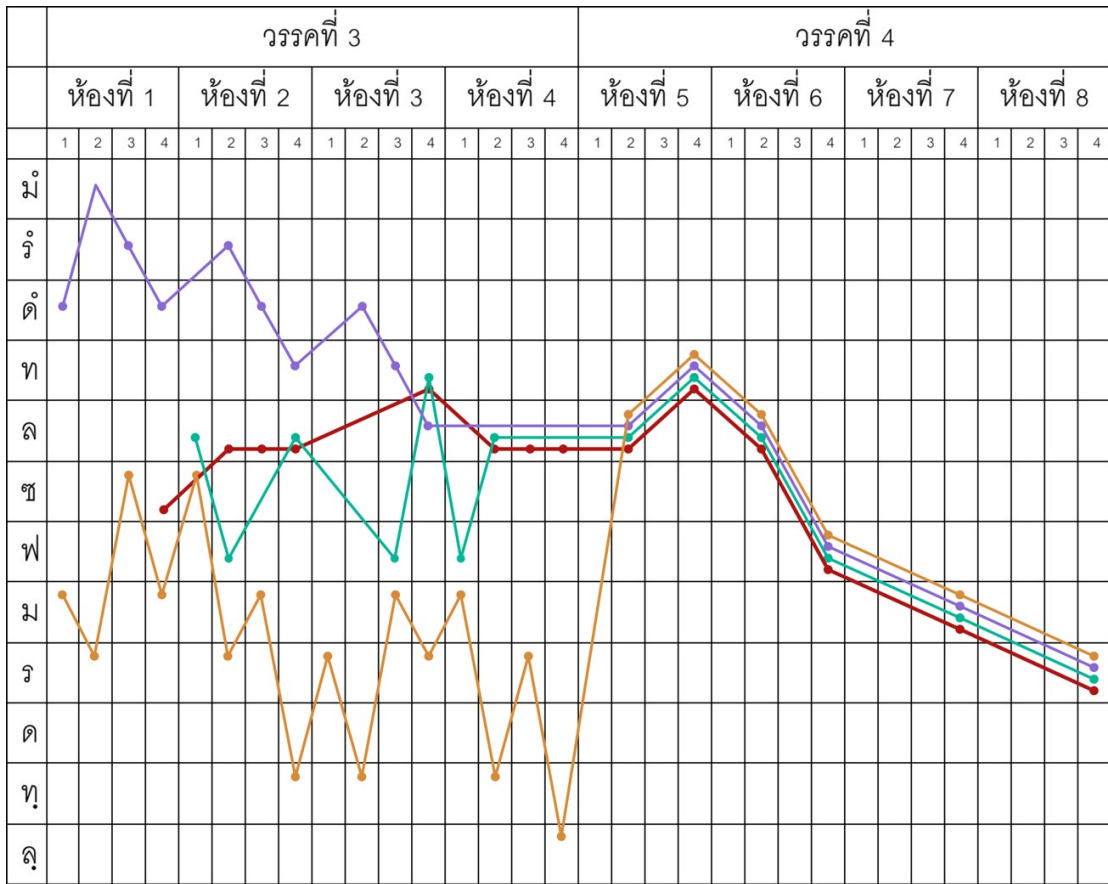
บันไดเสียงเพลงจีนขวัญอ่อน ทำนองทางหลัก ปรากฏบันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง เร ในวรรคที่ 3 ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร ในวรรคที่ 3 - 4 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงซอล และบันไดเสียง เร ในวรรคที่ 4 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง เร ในวรรคที่ 4 สังเกตว่าแม้ทั้งสองบันไดเสียงต่างกัน แต่ทั้งสองเป็นคู่ 4 บันไดเสียงกัน

4.1.11.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

กำหนดสัญลักษณ์เส้น

- แทน ทำนองหลัก
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
- แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

กำหนดสัญลักษณ์เส้น
 — แทน ทำนองหลัก
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 1
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 2
 — แทน ทางเปลี่ยนที่ 3

ทำนองเพลงจีนขวัญอ่อน ทำนองทางหลัก เป็นทำนองทางพื้น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เป็นทำนอง บังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ

- - - -	ร ทุ ล ชู	- ชู ล ทุ	ล ทุ ร ล	- - - -	ช ม ร ทุ	- ทุ ร ม	ร ม ช ร
---------	-----------	-----------	----------	---------	----------	----------	---------

- - - -	ล ฟ - ล	- - ฟ ท	ฟ ล - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในทำนองวรรคที่ 1 และ 2 มีรูปแบบทำนองเดียวกัน แต่เปลี่ยนกลุ่มเสียงของทำนอง

- - - -	x x x x	- x x x	x x x x
---------	---------	---------	---------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เป็นทำนองบังคับทางไม่กรอแต่ไม่เก็บ

- ร - ร	ล ร ม ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ช	ร ช ล ท	- ด - ร	- - - -
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ด ม ร ด	- ร ด ท	- ด ท ล	- - - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในทำนองวรรคที่ 1 และ 2 มีรูปแบบทำนองเดียวกัน แต่เปลี่ยนกลุ่มเสียงของทำนอง

- x - x	x x x x	- x - x	- - - -
---------	---------	---------	---------

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นรูปแบบทำนองบังคับทางเก็บ ลักษณะทำนองเป็นกลอนสับ ทำนองวรรคที่ 1 เป็นกลอนสับจากย่านเสียงต่ำขึ้นไปเสียงกลาง มีการสับโน้ตซ้ำในวรรคที่ 2 ห้องที่ 1 – 3 แล้วสับทำนองลงห้องสุดท้ายของวรรค ส่งต่อไปยังวรรคที่ 3 เป็นทำนองกลอนสับลงไปยังโน้ตย่านเสียงต่ำ

ทุ ลุ ร ทุ	ม ร ช ม	ช ร ช ม	ล ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	ช ม ช ร
ม ร ช ม	ช ร ม ทุ	ร ทุ ม ร	ม ทุ ร ล	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร

4.2 ศึกษาแนวคิด ที่ส่งผลต่อแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย

4.2.1 แนวคิดการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย

แนวคิดของเพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย (พันโทเสนาะ หลวงสุนทร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤษภาคม 2565) ได้กล่าวว่า สาเหตุทำไมที่จะต้องเปลี่ยน เป็นเพราะว่า ร้องหลายคำ ถ้าไปตีซ้ำ ๆ อยู่อย่างนี้ คนที่ฟังไม่เป็นจะรู้สึกไม่มีอะไรแปลก ไม่รู้สึกสะกดหู คนมีสมาธิจะรู้สึกสะกดก็ตรงนักดนตรีนี่ละ ท่านก็เลยมีความคิดว่าจะทำอย่างไร ก็ต้องทำทางเปลี่ยน ดีสามเที่ยวสี่เที่ยวเพลงก็จะน่าสนใจขึ้น โอกาสทำแล้วต่อให้ลูกศิษย์สมัยนั้นท่านมีงานจึงให้ลูกศิษย์ไปเล่น ส่วนมากลูกศิษย์ท่านจะได้กันแทบทุกคนในเพลงดับนางลอยในเรื่องเก่า ๆ ส่วนที่จะเล่นในงานอะไรมันก็มีอย่างเดียวกันที่เล่น ก็คือเล่นในงานศพ ไม่ได้ใช้ประกอบการแสดง คนที่จะเอาไปเล่นนี้ต้องพร้อมไปด้วยกันทั้งวง และการร้อง บางวงได้แต่เพลงไป แต่ร้องไม่ได้ การร้องเพลงดับนางลอยไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องมาต่อกัน แล้วถึงจะเอาไปเล่นในงานได้ การจะเล่นเพลงทางเปลี่ยนนี้จะต้องมีความเป็นทีมที่ดี ต้องไปพร้อมกัน เอาคนระนาดไปเล่นตามวงต่าง ๆ เราจะได้ทางเปลี่ยน เราจะรู้ว่าเล่นได้หรือเปล่า ว่าใช้ทางสายหลวงประดิษฐ์หรือเปล่า มันต้องเป็นสายเดียวกันด้วย

(อักษราวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า ในด้านสังคมสมัยนั้น เพลงทางเปลี่ยนในยุคนี้ยังไม่ค่อยมีหรือเกิดขึ้นน้อยมาก เหตุที่เกิดเพราะว่าวิธีการเสพมหรสพหรือดนตรี ย้อนไปก่อนสมัย รัชกาลที่ 5 ดนตรีเป็นเครื่องที่ใช้ประกอบการพิธีกรรม ประกอบการแสดง ประการต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่ลักษณะของการมานั่งดูดนตรี เพราะฉะนั้นดนตรีจะอยู่ที่ขอบเวที ในสมัยรัชกาลที่ 5 ดนตรีได้ถูกระบุตำแหน่งที่ตั้ง จากที่แรกเครื่องดนตรีไม่ได้ถูกระบุว่าต้องตั้งตรงไหน ลักษณะการประสมวงแบบใหม่ที่ระบุงการใช้งานได้เกิดขึ้น ลักษณะดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง หรือพิธีกรรม ได้กลับมามีมุมมอง มันกำลังถูกดึงเอาออกมาแยกให้เป็นส่วนตัวได้

จะเห็นได้จากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่ทำเรื่องบทคอนเสิร์ต และเรื่องของปีพาทย์ดึกดำบรรพ์ เรื่องของการสร้างเสียงใหม่ เรื่องของการวางเสียงเครื่องดนตรีใหม่ ๆ เรื่องของการแบ่งสัดส่วนของการบรรเลง บางเพลงไม่ใช่เล่นพร้อมกันไปทั้งหมด เมื่อดนตรีที่ถูกทำให้เด่นขึ้นมา ในการรับร้องหลายคำ ดนตรีจึงไม่จำเป็นต้องมีทำนองรับที่เหมือนเดิม ทำให้เกิดทำนองทางเปลี่ยนขึ้นทำให้ดนตรีมีบทบาทเกิดความแข็งแรงขึ้น จนกระทั่งการเสพมหรสพมันเปลี่ยน เช่น การแสดงโขนนางลอยเราไม่สามารถยกมาแสดงกันได้บ่อย การทำเพลงทางเปลี่ยนต่าง ๆ จึงถูกยกออกมาให้การเป็นอิสระได้ เพราะทำนองมันสั้น สามารถเล่าเรื่องได้ มีสำนวนลีลาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ตอนแรกดนตรีอยู่ตำแหน่งข้างเวที ถูกผลักดันมาสู่มหรสพการแสดง

(อักษราวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) ยังกล่าวถึงตบนางลอยไว้ว่า ตบนางลอย เป็นคุณูปการที่ทำให้คนมาดูดนตรี จากดนตรีข้างเวทีที่มีหน้าที่เพื่อประกอบพิธีกรรม หรือการแสดง ทำให้คนมามองดูดนตรีเพื่อการฟัง และเมื่อมหรสพมันเริ่มไม่คลั่งแคล้วเคลื่อนตัวเรื่องไปช้า ตัวดนตรีเองจึงเป็นตัวดึงกลับไปหามหรสพ มีการดึงเฉพาะเพลงไปเล่น มีการถูกกลับมามองว่าเพลงนี้มาจากบทไหนในตบนางลอย

4.2.1.1 การขยายขอบเขตของทำนองซ้อง

การขยายขอบเขตของทำนองซ้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในตบนางลอย พบว่า เพลงทางเปลี่ยนในแง่ของบันไดเสียง พบเพลงที่มีบันไดเสียงเหมือนกันทั้งทำนองหลักและทำนองเพลงทางเปลี่ยน ทั้งหมด 8 เพลง ได้แก่ เพลงทองย่อน บันไดเสียง ฟา เพลงเขมรปากท่อ บันไดเสียง ฟา เพลงแขกลพบุรี บันไดเสียง ซอล , โด เพลงไอ้ชาตรี บันไดเสียง ซอล เพลงไอ้โลม บันไดเสียงซอล จีนขิมเล็ก บันไดเสียง ซอล เพลงไอ้ปี บันไดเสียง ซอล และเพลงเงินขวัญอ่อน บันไดเสียง ซอล , เร แสดงให้เห็นได้ว่า ในทำนองเพลงที่บันไดเสียงเหมือนกัน ผู้ประพันธ์สามารถสร้างสรรค์ทำนองที่เกิดขึ้นได้อย่างหลากหลาย หลากหลาย และพบทำนองทางเปลี่ยนที่บันไดเสียงต่างกัน ทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงสร้อยเพลง บันไดเสียง ฟา ซอล ที โด โดยทำนองทางเปลี่ยนที่ปรากฏบันไดเสียงครบทั้ง 4 บันไดเสียง เกิดขึ้นในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 แสดงถึงศักยภาพในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงที่มีทั้งหมด 4 บันไดเสียง ในทำนองเพลงเพียงแค่ 4 บรรทัดออกมาได้อย่างกลมกลืนกัน และได้สำเนียงด้วย เพลงพราหมณ์ ดินน้ำเต้า บันไดเสียง ฟา , โด เพลงซ้ำปี บันไดเสียง ซอล , ลา โดยลักษณะบันไดเสียงที่พบทั้งสามเพลงนี้ สังเกตว่า ทุกทำนองจะเป็นเพลงที่เป็นบันไดเสียงเดียวกันทั้งหมด แต่จะมีเพียง 1 ทำนองของทำนองทางเปลี่ยนที่ปรากฏบันไดเสียงมาจากทำนองอื่น ๆ ในเพลงเดียวกัน ฉะนั้นแสดงให้เห็น

ว่า บันไดเสียงเดียวกันสามารถสร้างทำนองที่หลากหลายเกิดขึ้นได้ และบันไดเสียงที่ต่างยังแสดงศักยภาพด้านการประพันธ์ที่ทำให้เพลงเดียวกันแต่ทำนองต่างกันให้ปรากฏบันไดเสียงที่หลากหลายได้ แต่กฎของการประพันธ์ทำนองจากเพลงท่อนเดียว มีต้องจำเพาะลูกตกเหมือนกันในห้องที่ 8 เสมอไป ปรากฏลูกตกต่างกันในเพลงโอโลม บรรทัดที่ 1 ทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 3 , 4 ตกเสียง ล แต่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ตกเสียง ท กับทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ตกเสียง ทุ ในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 8 ทำนองทางหลักและทางเปลี่ยนที่ 4 ตกเสียง ล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 , 5 ตกเสียง ม ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ตกเสียง ม̄ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ตกเสียง ลู แต่ในบรรทัดที่ 3 และ 4 ตกลูกตกเป็นเสียงเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า บางทำนองผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ทำนองได้ต่างออกไปเลย ไม่อิงลูกตกเดิมของทำนองหลัก เป็นอีกหนึ่งรูปแบบวิธีที่ครูลหวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทำเพลงที่แตกต่างไปจากขนบการทำทำนองทางเปลี่ยนแบบของเดิม (อัฐภาวธุสาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่ เพลงของครูลหวงประดิษฐ์ไพเราะมีแนวคิดเรื่องความสมดุล มีสัมผัสอยู่เสมอ ประณีต แต่กฎทุกอย่างมีข้อยกเว้น จะเห็นว่าบางกฎท่านมีข้อยกเว้น ไม่ว่าจะเป็ลูกตกที่ไม่ตรง ทำนองที่ไม่เท่า คือสุดท้ายเมื่อฟังแล้วจะไพเราะ เกิดจากอย่างละนิดละหน่อยเพื่อให้ทำนองนั้นไพเราะ โดยประเด็นนี้ทำให้เห็นได้ว่าการขยายขอบเขตของทำนองซึ่งสามารถเห็นผลจากลูกตก บันไดเสียงได้ ทั้งแบบที่ทำนองเพลงทางเปลี่ยนต่างจากทำนองหลัก และทำนองทางเปลี่ยนเหมือนเช่นเดียวกับนอหลักด้วยเช่นกัน ในส่วนของทำนองเพลง การขยายขอบเขตของทำนองซึ่ง โดยรูปแบบทำนองที่พบในเพลงทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นรูปแบบทำนองบังคับทาง โดยแบ่งรูปแบบทำนองบังคับทางได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ ทำนองบังคับทางแบบกรอ ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทำนองกึ่งบังคับทาง ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ และทำนองบังคับทางแบบขยี้ โดยรูปแบบทำนองเหล่านี้สามารถอธิบายแนวคิดของผู้ประพันธ์ได้ว่า นอกจากการประพันธ์ทำนองทางเปลี่ยนที่โดยปกติทั่วไปแล้วมักเป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ และทำนองแบบกึ่งบังคับทางนั้น ยังสามารถสร้างสรรค์ทำนองให้ขยายจากขอบเขตของทำนองหลักเป็นรูปแบบดังที่กล่าวมา และยังสร้างทำนองบังคับทางให้เป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ และแบบขยี้ได้ ทั้งนี้สังเกตได้อีกประเด็นคือ ด้วยเครื่องมือประจำของครูลหวงประดิษฐ์ไพเราะคือระนาดเอก ดังนั้นกลอนระนาดที่ปกติในเพลงทางพื้นทีระนาดต้องเก็บ หรือทำนองที่จะแสดงศักยภาพความไหวของคนระนาดด้วยทำนองขยี้ มักปรากฏในเพลงทางพื้น ท่านก็ได้นำมาเลือกใช้ในเพลงทางเปลี่ยนที่เป็นลักษณะทำนองบังคับทาง เห็นได้ว่าเป็นอีกผลของแนวคิดที่ให้เห็นว่าการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนที่จะต้องแปรเปลี่ยน หรือเห็นถึงการขยายขอบเขตของทำนองหลักให้เป็นทำนองทางเปลี่ยนได้นั้น สามารถ

ใช้ทำนองได้หลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำเนียงเพลงที่เห็นได้ว่านอกจากทำนองทางพื้น
 ครูหลวงประดิษฐไพเราะ ท่านยังใช้ทำนองที่บ่งบอกถึงสำเนียงอื่นๆ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นที่คุ้นหูอยู่
 แล้วของผู้เสกงานดนตรีไทย โดยสำเนียงเหล่านั้นปรากฏอยู่ในทำนองเพลงทางเปลี่ยนเพลงทาง
 ต่างๆ ปรากฏทั้งหมด 5 สำเนียง ได้แก่ สำเนียงมอญ สำเนียงแขก สำเนียงเขมร สำเนียงฝรั่ง และ
 สำเนียงจีน โดยสำเนียงเหล่านี้ปรากฏทั้งทำนองที่เป็นการประดิษฐ์ทำนองให้เสียง หรือสำเนียง
 เป็นชาตินั้นๆ และมีทำนองที่เป็นสำเนียงโดยเป็นลักษณะของเพลงด้วยอยู่แล้ว กล่าวคือ ความ
 ชัดเจนของสำเนียงในทำนองโดยลักษณะของเพลงจะไม่เท่ากับการทำนองให้ออกสำเนียงต่างๆ
 แต่จะทราบว่าเป็นสำเนียงนั้นด้วยทำนองและประเภทของเพลง และอีกประการหนึ่งของแนวคิด
 การขยายขอบเขตของทำนองซึ้ง จะเห็นได้ว่าปรากฏกลวิธีการบรรเลงไว้ในหลายๆ ทำนอง แสดง
 ให้เห็นได้ว่า กลวิธีเหล่านี้ช่วยเพิ่มมิติทางเสียงที่ช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกถึงมิติของการบรรเลงเพิ่มยิ่งขึ้น แม้
 เป็นสิ่งเล็กๆ ที่ไม่ได้ดาษดื่นในทุกๆ ทำนอง แต่บ่งบอกถึงความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่ต้องการแสดง
 ทำนองผ่านฝีมือของผู้บรรเลงอีกด้วย โดยกลวิธีที่พบคือ การสะบัด การกวาด การเหลื่อม การ
 เลียนเสียง และการเตี้ยว ทำนองและกลวิธีต่างๆ เหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ถึงความสามารถของ
 ผู้ประพันธ์ในการแต่งทำนอง และแนวคิดผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้ผู้ฟังได้รับสุนทรียรสที่
 หลากหลาย เกิดมิติของทำนอง ทำให้ฟังแล้วเกิดความตื่นตาตื่นใจจากการขยายขอบเขตของ
 ทำนองซึ้งที่แปรจากทำนองหลักเป็นทำนองทางเปลี่ยน

ในแง่ของการขยายขอบเขตของทำนอง (บีบ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล
 , 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า การทำเพลงทางเปลี่ยนมิได้เป็นการนอกกรอบ แต่ท่านเอาการสั่ง
 สอนจากครูบาอาจารย์มาเป็นต้นแบบ (อักษราวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม
 2565) กล่าวว่า ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ท่านเป็นคนขยายกรอบ หรือท่าน
 เป็นคนที่สร้างทางเลือกใหม่ ๆ ทางออกใหม่ ๆ ไม่ใช่เพียงครูหลวงประดิษฐไพเราะ พระยาประสาน
 ดุริยศัพท์(แปลก ประสานศัพท์) ท่านก็ทำ พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ท่านก็ทำ เช่น เพลง
 เชิดจีน และตัวตนของการขยายกรอบมาเกิดชัดเจนที่สุด คือ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลป
 บรรเลง) เพราะท่านขยายในลักษณะการบรรเลง และขยายลักษณะของเพลงด้วย นอกจากทาง
 เปลี่ยนที่เราเห็นยังมีหลักฐานที่ท่านทำไว้ ท่านได้พยายามปรับโครงสร้างของเพลง ในด้านหนึ่ง
 ท่านก็เคารพครู ในอีกด้านหนึ่งท่านได้ครูที่เข้าใจมาก ๆ คือพระยาประสานดุริยศัพท์ เชื่อว่าครู
 หลวงประดิษฐไพเราะสามารถทำอะไรได้มากกว่านี้อีก แต่พระยาประสานได้ควบคุมเอาไว้ ปรับให้
 พอดี ฉะนั้นจึงไม่ใช่การนอกกรอบ ท่านเป็นคนขยายกรอบ เพราะถ้าเราขยายออกไปแล้วอย่างไร
 เราก็ต้องไปพบกรอบใหม่อยู่ดี ไม่ใช่ออกไปแล้วอิสระได้ทันที มันคือออกไปแล้วยังมีเงื่อนไขอยู่ ซึ่ง

หลาย ๆ อย่างที่ขยายออกไปมันกลายเป็นกรอบที่เข้มแข็ง ในหลาย ๆ ครั้งที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะคิดมันเป็นเรื่องใหม่ เหมือนเป็นการนอกกรอบ มันถูกสั่งสมมาเรื่อย ๆ แล้วมาถูกจัดระบบอยู่ในสถาบันการศึกษา ถ้ามีนิสิตนักศึกษาที่คิดนอกกรอบออกไปอีก มันก็เกิดการขยาย แน่นอนว่าทำนองเพลงทางเปลี่ยนย่อมต้องแตกต่างออกจากหลักอยู่แล้ว เมื่อผู้วิจัยศึกษาทำนองจะพบว่าทำนองทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นทำนองบังคับทางทั้งสิ้น เนื่องด้วยสาเหตุของความเรียบร้อยในการบรรเลง ทำนองเพลงเป็นทำนองปรับ ผู้บรรเลงต้องบรรเลงเหมือนกัน ทำนองเดียวกัน เพื่อที่ผู้ฟังเมื่อได้ฟังทำนองเพลงแล้ว สามารถรับรู้ได้ถึงเจตนาในการแต่งของผู้ประพันธ์ ถ้าต่างคนต่างเครื่องต่างแปรทำนองไปคนละทาง จะทำให้ฟังออกมาไม่รู้เรื่อง ดังนั้น รูปแบบทำนองบังคับทางที่เปลี่ยนออกมาจากทำนองหลักจึงมีความหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบกรอ รูปแบบเก็บ รูปแบบกึ่งบังคับทาง รูปแบบทำนองเพลงภาษา การเดี่ยว และกลวิธีต่าง ๆ ที่อยู่ในแต่ละทำนอง

4.2.1.2 รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอย

รูปแบบในการประพันธ์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน ในการทำเพลงทางเปลี่ยนตั้งแต่ต้นจะต้องใช้ทำนองหลักหรือทำนองเดิมเป็นทำนองแรก แล้วจึงค่อยทำทางเปลี่ยนต่อมาเพื่อรับร้องในคำต่าง ๆ (อัญญาภูธ ศาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า การทำเพลงทางเปลี่ยน 1. เพื่อสอดรับการรับร้องหลายคำเพื่อไม่ให้มันน่าเบื่อ 2. เพื่อเป็นการแสดงศักยภาพของความคิดของผู้ประพันธ์ 3. แสดงความสามารถของผู้บรรเลง ทำนองทางเปลี่ยนในบางทำนองมันไม่ง่าย นอกจากความสามารถแล้ว ความพร้อมเพรียงของวงก็อีกประการหนึ่งต้องปรับให้เหมือนกัน แต่ตั้งสมัยรัชการที่ 5 ที่บางส่วนปรับมาเป็นการแสดงดนตรี เพราะฉะนั้นการแสดงดนตรีจึงต้องมีการจัดตั้งเรื่องของอ่อน แก่ หน้า หลัง มาก น้อย ช้า เร็ว สั้น ยาว ในส่วนตรงนี้คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีส่วนสำคัญมากทำให้ดนตรีมาสู่ผู้ฟังมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นลักษณะของเพลงที่เป็นทางเปลี่ยน สิ่งสำคัญอันหนึ่งคือ ต้องยึดถือผู้เรียบเรียงเป็นหลัก วิธีการเรียบเรียงเช่น เรียบเรียงเป็นทำนองห่าง ๆ เพื่อการฟัง เรียบเรียงเป็นทำนองเดียวกันเพื่อให้ทั้งวงเกิดความพร้อมเพรียง นี่เป็นวิธีคิดที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะใช้ในการทำนองเพลงทางเปลี่ยน และทำนองในวรรคเพลงหลาย ๆ วรรคเพลง ได้ถูกนำไปขยายในทำนองเปลี่ยนเพลงอื่น ๆ หรือลักษณะจังหวะ หรือลักษณะทำนองที่คล้ายกัน เป็นทำนองอย่างหนึ่งที่ถูกดึงไปใช้

(พันโทเสนาะ หลวงสุนทร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤษภาคม 2565)
อธิบายไว้ว่า วิธีการเปลี่ยนก็เปลี่ยนได้สองอย่าง คือ ในครึ่งจังหวะแรก บางครั้งลงก็ได้ ไม่ลงตกเสียงก็ได้ แต่ที่จะลงได้จริง ๆ ต้องลงจังหวะสุดท้ายของหน้าทับ เราใช้หน้าทับเป็นหลัก ทุกเพลงจะต้องลงที่ตัวลูกตกของมัน โดยทำนองเพลงทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นรูปแบบทำนองบังคับทาง (พัน

โทเสนาะ หลวงสุนทร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่าเพลงทางเปลี่ยนใน ตับนางลอย เป็นกลอนเพลงที่บังคับทาง ไม่ว่าจะป็นกรอหรือเก็บหรือทำนองที่ไม่กรอแต่ไม่เก็บ อันนี้แสดงถึงความเรียบร้อยหรือการปรับของวงโดยใช้ทำนอง สาเหตุคือความเรียบร้อย ทำนองมีการปรับ ปรับเพื่อให้ไปในแนวทางเดียวกัน ในเมื่อเป็นเพลงปรับ เพลงทางเปลี่ยนนี้ส่วนมากจะเป็น ทางบังคับ คือจะไปตีให้มันนอกออกไปฟังดูไม่ถูกสักเท่าไร (เป๊ป คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า ก่อนที่จะเล่นทางเปลี่ยน ต้องนำด้วยทำนองเดิมเป็นหลักมาก่อน แล้วจึงค่อยบรรเลงทางเปลี่ยนเป็นลำดับถัดมา แสดงถึงการเคารพครูที่ทางแรก และเป็นการเปลี่ยนอารมณ์ของผู้ฟัง ลักษณะการวางวิธีบรรเลงแบบนี้ เป็นจารีตมาแต่โบราณแล้ว เพลงทางเปลี่ยนส่วนใหญ่เป็นทำนองบังคับทาง รูปแบบทำนองทางกรอ เก็บ กิ่งบังคับทาง ไม่กรอแต่ไม่เก็บ เพลงทำนองบังคับทางมักอยู่ในเพลงพวกเพลงเกร็ด เพลงภาษา เพลงทางเปลี่ยนที่เป็นบังคับทาง ไม่ว่าจะกรอหรือเก็บทุกเครื่องต้องเล่นเหมือนกัน ถ้าต่างคนต่างเล่น เมื่อฟังก็จะไม่รู้ถึงทำนองเพลงที่แต่งออกมา เพลงภาษาที่เป็นทำนองบังคับทางผู้แต่งต้องการแสดงสำเนียง เสียง จังหวะของ ทำนองต่าง ๆ รวมถึงเครื่องดนตรีประกอบจังหวะก็มีส่วนช่วยชูสำเนียงของทำนองนั้น ๆ เป็นการเปลี่ยนอารมณ์ผู้ฟัง และให้ฟังให้รู้สึกตื่นตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำนองบังคับทางเป็นการโชว์ทำนองอยู่ แล้ว บังคับทางโดยทำนอง สร้างความเป็นระเบียบของผู้บรรเลง ท่านทำทำนองเพลงเอง ท่านเลย กำหนดการปรับเองว่าควรเป็นแบบใด มีเจตนาเพื่ออะไรในทำนองเพลงนั้น เพลงทางเปลี่ยนใน ตับนางลอยสามารถฝึกสติปัญญาของผู้บรรเลง เพื่อให้ นักดนตรีรุ่นลูกศิษย์เกิดสติปัญญาจากทำนอง เพลงที่ท่านแต่ง เป็นแบบฝึกเรื่องทางเปลี่ยน จากทำนองหลักสามารถทำทางเปลี่ยนอย่างไรได้บ้าง

ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ในตับนางลอย ที่เป็นทำนองบังคับทางมีทั้งหมด 5 แบบ ได้แก่

1. แบบกรอ ปรากฏใน เพลงสร้อยเพลงทางเปลี่ยนที่ 2 , เพลงทองย่อน ทางเปลี่ยนที่ 1 เพลงทองย่อนทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 , เพลงเขมรปากท่อ ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงแขก ลพบุรี ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงซ้ำปี ทำนองหลัก เพลงซ้ำปี ทางเปลี่ยนที่ 2 เพลงซ้ำปี ทางเปลี่ยนที่ 3 , เพลงไอ้ปี ในบรรทัดที่ 1 – 2 ของทำนองหลักและ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 – 2 , เพลงไอ้ปี ทางเปลี่ยนที่ 4 เพลงไอ้ปี ทางเปลี่ยนที่ 5
2. แบบเก็บ ปรากฏใน เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 1, เพลงทองย่อน ทางเปลี่ยนที่ 3 , เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงจีนขวัญอ่อน ทางเปลี่ยนที่ 3

3. แบบกิ่งบังคับทาง ปราบกฎใน เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 3 , เพลงเขมรปากท่อ ทางเปลี่ยนที่ 2 , เพลงเขมรปากท่อ ทางเปลี่ยนที่ 3 , เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 ทางเปลี่ยนที่ 1, เพลงพราหมณ์ตีตม้น้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 2 , เพลงพราหมณ์ตีตม้น้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 2

4. แบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ ปราบกฎใน เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงไอ้ชาตรี ทางเปลี่ยนที่ 2 , เพลงไอ้ชาตรี ทางเปลี่ยนที่ 4 , เพลงพราหมณ์ตีตม้น้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 3, เพลงจีนขวัญอ่อน ทางเปลี่ยนที่ 1 เพลงจีนขวัญอ่อน ทางเปลี่ยนที่ 2

5. แบบเก็บขี้ ปราบกฎใน เพลงไอ้ชาตรี ทางเปลี่ยนที่ 1 , เพลงไอ้ชาตรี ทางเปลี่ยนที่ 3 , เพลงไอ้ชาตรี ทางเปลี่ยนที่ 5 , เพลงไอ้ปี ทางเปลี่ยนที่ 1 เพลงไอ้ปี ทางเปลี่ยนที่ 2 เพลงไอ้ปี ทางเปลี่ยนที่ 3

ในประเด็นเพลงไอ้ปี ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ทำนองเพลงไอ้ปี มีความยากโดยทำนอง ทั้งนี้ถ้าสังเกตของลักษณะทำนอง เป็นทำนองบังคับทางแบบขี้ ซึ่งแน่นอนว่าเพิ่มความยากในการบรรเลง และด้วยทำนองเพลงเป็นจังหวะฉิ่งตัด ไม่ได้มีจังหวะหน้าทับเป็นตัวกำหนด ทำให้นักดนตรีทั้งวงยิ่งต้องอาศัยการฝึกซ้อมค่อนข้างหนัก เพื่อจดจำทำนอง และต้องฝึกจังหวะเครื่องอื่นย้ายฉายมือเพื่อเปลี่ยนลักษณะทำนองไปแต่ละทำนองต่าง ๆ แต่เมื่อวิเคราะห์แล้ว ส่วนใหญ่ในทำนองทางเปลี่ยนที่เป็นลักษณะกลอนเก็บเช่นนี้ จุดประสงค์ของผู้แต่งต้องการแสดงศักยภาพของคนระนาดพอสมควร เนื่องจากมีหน้าที่คุมวงให้จังหวะของวงไม่เสีย ต้องเล่นแนวเพลงให้ถึง มีการใช้กลวิธีการเชื่อมโดยลักษณะทำนอง ลักษณะกลอนก็เป็นทำนองเก็บ ทั้งนี้เครื่องอื่นในวงก็ต้องตามระนาดเอกให้ทัน เพื่อที่จังหวะในการบรรเลงจะได้ไม่เสีย กลอนที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นการไต่ทำนองขึ้นแล้วไต่ทำนองลง หรือไต่ทำนองลงแล้วจึงไต่ทำนองขึ้น บางทำนองเป็นรูปแบบจังหวะเดียวกัน หรือบางทำนองเป็นรูปแบบต่างกันไป ทำให้นักดนตรีทุกคนต้องอาศัยการฝึกซ้อมเพื่อความแม่นยำในจังหวะของทำนอง เมื่อสังเกตแต่ละทำนองในเพลงไอ้ปี เห็นได้ว่าตั้งแต่ทำนองหลัก ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 – 3 ทำนองค่อนข้างเป็นระดับ จากทำนองไต่ขึ้นอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงทำนองที่หักกลุ่มเสียงลงต่ำ และทำนองที่เล่นกับจังหวะมีลักษณะของกลอนต้นถอยหลัง ซึ่งต้องใช้ทักษะผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก แต่ในอีกมุมคือ ทำนองเพลงค่อนข้างสอดคล้องกับเนื้อหาในบทร้องเป็นตอนที่พระรามกำลังเสียใจอย่างมาก เมื่อเห็นนางสีดาตายลอยน้ำมาที่หน้าท่าสงรับ นับเป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญ หรือบุคคลอันเป็นที่รัก ทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ 1 – 3 จึงเป็นทำนองที่ไต่ระดับของความสูญเสีย จากอารมณ์ตื่นตะลึงปฏิเสธไม่เชื่อว่าเป็นความจริง ปราบกฎในทำนองทางหลัก - ทางเปลี่ยนที่ 1 ทำนองยังเป็นกลอนที่ขึ้นแล้วลงเป็นชุด ๆ อารมณ์โกรธในทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เริ่มมีความยากของทำนอง มีการไล่เสียงเป็นรูปแบบจังหวะเดียวกัน แต่ใช้การหักกลุ่ม

เสียงจากสูงลงสู่ย่านเสียงต่ำโดยฉับพลัน ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองขยี้ที่ยากในการบรรเลง เพราะเป็นทำนองไล่ขึ้นแบบกลอนลับ ต่อด้วยทำนองไล่เสียงลงไล่เสียงขึ้นสลับไปมาด้วยทำนองแบบต้นถอยหลัง แสดงถึงอารมณ์โกรธอย่างมากของพระรามที่ทำนองสอดรับกับคำร้องในบทร้อง ส่วนในทางเปลี่ยนที่ 4 – 5 ลักษณะทำนองเริ่มกลับมาเป็นรูปแบบทำนองกรอ เป็นลักษณะทำนองที่สอดรับกับบทร้องตอนที่พระรามรู้สึกสับสน ซึมเศร้ากับเหตุการณ์ที่เกิดจนสุดท้ายก็ร้องให้ออกมา แสดงให้เห็นว่า ทำนองทางเปลี่ยนในเพลงไฉปี มีการประพันธ์ทำนองที่สอดรับกับอารมณ์ของบทร้องในเรื่องดังกล่าวเป็นลำดับขั้น (อัชฎาวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่ เพลงไฉปี มีการไล่ระดับความยากของทำนองเพื่อสัมพันธ์กับบทร้องคนทำเพลงจริง ๆ ต้องตระหนักว่าเรากำลังทำหน้าที่อะไร แม้ว่าเราจะแสดงฝีมืออะไรต่าง ๆ แต่เราต้องไม่เสียความหมายหรือสารที่เรากำลังใช้อย่าลืมนะว่าเพลงดับทำหน้าที่เล่าเรื่อง อีกส่วนหนึ่งก็ประกอบการแสดง ซึ่งวิธีการนี้ครูหลวงประดิษฐไพเราะเน้นมาก ๆ อะไรก่อน หลัง ท่านสอนว่าเวลาเรากินอะไรสักอย่าง เราต้องรู้ว่าเราต้องกินอะไรก่อน เพื่อให้ทำให้ขบอาหารประเภทอะไรให้มันอร่อยขึ้น เพื่อจูงคนให้กินต่อไปเรื่อย ๆ วิธีคิดนี้อยู่ในลักษณะของเพลงด้วย เราจะเห็นว่าเพลงต่าง ๆ ที่ท่านทำ ท่านจะวางระดับของทำนองที่มันแตกต่างกัน ค่อย ๆ เบา ค่อย ๆ ตามมา แล้วเดียวกันไปถึงจุดสูงสุดด้วยกัน อีกประการเป็นการเตรียมพร้อมนักดนตรี การเตรียมพร้อมผู้ฟัง ต้องมีการไต่ระดับของทำนองเพลง ในเพลงดับมันมีลีลา มีอารมณ์ที่ไม่เหมือนกับพวกเพลงเสภาที่จบแล้วก็จบไป อีกความสามารถคือ ทำอย่างไรที่เมื่อไปถึงจุดสูงสุดของทำนอง แล้วปรับมาสู่ความแตกต่างของอารมณ์ได้ ซึ่งวิธีที่ท่านใช้คือ 1.การบังคับทำนอง หรือการใช้ทำนองเสียงห่าง 2.ท่านทำให้เสียงของบางเครื่องดนตรีหายไป คือเล่นแค่บางชิ้นแล้วก็โรยไป 3.การให้ปรับให้ทำนองสูงขึ้นแล้วค่อย ๆ ปรับลง เป็นแนวการบรรเลง ค่อย ๆ เร่งขึ้น

ทำนองเพลงภาษาในฉบับนางลอยพบอยู่ด้วยกันหลายลักษณะทำนอง เช่น ปรากฏเป็นทำนองมือซ้องที่บ่งบอกสำเนียง และลักษณะทำนองที่เป็นกลุ่มโน้ตเพลงตามสำเนียง (ป๊อบ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่ เพลงสำเนียง มอญ แหกจีน ฝรั่งเศส เป็นสำเนียงที่คนไทยสมัยนั้นมักคุ้นหู ชาวต่างชาติในกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านี้ก็เข้ามาในดินแดนแถบนี้มานานแล้ว ในช่วงนั้นนักดนตรีนิยมทำเพลงภาษาขึ้นมาด้วย (อัชฎาวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่ เราสามารถมองได้ว่า มันง่ายที่สุดที่ทำให้แต่ละท่อนเพลงมันเกิดความแตกต่าง ในทำนองเพลงเด่น ๆ ของสำเนียงภาษาต่าง ๆ ถูกนำมาใช้จึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการทำทางเปลี่ยน ถ้าเราตัดเรื่องภาษาออกไป ก็ต้องมาคิดว่าเราจะมาทำอย่างไรกับทำนองหลากหลายทาง ซึ่งมันก็ยากในการทำให้เกิดความต่าง สำเนียงภาษาจึงเป็น

เงื่อนไขหนึ่งในการทำเพลงทางเปลี่ยน อีกประเด็นคือเรื่องของจังหวะ เพื่อให้เพลงไม่น่าเบื่อ ถ้าเป็นจังหวะทางพื้น ก็จะเป็นรูปแบบจังหวะที่ถูกเล่นกันมาแบบเดิม แบบนี้จะเป็นการเคลื่อนไหวของทำนอง

ในเพลงสำเนียงมอญที่ปรากฏในเพลงดับนางลอย ไม่ว่าจะเป็นเพลงที่เป็นภาษามอญอยู่แล้ว หรือทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่บ่งบอกถึงสำเนียงมอญ (อักษฎาภุช สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) ได้อธิบายว่า เพลงสำเนียงมอญ มีความน่าสนใจ มีความชัดเจนในตัวของทำนอง มีเครื่องดนตรีที่สอดแทรกที่เราสัมผัสได้ถึงสำเนียงที่ชัดเจน มหรสพที่นิยมในสมัยนั้นมีการนำเสนอเรื่องพม่า มอญเอามาเป็นส่วนสำคัญได้มาเอาเล่นเป็นละครในหลาย ๆ ครั้ง และมันเป็นเสียงที่แปลกแยกชัดเจน แต่อยู่กับเรามาเนิ่นนานมาก แต่เรารู้แน่ว่ามันไม่ใช่ไทย และมันก็เพราะด้วย เกิดความติดหู คนฟังก็จำได้ ภาษามอญมันใช้ 7 เสียง จากเดิมที่แปรในทำนอง 5 เสียงหลัก อารมณ์ถูกเปลี่ยนไปทันที มีเสียงใหม่ที่ตัดอารมณ์มีเสียงผ่าน ในหลาย ๆ ทำนองถูกนำมาผสมกันให้กลมกลืน กลอนฟังดูอย่างไม่แปลกแยก แม้แต่เพลงที่ชื่อสำเนียงต่างกัน เช่น เขมรปากท่อนเรียงร้อยทำนองให้ต่อเนื่องกับเพลงสำเนียงมอญที่อยู่ใกล้กันโดยไม่รู้สึกรับแปลกแยก เป็นการเปลี่ยนกลุ่มเสียงเพื่อความน่าสนใจ และเปลี่ยนทำนองให้มันเท่ากัน มีการปรับโดยใช้กลวิธีการบรรเลงเพื่อความน่าสนใจ ฟังแล้วอารมณ์ก็เปลี่ยน (ปิ๊บ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า ทำนองสำเนียงภาษาทำให้ผู้ฟังเมื่อฟังแล้วรู้สึกตื่นตาตื่นใจ อีกทั้งเพลงสำเนียงภาษา เป็นสำเนียงที่เหมาะสมกับตัวยักษ์ ถ้าบรรเลงประกอบการแสดงสามารถออกท่าทางได้ ยังมีเครื่องประกอบจังหวะเข้ามา ยิ่งทำให้ผู้แสดงแสดงออกมาได้อย่างออกรส แข็งแรง ท่าโยกเยื้องแบบของยักษ์ แต่เป็นคนละอย่างกับตัวพระ ที่ต้องการความสง่างาม อ่อนช้อย

ผู้วิจัยพบทำนองเพลงภาษาในทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูลหวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ในดับนางลอย ทั้งหมด 5 ภาษา ได้แก่

1. เพลงภาษามอญ ที่เป็นกลุ่มของเพลงภาษาปรากฏใน เพลงสร้อยเพลง, เพลงทองย่อน และทำนองทางเปลี่ยนปรากฏใน เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 1 เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 2, พราหมณ์ตีค้ำน้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 1
2. เพลงภาษาแขก เป็นกลุ่มของเพลงภาษาปรากฏในเพลงแขกกลพบุรี , พราหมณ์ตีค้ำน้ำเต้า และทำนองทางเปลี่ยนปรากฏใน เพลงสร้อยเพลง ทางเปลี่ยนที่ 3 เพลงพราหมณ์ตีค้ำน้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 2
3. เพลงภาษาฝรั่ง ปรากฏในเพลง เพลงพราหมณ์ตีค้ำน้ำเต้า ทางเปลี่ยนที่ 3

4. เพลงภาษาจีน ที่เป็นกลุ่มของเพลงภาษาปรากฏใน เพลงจีนนิมเล็ก , เพลงจีนขวัญอ่อน และทำนองทางเปลี่ยนปรากฏใน เพลงโถ้วโลม ทางเปลี่ยนที่ 4

5. เพลงภาษาเขมร ที่เป็นกลุ่มของเพลงภาษาปรากฏใน เพลงเขมรปากท่อ แต่มีข้อน่าสังเกตคือ ทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ปรากฏในเพลงเขมรปากท่อ ไม่ปรากฏทำนองสำเนียงเขมรที่ชัดเท่าที่ควร (พงพิชญ์ แก้วกุลธร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) ได้ให้ความเห็นว่า ด้วยเพลงดับนางลอยที่ได้ร้อยเรียงล้วนเป็นสำเนียงมอญมาแต่ต้น แต่ปรากฏเพลงเขมรปากท่ออยู่ขนานกลางระหว่างเพลงทองย่นกับเพลงสมิงทองมอญ ฉะนั้นทำนองเพลงหรือสำเนียงเพลง จึงไม่ได้เป็นเขมรอย่างเด่นชัด ย่นเสียงออกไปทางสำเนียงมอญมากกว่า (อัษฎาวุธ ศาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) ได้อธิบายว่า ในหลาย ๆ ทำนองถูกนำมาผสมกันให้กลมกลืน กลอนฟังดูอย่างไม่แปลกแยก แม้แต่เพลงที่ชื่อสำเนียงต่างกัน เช่น เขมรปากท่อ ท่านได้ร้อยร้อยทำนองให้ต่อเนื่องกับเพลงสำเนียงมอญที่อยู่ใกล้กันโดยไม่รู้สึกแปลกแยก เป็นการเปลี่ยนกลุ่มเสียงเพื่อความน่าสนใจ และเปลี่ยนทำนองให้มันเท่ากัน มีการปรับโดยใช้กลวิธีการบรรเลงเพื่อความน่าสนใจ ฟังแล้วอารมณ์ก็เปลี่ยน ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสองท่านกล่าวในประเด็นที่ ทำนองเพลงเขมรปากท่อต้องมีทำนองที่กลมกลืนร้อยเรียงอยู่ในกลุ่มเดียวกับเพลงสำเนียงมอญดังกล่าว ดังนั้นเห็นได้ว่าครูลหวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) มีวิธีการที่สร้างสรรค์ทำนองเพลงที่ต่างกันให้สอดคล้องกับทำนองเพลงรอบข้าง โดยใช้บันไดเสียง ฟา เป็นบันไดเสียงเดียวกัน เพลงทองย่น รูปแบบทำนองเป็นทำนองบังคับทางแบบกรอกกลุ่มเสียงเดียวกัน อีกทั้งผู้วิจัยยังพบกลวิธีการบรรเลงที่ปรากฏในทำนองทางเปลี่ยน ได้แก่การสะบัด การกวาดขึ้น การกวาดลง การตีเหลี่ยมของระนาดเอก เพื่อความน่าสนใจ ความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ฟัง และความแตกต่างให้กับบทเพลง

ผู้วิจัยพบทำนองนองเดียว ในทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูลหวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ในดับนางลอย (ปีบ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า เพลงดับนางลอย มีจุดประสงค์เพื่อการฟัง เพลงทางเปลี่ยนมีเดี่ยว ทำให้คนฟังตื่นตาตื่นใจ โดยเฉพาะระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นจุดสนใจของคนฟังโดยทั่วไป กลวิธีเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อยู่ในทำนอง เมื่อบรรเลงก็น่าฟัง ถ้าเดี่ยวทั้งหมดตั้งแต่แรก ก็ไม่น่าฟัง เพลงสำเนียงภาษาน่าฟังกว่าเพลงเดี่ยว สามารถตอบกับอารมณ์ได้เร็วกว่า ดังนั้น ทำนองเพลงเดี่ยวในดับนางลอยเป็นการจุดประกายอย่างหนึ่งคนให้ผู้คนสนใจที่จะฟัง เพลงที่ปรากฏทำนองเดี่ยวมีทั้งหมด 2 เพลง 1. เพลงทองย่น ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เดี่ยวระนาดเอก , ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ , ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เดี่ยวระนาดทุ้ม

2. เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เดี่ยวฆ้องเลียนเสียงนาฬิกา ระยะเวลา ระยะเวลาท่อม ฆ้องวงเล็ก , ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เดี่ยวปีโนและรับทั้งวง เลียนเสียงนกการะเวก , ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เดี่ยวปีโน ระยะเวลาเอก ฆ้องวงใหญ่ ระยะเวลาท่อม เลียนเสียงไก่

(ปีบ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า ใน เพลงซ้ำปี ด้วยลักษณะของเพลงคือ ในทำนองต้นและทำนองลงท้ายของทำนองหลักและทำนอง ทางเปลี่ยนเหมือนกัน แต่ทำนองกลางไม่เหมือนกัน โดยทางเปลี่ยนทั้ง 3 ทำนอง มีการเลียนเสียง เอาไว้อยู่ 3 ชนิดคือ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 เลียนเสียงนาฬิกา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 เลียนเสียง นกการะเวก และทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เลียนเสียงไก่ เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 การบรรเลง ของทางฆ้อง แทนเสียงนาฬิกา แทนเสียงนาฬิกาปลุก สมัยรัชกาลที่ 5 ก็มีการใช้นาฬิกา แล้วให้ ทำนองเครื่องดนตรีอื่น ๆ ดำเนินทำนองเป็นลักษณะทำนองทยอยไป ทำนองทางเปลี่ยนทาง เปลี่ยนที่ 4 ที่เลียนเสียงไก่ เปรียบเทียบเชิงว่า ในบ้านเมืองสมัยนั้นมีการใช้นาฬิกาธรรมชาติคือ เสียงไก่ แต่นาฬิกาอนาล็อกที่ทำด้วยเสียงฆ้อง ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 เป็นทำนองเลียนเสียงนกกา ระเวก แม้เราจะไม่เคยฟังเสียงนกนั้น แต่ก็สามารถสร้างทำนองเพลงเลียนเสียงนกนั้นได้

(อัษฎาวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) ได้อธิบายว่า เพลงซ้ำปี การเลียนเสียงนาฬิกา นก ไก่ต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เกิดปีพายุดีกดำบรรพ์ เกิดดับ นกขึ้นมา เกิดวิธีคิดใหม่ที่เป็นศิลปะในการทำเสียงพิเศษเพื่อดึงดูดความสนใจ มั่นถุกทำด้วยเสียง ของเครื่องดนตรี ในต้นบทของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ส่วน ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ ท่านทำดับภุมรินให้กับวงบูรพาภิรมย์ ซึ่งมีลีลาท่วงทำนองของสิ่ง เหล่านั้นอยู่

กลวิธีการบรรเลง (ปีบ คงลายทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า กลวิธีการบรรเลงการกวาด การสะบัด ทำให้เพลงเกิดคุณค่าด้านเสียงพบกลวิธี การบรรเลง ในทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)ในต้นนาง ลอย ทั้งหมด 7 กลวิธี

1. กลวิธีการสะบัด
2. กลวิธีการเหลื่อม
3. กลวิธีการกวาดขึ้น-กวาดลง
4. การเลียนเสียง
5. การเดี่ยว

4.2.1.3 ประสบการณ์ดนตรีของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

ในการสร้างสรรค์ผลงานของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านได้สั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ครูสืบทอด ศิลปบรรเลงพ่อของท่าน ซึ่งก็เป็นลูกศิษย์ของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) มาตั้งแต่อยู่บ้านท่านที่อัมพวา ต่อมาได้เข้าถวายงานรับใช้สมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ที่วังบูรพาภิรมย์ ได้เรียนดนตรีกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) และตลอดชีวิตนักดนตรีของท่านได้เรียนรู้ สั่งสมประสบการณ์ผ่านการเดินทาง มองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ถือได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่องานของท่าน (อัมพวา ๓๖๓, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่าเป็นในความเป็นนักดนตรี ทุกคนสามารถทำทางเปลี่ยนได้อยู่แล้ว แต่แต่ละคนก็ทำให้ทางของตัวเองหรือทางในเครื่องดนตรีเหล่านั้น ในของทางครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านได้มาจัดระบบ จัดระเบียบเหล่านี้ ผมเห็นว่าการเรียนรู้เพื่อนำมาสู่แนวคิดเรื่องการทำทางเปลี่ยน ไม่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับพระประดิษฐไพเราะ (ตาด ตาตะวาทิต) ในกลุ่มของนักดนตรีอัมพวาบ้านเกิดของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ก็มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว ลักษณะเพลงสามชั้นที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 ที่เป็นเพลงท่อนเดียว ก็ถูกนำมาทำให้เป็นเที่ยวเปลี่ยนอยู่แล้วด้วย เราเห็นอยู่แล้วว่านั่นเป็นทำนองเดียวและถูกแปรออกมาเป็นทำนองอื่น สังเกตได้อีกว่าครูสืบทอด ศิลปบรรเลง เป็นลูกศิษย์ครูพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) พอท่านครูเข้ามาในเมืองพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ท่านมีอิทธิพลสูงส่งกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ เพราะท่านก็มีผลงานดนตรีที่เป็นเพลงสักรว หรือเพลงที่เป็นทำนองบังคับทาง ซึ่งท่านทำผลงานได้อย่างดี ในความเป็นนักดนตรีที่ทำทางเปลี่ยนของท่านครูมีอยู่กับตัวครูท่านอยู่แล้ว เห็นได้ในทางระนาดที่แปลกในสมัยนั้น หรือทางสะบัด ขยี้เหล่านั้น ท่านดีไว้ไม่เหมือนกันเลย ไม่เพียงเฉพาะแค่สะบัด ขยี้ มันคือการกลับมาในวิถีคิดเรื่องความสมดุล คือ ความเท่ากัน เป็นกลอนที่ผูกกันเป็นชุดทำนองสัมพันธ์กัน 1 ชุดสัมพันธ์กับทำนองอีก 1 ชุด ซึ่งแตกต่างกับนักดนตรีในยุคอื่น ๆ จึงเป็นทำนองที่ถูกจัดตั้งว่าสามารถทำให้เข้ากันได้อย่างไรบ้าง อีกประการหนึ่งคือท่านอยู่กับสมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ที่วังบูรพาภิรมย์ ซึ่งวังนี้ทันสมัยมาก ที่จะต้องเล่นดนตรีแล้วสื่อสารให้คนที่ไม่พื้นด้านดนตรี จะต้องมียุทธวิธีที่อย่างไรให้คนฟังสามารถฟังได้ ต้องปรับวง ต้องมีทำนองที่น้อย ทำนองที่เป็นที่นิยมในตอนนั้น สามารถจำได้ ความพร้อมเพียงในการบรรเลง มีหลาย ๆ อย่างมาประกอบกัน แม้แต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็มีความเกี่ยวข้อง หรือวิทยุก็มีความเกี่ยวข้อง หรือแม้แต่ท่านไปเขมร ท่านไปชวา การไปที่ต่าง ๆ เหล่านี้ มันก็เป็นทรัพยากรที่นำมาผูกโยงกันไว้ได้

4.2.1.4 ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

ผู้วิจัยพบทำนองระนาดเอกที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะนำมาเป็นทำนองบังคับทางแบบเก็บขี้ เช่น เพลงไอ้ชาตรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 พบกลอนเดินตะเข็บในบรรทัดที่ 2 , 4 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 พบกลอนย่อนตะเข็บในบรรทัดที่ 2 , 4 เพลงไอ้ปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 พบกลอนเดินตะเข็บในบรรทัดที่ 2 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 พบกลอนย่อนตะเข็บในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 5 – 7 และในบรรทัดที่ 3 พบกลอนเดินตะเข็บ ห้องที่ 1 – 4 ซึ่งเป็นกลอนเหล่านี้มักพบในทางระนาดเอกนอกจากนี้ยังปรากฏกลอนสับ และกลอนเรียงเสียงในทำนองทางเปลี่ยนอื่น ๆ อีกด้วย (พันโทเสนาะ หลวงสุนทร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 พฤษภาคม 2565) ทำนองบังคับทางแบบเก็บทำนองเพลงขี้ หรือจังหวะอะไรก็ได้แล้วแต่ เรียงระนาดมาด้วยกัน แต่การคิดแตกต่างกัน ตรงนี้สมควรไหมที่จะขี้ ตรงนี้สมควรสับไหมในเพลงนี้ อันนี้ความคิดของคนระนาดนะมันจะแตกต่างกันตรงนี้ บางทีคนระนาดก็มีความคิดว่าขี้อะไรในเพลงนี้ มันอยู่ในความคิดของคนผู้นั้น เช่น บางเพลงเป็นเพลงเพราะ ดีขี้แล้วไม่เหมาะสมกับเพลง (อัชฎาวุธ สาคริก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤษภาคม 2565) กล่าวว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จะปรับให้ระนาดเป็นพระเอกของวงอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่น่าสนใจในกรณีการปรับวงของครูหลวงประดิษฐไพเราะให้ครูประสิทธิ์ ถาวร จะสังเกตเห็นว่า มันจะมีชั้นของการปรับวง คือ ทุกทำนองไม่ได้แปรทำนองหมด เมื่อเราสังเกตดี ๆ ในหลายๆทำนอง ระนาดทุ้มต้องตีเหมือนห้องวงใหญ่ ห้องเล็กก็ต้องเหมือนกัน เพื่อขับให้ทำนองเด่น เราจะไม่ตีลอยหรือตีจนไม่รู้เรื่อง ฟังแล้วแทบจะจับอะไรไม่ได้ นี่คือวิธีคิด และผู้ที่ถ่ายทอดได้ดีที่สุดคืออาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ท่านแสดงให้เห็นเลยว่าการทำดนตรีให้เห็นเป็นรูปแบบทำนองแต่ละชั้น หรือทำนองที่ฟังแล้วมีพลัง มีชีวิตชีวานั้นเป็นอย่างไร ยังมีประเด็นเรื่องฝีมือของผู้บรรเลงที่ปรุงเสียงออกมาด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดูเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย เป็นสองส่วนดังนี้

1. ศึกษาทำนองเพลงทางเปลี่ยนของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาต้นนางลอย

1.1 โครงสร้างของเพลง

เพลง	อัตราจังหวะ	จำนวนท่อน	หน้าทับ	ทำนองหลัก	ทำนองทางเปลี่ยน
1. เพลงสร้อยเพลง	2 ชั้น	1 ท่อน	ปรบไก่	1 ทำนองหลัก	3 ทำนองทางเปลี่ยน
2. เพลงทองย่อน	2 ชั้น	1 ท่อน	ปรบไก่	1 ทำนองหลัก	3 ทำนองทางเปลี่ยน
3. เพลงเขมรปากท่อ	2 ชั้น	1 ท่อน	ปรบไก่	1 ทำนองหลัก	3 ทำนองทางเปลี่ยน
4. เพลงแขกลพบุรี	2 ชั้น	1 ท่อน	สองไม้	1 ทำนองหลัก	1 ทำนองทางเปลี่ยน
5. เพลงไอ้ชาตรี	ฉิ่งตัด	1 ท่อน	ไม่มีหน้าทับ	1 ทำนองหลัก	5 ทำนองทางเปลี่ยน
6. เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า	2 ชั้น	1 ท่อน	สองไม้	1 ทำนองหลัก	3 ทำนองทางเปลี่ยน
7. เพลงไอ้โลม	ฉิ่งตัด	1 ท่อน	ไม่มีหน้าทับ	1 ทำนองหลัก	5 ทำนองทางเปลี่ยน
เพลง	อัตราจังหวะ	จำนวนท่อน	หน้าทับ	ทำนองหลัก	ทำนองทางเปลี่ยน
8. เพลงจีนขิมเล็ก	2 ชั้น	3 ท่อน	สองไม้	1 ทำนองหลัก 3 ท่อน	1 ทำนองทางเปลี่ยน 3 ท่อน
9. เพลงข้าปี	3 ชั้น 2 ชั้น ชั้นเดียว	1 ท่อน	ไม่มีหน้าทับ	1 ทำนองหลัก	3 ทำนองทางเปลี่ยน
10. เพลงไอ้ปี	ฉิ่งตัด	1 ท่อน	ไม่มีหน้าทับ	1 ทำนองหลัก	5 ทำนองทางเปลี่ยน
11. เพลงจีนขวัญอ่อน	2 ชั้น	1 ท่อน	สองไม้	1 ทำนองหลัก	5 ทำนองทางเปลี่ยน

1.2 บันไดเสียง

เพลง	ทำนองหลัก	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 1	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 2	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 3	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 4	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 5
1. เพลงสร้อย เพลง	ฟา, ซอล	ฟา, โด, ที, ซอล	ฟา, ซอล	ฟา, ซอล		
2. เพลงทอง ย่อน	ฟา	ฟา	ฟา	ฟา		
3. เพลงเขมร ปากท่อ	ฟา	ฟา	ฟา	ฟา		
4. เพลงแขก ลพบุรี	ซอล, โด	ซอล, โด				
5. เพลงไอ้ ชาตรี	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล
6. เพลง พราหมณ์ดีด น้ำเต้า	ฟา, โด	ฟา	ฟา	ฟา		
เพลง	ทำนองหลัก	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 1	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 2	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 3	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 4	ทำนองทาง เปลี่ยนที่ 5
7. เพลงไอ้โลม	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล
8. เพลงจีนขิม เล็ก	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล		
9. เพลงซำปี	ซอล	ซอล, ลา	ซอล	ซอล		
10. เพลงไอ้ปี	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล
11. เพลงจีน ขวัญอ่อน	ซอล	ซอล	ซอล	ซอล		

ผู้วิจัยพบว่าในเพลงดับนางลอยมีบันไดเสียงทั้งหมด 5 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียงโด, ฟา, ซอล, ลา, ที โดยมีเพลงที่ทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนอยู่ในบันไดเสียงเดียวกันมีทั้งหมด 8 เพลง ได้แก่ เพลง เพลงทองย่อน, เพลงเขมรปากท่อ, เพลงแขกลพบุรี, เพลงไอ้ชาตรี, เพลงไอ้โลม, เพลงจีนขิมเล็ก, เพลงไอ้ปี และเพลงจีนขวัญอ่อน ในเพลงแขกลพบุรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด พบว่าเพลงแขกลพบุรี ปรากฏบันไดเสียงและลูกตกที่ไม่ตรงกันระหว่างทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน ได้แก่ วรรคที่ 5 ทำนองหลักบันไดเสียงซอล ตก ซ 2 เสียง ลา ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง ซอล ตก ซ 1 เสียงซอล วรรคที่ 7 ทำนองหลักบันไดเสียง ซอล ตก ซ 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยน บันไดเสียงโด ตก ด 3 เสียงมี สังเกตได้ว่า แม้ลูกตกจะเป็นเสียงห้องสุดท้ายของวรรคก็ตาม แต่ทั้งสองวรรคที่กล่าวมา ยังอยู่ในห้องที่ 4 ของบรรทัดเพลง ลูกตกสามารถคาดเคลื่อนจากทำนองหลักได้ แต่ปรากฏวรรคเพลง

ที่เป็นเสียงสำคัญ คือ เสียงสุดท้ายในห้องที่ 8 หรือ เสียงสุดท้ายของบรรทัด ที่บันไดเสียง และลูกตกของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนไม่ตรงกันในวรรคที่ 8 ทำนองหลักบันไดเสียง ซอล ลูกตก ซ 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง โด ลูกตก ด 2 เสียงเร

เพลงที่ทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนอยู่ในบันไดเสียงต่างกันมีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงสร้อยเพลง , เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า , เพลงซ้ำปี จากการวิเคราะห์เห็นได้ว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีวิธีการทำเพลงทางเปลี่ยนให้ทำนองส่วนใหญ่อยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน ส่วนบันไดเสียงที่ต่างกันพบว่า เพลงสร้อยเพลงมีเพียงแค่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ที่มีทั้งหมด 4 บันไดเสียง ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียงทั้งหมด 4 บันไดเสียง โดยการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นลักษณะคู่ 4 บันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง ที ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงคู่ 2 จากบันไดเสียงซอล ไปบันไดเสียง ฟา เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า ทำนองหลักมี 2 บันไดเสียงคือ ฟา และ โด และเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า จากทำนองเดิมที่มี 2 บันไดเสียง ครูท่านได้ทำเพลงทางเปลี่ยนให้มีเพียงบันไดเสียงเดียว และเพลงซ้ำปีที่ทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่ 1 มี 2 บันไดเสียง เนื่องด้วยทำนองเพลงเป็นการเลียนเสียงนาฬิกา เพื่อให้ทำนองสอดคล้องกับเนื้อร้อง จึงเป็นทำนองส่วนเนื้อเพลงที่เปลี่ยนบันไดเสียงไป

นอกจากนั้นยังพบลูกตกไม่ตรงกันในห้องที่ 8 ที่เป็นเสียงสำคัญ ปรากฏในเพลงโถโลก ทำนองทางเปลี่ยนมีลูกตกห้องที่ 8 ซึ่งเป็นเสียงสำคัญที่ไม่ตรงกับทำนองหลัก ได้แก่ ทางเปลี่ยนที่ 1 , ทางเปลี่ยนที่ 2 และ ทางเปลี่ยนที่ 5

ทางเปลี่ยนที่ 1

ลูกตกทำนองหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	เร	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน
ลา	ลา	ตรงกัน
ซอล	ซอล	ตรงกัน

ทางเปลี่ยนที่ 2

ลูกตกทำนองหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน
ลา	ลา	ตรงกัน
ซอล	ซอล	ตรงกัน

ทางเปลี่ยนที่ 5

ลูกตกทำนองหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ลูกตกทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที	ไม่ตรงกัน
ลา	มี	ไม่ตรงกัน

ลา	ลา	ตรงกัน
ชอล	ชอล	ตรงกัน

ปรากฏลูกตกที่ไม่ตรงกันในห้องที่ 8 บรรทัดที่ 1 , 2 ลูกตกที่ตรงกันคือ ห้องที่ 8 ของ บรรทัดที่ 3 , 4 ในทุกทำนองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทำนองการประพันธ์ทางเปลี่ยนของครุหลวง ประดิษฐ์ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) มีทำนองที่ไม่ตรงลูกตกในห้อง 8 แต่ในกรณีนี้ใน 1 ทำนองที่ไม่ตรงลูกตก ในห้องที่ 8 เพียงบรรทัดที่ 1 และ 2 ต่อ 1 ทำนอง และตรงกันในห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 3 และ 4 ต่อ 1 ทำนองเช่นกัน

1.3 วรรคเพลงและลูกตก

1. เพลงสร้อยเพลง

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ชอล	ช 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	โด	ด 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 1

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ที	ท 6
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ที - ฟา	ท 6 - ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 3

เพลงสร้อยเพลง วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงสร้อยเพลง ในทำนองทางหลักและทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 , 3 ปรากฏ บันไดเสียง ฟา และ และบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ฟา บันไดเสียง โด บันไดเสียง ที และ และบันไดเสียง ซอล

ในวรรคที่ 6 พบทำนองที่มีสองบันไดเสียง คือ สองห้องแรกบันไดเสียง ที และ สองห้องต่อมาบันไดเสียง ฟา

เปลี่ยน 1	- ดัดดี	ท ล ช ช	พ ม ร ม ฟ	ม ฟ ช ล
		ท 6	ฟ 3	

2. เพลงทองย่อน

เพลงทองย่อน วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงทองย่อน วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3
ระนาดทุ้ม		

เพลงทองย่อน วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3
ระนาดทุ้ม		

เพลงทองย่อน วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงทองย่อน วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงทองย่อน วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงทองย่อน วรรคที่ 9

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1 ระนาดเอก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2 ซุ่ม	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงทองย่อน วรรคที่ 10

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 1
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 1

บันไดเสียงของเพลงทองย่อน ในทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนปรากฏ
บันไดเสียง ฟา เดียวกันทั้งหมด

3. เพลงเขมรปากท่อ

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 5

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงเขมรปากท่อ วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

บันไดเสียงของเพลงเขมรปากท่อ ในทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน
ปรากฏบันไดเสียง ฟา เหมือนกันทั้งหมด

4. เพลงแขกลพบุรี

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	โด	ด 6

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	โด	ด 6

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	โด	ด 1

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	โด	ด 3

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	โด	ด 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 9

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	โด	ด 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 10

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	โด	ด 2

เพลงแขกลพบุรี วรรคที่ 11

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	โด	ด 6

บันไดเสียงของเพลงแขกลพบุรี ในทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนปรากฏ
บันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด เหมือนกันทั้งหมด

5. เพลงไอ้ชาติตรี

เพลงไอ้ชาติตรี วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 3

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 3

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 6

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 1

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 2

เพลงไอ้ชาตรี วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงไอ้ชาตรี ปรากฏบันไดเสียง ซอล ในทำนองหลัก และ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1-5 ในวรรคที่ 3 ของทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ปรากฏบันไดเสียง ซอล ลูกตก ซ 3 ซึ่งแตกต่างจากลูกตกของทางหลักและทางเปลี่ยนที่ 1- 4 อย่างไรก็ตาม ทุกทำนองอยู่ในบันไดเสียงเดียวกันทั้งหมด

6. เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 5
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 5

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	โด	ด 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีดน้ำเต้า วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 3
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 3

เพลงพราหมณ์ตีตม้าน้ำเต้า วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 2
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 2

เพลงพราหมณ์ตีตม้าน้ำเต้า วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

เพลงพราหมณ์ตีตม้าน้ำเต้า วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	โด	ด 2
เปลี่ยน 1	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 2	ฟา	ฟ 6
เปลี่ยน 3	ฟา	ฟ 6

บันไดเสียงของเพลงพราหมณ์ตีตม้าน้ำเต้า ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ฟา และบันไดเสียง โด ในวรรคที่ 3 และ 8 ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 - 3 ปรากฏบันไดเสียง ฟา แสดงให้เห็นว่า ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้เปลี่ยนทำนองเป็นสำเนียงภาษาที่อยู่ในบันไดเสียงเสียงเดียวกันทั้งหมด ซึ่งปรับจากทำนองหลักที่มี 2 บันไดเสียง

7. เพลงไอ้โลม

เพลงไอ้โลม วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 3

เพลงไฮโลม วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 6

เพลงไฮโลม วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 6

เพลงไอ้โงม วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 2

เพลงไอ้โงม วรรคที่ 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 2

เพลงไอ้โงม วรรคที่ 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงไอ้โงม ในทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนทั้ง 5
ปรากฏบันไดเสียง ซอล เหมือนกันทั้งหมด

8. เพลงจิ้งจิมเล็ก

เพลงจิ้งจิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 5

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 1 วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 6

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 6
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 2 วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 5

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 3
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 3

เพลงจีนขิมเล็ก ท่อน 3 วรรคที่ 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 1

บันไดเสียงของเพลงจีนขิมเล็ก ในทำนองหลัก และทำนองทางเปลี่ยนทั้ง 3 ท่อน 3 ทำนองทางเปลี่ยน ทั้งหมดปรากฏบันไดเสียง ซอล แต่ในท่อน 2 วรรคที่ 3 ทำนองหลักตก ซ 6 เสียง มี กับทำนองทางเปลี่ยนตก ซ 2 เสียง ลา เนื่องจากทำนองที่เปลี่ยนไปเป็นทำนองกลอนดับไล่เรียงขึ้นในบรรทัด

9. เพลงซ้ำปี

เพลงซ้ำปี ทำนองหลัก

วรรคที่	บันไดเสียง	ลูกตก
1	ซอล	ซ 2
2	ซอล	ซ 1
3	ซอล	ซ 2
4	ซอล	ซ 2
5	ซอล	ซ 2
6	ซอล	ซ 2
7	ซอล	ซ 1
8	ซอล	ซ 5
9	ซอล	ซ 4
10	ซอล	ซ 3
11	ซอล	ซ 3
12	ซอล	ซ 1
13	ซอล	ซ 5
14	ซอล	ซ 3
15	ซอล	ซ 3

วรรณคดี	บันไดเสียง	ลูกตก
16	ซอล	ซ 2
17	ซอล	ซ 2
18	ซอล	ซ 1
19	ซอล	ซ 2
20	ซอล	ซ 2

เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1

วรรณคดี	บันไดเสียง	ลูกตก
1	ซอล	ซ 2
2	ซอล	ซ 1
3	ซอล	ซ 2
4	ซอล	ซ 2
5	ซอล	ซ 2
6	ซอล	ซ 2
7	ลา	ล 1
8	ลา	ล 1
9	ลา	ล 1
10	ลา	ล 1
11	ลา	ล 1
12	ลา	ล 1
13	ลา	ล 1
14	ลา	ล 1
15	ลา	ล 1
16	ลา	ล 1
17	ซอล	ซ 1
18	ซอล	ซ 2
19	ซอล	ซ 2

เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2

วรรค ที่	บันไดเสียง	ลูกตก
1	ซอล	ซ 2
2	ซอล	ซ 1
3	ซอล	ซ 2
4	ซอล	ซ 2
5	ซอล	ซ 2
6	ซอล	ซ 2
7	ซอล	ซ 1
8	ซอล	ซ 3
9	ซอล	ซ 3
10	ซอล	ซ 3
11	ซอล	ซ 3
12	ซอล	ซ 1
13	ซอล	ซ 3
14	ซอล	ซ 3
15	ซอล	ซ 3
16	ซอล	ซ 3
17	ซอล	ซ 3
18	ซอล	ซ 3
19	ซอล	ซ 3
20	ซอล	ซ 1
21	ซอล	ซ 2
22	ซอล	ซ 2

เพลงซ้ำปี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3

วรรค ที่	บันไดเสียง	ลูกตก
1	ซอล	ซ 2
2	ซอล	ซ 1
3	ซอล	ซ 2
4	ซอล	ซ 2
5	ซอล	ซ 2
6	ซอล	ซ 2
7	ซอล	ซ 1
8	ซอล	ซ 3
9	ซอล	ซ 3
10	ซอล	ซ 3
11	ซอล	ซ 5
12	ซอล	ซ 3
13	ซอล	ซ 5
14	ซอล	ซ 3
15	ซอล	ซ 5
16	ซอล	ซ 3
17	ซอล	ซ 5
18	ซอล	ซ 3
19	ซอล	ซ 3
20	ซอล	ซ 3
21	ซอล	ซ 3
22	ซอล	ซ 3
23	ซอล	ซ 5
24	ซอล	ซ 6
25	ซอล	ซ 6
26	ซอล	ซ 5

วรรค ที่	บันไดเสียง	ลูกตก
27	ซอล	ซ 5
28	ซอล	ซ 3
29	ซอล	ซ 3
30	ซอล	ซ 2
31	ซอล	ซ 2
32	ซอล	ซ 1
33	ซอล	ซ 2
34	ซอล	ซ 2

บันไดเสียงของเพลงซ้ำปี ทำนองหลักปรากฏบันไดเสียงซอล ทำนองทาง
เปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล วรรคที่ 1- 6 บันไดเสียง ลา วรรคที่ 7 – 16 บันไดเสียงซอล
วรรคที่ 17 - 19 บันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงซอล และทำนองทาง
เปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียงซอล

10. เพลงไฉ่ปี

เพลงไฉ่ปี วรรคที่ 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงไฉ่ปี วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงโขนปี วรรณคดี 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ3
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงโขนปี วรรณคดี 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงโขนปี วรรณคดี 5

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ1
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ1

เพลงโขนปี วรรณคดี 6

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงโขนปี วรรณคดี 7

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

เพลงโขนปี วรรณคดี 8

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 4	ซอล	ซ2
เปลี่ยน 5	ซอล	ซ2

บันไดเสียงเพลงโขนปี ทำนองทางหลัก ปากฎบันไดเสียง ซอล ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปากฎบันไดเสียง ซอล ทำนองทางเปลี่ยน ที่ 2 ปากฎบันไดเสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปากฎบันไดเสียง ซอล ทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 ปากฎบันไดเสียงซอล และทำนองทางเปลี่ยนที่ 5 ปากฎบันไดเสียง ซอล

11. เพลงจีนขวัญอ่อน

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรณคดี 1

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรคที่ 2

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 1	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 5
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 5

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรคที่ 3

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 1	เร	ร 5
เปลี่ยน 2	ซอล	ซ 2
เปลี่ยน 3	ซอล	ซ 2

เพลงจีนขวัญอ่อน วรรคที่ 4

ทำนอง	บันไดเสียง	ลูกตก
หลัก	เร	ร 1
เปลี่ยน 1	เร	ร 1
เปลี่ยน 2	เร	ร 1
เปลี่ยน 3	เร	ร 1

บันไดเสียงเพลงจีนขวัญอ่อน ทำนองทางหลักและทำนองทางเปลี่ยน ปรากฏ
บันไดเสียง ซอล และ บันไดเสียง เร เหมือนกันทั้งหมด

1.4 เปรียบเทียบรูปแบบทำนองหลัก และรูปแบบทำนองทางเปลี่ยน

1. เพลงสร้อยเพลง

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางขึ้น			มอญโดยลักษณะ ของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	เก็บ		
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	กรอ		
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	กึ่งบังคับทาง		

2. เพลงทองย่อน

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			มอญโดยลักษณะ ของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	กรอ	เดี่ยวระนาดเอก	
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	กรอ	เดี่ยวฆ้องไขว้มือ	
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	เก็บ	เดี่ยวระนาดทุ้ม	

3. เพลงเขมรปากท่อ

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			เขมรโดยลักษณะ ของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	กรอ	สะบัด , กวาด	
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	กึ่งบังคับทาง	สะบัด , กวาด	
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	กึ่งบังคับทาง	สะบัด , กวาด	

4. เพลงแขกลพบุรี

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			แขกโดยลักษณะ ของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	กรอ		แขก

5. เพลงไอ้ชาตรี

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	ขยี้		
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ	เหลื่อม	
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	ขยี้	เหลื่อม	
เปลี่ยน 4	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ	เหลื่อม	
เปลี่ยน 5	บังคับทาง	ขยี้		

6. เพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			แขกโดยลักษณะ ของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	กรอ		มอญ
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	กึ่งบังคับทาง		แขก
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ		ฝรั่ง

7. เพลงไอ้โงม

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	กรอ		
เปลี่ยน 2	บังคับทาง		เดี่ยวระนาดเอก , เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ , เดี่ยวฆ้องเล็ก , เดี่ยวระนาดทุ้ม	
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	กรอ		
เปลี่ยน 4	บังคับทาง	กรอ		จีน
เปลี่ยน 5	บังคับทาง	เก็บ		

เพลงไอ้โงมทำนองทางเปลี่ยนมีลูกตกห้องที่ 8 ซึ่งเป็นเสียงสำคัญที่ไม่ตรงกับทำนองหลัก ได้แก่ ทางเปลี่ยนที่ 1 , ทางเปลี่ยนที่ 2 และ ทางเปลี่ยนที่ 5
ทางเปลี่ยนที่ 1

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ทำนองที่ตรงกัน
ลา	เร	ไม่ตรง
ลา	มี	ไม่ตรง
ลา	ลา	ตรง
ซอล	ซอล	ตรง

ทางเปลี่ยนที่ 2

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที่	ไม่ตรง
ลา	มี	ไม่ตรง
ลา	ลา	ตรง
ซอล	ซอล	ตรง

ทางเปลี่ยนที่ 5

ลูกตกทำนองทางหลัก ห้องที่ 8	ลูกตกทำนองทางเปลี่ยนห้องที่ 8	ทำนองที่ตรงกัน
ลา	ที่	ไม่ตรง
ลา	มี	ไม่ตรง
ลา	ลา	ตรง
ซอล	ซอล	ตรง

ปรากฏลูกตกที่ไม่ตรงกันในห้องที่ 8 บรรทัดที่ 1 , 2 ลูกตกที่ตรงกันคือ ห้องที่ 8 ของบรรทัดที่ 3 , 4 ในทุกทำนองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทำนองการประพันธ์ทางเปลี่ยนของครูลหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) มีทำนองที่ไม่ตรงลูกตกในห้อง 8 แต่ในกรณีนี้ใน 1 ทำนองที่ไม่ตรงลูกตก ในห้องที่ 8 เพียงบรรทัดที่ 1 และ 2 ต่อ 1 ทำนอง และตรงกันในห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 3 และ 4 ต่อ 1 ทำนองเช่นกัน

8. เพลงจีนขิมเล็ก

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			จีนโดยลักษณะของ เพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ		
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	เก็บ		
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	กึ่งบังคับทาง		

9. เพลงซำปี

จากการศึกษาพบว่า ในวรรคที่ 1 – 6 ของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนรูปแบบทำนองเหมือนกัน และ 3 วรรคสุดท้ายของทุกทำนองรูปแบบทำนองเหมือนกัน ส่วนทำนองในระหว่างหลังวรรคที่ 6 จนถึงทำนองก่อน 3 วรรคสุดท้ายของทุกทำนอง จะเป็นทำนองเนื่อกลางที่ผู้ประพันธ์สามารถสร้างสรรค์ทำนองในส่วนนี้ได้ โดยจะต้องทำให้ทำนองสอดคล้องกับทำนองจบหรือโดยทั่วไปแล้ว เสียงสุดท้ายของทำนองกลาง มักต้องลงด้วยเสียงลา เพื่อส่งทำนองไปทำนองท้ายเพื่อลงจบ แต่ในทำนองทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏเสียงสุดท้ายของทำนองกลางลงเสียง ที่แล้วจึงต่อด้วยทำนองลงจบ อย่างไรก็ตาม เมื่อสังเกตบันไดเสียงของทำนองทั้งสองเป็นบันไดเสียงซอลเหมือนกัน เมื่อฟังแล้วทำนองจึงไม่ได้รู้สึกขัดแย้ง คีตลักษณ์ของเพลงซำปีเป็นแบบ / A-B หลัก-C / A-B1-C / A-B2-C / A-B3-C / โดยวรรคเพลง A ของทุกทำนองจะเหมือนกัน และวรรคเพลง C ของทุกทำนองเหมือนกัน แต่ทำนอง B รูปแบบของทำนองจะต่างกัน จะมีความยาวหรือสั้นไม่เท่ากัน แล้วแต่ชุดทำนองหรือการประพันธ์ทำนอง

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น , บังคับทาง	กรอ		
เปลี่ยน 1	ทางพื้น , บังคับทาง		ช่องใหญ่เดี่ยวเลียนเสียงนาฬิกา , ระเบิดเอกเดี่ยว , ระเบิดทุ้มล้อ ช่องเล็ก	
เปลี่ยน 2	ทางพื้น , บังคับทาง	กรอ	กวาด , เลียนเสียงนกกระเวกโดยปีโนกับเครื่องอื่นล้อรับกัน	
เปลี่ยน 3	ทางพื้น , บังคับทาง	กรอ	กวาด , เลียนเสียงโกโดยปีโนล้อนำ ระเบิดล้อตาม ช่องล้อนำและระเบิดทุ้มล้อตาม	

10. เพลงไอ้ปี

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	ขยี้	เหลื่อม	
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	ขยี้	เหลื่อม	

เปลี่ยน 3	บังคับทาง	ขยี้	เหลือม	
เปลี่ยน 4	บังคับทาง	กรอ , ไม่กรอแต่ไม่เก็บ	เหลือม	
เปลี่ยน 5	บังคับทาง	กรอ , ไม่กรอแต่ไม่เก็บ	กวาด , เหลือม	

11. เพลงจีนขวัญอ่อน

ทำนอง	รูปแบบทำนอง	แบบ	กลวิธี	สำเนียง
หลัก	ทางพื้น			จีนโดยลักษณะของเพลง
เปลี่ยน 1	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ		
เปลี่ยน 2	บังคับทาง	ไม่กรอแต่ไม่เก็บ		
เปลี่ยน 3	บังคับทาง	เก็บ		

2. ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรณีศึกษาเพลงดับนางลอย

แนวคิดการสร้างสรรคทำนองเพลงทางเปลี่ยน สาเหตุคือ ในการบรรเลงเพลงดับนางลอยต้องมีการรับร้องหลายคำ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จึงได้ทำทำนองทางเปลี่ยนมารับทุกคำร้อง และเปลี่ยนทุกทำนอง โดยทำนองทางเปลี่ยนที่ท่านทำล้วนเป็นทำนองบังคับทางทั้งสิ้น อีกเหตุหนึ่งคือ ท่านทำเพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอยนี้ไว้ให้ลูกศิษย์ของท่านเล่นโดยเฉพาะในงานศพ ด้วยว่าเป็นงานที่มีช่วงเวลายาว สามารถใช้เพลงดับบรรเลงขึ้นระหว่างกิจพิธีได้

อีกแนวคิดหนึ่ง คือการเปลี่ยนดนตรีที่มักใช้ประกอบการแสดง ประกอบพิธีกรรม อยู่ข้างเวที ย้ายหน้าที่ ย้ายตำแหน่ง หน้าที่ บทบาท ให้ดนตรีมาสู่หน้าเวที มีหน้าที่เล่าเรื่อง บรรเลงเพื่อการฟัง เปลี่ยนแนวคิดของนักดนตรีจากการเล่นมาสู่การแสดงดนตรี โดยอิทธิพลหนึ่งที่สำคัญคือ การบรรเลงปีพาทย์ดีกดำบรรพ์ ด้วยบทคอนเสิร์ตของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นกรอบชุดหนึ่งที่เริ่มระบุนเครื่องดนตรี ระบุนตำแหน่งที่ตั้งของเครื่องดนตรี ระบุนเพลง ระบุนลำดับก่อนหลังของการบรรเลง ทั้งหมดนี้จึงเป็นกรอบพื้นฐานของการบรรเลงรวมวง ด้วยวิธีการจัดตั้งขึ้นมาในลักษณะของตำแหน่งที่ตั้งของ และการบรรจบทเพลงใส่เนื้อร้อง ในด้านของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านได้ใช้ลักษณะของทำนองที่ห่างขึ้นมาเป็นตัวกำกับจังหวะของทำนอง ที่เรียกว่า เพลงบังคับทาง คือเพลงปรับที่ผู้บรรเลงทุกคนในวงจะต้องบรรเลงตามทำนองที่ผู้แต่งได้ประพันธ์ไว้ สาเหตุคือ 1. ความเรียบร้อยของวงดนตรี 2. การแสดงออกของทำนองที่ผู้แต่งได้ประพันธ์ไว้ ดังนั้นจะสังเกตได้ว่า ในดับนางลอยจะประกอบด้วยบทที่ตายตัวแล้ว ครูหลวงประดิษฐไพเราะยังได้ปรับทำนองสำหรับการบรรเลงเพลงทางเปลี่ยนอีกด้วย

2.1 การขยายขอบเขตของทำนองร้อง

การขยายขอบเขตของทำนองร้อง ท่านได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามขนบการแต่ง ก่อนบรรเลงทำนองทางเปลี่ยนต้องตั้งทำนองเดิมขึ้นมาเป็นทำนองหลักก่อน แล้วจึงค่อยแต่งทำนองทางเปลี่ยนเป็นลำดับถัดไปเพื่อสอดรับคำร้องในแต่ละเพลง ถือเป็นวิธีการบรรเลงเพลงทางเปลี่ยนที่เคารพครูบาอาจารย์ที่ได้แต่งทำนองเพลงเดิมนั้นมา ไม่ถือว่าเป็นการนอกรอบจากครู โดยทำนองทางเปลี่ยนที่ครูท่านทำทั้งหมดเป็นทำนองบังคับทาง เหตุเพื่อความเรียบร้อยในการบรรเลง การรอดทำนองที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อออกมาให้คนได้ฟัง และการรอดฝีมือผู้บรรเลงทำนองทางเปลี่ยน

2.2 รูปแบบในการประพันธ์เพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย

รูปแบบการประพันธ์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย ทำนองเพลงทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นทำนองบังคับทาง โดยมี 5 รูปแบบทำนองคือ ทำนองบังคับทางแบบกรอ ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทำนองบังคับทางแบบกึ่งบังคับทาง ทำนองบังคับทางแบบขยี้ ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ อีกทั้งบางทำนองยังมีจุดเด่นที่สำคัญเพลงภาษาด้วย ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอยนี้มีอยู่ด้วยกัน 4 ภาษาได้แก่ ภาษามอญ ภาษาแขก ภาษาฝรั่ง และภาษาจีน ซึ่งเป็นสำเนียงที่คนไทยในยุคนั้นคุ้นหูในสำเนียงเหล่านี้อยู่แล้ว อีกทั้งเพื่อเป็นการเปลี่ยนรูปแบบจังหวะ รูปแบบทำนองของเพลง ให้ผู้ฟังรู้สึกตื่นตาตื่นใจ นอกจากนี้ยังมีกลวิธีการบรรเลงที่ปรากฏในทำนองบางทำนอง เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าของเสียงให้แต่ละทำนองมีความแตกต่างมีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ การสะบัด การเหลื่อม การกวาดขึ้น-กวาดลง การเลียนเสียง และการเดี่ยว ซึ่งกลวิธีเหล่านี้เป็นทำนองปรับที่เกิดขึ้นในทำนองของหลวงประดิษฐไพเราะอยู่แล้ว และบางกลวิธีเกิดจากลักษณะของทำนองเพลงที่ระนาดเอกจะต้องดำเนินทำนองแปรให้เกิดความเหมาะสมของเครื่องนำและเครื่องตามของทำนองเพลง

2.3 ประสบการณ์ดนตรีของครูที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทางได้สั่งสมประสบการณ์จากบ้านที่อัมพวาโดยพ่อของท่านคือครูสิน ศิลปบรรเลง ซึ่งครูสินเป็นลูกศิษย์ของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) เมื่อท่านได้เดินทางเข้ามาถวายงานสมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ที่วังบูรพาภิรมย์ โดยมีครูที่คอยควบคุมดูแลท่านคือ พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ซึ่งสมัยนั้นการตีระนาดท่านครูก็เป็นตีแปลกตาของนักดนตรีในยุคนั้นอยู่แล้ว การใช้กลอนที่ผูกกันเป็นชุด หรือการปรับทำนองให้คนที่ไม่เป็นดนตรีสามารถฟังได้รู้เรื่องมากขึ้นจากทำนองเพลงทางพื้น ให้เป็นทำนองบังคับทาง อีกทั้งการ

เดินทางของท่านไปยังเมืองเขมรและเมืองชวายเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของท่านอีกด้วย

2.4 ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยน

ทำนองกลอนระนาดเอกที่มีผลต่อเพลงทางเปลี่ยน จากการวิเคราะห์ทำนอง จะเห็นได้ว่าท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ท่านได้ทำทำนองบังคับทางให้ เป็นทำนองแบบเก็บ หรือทำนองแบบเก็บขยี้ เช่น เพลงไอ้ชาติตรี ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 พบกลอนเดิน ตะเข็บ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 พบกลอนย้อนตะเข็บ เพลงไอ้ปี่ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 พบกลอนเดินตะเข็บ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 พบกลอนย้อนตะเข็บ และพบกลอนเดินตะเข็บ ซึ่งเป็นกลอนเหล่านี้มักพบในทางระนาดเอก นอกจากนี้ยังปรากฏกลอนสับ และกลอนเรียงเสียงในทำนองทางเปลี่ยนอื่น ๆ อีกด้วยทำนองดังกล่าวเป็นการบรรเลงโดยปกติของระนาดเอกอยู่แล้ว ดังนั้น ท่านจึงได้สร้างทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่เป็นบังคับทางแบบเก็บและแบบขยี้เพื่อชูระนาดเอกให้เด่นขึ้นมา ในการบรรเลงเพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย หรือบางทำนองระนาดเอกจะต้องใช้กลวิธีบางกลวิธี เพื่อให้สอดคล้องกับทำนองเพลง ให้เหมาะสมกับลักษณะการบรรเลงในวงปี่พาทย์ อีกทั้งการเดี่ยวในเพลงทางเปลี่ยน ท่านยังให้ระนาดได้ใช้กลวิธีการเดี่ยวในการบรรเลงบางวรรคเป็นการรอดทักษะการบรรเลงของผู้บรรเลง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายว่า เพลงทางเปลี่ยนในดับนางลอย เป็นเพลงที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ ประพันธ์ขึ้นจากทำนองเดิมตั้งต้นเป็นทำนองหลัก แล้วจึงสร้างทำนองทางเปลี่ยนต่อมา ในเพลงดับนางลอยมีบันไดเสียงทั้งหมด 5 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียงโด , ฟา , ซอล , ลา , ที โดยมีเพลงที่ทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนอยู่ในบันไดเสียงเดียวกันมีทั้งหมด 8 เพลง ได้แก่ เพลง เพลงทองย่อน , เพลงเขมรปากท่อ , เพลงแขกลพบุรี , เพลงไอ้ชาติตรี , เพลงไอ้โลม , เพลงจีนชิมเล็ก , เพลงไอ้ปี่ , เพลงจีนขวัญอ่อน ในเพลงแขกลพบุรีทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียง โด พบว่าเพลงแขกลพบุรี ปรากฏบันไดเสียงและลูกตกที่ไม่ตรงกันระหว่างทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยน ได้แก่ วรรคที่ 5 ทำนองหลักบันไดเสียงซอล ตก ซ 2 เสียง ลา ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง ซอล ตก ซ 1 เสียงซอล วรรคที่ 7 ทำนองหลักบันไดเสียง ซอล ตก ซ 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยน บันไดเสียงโด ตก ด 3 เสียงมี สังเกตได้ว่า แม้ลูกตกจะเป็นเสียงห้องสุดท้ายของวรรคก็ตาม แต่ทั้งสองวรรคที่กล่าวมา ยังอยู่ในห้องที่ 4 ของบรรทัดเพลง จึงปรากฏลูกตกที่ไม่ตรงกันในบางจุด แต่ปรากฏวรรคเพลงที่เป็นเสียงสำคัญ คือ เสียงสุดท้ายในห้องที่ 8 หรือ

เสียงสุดท้ายของบรรทัด ที่บันไดเสียง และลูกตกของทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนไม่ตรงกัน ในวรรคที่ 8 ทำนองหลักบันไดเสียง ซอล ลูกตก ซ 1 เสียงซอล ทำนองทางเปลี่ยนบันไดเสียง โด ลูกตก ด 2 เสียงเร ผลการศึกษาพบว่า จากความต่อเนื่องของทำนอง ทำให้ลูกตกต้องเปลี่ยนไป จากทำนองหลัก และสาเหตุที่ทั้งสองทำนองร้อยเรียงไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากบันไดเสียง ซอล และบันไดเสียงโด มีเสียงหลักร่วมกันในบันไดเสียงตรงกันทั้งหมด 4 เสียง ได้แก่ เร , มี , ซอล , ลา เพลงที่ทำนองหลักและทำนองทางเปลี่ยนอยู่ในบันไดเสียงต่างกันมีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลง สร้อยเพลง , เพลงพราหมณ์ดัดน้ำเต้า , เพลงซ้ำปี

ในเพลงสร้อยเพลงทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ที่มีทั้งหมด 4 บันไดเสียง ในทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียงทั้งหมด 4 บันไดเสียง โดยการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นลักษณะคู่ 4 บันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง โด และบันไดเสียง ฟา ไปบันไดเสียง ที เมื่อฟังแล้วจึงรู้สึกทำนองไหลลื่นไม่ติดขัด แสดงให้เห็นถึงปฏิภาณและภูมิปัญญาเชิงคีตศิลป์ของครูลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในการสร้างทำนองเพลงทางเปลี่ยนที่มี 4 บันไดเสียง ในทำนองเพลงสั้นเพียง 4 บรรทัด ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียงคู่ 2 จากบันไดเสียงซอล ไปบันไดเสียง ฟา เมื่อฟังทำนองแล้วจะทำให้รู้ตีบ เศร้า อีกทั้งเป็นลักษณะทำนองบังคับทางประเภททางกรอ ผู้สร้างทำนองอาจสอดรับทำนองให้เข้ากับบทร้องกล่าวถึงตอนที่ทศกัณฐ์ร้อนใจ รำพึงถึงการคิดกลศึกที่จะตัดศึกจากฝั่งพระราม โดยทำนองรับตรงวรรคที่ว่า “ครั้งนี้ที่ศึกเห็นใหญ่หลวง จะลุล่วงลงกาอาณาจักร”

เพลงทองย่อน ในทำนองหลักปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ปรากฏบันไดเสียง ฟา ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ปรากฏบันไดเสียง ฟา แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์ทำนองที่สามารถสร้างสรรค์รูปแบบทำนองหลาย ๆ รูปแบบในบันไดเสียงเดียวกัน

เพลงพราหมณ์ดัดน้ำเต้า ทำนองหลักมี 2 บันไดเสียงคือ ฟา และ โด และในทำนองเดิมที่มี 2 บันไดเสียง ครูท่านได้ทำเพลงทางเปลี่ยนให้มีเพียงบันไดเสียงเดียว

เพลงซ้ำปีปรากฏเพียงแค่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ที่มี 2 บันไดเสียง เนื่องด้วยทำนองเพลงเป็นการเลียนเสียงนาฬิกาเพื่อให้ทำนองสอดคล้องกับเนื้อร้อง จึงเป็นทำนองส่วนเนื้อเพลงที่เปลี่ยนบันไดเสียงไป

พบลูกตกที่ตกไม่ตรงกันในห้องที่ 8 ซึ่งเสียงสำคัญของทำนองเพลง ปรากฏในเพลงไอ้โลมในทำนองทางเปลี่ยนมีลูกตกห้องที่ 8 ที่ไม่ตรงกับทำนองหลัก ได้แก่ ทางเปลี่ยนที่ 1 , ทางเปลี่ยนที่ 2 และ ทางเปลี่ยนที่ 5 ปรากฏลูกตกที่ไม่ตรงกันในห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 1 , 2 และลูกตกที่

ตรงกันคือห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 3 , 4 ในทำนองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าทำนองการประพันธ์ทางเปลี่ยนของครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) มีทำนองที่ไม่ตรงลูกตกในห้อง 8 แต่ในกรณีนี้ทำนองที่ไม่ตรงลูกตกในห้องที่ 8 มีเพียงบรรทัดที่ 1 และ 2 ต่อ 1 ทำนอง แต่ปรากฏทำนองตรงกันในห้องที่ 8 ในบรรทัดที่ 3 และ 4 ต่อ 1 ทำนองเช่นกัน

ด้วยหลายๆแนวคิดที่กล่าวถึงเพลงทางเปลี่ยนที่นำมาแปรเปลี่ยนจากทำนองเดิมให้วิจิตรงดงาม ในอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังเพลงทางเปลี่ยนคือ เมื่อเปลี่ยนทำนองเพื่อรับร้องแต่ละคำจะไม่รู้สึกเบื่อ ไม่ซ้ำจำเจ มีความหลากหลายในทำนองสามารถแปรเปลี่ยนได้ในหลาย ๆ ทำนอง หรือเมื่อฟังแต่ละทำนองทางเปลี่ยนแล้ว รู้สึกถึงความหลากหลายรสชาติที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละรสที่เกิดขึ้น ในทำนองของเพลงทางเปลี่ยนที่อยู่ในทำนองนางลอย แม้ว่าจะเป็นทำนองบังคับทางก็จริง แต่เมื่อได้ฟังหรือได้บรรเลงแล้ว พบว่าเป็นทำนองสำหรับปีพาทย์ แม้แต่ทำนองบังคับทางแบบกรอกก็ตามก็เป็นทำนองที่เป็นทำนองกรออย่างธรรมชาติของปีพาทย์เพราะทำนองเหมาะสมกับปีพาทย์มากกว่า เพราะบางทำนองเป็นการบรรเลงในย่านเสียงต่ำแล้วเปลี่ยนในย่านเสียงสูง หรือทำนองเสียงสูงเปลี่ยนไปในย่านเสียงต่ำ ทำนองเพลงทางเปลี่ยนทั้งหมดเป็นทำนองบังคับทาง โดยมี 5 รูปแบบทำนองคือ ทำนองบังคับทางแบบกรอก ทำนองบังคับทางแบบเก็บ ทำนองบังคับทางแบบกึ่งบังคับทาง ทำนองบังคับทางแบบขี้ ทำนองบังคับทางแบบไม่กรอกแต่ไม่เก็บ ลักษณะทำนองเพลงโฉบี่ ประกอบด้วยทำนองแบบกรอก แบบเก็บขี้ ทำนองไล่เสียงขึ้น ไล่เสียงลง การเล่นรูปแบบจังหวะเดิมแต่เปลี่ยนกลุ่มเสียงอย่างฉับพลัน และทำนองแบบด้นถอยหลัง แสดงให้เห็นถึงความละเอียด ความประณีตในการคิดค้นทำนองของผู้ประพันธ์ เป็นทำนองที่จะแสดงฝีมือทักษะการบรรเลงของผู้บรรเลงทั้งความไหว ความแม่นยำ และสมาธิ ด้วยความยากของทำนองส่งผลต่อการบรรเลงที่ต้องอาศัยการฝึกซ้อมและความชำนาญเป็นอย่างหนัก แต่ผู้วิจัยก็สังเกตเห็นทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 และ 5 ลักษณะทำนองเป็นทำนองบังคับทางแบบกรอก และทำนองบังคับทางแบบไม่กรอกแต่ไม่เก็บ เหมือนเป็นทำนองเพื่อผ่อนคลายผู้บรรเลง เนื่องจากทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 จนถึง 3 ลักษณะทำนองเหมือนเป็นการไล่ระดับความยากในการบรรเลง ทั้งรูปแบบทำนอง การเปลี่ยนกลุ่มเสียง และกลวิธีการบรรเลง โดยเฉพาะเครื่องนำจะรับบทหนักในการบรรเลง อีกทั้งยังมีกลวิธีการบรรเลง เช่น การกวาดขึ้น - ลง การบรรเลงทำนองเดี่ยวเฉพาะเครื่องดนตรี ที่เหมาะสมสำหรับมือปีพาทย์ที่สามารถบรรเลงได้ อีกทั้งยังเป็นการรอดฝีมือผู้บรรเลงผ่านทำนองอีกชั้นหนึ่งด้วย ในกรณีเพลงซ้ำี่ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 4 - 8 ฮ่องวงใหญ่ยื่นทำนอง

- - - ล	- - ลล	- - - ล	- - ลล
---------	--------	---------	--------

และให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ บรรเลงทำนองไปแต่ละวรรค ในบรรทัดที่ 5 – 6 วรรคเอกเดี่ยวทำนองกรอ บรรทัดที่ 7 – 8 วรรคท่อมบรรเลงทำนองลื่อนำและในบรรทัดที่ 9 ซ้อยวงเล็กบรรเลงทำนองรับทุกเครื่องบรรเลงพร้อมกันทั้งวงในวรรคที่ 16 และบรรเลงทางพื้นในวรรคที่ 17 – 19 จากการศึกษาพบจุดสังเกตของทำนองซ้อยที่บรรเลงยืนเสียง ลา ครูบ๊ีบ คงลายทองได้อธิบายว่า “ทำนองนี้เลียนเสียงนาฬิกาฝรั่ง เพราะจังหวะของทำนองเดินไปอย่างสม่ำเสมอ” ประหนึ่งแทนเสียงนาฬิกา อาจคะเนได้ว่าเป็นทำนองที่เป็นสัญญาณบอกเวลา ด้วยเป็นทำนองที่รับจากคำร้องที่ว่า “บรรทมตื่นจากที่ศรีไสยา พอเพลาล่วงสามยามปลาย” เป็นตอนที่กล่าวถึงพระรามและพระลักษณีกำลังตื่นบรรทมในตอนเช้าตรู่ ทำนองซ้อยจึงแทนเสียงของนาฬิกาปลุกในตอนเช้า ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทางพื้น บรรทัดที่ 4 – 5 บรรเลงกรอ ลักษณะเป็นทำนองลูกโยนแบบเพลงทยอย มีการใช้กลวิธีการกวาดในวรรคที่ 10 บรรทัดที่ 6 – 9 ปีในบรรเลงทำนองลื่อนำ และเครื่องอื่นบรรเลงทำนองลื้อขัด ทั้งสองทำนองเป็นการตัดทอนทำนองต่อมาเรื่อย ๆ หรือเรียกว่าทยอย สังเกตว่าเมื่อทั้งสองทำนองบรรเลงลื้อรับ ฟังคล้ายเหมือนนกกำลังส่งเสียงร้องตอบโต้กัน และอาจคะเนได้ว่าทำนองที่กล่าวถึงยังสอดคล้องกับบทร้องที่ว่า “เสนาะเสียงสำเนียงนกเกาะเวกออกจากเมฆแซ่ซ้อยร้อยถวาย” เพื่อเป็นการสร้างสุนทรีย์รสด้านเสียงประกอบกับคำร้องของบทประพันธ์ ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 บรรทัดที่ 1 – 3 เป็นรูปแบบทำนองทางพื้น บรรทัดที่ 4 – 5 เป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ ลักษณะทำนองเป็นแบบลูกโยนอย่างเพลงทยอย มีการใช้กลวิธีการกวาดในวรรคที่ 10 ในบรรทัดที่ 6 – 11 มีการใช้ปีเลียนเสียงไก่ ทำหน้าที่เป็นเครื่องลื่อนำ วรรคเอกเป็นเครื่องลื้อตาม ถัดไปให้ซ้อยเป็นเครื่องลื่อนำ และขนาดท่อมเป็นเครื่องลื้อตาม โดยลักษณะทำนองเป็นการทอนทำนองต่อมาเรื่อย ๆ หรือเรียกทำนองอีกอย่างว่า ทยอย และทยอยสุดท้ายในวรรคที่ 22 ในบรรทัดที่ 12 – 16 เป็นทำนองบังคับทาง บรรเลงกรอ สังเกตว่าเป็นลักษณะทำนองไล่เรียงลงมาถึงทำนองลูกเท่า จากเท่าเสียงมี เร ที จนถึงลา ในวรรคที่ 32 – 34 เป็นทำนองทางพื้นเพื่อลงจบทำนอง สังเกตได้อีกว่า ในทำนองลื้อมีการใช้ปีเลียนเสียงไก่ ครูบ๊ีบ คงลายทองได้อธิบายว่า เสียงปีที่เลียนเสียงไก่ เปรียบเสมือนเป็นเสียงปลุกตอนเช้าแบบธรรมชาติ อาจคะเนได้ว่าผู้ประพันธ์ได้สร้างทำนองลื้อรับเพื่อให้สอดคล้องกับคำร้องที่ว่า “ไก่ขันแจ้วเจ็ยเจ็ยชวย มยุเรศร้องรำยบนปลายไม้”

นอกจากเหตุผลเรื่องการรับร้องที่ไม่ให้เกิดความซ้ำซากจำเจ ยังมีเหตุผลอื่นอีกที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยได้พบจากงานวิจัยนี้คือ เหตุที่หนึ่งเพื่อรับคำร้องที่มีหลาย ๆ คำโดยเฉพาะเพลงประเภทเพลงดับ เหตุที่สองคือ ท่านได้สร้างเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยเพื่อให้ลูกศิษย์ของท่านได้ใช้บรรเลงในงานศพ เนื่องจากเป็นงานที่สามารถใช้บรรเลงเพลงดับที่มีความยาวได้ ในระหว่างช่วงที่

รอฟีการต่าง ๆ ในงาน และเหตุที่สาม เป็นการปรับดนตรีมาสู่ผู้ฟัง เมื่อทำนองถูกปรับให้กลายมาเป็นทำนองบังคับทาง บางทำนองมีความห่างขึ้น บางทำนองเป็นเพลงภาษา บางทำนองมีการเดี่ยว และกลวิธีมาผสมผสานในทำนองเพลง ทำให้คนที่ไม่มีเข้าใจดนตรี สามารถมาดูและฟังดนตรีอย่างเข้าถึงได้และเข้าใจ เป็นการเปลี่ยนมุมมองจากดนตรีที่ประกอบพิธีกรรม ประกอบการแสดงมาสู่การแสดงหน้าเวทีการแสดงอีกด้วย

ในการสร้างสรรค์ทำนองบังคับทาง จุดประสงค์เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของผู้บรรเลงและทำนองเพลง เพื่ออวดทำนองเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้แต่งไว้ และเพื่ออวดฝีมือผู้บรรเลง โดยทำนองบังคับทางของเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยมีรูปแบบทั้งหมด 5 แบบ คือ บังคับทางแบบกรอ บังคับทางแบบเก็บ บังคับทางแบบกึ่งบังคับทาง บังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ และ บังคับทางแบบขยี้ ในเพลงส่วนใหญ่จะต้องใช้ลูกตก ในห้องที่ 8 เป็นสำคัญ แต่ปรากฏเพลงโถ่โถมที่มีลูกตกในเพลงทางเปลี่ยน ไม่ตรงกับลูกตกของทำนองหลัก ในบรรทัดที่ 1 – 2 ของทางเปลี่ยนที่ 1 , 2 และ 5 แสดงให้เห็นได้ว่า ลูกตกสำคัญของแต่ละบรรทัดในการประพันธ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ ไม่ใช่หลักการในการทำเพลงทางเปลี่ยนเสมอไป หรือทำนองทางเปลี่ยนบางทำนองปรากฏบันไดเสียงต่างกับทำนองหลักหรือทำนองทางเปลี่ยนอื่น ๆ ในเพลงเดียวกัน ถือเป็นงานชิ้นหนึ่งที่แสดงความสามารถในการสร้างสรรค์ทำนองของครูให้มีความหลากหลายเกิดขึ้นของทำนองในการค้นพบประเด็นเหล่านี้ไม่ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชิต ชัยเสรี (2559, น. 14) กล่าวว่าแบบแผนทางเปลี่ยน ทำนองเดิมได้รับการปรุงแต่งให้เป็นสำนวนใหม่โดยยังคงรักษาลูกตก จำนวน ท่อน ความยาว และบันไดเสียงเอาไว้คงเดิม ในทำนองเพลงบังคับทางยังประกอบด้วยเพลงภาษาทั้งหมด 4 ภาษา ได้แก่ มอญ แขก ฝรั่งเศส สอดคล้องกับแนวคิดของพูนพิศ อมาตยกุล (2529, น. 164) กล่าวว่า ผลงานของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้ริเริ่มการบรรเลงเพลง “ทางเปลี่ยน” สำเนียงต่าง ๆ โดยในประเด็นสำเนียงเพลงภาษาผู้วิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องบันไดเสียงกับสำเนียงภาษาของชัชชัย พวกดี (2547, น. บทคัดย่อ) กล่าวว่า สำเนียงเขมรออยู่ในบันไดเสียง โด เป็นหลัก สำเนียงมอญอยู่ในบันไดเสียง ที เป็นหลัก สำเนียงแขกอยู่ในบันไดเสียง โด และฟา เป็นหลัก สำเนียงจีนอยู่ในบันไดเสียง โด เป็นหลัก สอดคล้องกับวิจัยฉบับนี้บางประเด็นเนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์บันไดเสียงออกมาแล้ว ปรากฏว่าเพลงทางเปลี่ยนในระดับนางลอยที่เป็นสำเนียงมอญปรากฏในบันไดเสียง โด ฟา ซอล ที ซึ่งตรงกันเพียงบันไดเสียงที สำเนียงแขกปรากฏในบันไดเสียง ซอล สำเนียงจีนปรากฏในบันไดเสียง ซอล และสำเนียงฝรั่งเศสปรากฏในบันไดเสียงฟา มีเพียงสำเนียงเขมรปรากฏในบันไดเสียง ฟา ตรงกับแนวคิดกับวิจัยดังกล่าว กลวิธีการบรรเลงมีทั้งหมด 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการสะบัด กลวิธีการเหลื่อม กลวิธีการกวาดขึ้น-กวาดลง การเลียนเสียง การ

และเดี่ยว โดยสังเกตได้ในทำนองเพลงทางเปลี่ยนของเพลงเขมรปากท่อ ถึงแม้ทำนองจะไม่ได้โดดเด่นมาก แต่ปรากฏการใช้กลวิธีสะบัด กวาดขึ้นและลง ทำให้ทำนองมีมิติของเสียงมากขึ้น

ในสำนวนเรื่องกลอนระนาดเอก สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ศาสตร์ และณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2553, น. 120-123) กล่าวว่ากลอนเดินตะเข็บ หรือกลอนม้วนตะเข็บ ลักษณะจะเดินกลอนแบบม้วนหน้า เหมือนกับการเย็บผ้าแบบเดินตะเข็บ ที่ต้องเย็บม้วนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง และกลอนย้อนตะเข็บ ลักษณะทำนองกลอนใกล้เคียงกับกลอนเดินตะเข็บ แต่กลอนย้อนตะเข็บจะเป็นลักษณะการดำเนินกลอนทำนองย้อนหลัง ทั้งสองทำนองปรากฏในเพลงทางเปลี่ยนได้แก่ กลอนเดินตะเข็บ กลอนย้อนตะเข็บ สังเกตได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้นำกลอนสองแบบนี้จากการบรรเลงของระนาดเอกมาให้ประพันธ์ทำนองทางเปลี่ยน อีกทั้งปรากฏกลอนเรียงเสียงขึ้น - ลง และกลอนลับในทำนองทางเปลี่ยนอีกด้วย โดยผู้วิจัยสังเกตลักษณะทำนองเพลงโฉบ ประกอบด้วยทำนองแบบกรอ แบบเก็บขี้ ทำนองไล่เสียงขึ้น ไล่เสียงลง การเล่นรูปแบบจังหวะเดิมแต่เปลี่ยนกลุ่มเสียงอย่างฉับพลัน และทำนองแบบต้นถอยหลัง แสดงให้เห็นถึงความละเอียด ความประณีตในการคิดค้นทำนองของผู้ประพันธ์ เป็นทำนองที่จะแสดงฝีมือทักษะการบรรเลงของผู้บรรเลงทั้งความไหว ความแม่นยำ และสมาธิ ด้วยความยากของทำนองส่งผลต่อการบรรเลงที่ต้องอาศัยการฝึกซ้อมและความชำนาญเป็นอย่างหนัก แต่ผู้วิจัยก็สังเกตทำนองทางเปลี่ยนที่ 4 และ 5 ลักษณะทำนองเป็นทำนองบังคับทางแบบกรอ และทำนองบังคับทางแบบไม่กรอแต่ไม่เก็บ เหมือนเป็นทำนองเพื่อผ่อนคลายผู้บรรเลง เนื่องจากทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 จนถึง 3 ลักษณะทำนองเหมือนเป็นการไล่ระดับความยากในการบรรเลง ทั้งรูปแบบทำนอง การเปลี่ยนกลุ่มเสียง และกลวิธีการบรรเลง โดยเฉพาะเครื่องนำอย่างระนาดเอกจะรับบทหนักในการบรรเลงเป็นอย่างมาก แสดงถึงตัวตนของผู้ประพันธ์ว่ามีความสามารถด้านกลอนระนาดเอก และทำนองต่าง ๆ สามารถใช้ทำนองเป็นเครื่องมือในการอวดฝีมือของผู้บรรเลง แสดงให้เห็นว่าครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีทรัพยากร หรือคลังความคิดของท่านได้นำมาใช้เพื่อสร้างสรรค์ทำนองเพลงทางเปลี่ยนในเพลงตบนางลอยได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

จากผลการศึกษาเพลงทางเปลี่ยนของครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กรรณิศึกษาเพลงตบนางลอย ผู้วิจัยเห็นว่า มีแนวทางที่จะศึกษาด้านอื่น ๆ อีกดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเพลงทางเปลี่ยนของครูล่วงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในบทเพลงอื่น ๆ

2. ศึกษาการสร้างสรรค์ทำนองทางเพลงทางเปลี่ยนจากคิลปินท่านอื่น เพื่อค้นหา
รูปแบบทำนองในการทำเพลงทางเปลี่ยนอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชมนาด กิจจันทร์. (2543). *เพลงไทย 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โปรแกรมนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ซัชชัย พวกดี. (2547). *การศึกษาทำนองเพลงไทยสำเนียงภาษา*. ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถาวร ลีทศโกศล. (2559). *เจ้ายุทธจักรดนตรีไทย : ประวัติสี่บเนื่องจากภาพยนตร์เรื่อง "ไหมโรง"*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- นันทวัน ตอบงาม. (2557). *การศึกษากระบวนการเรียนรู้ แนวคิดสู่การสร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีของพันโทเสนาะ หลวงสุนทร*. ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นิมิต ไอสถเจริญ และบุษกร สำโรงทอง. (2551). *วิธีการถ่ายทอดความรู้ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐไพเราะ หลวง. (2525). *ศรทอง ประชุมผลงานเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง).
- ประสาน ัญญะชาติ. (2548). *การวิเคราะห์ทำนองทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)*. ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิชิต ชัยเสรี. (2559). *สังคีตลักษณะวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิษณุ บุญศรีอนันต์. (2551). *การศึกษากลอนระนาดเอกและเทคนิคการบรรเลงระนาดเอกเพลงตระโหมพิริโหว่ครูดนตรีไทย บรรเลงโดย ครูณัฐพงศ์ ไสวัตร*. ปริญญาานิพนธ์ (ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจักษ์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีของไทยเพื่อความชื่นชม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รัชศิลป์.
- มนตรี ตราโมท. (2545). *คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2553). *ดนตรีไทยวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ. (2524). *อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองรอบร้อยปีเกิดของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ.

- มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง). (2534). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิง
ชื่น ศิลปบรรเลง ต.จ. ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร 10 มีนาคม 2534.*
กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ พริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- รัตนพล ชื่นคำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาควิชาวรรณคดี และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ภาควิชาดนตรี. (2559). *สหวิทยาการวิศาลศิลป์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบท้องเพลงดับ ประวัติเพลง
หน้าพาทย์และเพลงใหม่โรง.* กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์. (2556). *พระประวัติและประมุขบทยาคอนดิกดำบรรพ์.* กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ส.พลายน้อย. (2549). *รามเกียรติ์ ฉบับมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2545). *ดุริยางค์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อนุชา ทิรคานนท์. (2552). *เล่าเรื่องเครื่องดนตรีชิ้นเอก.* กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานันท์ นาคคง. (2549). *งานช่างเพื่อแผ่นดิน ครูชิ้น 100 ปี.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ
ศร ศิลปบรรเลง.
- อานันท์ นาคคง อัมภารุท สาคริก และสุจิตต์ วงษ์เทศ. (2545). *หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลป
บรรเลง) : มหาดุริยางค์ผู้มั่งเจ้าพระยาแห่งอุษาคเนย์ ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ.* กรุงเทพฯ:
มติชน.
- อุทัย ศาสตรา และณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก
ของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

เพลงทางเปลี่ยน

เพลงสร้อยเพลง (4 คำ)

ทำนองหลัก

- - - ฟ	- ชุชช	- - - ล	- ชุชช	- รั้ดัล	- ชุ - -	ฟฟ - -	ชุช - ล
- - - ฟุ	- ชุชช	- - - ลุ	- ชุชช	- รดล	- ชุ - ฟุ	- - - ชุ	- - - ลุ

- ดั - รั้	- ดั - -	ลล - -	ชุช - ฟ	- - ฟ -	- ม - -	- ร - ร	- - - ชุ
- ด - ร	- ด - ลุ	- - - ชุ	- - - ฟุ	- - - มร	- - - ุ	- - - ลุ	- - - ชุ

- - - ฟ	- ชุชช	- - - ล	- ชุชช	- รั้ดัล	- ชุ - -	ฟฟ - -	ชุช - ล
- - - ฟุ	- ชุชช	- - - ลุ	- ชุชช	- รดล	- ชุ - ฟุ	- - - ชุ	- - - ลุ

- - - -	- ล - ล	- ท - ชุ	- ล - ท	- รั้ - มั	- รั้ - ท	- - - ล	- - - ชุ
- - - ลุ	- - - -	- ทุ - ชุ	- ลุ - ทุ	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ลุ	- - - ชุ

ทางเปลี่ยน 1

- - - ฟ	- ชุชช	- - - ล	- ชุชช	รร- - -	มร - -	มร - -	มร - -
- - - ฟุ	- ชุชช	- - - ลุ	- ชุชช	- รดร	- - ดร	- - ดร	- - ดล

รร- - -	มร - -	ดร - -	ดรมฟ	- - ฟช	ลช - -	- - รม	- - ฟช
- รดร	- - ดล	- - ุ	- - - ด	- ม - -	- - ฟม	รด - -	รม - -

- ดั - ดั	ทล - ชุ	- ดั - ดั	ทล - ชุ	- ดั - ดั	ทล - ชุ	ฟม- มฟ	- - ชล
- - ด -	- - ชุ -	- - ด -	- - ชุ -	- - ด -	- - ชุ -	- ร - -	มฟ - -

- - - -	- ล - ล	- ท - ชุ	- ล - ท	- รั้ - มั	- รั้ - ท	- - - ล	- - - ชุ
- - - ลุ	- - - -	- ทุ - ชุ	- ลุ - ทุ	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ลุ	- - - ชุ

ทางเปลี่ยน 2

- - - -	- - - ช	- ชชชช	- ช - ช	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ฟ - ช	ฟช - ล
- - - -	- - - ช	- ชชชช	- ช - ช	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ฟ - ช	ฟช - ล

- - - -	- - - -	ดํ ํ ํ ํ	- ช - ฟ	- - - ม	- ร - -	- ํ ํ ํ	- ร - ช
- - - -	- - - -	ด ํ ํ ํ ํ	- ช - ฟ	- - - ํ	- ํ - -	- ํ - ํ	ํ - - ช

- - - -	- - - ช	- ชชชช	- ช - ช	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ฟ - ช	ฟช - ล
- - - -	- - - ช	- ชชชช	- ช - ช	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ฟ - ช	ฟช - ล

- - - -	- - - -	ท - ท -	- ล - ท	- ํ - ํ	- ํ - ท	- - - ล	- - - ช
- - - -	- - - -	- ล - ช	- - - ํ	- ํ - ม	- ํ - ํ	- - - ํ	- - - ช

ทางเปลี่ยน 3

ดํ ํ ํ ํ -	ดํ ํ ํ ํ -	ดํ ํ ํ ํ -	ดํ ํ ํ ํ -	ลช - -	- - ฟช	ลช - ช	- - - ล
- - - ล	- - - ช	- - - ล	- - - ช	- - ฟม	ร ม - -	- - ฟ -	- ํ - -

- - ํ ํ	- - ลล	- - ชช	- - ฟฟ	- - ฟช	ลช - -	- - ร ม	- - ฟช
- ด - -	- ํ - -	- ช - -	- ฟ - -	ร ม - -	- - ฟม	ร ด - -	ร ม - ช

- - - -	- - - -	ํ ํ - ํ	- ม ฟช	- ม - ม	ฟช - -	ํ ํ - ม ฟ	- - ชล
- - - -	- - - -	- ํ ํ -	- - - ช	- - ํ -	- ช - -	- ํ - -	ม ฟ - ํ

- - - -	- - - -	ท - ท -	- ล - ท	- ํ - ํ	- ํ - ท	- - - ล	- - - ช
- - - -	- - - -	- ล - ช	- - - ํ	- ํ - ม	- ํ - ํ	- - - ํ	- - - ช

ทางเปลี่ยน 1

- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - รั	ดํล - ช	- ฟ - ร	- ด - รั	มํรัดํล
- - - ฟุ	- - - ชุ	- - - ลุ	- - - รุ	ดลุ - ชุ	- ฟุ - รุ	- ชุ - ร	มรุดลุ

- - - -	- - - มํ	- - - -	- - - รั	- - - ดํ	- - - ฟ	- - - -	ล - ดํดํ
- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ร	- - - ด	- - - ฟุ	- - - ช	- ช - ล

- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ลุ	- - - -	ร - ฟฟ
- - - -	- - - -	- - - ลุ	- - - ชุ	- - - ฟุ	- - - มุ	- - - ด	- ด - ร

- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ร	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - ฟุ	- - - ชุ	- - - ลุ	- - - รุ	- - - -	- - - -

ขนาดเอก

ฟชล ดํร	ดล ด ร ฟ	ล ดรดรฟ	ชฟช ล ล	- - ดํล	- - - ช	ล - ดํดํ	- ดํ - ดํ
ฟชลุ ดํรุ	ดลุ ด รุ ฟ	ลุ ดรดรุฟ	ชฟชลุ ล ล	- - - -	ชฟ - ร	- ช - ล	- ช - ฟ

ทางเปลี่ยน 2

- - - ฟ	- - - ฃ	- - - ล	- - - ฃ	ล ฃ - -	ฟ - - -	- ฟ - -	- ฃ - ล
- - - ฟ	- - - ฃ	- - - ล	- - - ฃ	- - ฟ ร	- ร - -	- ฟ - -	- ฃ - ล

- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ฟ - ฃ	- ฟ - ร	- - - ด	- - - ล
- - - -	- - - ม	- - - ฃ	- - - ล	- ฟ - ฃ	- ฟ - ล	- - - ฃ	- - - ม

- - - -	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ฟ - ฃ	- ฟ - ร	- - - ด	- - - ร
- - - -	- - - ม	- - - ฃ	- - - ล	- ฟ - ฃ	- ฟ - ล	- - - ฃ	- - - ล

- - - -	- - - ฟ	- - - -	- ฃ - ล	- - ด -	ล ฃ - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ฟ	- - - -	- ฃ - ล	- - - ฃ	- - ฟ ร	- - - -	- - - -

ซ้บง

ว ด - ด -	ด - ด -	ด - ด -	ด - ด -	- - ด - ล	- - - ฃ	ล - ด - ด	- ด - ด
- ล - ร	- ล - ฟ	- ล - ฃ	- ล - ล	- - - -	ฃ ฟ - ร	- ฃ - ล	- ฃ - ฟ

ทางเปลี่ยน 3

ดํ - ล -	ดํ - ล -	ดํ - ล -	- - ฟช	- รั ดํ ล	- ช - -	ฟฟ - -	ชช - ล
- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	ฟร - -	- ร ด ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล

ระนาดทุ้ม

- - - ร	- - - ล	- ร - -	- ล - -	- ร - -	ด - - ล	- ร - -	- ล - -
- - ล -	ด ล - ล	- - ด ล	- ล - -	ล - ด ล	- ล - ล	- - ด ล	- ล - -

ดํ - ล -	ดํ - ล -	ดํ - ล -	- - ฟช	- - ลท	ดํ ท - -	ดํ ล - -	ลช - -
- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	ฟร - -	ฟช - -	- - ลช	- - ชฟ	- - ฟร

รร- ฟร	- - ดร	ชช- ลช	- - ฟช	- - ลท	ดํ ท - -	ดํ ล - -	ลช - -
- ร - -	ด ล - -	- ช - -	ฟร - -	ฟช - -	- - ลช	- - ชฟ	- - ฟร

- รั ดํ ล	- ช - -	ฟฟ - -	ชช - ล	- - ดํ ล	- - - ช	ล - ดํ ดํ	- ดํ - ดํ
- ร ด ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - -	ชฟ - ร	- ช - ล	- ช - ฟ

เพลงเขมรปากท่อ (4 คำ)

ทำนองหลัก

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ช - -	- ฟ - -	- - - ต	- ร ต ต
- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- - ฟ ร	- - - ร	- ด - -	- - - ล

- - - -	- - - -	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ล - ร	ต ล - -	ช ช - -	ฟ ฟ - ร
- - - -	- - - -	- ฟ - ฟ	- - - ช	- ล - ร	ด ล - ช	- - - ฟ	- - - ล

- - - -	- ร - ร	- ฟ - -	- ด - ด	- ร - ด	- ล - ด	- ร - -	ฟ ฟ - ร
- - - ล	- - - -	- ฟ - ช	- - - -	- ล - ช	- ม - ช	- ล - ฟ	- - - ล

- ล - -	ช ช - -	ล ล - -	ต ต - ร	ต ล - ต	ร ร - ร	- - - ต	- - - ล
- ล - ช	- - - ล	- - - ด	- - - ร	ด ม - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ล

ทางเปลี่ยน 1

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ล ช ช	- ช ฟ ฟ	- ฟ ร ร	- ร ด ด
- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- - - ฟ	- - - ร	- - - ด	- - - ล

- - - -	- - - -	- - - ด	- - - ด	- - - ด	- - - ด	ล ช - ช -	ช ฟ - ฟ
- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - ล	- - - ช	- ฟ - ฟ	- ด - ร

- - - -	- - - -	- - - ฟ	- ฟ - ด	- - - -	- - - ด	ร ด - -	ร ฟ - ฟ
- - - -	- - - -	- - - ฟ	- - - ช	- - - -	- ล - ช	- - ล ด	- - - ร

- - - -	- - - -	ล - ช	- ต - ร	ต ล - ต	ร ร - ร	- - - ต	- - - ล
- - - -	- - - -	- ช ฟ ฟ -	- ด - ร	ด ม - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ล

ทางเปลี่ยน 2

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- - ด ร	- ฟ - ฃ	ล - ตํ ตํ	- ตํ - ตํ
- - - -	- - - ลุ	- ลุ ลุ ลุ	- ลุ - ลุ	ฃ ลุ - -	- ฟุ - ฃุ	- ฃ - ฟ	- ฃ - ล

- - - -	- - - -	- - - ฃ	- ฟ - ฃ	- ล - -	- ฃ - -	ฃฟ - - ฟ	ฃล - ด ฟ
- - - -	- - - -	ฃ ลุ ฃุ -	- ฟุ - ฃุ	- - ฃ ฟ	- ร - -	- ร - ด	- ลุ - ร

- - - -	- - - -	- - ด -	- - ด -	- - ลุ -	- - ฃุ -	- - - -	- รุ - ร
- - - -	- - - -	- - - ลุ	- - - ฃุ	- - - ฟุ	- - - รุ	- - - -	- รุ - รุ

- - - -	ฟุ - ฟ	- - ฃ -	ล ฃ - -	- - - -	- ด - ตํ	- รุ รุ รุ	- ตํ - ล
- - - -	- ฟุ - ฟุ	- - - ฃ	- - ฟ ร	- - - -	- ด - ด	- ฃ ฟ ร	- ด - ลุ

ทางเปลี่ยน 3

- - - -	- ลุ - ลุ	- - ด ร	ฟ ร - -	- - ด ร	ฟ ร - -	ฃล - ด ด	- ด - ด
- - - -	- - - มุ	- ลุ - -	- - ด ลุ	ฃ ลุ - -	- - ด ลุ	- ลุ - ฟุ	- ฃุ - ลุ

- - - -	- - - -	ฟ ร - -	ร ด - -	ด ลุ - -	ล ฃุ - -	- - - -	- รุ - ร
- - - -	- - - -	- - ด ลุ	- - ลุ ฃุ	- - ฃุ ฟุ	- - ฟุ รุ	- - - -	- รุ - รุ

- - - -	- ฟุ - ฟ	- - ฃ -	ล ฃ - ฟ	- - - -	- ฟุ - ฟ	- - ฃ -	ล ฃ - ฃ
- - - -	- ฟุ - ฟุ	- - - ฃ	- - ฟ ด	- - - -	- ฟุ - ฟุ	- - - ฃ	- - ฟ ร

- - - -	- - - -	ล - ฃ ล	- ตํ - รุ	ตํ ล - ตํ	รุ รุ - รุ	- - - ตํ	- - - ล
- - - -	- - - -	- ฃ ฟ - -	- ด - ร	ด ม - ด	ร ฟ - ร	- - - ด	- - - ลุ

เพลงแขกลพบุรี

ทำนองหลัก

- - - -	- - - -	- - รั้ท	- - - ล	- - - -	- - - ล	- ลลล	- ล - ล
- - - -	- - - -	ลท - -	ลช - ล	- - - -	- - - ล	- ลลล	- ล - ล

- - ชช	- ฟ - ช	- - ลล	- ท - ล	- รั้ - ท	- - ลล	- รั้ - ท	- - ลล
- ช - -	- ฟ - ช	- ล - -	- ท - ล	- ร - ท	- ล - -	- ร - ท	- ล - -

- - ชช	- ฟ - ช	- - ลล	- ท - ล	- รั้ - ท	- - ลล	- รั้ - ท	- ล - ช
- ช - -	- ฟ - ช	- ล - -	- ท - ล	- ร - ท	- ล - -	- ร - ท	- ล - ช

- ท - -	ลช - -	ฟม - -	ฟชล -	ลท - -	ลช - -	ฟม - -	ฟชล -
- - ลช	- - ฟม	- - รม	- - - ช	- - ลช	- - ฟม	- - รม	- - - ช

ลท - -	ลช - -	ฟม - ม	- - - ร	- - รม	ชม - -	รม - -	รด - -
- - ลช	- - ฟม	- - ร -	รด - ล	- ด - -	- - รด	- - รด	- - ทล

- ร - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล
- ล - ล	- - - ท	- - - ช	- - - ล

ท่อน 2

- - - -	- - - -	- - รั้ท	- - - ล	- - - -	- - - ล	- ลลล	- ล - ล
- - - -	- - - -	ลท - -	ลช - ล	- - - -	- - - ล	- ลลล	- ล - ล

- - - ฟ	- ช - ล	- - - ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ล	- ท - ด	รั้ท ด
- - - ฟ	- ช - ล	- - - ฟ	- ช - ล	- - - -	- ช - ล	- ท - ด	รท ด

- - - -	- รั้ - รั้	- - - -	ดรั้ม	- - - -	- ท - ล	- - ชช	- ฟ - ช
- - - -	- ร - ร	- - - -	ดรัม	- - - -	- ท - ล	- ช - -	- ฟ - ช

- - - -	- ม - ฟ	- - - ม	รดรัม	- - - -	- ร - ม	- ร - ม	- - - ร
- - - -	- ท - ด	- - - ท	ลชล	- - - -	- ล - ท	- ล - -	รด - ล

- - - -	- ร - ด	- - - -	- ด - ร	- - - -	- ร - ด	- - - -	- ด - ร
- - - -	ล - - -	- - - -	ล - - -	- - - -	ล - - -	- - - -	ล - - -

- ร - ร	- - - ม	- - - -	- - - -
- ล - ล	- - - -	- - - -	- - - -

เพลงไอ้ชาตรี (6 คำ)

ท่อน 1

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ช ช - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ทางเปลี่ยน 1

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ฌ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ฌุ	- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ทุ

- - - -	- - - ล	- - - ฌ	- - - ม	- ลทล	- - - ฌ
- - - -	- - - ลุ	- - - ฌุ	- - - ทุ	- - - -	ฌม - ฌุ

- - ลุ ทุ	ด - ทุ ด	ร - ด ร	ม - ร ม	ฟ - ร ม	ฟ - ม ฟ	ฌ - ฟ ฌ	ล - ฌ ล
- ฌุ - -	- ลุ - -	- ทุ - -	- ด - -	- ด - -	- ร - -	- ม - -	- ฟ - -

- - ท ดั	- ดั - ดั	- ดั - ดั	- - - -	ล - ท ล	- - - ฌ
ฌ ล - -	ท - ท -	ท - ท -	ท ล ฌ ม	- ฌ - -	ฌ ม - ร

- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ฌ ฌ - ล	- ท - วั	- ท - -	ล ล - -	ฌ ฌ - ม
- ทุ - ลุ	- - - ทุ	- - - ฌุ	- - - ลุ	- ทุ - ร	- ทุ - ลุ	- - - ฌุ	- - - ทุ

- - ท -	ท - ท -	ล - ล -	ฌ - ฌ -	- - - -	- ร ม - ฌ
- - - ล	- ล - ฌ	- ฌ - ม	- ม - ร	- ทุ - -	ด - - ฌุ

- - ลุ ทุ	ด - ทุ ด	ร - ด ร	ม - ร ม	ฟ - ร ม	ฟ - ม ฟ	ฌ - ฟ ฌ	ล - ฌ ล
- ฌุ - -	- ลุ - -	- ทุ - -	- ด - -	- ด - -	- ร - -	- ม - -	- ฟ - -

- - ท ดั	- ดั - ดั	- ดั - ดั	- - - -	ล - ท ล	- - - ฌ
ฌ ล - -	ท - ท -	ท - ท -	ท ล ฌ ม	- ฌ - -	ฌ ม - ร

ทางเปลี่ยน 2

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ม	- ล ท ล	- - - ฃ
- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - - -	ฃ ม - ฃ

- - - -	ร - - ร	- - - ร	ม ฃ - ฃ	- - - -	ฃ ม - ฃ	- ม - ฃ	ล ท - ล
- - - -	- ฑ - ล	- ฑ - -	- - - ม	- - - -	ฃ ฑ - ฃ	- ฑ - ฃ	ล ฑ - ล

- - ท ท	- - ล ล	- - ฃ ฃ	- - ม ม	ร - - ร	- ม - ฃ
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- ฑ - ล	- ฑ - ฃ

- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ล	- - - ฃ	- - - -	- - - -	ม - ฃ -
- - - -	- - - -	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - - ร	- ร - ม

- - - ฃ	- - - ล	- - - ท	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ฃ
- - - ฃ	- - - ล	- - - ฑ	- - - ล	- ฑ - ล	- ฑ - ฃ

- - - -	ร - - ร	- - - ร	ม ฃ - ฃ	- - - -	ฃ - - ฃ	- ม - ฃ	ล ท - ล
- - - -	- ฑ - ล	- ฑ - -	- - - ม	- - - -	- ม - ฃ	- ฑ - ฃ	ล ฑ - ล

- - ท ท	- - ล ล	- - ฃ ฃ	- - ม ม	ร - - ร	- ม - ฃ
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- ฑ - ล	- ฑ - ฃ

ทางเปลี่ยน 3

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ฌ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ฌ	- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ทุ

- - - -	- - - ล	- - - ฌ	- - - ม	- ล ท ล	- - - ฌ
- - - -	- - - ลุ	- - - ฌ	- - - ทุ	- - - -	ฌ ม - ฌ

- - ล ท	- - - ล	- - - ฌ	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร	- - - ด	- - - ลุ
- - - -	ล ฌ ฟ -	ฌ ฟ ม -	ฟ ม ร -	ม ร ด -	ร ด ทุ -	ด ทุ ลุ -	ทุ ลุ ฌ -

- - ทุ ด	- ด - ด	- ด - ด	- - - -	- ลุ ทุ ลุ	- - - ฌ
ฌ ลุ - -	ทุ - ทุ -	ทุ - ทุ -	ทุ ลุ ฌ ม	- - - -	ฌ ม - ร

- - รื ท	- - ท ท	- ล - ล	- - ท ท	- - รื ท	- - ท ท	- ล - -	- - ม ม
- - - -	- ทุ - -	- - ฌ -	- ทุ - -	- - - -	- ทุ - -	- - ฌ ม	- มุ - -

- - - ฌ	- - - ล	- - - ทุ	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ฌ
- - - ฌ	- - - ลุ	- - - ทุ	- - - ลุ	- - ทุ ลุ	- ทุ - ฌ

- - ลุ ทุ	ด - ทุ ด	ร - ด ร	ม - ร ฌ	- - - ม	- - - ร	- - - ด	- - - ลุ
- ฌ - -	- ลุ - -	- ทุ - -	- ด - -	ม ร ด -	ร ด ทุ -	ด ทุ ลุ -	ทุ ลุ ฌ -

- - ทุ ด	- ด - ด	- ด - ด	- - - -	- ลุ ทุ ลุ	- - - ฌ
ฌ ลุ - -	ทุ - ทุ -	ทุ - ทุ -	ทุ ลุ ฌ ม	- - - -	ฌ ม - ร

ทางเปลี่ยน 4

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ม	- ล ท ล	- - - ฃ
- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - - -	ฃ ม - ฃ

- - - ฑ	- - - ร	- - - -	ฃ ล - ฃ	- - - ร	- - - ท	- - ร ม	ร ท - ล
- - - ฑ	- - - ล	- - - ม	- - ฃ ม	- - - ล	- - - ฑ	- - ร ม	ร ฑ - ล

- - - ท	- - - ล	- - - ฃ	- - - ม	ร - - ร	- ม - ฃ
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- ฑ - ล	- ฑ - ฃ

- - - -	- - - -	- - - ท	- - - ล	- - - ฃ	- - - -	- - - -	ม - ฃ ฃ
- - - -	- - - -	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - - ร	- ร - ม

- - - ฃ	- - - ล	- - - ท	- - - -	ม ร - ร	- ม - ฃ
- - - ฃ	- - - ล	- - - ฑ	- - - ร	- ฑ - ล	- ฑ - ฃ

- - - -	- - ล ฑ	- - ฑ ร	- - ร ม	- - - -	- - ร ม	- - ม ฃ	- - ฃ ล
- - - -	- ฃ - -	- ล - -	- ฑ - -	- - - -	- ฑ - -	- ร - -	- ม - -

- - ล ท	- - ฃ ล	- - ม ฃ	- - ร ม	- - - ร	- ม - ฃ
- ฃ - -	- ม - -	- ร - -	- ฑ - -	ร ฑ - ล	- ฑ - ฃ

ทางเปลี่ยน 5

- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฃ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ม	- ล ท ล	- - - ฃ
- - - -	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - - -	ฃ ม - ฃ

- - - -	- - ^{ลท}	- - - ร	- - - ม	- - - ฃ	- - - ล	- ฃ ล ท	- - - -
- - - -	- - ฃ -	- - - ล	- - - ฑ	- - - ฃ	- - - ล	- ฃ ล ฑ	- - - -

รํ ท - -	ท ล - -	ล ฃ - -	ฃ ม - -	ม ร - -	ร ฑ - -
- - ล ฃ	- - ฃ ม	- - ม ร	- - ร ฑ	- - ฑ ล	- - ล ฃ

- - - ท	- - - ล	- - - ฃ	- - - ม	ฃ ม - -	ม ร - -	ฑ ล - -	- - - -
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฃ	- - - ฑ	- - ร ฑ	- - ฑ ล	- - ฃ ม	- - - -

- - ร ม	- - ฃ ล	ท - รํ -	ท ล - -	ล - ท ล	- - - ฃ
ล ฑ - -	ร ม - -	- ล - ล	- - ฃ ม	- ฃ - -	ฃ ม - ร

- - - ล	- - - ฑ	- - - ร	- - - ม	- - ฃ -	ฃ - ฃ -	ม - ม -	ร - ร -
- - - ม	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- - - ม	- ม - ร	- ร - ฑ	- ฑ - ล

- - รํ -	รํ - รํ -	ท - ท -	ล - ล -	ล - ท ล	- - - ฃ
- - - ท	- ท - ล	- ล - ฃ	- ฃ - ม	- ฃ - -	ฃ ม - ร

เพลงพราหมณ์ตีตม้เต้า (4 คำ)

ทำนองหลัก

---ด	-ร-ฟ	---ช	ฟช-ล	----	-ล-ล	-ช-ล	-ด-ว
-ล--ช	-ล-ฟ	---ช	ฟช-ล	---ล	----	-ช-ล	-ด-ร

-ด-ม	-ร-ด	---ช	ทท-ล	---ล	-ด--	-ล-ล	----
-ด-ม	-ร-ด	---ช	---ล	---ล	-ด-ล	----	----

-ด-ล	-ช--	ฟฟ--	ชช-ล	-ด-ล	-ช-ฟ	ชล-ช	----
-ด-ล	-ช-ฟ	---ช	---ล	-ด-ล	-ช-ฟ	ชล-ช	----

-ฟชล	-ช--	ฟฟ--	มม--	-มช-	มร--	-ด-ร	----
-ฟชล	-ช-ฟ	---ม	---ร	---ร	---ล	-ช-ล	----

ทางเปลี่ยน 1

---ด	-ร-ฟ	---ช	ฟช-ล	----	-ด-ว	----	ดล-ด
-ล--ช	-ล-ฟ	---ช	ฟช-ล	----	-ด-ร	----	ดล-ด

----	-ร-ด	-ฟฟ	-ช-ล	----	---ล	-ลลล	-ล--
----	-ร-ด	-ฟ--	-ช-ล	----	---ล	-ลลล	-ล--

-ร-ด	-ล-ช	-ล-ช	-ช--	-ล-ช	-ฟ-ม	--รม	ฟช--
-ร-ด	-ม--	--ช-	-ร--	-ล-ช	-ฟ--	รด--	-ช--

-ล-ช	-ฟ-ม	--รม	--ฟช	ล-ลช	-ฟ-ม	--รม	--รร
-ล-ช	-ฟ--	รด--	รม--	-ร-ร	-ด--	รด--	-ร--

ทางเปลี่ยน 2

- - - ด	- ร - ฟ	--- ช	ฟช - ล	- - - -	- - - -	- ล - ท	- ดิ - วิ
- ล - - ช	- ล - ฟ	--- ช	ฟช - ล	- - - -	- - - -	- ล - ท	- ด - ร

ดิ ท - -	ดิ วิ - ดิ	- - - ท	- - - ล	- - - -	- ดิ - -	- ล - ล	- - - -
- - ล ท	- - - ด	- - - ท	- - - ล	- - - -	- ด - ล	- - - -	- - - -

- ดิ - ล	- ช - -	ฟฟ - -	ชช - ล	- วิดิ	- ช - ฟ	ชล - ช	- - - -
- ด - ล	- ช - ฟ	- - - ช	- - - ล	- รดล	- ช - ฟ	ชล - ช	- - - -

- ฟชล	- ช - -	ฟฟ - -	มม - ร	- มช -	มร - -	- ด - ร	- - - -
- ฟชล	- ช - ฟ	- - - ม	- - - ล	- - - ร	- - ดล	- ช - ล	- - - -

ทางเปลี่ยน 3

- - - ช	- - ฟร	- - - ด	- - ร -	- - - ช	- - - ร	- ด - ล	- - - -
- - - ช	- - ฟล	- - - ช	- - - ล	- - - ร	- - ฟ -	- ช - ม	- - - -

- - - ด	- - รด	- - รฟ	- - ชล	- - ดิ	- - ชฟ	- - ชล	- - - ด
- - - ช	- - ลช	- - ลฟ	- - ชล	- - ดล	- - ชฟ	- - ชล	- - - ช

- - รด	- - - -	- - รฟ	- - ชล	- - ดิ	- - ชฟ	- - ลช	- - - -
- - - -	- - ลด	- - - ฟ	- - ชล	- - ดล	- - ชฟ	- - ลช	- - - -

- - ล -	- - ล -	- - ช -	- - ฟ -	- มช -	มร - -	- ด - ร	- - - -
- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร	- - - ร	- - ดล	- ช - ล	- - - -

เพลงไฮโลม (6 คำ)

ทำนองหลัก

- มี่ รี่ ท	- ล - ฑ	- - - ล	ฑ ล - ท	- ฑ - ล	- ท - มี่	รี่ ท - ล
- ม ร ฑ	- ล - ฑ	- - - ล	ฑ ล - ท	- ฑ - ล	- ท - ม	ร ฑ - ล
- - รม	- ฑ - ล	- ท - ล	- ฑ - ม	- - - ร	- - - ม	- ฑ - ล
- ท ด -	- ฑ - ล	- ท - ล	- ฑ - ท	- - - ล	- - - ท	- ฑ - ล
- - รม	- ฑ - ล	- ท - ล	- ฑ - ม	- - - ร	- - - ม	- ฑ - ล
- ท ด -	- ฑ - ล	- ท - ล	- ฑ - ท	- - - ล	- - - ท	- ฑ - ล
- - ทท	รี่ ท - -	- - มม-	- - ฑ ล	- - ทท-	รี่ ท - -	- - - ฑ
- - - ท	- - ล ฑ	- - - ม	ร ม - -	- - - ท	- - ล ฑ	- ม - ร

ทางเปลี่ยน 1

- มี่ รี่ ท	- ล - ฑ	- - - ล	ฑ ล - ท	- - - ล	- - - ฑ	- ม - ร
- ม ร ฑ	- ล - ฑ	- - - ล	ฑ ล - ท	- - - ล	- - - ฑ	- ท - ล
- - - -	- - ร ม	ฑ ล - ฑ	- ฑ - ฑ	- - ท -	- - ร -	ม - ฑ -
- - - -	ล ฑ - -	- - ฑ ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ท	- ร - ม
- - - -	ฑ ม - -	- ท - -	- - ร ม	- - ม -	- - ฑ -	ล - ท -
- - - -	- - ร ฑ	- ฬ - -	ล ฑ - -	- - - ร	- - - ม	- ฑ - ล
- - ทท	รี่ ท - -	- - มม-	- - ฑ ล	- - ทท-	รี่ ท - -	- - - ฑ
- - - ท	- - ล ฑ	- - - ม	ร ม - -	- - - ท	- - ล ฑ	- ม - ร

ทางเปลี่ยน 2

ขนาดเอก

- ทุ - ทุ	- - - ร	- - - ม	- ฌล ฌ -	- - - ฌ	- - - ล	ท - รั ทุ
- ฟู - ทุ	- - - ร	- - - ทุ	ฟ - ฌ ฌ	- - - -	- - - ฌ	- ล - ท

- - - -	มี - มี มี	- มี มี มี	- รั - ท	- - - ล	- - - ท	- รั - มี
- - - -	- ม - -	- ล ฌ ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ทุ	- ร - ม

ห้องวงเล็ก

- - - -	ท - ล ท	- - รั -	ท ล - -	- - ฌ -	- - ฌ -	ล - ท -
- - - -	- ล ฌ - -	- - - ล	- - ฌ ม	- - - ร	- - - ม	- ฌ - ล

ขนาดท่อม

- - รั มี	- - - -	- - รั มี	- - - -	- - รั มี	- - - -	- - - ฌ
- - - -	รั ท ล ฌ	- - - -	รั คื ท ล	- - - -	รั ท ล ฌ	- ม - ร

ทางเปลี่ยน 3

- มี รั ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	- ฌ - ล	- ท - มี	รั ท - ล
- ม ร ทุ	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ทุ	- ฌ - ล	- ทุ - ม	ร ทุ - ล

- - - -	ท ล - -	- - ฌ -	ฌ ฌ - ฌ	- - - -	ฌ ม - -	ม ร - -
- - - -	- - ฌ ม	- ม - ม	- ร - ม	- - - -	- - ร ทุ	- - ทุ ล

- - - -	ร - - ร	- - - ร	ม ฌ - ฌ	- - - -	ฌ - - ฌ	ล ท - ล
- - - -	- ทุ - ล	- ทุ - -	- - - ม	- - - -	- ม - ฌ	ล ทุ - ล

- - ทุท-	รั ท - -	- - ฌม-	- - ฌ ล	- - ทุท-	รั ท - -	- - - ฌ
- - - ท	- - ล ฌ	- - - ม	ร ม - -	- - - ท	- - ล ฌ	- ม - ร

ทางเปลี่ยน 4

- มํ ํ ท	- ล - ฌ	- - - ล	ฌ ล - ท	- ฌ - ล	- ท - มํ	ํ ท - ล
- ม ร ุ	- ล - ุ	- - - ุ	ุ ล - ุ	- ุ - ุ	- ุ - ม	ร ุ - ุ
- - - ร	- - - ล	- - ํ -	ํ - ท -	- - - ร	- - - ํ	- - ํ -
- - - ุ	- - - ุ	- - - ท	- ล - ฌ	- - - ุ	- - - -	ํ ท - ล
- - - ท	- - - ํ	- - - มํ	- - - มํ	- - - ํ	- - - ท	ล ฌ - ล
- - - ุ	- - - ร	- - - ฌ	- - - ม	- - - ร	- - - ุ	ุ ุ - ุ
- - ทท-	ํ ท - -	- - มม-	- - ฌ ล	- - ทท-	ํ ท - -	- - - ฌ
- - - ท	- - ล ฌ	- - - ม	ร ม - -	- - - ท	- - ล ฌ	- ม - ร

ทางเปลี่ยน 5

- - - ม	- - - ฌ	- - - ล	- - - ท	ํ ท - -	ท ล - -	ฌ ม - -
- ุ - -	ร ม - -	ม ฌ - -	ฌ ล - ุ	- - ล ฌ	- - ฌ ม	- - ร ุ
- - - -	- - ร ม	ฌ ล - -	ฌ ม - -	- - ุ -	ุ - ร -	ม - ฌ -
- - - -	ุ ุ - -	- - ฌ ม	- - ร ุ	- - - ุ	- ุ - ุ	- ร - ม
- - - -	ฌ ม - -	- ุ - -	- - ร ม	- - ม -	ม - ฌ -	ล - ท -
- - - -	- - ร ุ	- ุ - -	ุ ุ - -	- - - ร	- ร - ม	- ฌ - ล
- - ทท-	ํ ท - -	- - มม-	- - ฌ ล	- - ทท-	ํ ท - -	- - - ฌ
- - - ท	- - ล ฌ	- - - ม	ร ม - -	- - - ท	- - ล ฌ	- ม - ร

เพลงจีนขิมเล็ก (6คำ)

ทำนองหลัก ท่อน 1

- - - -	- ร - ร	- - - -	- รัม - ฌ	- ล - ฌ	- ม - ร	- ทุ - -	รัม - ร
- - - ุ	- - - ุ	- ทุ - -	ด - - ุ	- ุ - ุ	- ทุ - ุ	- ทุ - -	- ทุ - ุ
- ม - -	ร ทุ - -	ฌ ฌ - -	ล ล - ทุ	- ุ - ทุ	- ล - ฌ	- ม - -	ฌ ล - ฌ
- - ร ทุ	- - ุ ุ	- - - ุ	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ุ - ุ	- ทุ - -	- ุ - ุ

ทำนองหลัก ท่อน 2

- - - -	- ฌ - ฌ	- ทุ - ล	- ฌ - ม	- ฌ - ร	- ม - ฌ	- ม - -	ฌ ล - ฌ
- - - ุ	- - - -	- ทุ - ุ	- ุ - ทุ	- ุ - ุ	- ทุ - ุ	- ทุ - -	- ุ - ุ
- - ุ ุ	- - ุ ุ	- ทุ - ล	- ฌ - ม	- ฌ - ร	- ม - ฌ	- ม - -	ฌ ล - ฌ
- ุ - -	- ุ - -	- ทุ - ุ	- ุ - ทุ	- ุ - ุ	- ทุ - ุ	- ทุ - -	- ุ - ุ

ทำนองหลัก ท่อน 3

- - - -	- ร - ฌ	- - ล ทุ	- ุ - ล	- - - -	- ร - ฌ	- - ล ทุ	- ุ - ล
- - - -	- ุ - ุ	- - ุ ทุ	- ร - ุ	- - - -	- ุ - ุ	- - ุ ทุ	- ร - ุ
- ทุ - ล	- ฌ - ม	- - ร ร	- ม - ฌ	- ล - ฌ	- ม - ร	- ทุ - -	รัม - ร
- ทุ - ุ	- ุ - ทุ	- ุ - -	- ทุ - ุ	- ุ - ุ	- ทุ - ุ	- ทุ - -	- ทุ - ุ
- ม - -	ร ทุ - -	ฌ ฌ - -	ล ล - ทุ	- ุ - ทุ	- ล - ฌ	- ม - -	ฌ ล - ฌ
- - ร ทุ	- - ุ ุ	- - - ุ	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ุ - ุ	- ทุ - -	- ุ - ุ

เที่ยวเปลี่ยน

ทางเปลี่ยน 1

- - - -	- ฟ - -	- ฟ - -	- ท - -	- - ล -	ล - ฟ -	- - - -	- ฟ - -
- - - -	ร - ม ร	- - ม ร	- - ล ช	- - - ฟ	- ม - ร	- ท - -	ร - ม ร
- - - -	- ท - -	- ท - -	- มี่ - -	- - รี่ -	รี่ - ท -	- - - -	- ท - -
- - - -	ช - ล ช	- - ล ช	- - รี่ ท	- - - ท	- ล - ช	- ม - -	ช - ล ช

ทางเปลี่ยน 2

- - - -	- ช - ช	- - ล -	ล - ล -	ช - ช -	ม - ม -	ร - ร -	ท - ท -
- - - -	- ช - ช	- - - ช	- ช - ม	- ม - ร	- ร - ท	- ท - ล	- ล - ช
- - - -	- ช - ช	- - ล -	ล - ท -	ท - ด -	ด - ร -	ม - ฟ -	ช - ล -
- - - -	- ช - ร	- - - ช	- ช - ล	- ล - ท	- ท - ด	- ร - ม	- ฟ - ช

ทางเปลี่ยน 3

ขนาดเอก				ขนาดเอก			
รี่ รี่ รี่	- มี่ - รี่	- - ช ล	- - ช ล	รี่ รี่ รี่	มี่ รี่ รี่	- - ช ล	- - ช ล
ร ร ร ร	- ม - ร	- ม - -	ช ม - -	ร ร รี่	ม ร ม ร	ร ม - -	ช ม - -
- ท - ล	- ช - ม	- - ร ร	- ม - ช	- ล - ช	- ม - ร	- ท - -	ร ม - ร
- ท - ล	- ช - ท	- ล - -	- ท - ช	- ล - ช	- ท - ล	- ฟ - -	- ท - ล
- - - -	- ท - -	- ท - -	- มี่ - -	- - รี่ -	รี่ - ท -	- - - -	- ท - -
- - - -	ช - ล ช	- - ล ช	- - รี่ ท	- - - ท	- ล - ช	- ม - -	ช - ล ช

เพลงซ้ำปี (4 คำ)

ทำนองหลัก

- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มํ ํ ๗	- ล - ๗
- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ล	- ม ร ๗	- ล - ๗

- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	๗ ๗ - ล	- - - ๗	- - - ล	- - - ๗	- - - ล
- ร - ๗	- ล - ๗	- ล - ๗	- - - ล	- - - ๗	- ล - -	- - - ๗	- ล - -

- ร - ๗	- - ล ๗	- มํ - ํ	- ๗ - ล	๗ ล - -	- ๗ - ล
- ล - ๗	- - - ๗	- ม - ร	- ๗ - -	- - ๗ ม	- - - ล

- - - ๗	- - - ร	- - - ม	- - - ๗	- - - ล	- - - ํ	- - - ํ	- - - ํ
- - - ๗	- - - ล	- - - ๗	- - - ๗	- - - ล	- - - ร	- - - ๗	- - - ร

- - - -	- - - -	- - - -	- - - ํ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ๗
- - - -	- - - -	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ๗

- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗	- ล - ล	- - - ๗	- - - ํ	- มํ - มํ
- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗	- ล - ล	- - - ๗	- - - ร	- ม - ๗

- - - -	- - - ม	- ม - ม	- ม - ํ	- ม - ม	- - - ม	- - - ํ	- - - ๗
- - - -	- - - ม	- ๗ - ๗	- ม - ร	- ๗ - ๗	- - - ม	- - - ร	- - - ๗

- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗	- - - ม	- - - ํ	- - - ๗	- - - ล
- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗	- - - ม	- - - ร	- - - ๗	- - - ล

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - -	- - - ล	- ๗ - ร	- - - -	- ๗ - ๗
- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - -	- ล - -	- ๗ - ล	- ๗ - -	- ๗ - ๗

- ร - ๗	- - ล ๗	- มํ - ํ	- ๗ - ล	- - - ม	- ๗ - ล
- ล - ๗	- - - ๗	- ม - ร	- ๗ - ล	- ม - -	- ๗ - ล

ทำนองเปลี่ยน 1

- - - -	- - - ฅ	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มํ ํ ฑ	- ล - ฅ
- - - -	- - - ฅ	- - - -	- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- ม ร ฑ	- ล - ฅ

- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ฅ ฅ - ล	- - - ฅ	- - ล ล	- - - ฑ	- - ล ล
- ร - ฑ	- ล - ฑ	- ล - ฅ	- - - ล	- - - ฅ	- ล - -	- - - ฑ	- ล - -

- ร - ฅ	- - ล ฑ	- มํ - ํ	- ฑ - ล	ฑ ล - -	- ฅ - ล
- ล - ฅ	- - - ฑ	- ม - ร	- ฑ - -	- - ฅ ม	- - - ล

- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล

ห้องวงใหญ่

- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -	- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล
- - - ม	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ด้	- - - ฑ	- - - ล
- - - ฑ	- - - ด้	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ด้	- - - ฑ	- - - ล

ระนาดเอก

- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -	- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล
- - - ม	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ด้	- - - ฑ	- - - ล
- - - ฑ	- - - ด้	- - - ม	- - - ล	- - - ม	- - - ด้	- - - ฑ	- - - ล

ห้องวงใหญ่

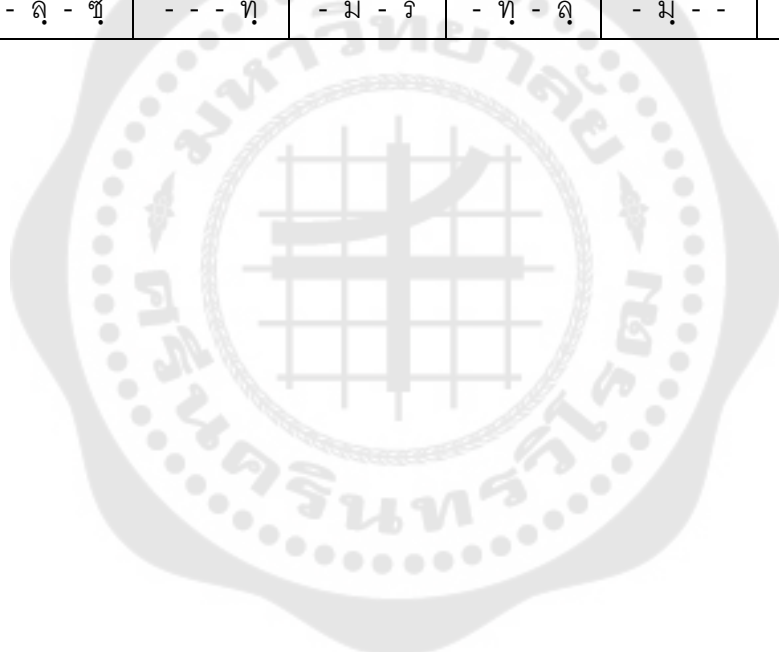
- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -	- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล
- - ฟ ล	- - ฟ ล	ฑ ด้ - -	ฑ ด้ - -	- - ฟ ล	- - ฟ ล	ฑ ด้ - -	ฑ ด้ - -
ฟ ม - -	ฟ ม - -	- - ฑ ล	- - ฑ ล	ฟ ม - -	ฟ ม - -	- - ฑ ล	- - ฑ ล

ระนาดทุ้ม ซ้องวงเล็ก

- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -	- - - -	- - ล ล	- - - ล	- - ล -
- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - -	- - - -	- - - ล
ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -
- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล

ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	ท ดั - -	- - ล ล	- ท - ร	- - - -	◡ - วม - ฑ
- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- - ท ล	- ล - -	- ทุ - ล	- ทุ - -	ด - - ฑ

- ร - ฑ	- - ล ท	- มั - รั	- ท - ล	- - ม ม	- ฑ - ล
- ล - ฑ	- - - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล	- ม - -	- ฑ - ล

ทำนองเปลี่ยน 3

- - - -	- - - ฑ	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ล	- มํ ํ ฑ	- ล - ฑ
- - - -	- - - ฑ	- - - -	- - - ฑ	- - - -	- - - ฑ	- ม ร ฑ	- ฑ - ฑ

- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ฑ ฑ - ล	- - - ฑ	- - ล ล	- - - ฑ	- - ล ล
- ร - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ฑ	- ฑ - -	- - - ฑ	- ฑ - -

- ร - ฑ	- - ล ท	- มํ - ํ	- ท - ล	ท ล - -	- ฑ - ล
- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- ม - ร	- ฑ - -	- - ฑ ม	- - - ฑ

- - - ท	- - - ํ	- มํ - มํ	- - - มํ	- - - ํ	- - - ฑ	- ฑ ฑ	- ํ - ํ
- - - ฑ	- - - ฑ	- ม - ฑ	- - - ม	- - - ฑ	- - - ฑ	- - ล -	- ล - ท

- - - -	- - - ํ	- - มํ -	มํ ํ - มํ	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ท
- - - -	- - - ล	- - - ํ	- ล - ท	- - - -	- - - -	- - - ฑ	- - - ฑ

ระนาดเอก

เสียงไก่				- - - -	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ
- - - -	- - - ท	- มํ - มํ	- - - ํ	- - - -	- - - ฑ	- ท - ท	- - - ล

ฆ้อง

ระนาดทุ้ม

- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ร - ม	- - - ร	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ
- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ม - ฑ	- - - ม

ระนาดเอก

เสียงไก่				- - - -	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ
- - - -	- - - ท	- มํ - มํ	- - - ํ	- - - -	- - - ฑ	- ท - ท	- - - ล

ฆ้อง

ระนาดทุ้ม

- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ร - ม	- - - ร	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ
- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- ม - ฑ	- - - ม

ระนาดเอก

ฆ้อง

ระนาดทุ้ม

เสียงไก่		- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- ร - ม	- - - ร	- ฑ - ฑ	- - - ฑ
- ํ - มํ	- - - ํ	- ล - ฑ	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- ม - ฑ	- - - ม

ระนาดเอก

ฆ้อง

ระนาดทุ้ม

เสียงไก่		- ลึ - ทั	- - - ลึ	- ร - ม	- - - ร	- ลุ - ทุ	- - - ลุ
- รั - มั	- - - รั	- ล - ทุ	- - - ล	- ลุ - ทุ	- - - ลุ	- ม - ฟู	- - - ม

- - - มั	- - - รั	- - - ทั	- - - รั	- - - ล	- - - ทุ	- - - รั	- - - มั
- - - ม	- - - ร	- - - ฟู	- - - ร	- - - ม	- - - ฟู	- - - รั	- - - มั

- - - -	- - - มั	- มั มั มั	- มั - มั	- มั - มั	- - - มั	- - - มั	- - - รั
- - - -	- - - ม	- ม ม ม	- ม - ม	- ล - ล	- - - ฟู	- - - ม	- - - ร

- - - -	- - - รั	- รั รั รั	- รั - รั	- - - มั	- - - มั	- - - รั	- - - ทั
- - - -	- - - ร	- ร ร ร	- ร - ร	- - - ฟู	- - - ม	- - - ร	- - - ทุ

- - - -	- - - ทั	- ทั ทั ทั	- ทั - ทั	- - - มั	- - - รั	- - - ทั	- - - ล
- - - -	- - - ทุ	- ทุ ทุ ทุ	- ทุ - ทุ	- - - ม	- - - ร	- - - ทุ	- - - ลุ

- - - -	- - - ล	- ล ล ล	- ล - ล	- - - ล	- ทั - ร	- - - -	- ร ม - ฟู
- - - -	- - - ลุ	- ลุ ลุ ลุ	- ลุ - ลุ	- ลุ - -	- ทุ - ลุ	- ทุ - -	- ทุ - - ฟู

- ร - ฟู	- - ล ทั	- มั - รั	- ทั - -	- - - ม	- ฟู - ล
- ลุ - ฟู	- - - ทุ	- ม - ร	- ทุ - ล	- ม - -	- ฟู - ลุ

เพลงไอ้ปี่ (6 คำ)

ทำนองหลัก

- - - -	- - - มั	- - - รั	- - - ทั	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฟู
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ทุ	- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ฟู

- - - -	- - - ล	- - ทั ล	- ทั - ม	- - - ฟู	- - - ล
- - - -	- - - ลุ	- - ทุ ลุ	- ทุ - ทุ	- - - ฟู	- - - ลุ

- ฟู -	ฟู ม - -	- - - -	- ร - ม	- ฟู - -	- ล ทั - รั	- มั - รั	- ทั - ล
- - - ม	- - ร ทุ	- ลุ - ทุ	- ลุ - ทุ	- ร - -	ฟู - - ร	- ม - ร	- ทุ - ลุ

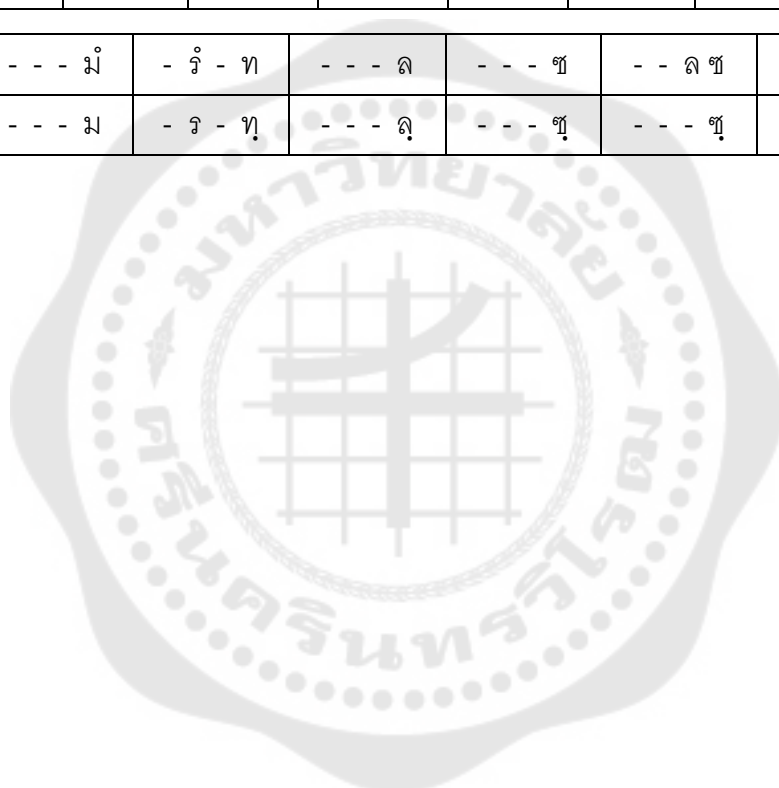
- - - มั	- รั - ทั	- - - ล	- - - ฟู	- - ล ฟู	- - - ล
- - - ม	- ร - ทุ	- - - ลุ	- - - ฟู	- - - ฟู	- ลุ - -

- ม - -	ร ร - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - -	ท ท - -	ล ล - ซ
- ฑ - ฤ	- - - ฑ	- - - ฤ	- - - ฑ	- ร - ม	- ร - ฑ	- - - ฤ	- - - ฑ

- - - -	- ล - ล	- - ท ล	- ท - ม	- - - ฑ	- - - ล
- - - ฤ	- - - -	- - ฑ ฤ	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ฤ

- ฟ ล -	ฟ ม - -	- - - -	- ร - ม	- ซ - -	ลท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
- - - ม	- - ร ฑ	- ฤ - ฑ	- ฤ - ฑ	- ร - -	ซ - - - ร	- ม - ร	- ฑ - ฤ

- - - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ฑ	- - ล ฑ	- - - ล
- - - ม	- ร - ฑ	- - - ฤ	- - - ฑ	- - - ฑ	- ฤ - -

ทำนองเปลี่ยน 1

- - - -	- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - ทล	- ท - ม	- - - ฑ	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - ฑล	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ล

- - ลฑ	- ร - ฑ	- - ลฑ	- - ร ม	- - ร ม	- ฑ - ม	- - ร ม	- - ฑล
- ฑ - -	ล - ล -	ลฑ - -	ลฑ - -	- ฑ - -	ร - ร -	รฑ - -	ร ม - -

- - ลท	- - ฑล	- - มฑ	- - ร ม	- - มฑ	- - ฑล
- ฑ - -	- ม - -	- ร - -	- ฑ - -	- ร - -	- ม - -

- - พฑ	- ฑ - ฑ	- - ลท	- ท - ท	- - ฑล	- ล - ล	- - พฑ	- ฑ - ฑ
ร ม - -	พ - พ -	พฑ - -	ล - ล -	ม พ - -	ฑ - ฑ -	ร ม - -	พ - พ -

- - ท -	ท - ท -	ล - ล -	ฑ - ฑ -	ม - ม -	ร - ร -
- - - ล	- ล - ฑ	- ฑ - ม	- ม - ร	- ร - ฑ	- ฑ - ล

- - - -	ลฑ ทร	- - - -	ฑ ทร ม	- - - -	ร ม พฑ	- - - -	ม พฑ ล
- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ร	- - - ล

- - รัรั	- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ	- ม - ฑ	ลท - ล
- - - ร	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	ลฑ - ล

ทำนองเปลี่ยน 2

- - - -	- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - ทล	- ท - ม	- - - ฑ	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - ฑล	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ล

- - ลท	ดี - ทดี	รั - ดีรั	มี - รัมี	ลฑ - ม	- - - ร	- - - ด	- - - ล
- ฑ - -	- ล - -	- ท - -	- ดี - -	- มร -	รด ฑ -	ด ฑล -	ฑล ฑ -

- ม - -	- ร - -	- ท - -	- ล - -	- - ม ฑ	- - ฑล
- - ร ฑ	- - ฑล	- - ล ฑ	- - ฑม	- ร - -	- ม - -

- - - -	ฟ ฑ - ฑ	- - - -	ลท - ท	- - ฑม	- - ร -	- - ร ฑ	- - ล -
- - ร ม	- - ฟ -	- - ฟ ฑ	- - ล -	- - - -	ร ฑ - ฑ	- - - -	ล ฑ - ฑ

- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ	- - มม	- - ร ม	- - - -
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- - - ฑ	- - - -	รด ฑล

- - - -	ล ฑ ด ร	- - - -	ฑ ด ร ม	- - - -	ร ม ฟ ฑ	- - - -	ม ฟ ฑ ล
- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ร	- - - ล

- - รัรั	- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ	- ม - ฑ	ลท - ล
- - - ร	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	ล ฑ - ล

ทำนองเปลี่ยน 3

- - - -	- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฐ
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ทุ	- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ฐุ

- - - -	- - - ล	- - ทล	- ท - ม	- - - ฐ	- - - ล
- - - -	- - - ลุ	- - ทุล	- ทุ - ทุ	- - - ฐุ	- - - ลุ

- - ทุร	- ม - ร	- - ร ม	- ฐ - ม	- - ม ฐ	- ล - ฐ	- - ฐล	- ท - ล
ฐุ ล - -	ทุ - ทุ -	ลุ ทุ - -	ร - ร -	ทุ ร - -	ม - ม -	ร ม - -	ฐ - ฐ -

ท - ลท	รั - ฐล	ท - ม ฐ	ล - ร ม	ฐ - ม ฐ	ล - ฐล
- ฐ - -	- ม - -	- ร - -	- ทุ - -	- ร - -	- ม - -

ท - ม พ	ฐ - พ ฐ	ล - ฐล	ท - ลท	รั - ทคั	รั - ลท	คั - ฐล	ท - พ ฐ
- ร - -	- ม - -	- พ - -	- ฐ - -	- ล - -	- ฐ - -	- พ - -	- ม - -

- - รั -	- - รั -	- - ท -	- - ล -	ฐ - ม -	ร - ด -
- - - ท	- - - ล	- - - ฐ	- - - ม	- ร - ด	- ทุ - ลุ

- - - -	ลุ ทุ ด ร	- - - -	ทุ ด ร ม	- - - -	ร ม พ ฐ	- - - -	ม พ ฐ ล
- - - ฐุ	- - - -	- - - ลุ	- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ร	- - - ลุ

- - รั รั	- - ทท	- - ลล	- - ฐ ฐ	- ม - ฐ	ลท - ล
- - - ร	- - - ทุ	- - - ลุ	- - - ฐุ	- ทุ - ฐุ	ลุ ทุ - ลุ

ทำนองเปลี่ยน 4

- - - -	- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - ทล	- ท - ม	- - - ฑ	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - ฑล	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ล

- - - ท	- - - รั	- - - มี่	รัมี - มี	- - - มี	- - - มี	- - - รั	- - - ท
- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	วม - ล	- - - ฑ	- - - ม	- - - ร	- - - ฑ

- - - มี	- - - รั	- - - ท	- - - ล	ทล - -	- ฑ - ล
- - - ม	- - - ร	- - - ฑ	- - - -	- - ฑม	- ร - ล

- - ลล	- - ลล	- - - -	ฟชลท	- - รัรั	- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ
- - - ล	- - - ล	- - รม	- - - ฑ	- - - ร	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ

- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ	- - มม	- - รม	- - - -
- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- - - ฑ	- - - -	รด ฑล

- - - -	ร - - ร	มร - ร	มช - ฑ	- - - -	ฑ - - ฑ	ลช - ฑ	ลท - ล
- - - -	- ฑ - ล	- - ฑ -	- - - ม	- - - -	- ม - ร	- - ม -	- - - ม

- - รัรั	- - ทท	- - ลล	- - ฑฑ	- ม - ฑ	ลท - ล
- - - ร	- - - ฑ	- - - ล	- - - ฑ	- ฑ - ฑ	ล ฑ - ล

ทำนองเปลี่ยน 5

- - - -	- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ
- - - -	- - - ม	- - - ร	- - - ฑ	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ฑ

- - - -	- - - ล	- - ท ล	- ท - ม	- - - ฑ	- - - ล
- - - -	- - - ล	- - ฑ ล	- ฑ - ฑ	- - - ฑ	- - - ล

- - - ล	- - - ท	- - - รั	- - - มี่	- - รั มี่	- - - ด้	- - - ล	- - - -
- - - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	- - - -	รั ด้ ท -	ท ล ฑ -	- - - -

- - ฟ ฑ	- - ล ท	- ล - ฑ	- - - มี่	- - - -	- - - -
ร ม - -	ฟ ฑ - -	- ม - ร	- - - -	รั ด้ ท ล	- - - -

- - - รั	- รั - รั	- - - รั	- - - รั	- - - รั	- รั - รั	- - - รั	- - - รั
- - - รั	- - - ฑ	- - - ล	- - - ท	- - - รั	- - - ท	- - - ล	- - - ฑ

รั มี่ - -	มี่ รั - -	รั ท - -	ท ล - -	ฑ - ฑ -	ร ด - -
- - รั ท	- - ท ล	- - ล ฑ	- - ฑ ม	- ร - ม	- - ท ล

- - - -	- ล - ฑ	- - - -	- ร - ม	- - - -	- ร - ม	- - - -	- ฑ - ล
- - - -	- ม - ฟ	- - - -	- ล - ฑ	- - - -	- ล - ฑ	- - - -	- ฑ - ล

- - ม -	ฑ ม - -	- - ท -	รั ท - -	ล ฑ - -	ล ท - ล
- - - ม	- - ร ฑ	- - - ท	- - ล ฑ	- - ม ฑ	- - - ม

เพลงขวัญอ่อน (4 คำ)

ทำนองหลัก

- - - ร	- - - ม	- - - ช	- - - ล	- - - -	- ท - ท	- รั - -	ม่ ม่ - รั
- - - ล	- - - ทุ	- - - ฑ	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- ร - ม	- - - ร
- - - ฑ	- ล ล ล	- - - ท	- ล ล ล	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
- - - ฑ	- ล ล ล	- - - ทุ	- ล ล ล	- ล - ทุ	- ล - ด	- - - ทุ	- - - ล

ทางเปลี่ยน 1

- - - -	ร ทุ - -	- - ล ทุ	- - ร -	- - - -	ช ม - -	- - ร ม	- - ฑ -
- - - -	- - ล ฑ	- ฑ - -	ล ทุ - ล	- - - -	- - ร ทุ	- ทุ - -	ร ม - ร
- - - -	ล - - ล	- - - ท	- ล - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
- - - -	- ฟ - ม	- - ฟ -	ฟ ม - -	- ล - ทุ	- ล - ด	- - - ทุ	- - - ล

ทางเปลี่ยน 2

- ร - ร	- ร ม ฟ	- ฑ - ล	- - - -	- ฑ - ฑ	- ฑ ล ท	- ดี่ - รั	- - - -
- ล - -	ล - - -	- ฑ - ล	- - - -	- ร - -	ร - - -	- ด - ร	- - - -
- มี่ - -	- รั - -	- ดี่ - ล	- - - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
ดี่ - รั ดี่	- - ดี่ ท	- - ท ม	- - - -	- ล - ทุ	- ล - ด	- - - ทุ	- - - ล

ทางเปลี่ยน 3

ทุ - ร -	ม - ฑ -	ฑ - ฑ -	ล - ท -	ท - ท -	ท - ท -	ท - ท ล	- - ฑ -
- ล - ทุ	- ร - ม	- ร - ม	- ฑ - ล	- ฑ - ล	- ฑ - ล	- ฑ - -	ช ม - ร
ม - ฑ -	ฑ - ม -	ร - ม -	ม - ร -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
- ร - ม	- ร - ทุ	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- ล - ทุ	- ล - ด	- - - ทุ	- - - ล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พงศธร มีทรัพย์
วัน เดือน ปี เกิด	13 ธันวาคม 2538
สถานที่เกิด	เพชรบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2562 การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 90 หมู่ 2 ตำบลท่าเสา อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 76150

